

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ
การสื่อสารในการพัฒนาประชุมทั่วเที่ยง

โดย

นางสาวอรุณีวรรณ นายศรี และคณะ

ผู้สนับสนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ฝ่ายชุมชน(ฝ่าย 4)

ลักษณะเลขที่ RDG4640004

คณานักวิจัย

นางสาวอรุณีวรรรณ นาศรี

นางสาวสิริราษฎร์ กิมเจี้ยง

นายสุธี คำคง

ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์

อาจารย์สมเจตนา มุนีโมไนย

คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์

คำนำ

โดยนัยทางประวัติศาสตร์ ตัวร่างอาจเป็นดินแคนแรกของพื้นที่ ที่ต่อมาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย ที่ “เมล็ดพันธุ์พุทธะ” ได้ข้ามทะเลกวางมาสัมผัสแผ่นดินแห่งนี้ กระทั้งแฟชญายแตกดองกองกามให้ประเทศไทย เป็นแคนหลักของพุทธศาสนามาจนปัจจุบัน .....

นับเนื่องตั้งแต่ “เมล็ดพันธุ์” ยางพาราเม็ดแรก ได้หยู่รากลงบนแผ่นดินตัวรัง โดยการนำมากของเจ้าผู้ครองเมืองในครั้งในนั้น จนกระทั้งเพริพันธ์เติบโต เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของภาคใต้และประเทศไทย ผ่านช่วงขึ้นลง ผันผวนหลายครั้ง ทว่าก็ยังคงหยั่งมาถึงปัจจุบัน

ประมาณช่วงปี พ.ศ. 2500 “เมล็ดพันธุ์” สังคมนิยมสากล ที่เดินทางมาถึงแผ่นดินตัวรังก่อนหน้าได้ระยะหนึ่งเริ่มแตกต่องค์ตาม เมื่อปัจจัยสังคมการเมืองภายในประเทศหมายความว่า “เมล็ดพันธุ์” อย่างรวดเร็ว กระทั้งหญ้าที่ขยายพันธุ์รวดเร็วอย่างนิดหนึ่ง ซึ่งมีเชือกทางการว่า “หญ้าขาวๆ” ได้ถูกคนพื้นถิ่นเรียกว่า “หญ้าคอมฯ” แม้พืชพันธุ์สังคมนิยมได้ถึงกาลเหี้ยวเฉลงระยะต่อมา ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ แต่ก็ยังคงทดลองรอด “จิตสาธารณะ” แก่คนตัวรังไว้เป็น “ทุนทางสังคม” จนปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2525 กระแสการเคลื่อนไหวทางสังคมในโลกสากลอีกชนิดหนึ่ง ได้อีก “เมล็ดพันธุ์ทางสังคม” มาให้แก่ตัวรัง นั่นคือ “องค์กรพัฒนาเอกชน” นี้เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ “ดินดี” ของตัวรัง ได้ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนเติบโตรวดเร็ว ส่งผลดีต่อสังคมตัวรัง และยังแพริพันธ์ไปทั่วภาคใต้ในเวลาต่อมา

ปี พ.ศ. 2540 ขณะองค์กรพัฒนาเอกชนเติบโตเป็นไม่ใหญ่ในทางสังคม สังคมตัวรังก็ได้รับเมล็ดพันธุ์ทางสังคมจากกระแสสากลอีกครั้ง นั่นคือ “แนวคิดประชาสังคม” และแน่นอนที่พืชพันธุ์นี้ก็ได้เติบโต งอกงามอย่างรวดเร็ว เหมือนพืชพันธุ์รุ่นก่อน ๆ ยืนหยัดขึ้นเป็น “ประชาคมทับเที่ยง” ในที่สุด โดยยังได้เป็นที่เรียนรู้ของนักประชาสังคมทั่วภาคใต้หลาย ๗ ครั้ง อีกด้วย แต่ประชาคมทับเที่ยง จะยังยืนหรือไม่.....

ผู้วิจัยสนใจครัวเรือน ว่า มีเหตุปัจจัยใดที่ได้อีกให้ประชาคมทับเที่ยงได้หยู่รากเติบโตขึ้นได้ ได้ผ่านขั้นตอนพัฒนากรแต่ละช่วงได้อย่างไร มีกระบวนการของระบบอย่างไร และจะเป็นอย่างไรต่อไปในอนาคต จึงได้อุทิศทุ่มเทต่อการวิจัยในครั้งนี้เท่าที่สามารถ

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกอ.) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง ที่สนับสนุนให้เกิดการวิจัยขึ้นนี้ ขอบพระคุณทีมประสานการวิจัย รศ.ดร. กฤษณา แก้วเทพ รศ.ดร ประวิชาติ สถาปัตยนท์ และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เป็นที่ปรึกษาอยู่แล เอาใจใส่ผู้วิจัยเสมอมา ขอบพระคุณ อ.ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ ผู้ซึ่งแนะนำทางปั้นฐานความคิด เอื้ออำนวยช่วยเหลือทุกอย่างตลอดการวิจัย ขอบพระคุณ อ.สมเจตนา มุนีโน้ย อ.เปลือง คงเก้า คุณธีรวัฒน์ คุณชัยพร จันทร์หอม คุณประภาส ใจจนพิทักษ์ คุณชาลี การอิม และผู้หลักผู้ใหญ่ แทนสำนักงาน คุณน้ำประชาคมทับเที่ยงท่านอื่น ๆ ที่มีได้อุปกรณ์ให้ ชื่อ ได้กรุณามาให้ข้อมูล คำติชมที่มากประโยชน์ตลอดการวิจัยนี้

งานวิจัยนี้ แม้จะยังไม่สมบูรณ์สูงสุด ประเด็นที่มีคุณค่าหลายประการอาจยังไม่ได้ถูกกล่าวถึงได้ใน การวิจัย กระนั้นผู้วิจัยก็คาดหมายว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปในการนำไปปรับใช้กับ งานของประชาชน เป็นประโยชน์กับประชาชนทั้งหลายในแหล่งอื่น ๆ ในฐานะความรู้ที่จะช่วยเสริมการทำงาน และเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจกิจกรรมทางสังคมทั่วไป สำหรับสิ่งที่ยังขาดหรือไม่สมบูรณ์ คงเป็นภารกิจแก่ ผู้ให้ไว้ในอนาคต ที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป

อรุณีวรรณ นาครี

หัวหน้าโครงการวิจัย การสือสารในการพัฒนาประชาชนทั่วไป
ในนามคณะกรรมการผู้วิจัย

สารบัญ

ตอน/บท	หน้า
บทคัดย่อ	1
ตอนที่ 1 ที่มาและความสำคัญของโครงการ	5
บทที่ 1 ที่มาของโครงการ	6
1.ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	6
2.วัตถุประสงค์การวิจัย	10
3.ระเบียบวิธีวิจัย	11
4.นิยามศัพท์การวิจัย	24
5.กรอบการวิจัย	28
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	29
แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับแบบแผนทางความคิดของบุคคล	30
แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการรวมตัวของบุคคลและกลุ่มบุคคล	32
แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการสื่อสาร	42
แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการระบบของการรวมตัว	48
ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่วิจัย	52
บทที่ 3 ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ของจังหวัดตรังและเมืองทับเที่ยง	53
1.ข้อมูลพื้นฐานเมืองตรัง	53
2.ข้อมูลพื้นฐานเมืองทับเที่ยงศูนย์กลางสังคม วัฒนธรรม และการสื่อสาร ของเมืองตรัง	62
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่影响ต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง	66

บทที่ 4 ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชามทับเที่ยง	67
ปัจจัยวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของคนทับเที่ยง	68
ปัจจัยสถานการณ์ที่เหมาะสม	76
ปัจจัยกลุ่มกิจกรรมทางสังคมก่อนเกิดประชามทับเที่ยง	80
ปัจจัยบุคคล และพันธมิตรสำคัญ	88
ตอนที่ 4 พัฒนาการของประชามทับเที่ยง	100
บทที่ 5 ประชามทับเที่ยงในช่วงก่อรูปรวมตัว	101
1. สถานการณ์ทั่วไปในทับเที่ยง	102
2. นักกิจกรรมและความเคลื่อนไหว	103
3. ผลจากการเคลื่อนไหวในช่วงก่อรูปรวมตัว	119
บทที่ 6 ประชามทับเที่ยงในช่วงรวมพลบ้านแต่งสังคม	123
1. ความเคลื่อนไหวของนักกิจกรรมที่สนใจประชาสังคม	124
2. การเตรียมการเพื่อการเกิดขึ้นของประชาสังคม	130
3. เทหะวิสัยทัศน์ทับเที่ยงนำอยู่ 2552	135
4. ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวในช่วงรวมพลบ้านแต่งสังคม	142
บทที่ 7 ประชามทับเที่ยงในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์	148
1. ระยะเวลาแห่งการเติบโต	148
2. ระยะเวลาแห่งการแพร่พันธุ์(ตุลาคม 2543-กันยายน 2544)	159
3. ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหวในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์	166
บทที่ 8 ประชามทับเที่ยงในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง	170
1. สภาพปัญหาและความพยายามแก้ปัญหา	170
2. ความเคลื่อนไหวของกลุ่มกิจกรรม	174
3. ความเคลื่อนไหวของกิจกรรมนอกประชามทับเที่ยง	177
4. ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง	178

บทที่ 9 บทสรุปวิเคราะห์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาพัฒนาการประชาคมทับเที่ยง	180
1. ตารางสรุปข้อมูลพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง	181
2. ข้อสรุปวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง	192
ตอนที่ 5	213
ถอดบทเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการ杼ໍองรักษาเครือข่าย และกลยุทธ์การสื่อสาร ในการขยายเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง	
บทที่ 10 การสื่อสารในการประชาคมทับเที่ยง	214
1. การสื่อสารในกิจกรรมชุมชนของคนทับเที่ยง	214
2. การสื่อสารของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนเกิดประชาคมทับเที่ยง	220
3. การสื่อสารในช่วงก่อรือปรวมตัวประชาคอมทับเที่ยง	230
4. การสื่อสารในช่วงรวมพลบ้านแต่งสังคม	248
5. การสื่อสารในช่วงเติบโตแพร่พันธุ์	270
6. การสื่อสารในช่วงปรับตัวเปลี่ยนแปลง	280
7. ข้อสรุปการสื่อสารที่พบในการศึกษาตลอดช่วงพัฒนาการของประชาคอมทับเที่ยง	284
8. ข้อสังเกตต่อการสื่อสารในประชาคอมทับเที่ยงและข้อเสนอแนะการสื่อสาร ในประชาคอม	290
ตอนที่ 6	294
รูปแบบจำลองความคิดของกลุ่มแก่นนำ	
บทที่ 11 รูปแบบทางความคิด(Mental Model) ของกลุ่มแก่นนำ	295
ข้อมูลกลุ่มแก่นนำ	296
รูปแบบความคิดของแก่นนำ	298
ข้อสรุปพัฒนาการของรูปแบบทางความคิดของแก่นนำ	305
ข้อสรุปคุณลักษณะของแก่นนำในส่วนผู้นำการเปลี่ยนแปลง	306
การแพร่รูปแบบทางความคิดของแก่นนำ	307
ตอนที่ 7 วิเคราะห์มุมมองของสาธารณะที่มีต่อประชาคอมทับเที่ยง	313

บทที่ 12 มุ่งมองของสาธารณะที่มีต่อประชาคมทับเที่ยง	314
วิธีวิจัย	314
ผลการสำรวจข้อมูล	320
สรุปผลการวิจัย	340
อภิปรายผล	343
ตอนที่ 8 บทสรุปและอภิปรายผล	346
บทที่ 13 บทสรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	347
สรุปผลการวิจัย	347
อภิปรายผล	366
ข้อสังเกตเชิงประมินผลต่อคุณค่าของประชาคมทับเที่ยง	397
ข้อเสนอแนะต่อทิศทางของประชาคมทับเที่ยงในอนาคต	400
ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์การสื่อสารในการพัฒนาประชาคมทับเที่ยง	404
ภาคผนวก	408
บรรณานุกรม	463

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง "การสื่อสารในการพัฒนาประชาคมทับเที่ยง" เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อค้นหาพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง, ค้นหาปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง, ตลอดจนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการชักจูงรักษาเครือข่ายและกลุ่มที่มีผลต่อประชาคมทับเที่ยง, ตลอดจนการประเมินผลกระทบทางความคิด (Mental Model) ของกลุ่มคนนำประชาคมทับเที่ยง และวิเคราะห์มุมมองของสาธารณชนที่มีต่อประชาคมทับเที่ยง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, การสังเกตแบบมีส่วนร่วม, การจัดประชุมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และ การจัดเวทีวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระยะ คือระยะ "ก่อรูปรวมตัว" ระยะ "รวมพลบ้านแต่งสังคม" ระยะ "เติบโตแพร่พันธุ์" และ ระยะ "ปรับตัวเปลี่ยนแปลง"
2. ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของคนทับเที่ยง, ปัจจัยด้านลักษณะของเมืองทับเที่ยง, ปัจจัยด้านสถานการณ์ที่เหมาะสม, ปัจจัยด้านกลุ่มกิจกรรมทางสังคมก่อนเกิดประชาคมทับเที่ยง และ ปัจจัยด้านบุคคล และพันธมิตรสำคัญ
3. รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการชักจูงรักษาเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง มี 4 รูปแบบตามระยะของพัฒนาการ กล่าวคือ
  - 3.1 ขั้นการก่อรูปรวมตัว ใช้การสื่อสารผ่านพื้นที่สาธารณะ การสื่อสารมวลชน และการจัดเวทีเสวนา
  - 3.2 ขั้นรวมพลบ้านแต่งสังคม ใช้การสื่อสารผ่านประเด็นร่วมที่นำเสนอโดยประเด็นเมืองน่าอยู่ ส่วนกลไกการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายทั่วไป ใช้วิธีการติดประกาศ แผ่นป้าย เสียงตามสายของเทศบาล การสื่อสารเพื่อเชิญกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ใช้สื่อบุคคลเริ่มต้นตามด้วยการส่งจดหมายเชิญประชุมอย่างเป็นทางการ การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่ตอบรับเข้าร่วมประชุม ใช้วิธีการประชุมร่วมอย่างสม่ำเสมอทั้งการประชุมแบบเป็นทางการ และการประชุมแบบไม่เป็นทางการ การสื่อสารในเวทีรวมพล จะใช้กระบวนการประชาสัมพันธ์เพื่อค้นหาอนาคต ส่วน การสื่อสารกับกลุ่มพันธมิตร จะใช้สื่อบุคคลในการสื่อสารโดยเริ่มจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับพันธมิตร จากนั้นจึงใช้บุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือและมีความน่าเชื่อถือสูง
  - 3.3 ขั้นเติบโตแพร่พันธุ์ กลไกการสื่อสารระหว่างประชาคมกับเทศบาล ใช้การสื่อสารอย่างเป็นทางการผ่านการเขียนโครงการนำเสนอสาธารณะ กลไกการสื่อสารภายในกลุ่มกิจกรรม ใช้การพูดคุยกันแบบไม่เป็นทางการที่บ้านแกนนำกลุ่ม และเทศบาล กลไกการสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรม ใช้การสื่อสารผ่าน

กลุ่มแกนนำ กลไกการสื่อสารระหว่าง ประชาชนทับเที่ยงกับสังคมภายนอก ใช้จดหมายข่าว และ การสื่อสารผ่านเว็บไซตารณ์ กลไกการสื่อสารของกลุ่ม กิจกรรมกับสังคมภายนอก ใช้สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายประกาศ รถประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายของ เทศบาล และใช้สื่อมวลชน คือวิทยุ

3.4 ขั้นปรับตัวเปลี่ยนแปลง ไม่ปรากฏรูปแบบการสื่อสารตามโครงสร้างของประชาชนทับเที่ยงที่จัดตั้งไว้ คงเหลือเพียงการสื่อสารกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว

ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาชนทับเที่ยงประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ การใช้สื่อบุคคล, กลยุทธ์การใช้สื่อกิจกรรม, กลยุทธ์การสื่อสารต่อสาธารณะ และ กลยุทธ์การเลือกใช้ช่องทาง การสื่อสารที่เหมาะสม

4. รูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำประชาชนทับเที่ยง มี 2 ลักษณะ คือ Mental Model ที่เป็น เป้าหมายในใจ ได้แก่ ความเชื่อมั่นและมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ “การเมืองภาคประชาชน” ทั้งนี้โดยใช้ตนเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” และ Mental Model ที่เป็นมรรควิธีไปสู่เป้าหมาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้น เคลื่อนมวลชนด้วยการประท้วงเรียกร้องและสื่อสารในลักษณะรุนแรง แต่ต่อมารูปแบบความคิดของกลุ่มแกนนำก็เกิดจุดเปลี่ยน โดยมีมุ่ลเหตุสำคัญ คือ การเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้แนวความคิดต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยอาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ ประธานสถาบันเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาประชาชนสังคม (Civicnet) มาตั้งแต่ปี 2539 โดยเปลี่ยนจากการแสดงออกที่แข็งกร้าวเร่าร้อน ไปสู่อ่อนโยนเยือกเย็น จากแยกฝ่าย ไปสู่ สามคติทุกฝ่าย ส่วนรูปแบบการสื่อสารในการแพร่รูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำไปสู่บุคคลอื่นๆ นั้นมี 2 วิธี คือ การแพร่อย่างไม่เจิงใจ ผ่านการสื่อสารในชีวิตประจำวันของแกนนำไปยังคนที่เข้ามาสัมพันธ์ใกล้ชิด และการแพร่อย่างจงใจผ่านพื้นที่สาธารณะและสื่อมวลชน

5. มุ่งมองของสาธารณะที่มีต่อประชาชนทับเที่ยง ชาวเมืองทับเที่ยงรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหา หรือกิจกรรมของประชาชนทับเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมชาวเมืองรับทราบ พึงพอใจ และเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มคอมทรัพย์ส่วนกิจกรรมที่ประชาชนรับทราบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะของเยาวชนชุมชนหนองยวนและการเดินสำรวจชุมชนของเยาวชนชุมชนท่าจีน

รูปแบบการสื่อสารในการส่งข่าวสารการจัดกิจกรรมของประชาชนทับเที่ยง พบร่วมกับชาวเมืองทับเที่ยง เปิดรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมของประชาชนทับเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง โดยรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองทับเที่ยงเปิดรับมากที่สุดคือ สื่อวิทยุ รองลงมาเป็นการเปิดรับผ่านสื่อรถโมไซด์ ประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสายของเทศบาลนครตัวรัง ส่วนรูปแบบการสื่อสารที่ชาวเมืองรับทราบได้น้อยที่สุด คือ การใช้จดหมายเชิญอย่างเป็นทางการ

Abstract

This research project “Communication in Tapteing civic groups development” is qualitative research. The objective of this research is to study the development of Tapteing civic group, the supporting factors of Tapteing civic group’s formation, the pattern of communication in maintaining Tapteing civic group network and the communication strategies in expanding Tapteing civic group network, analysing the public viewpoint in Tapteing civic group. In-depth interview with key informants, Participation observation, Focus group and Research forum were used to complete this study.

The results are as follows :

1. The development of Tapteing civic group is found to be 4 phases; Self-organized phases, Organization phases, Growth phases, Adaptation phases.
2. There are 5 factors that support the formation of Tapteing civic group. Those factors can be categorize as following : (1) Culture, Way of life and Identity of Tapteing people; (2) Character of Tapteing city; (3) Suitable situation; (4) Social group activity before the formation of Tapteing civic group; (5) People and Partner.
3. The pattern of communication in maintaining Tapteing civic group network can be categorize as following
  - 3.1 Self-organized phases are using communication in public space, mass communication and forum.
  - 3.2 Organization phases are using the interesting issue that is “healthy city”. Communication techniques among the leader group and the general target group are using folders, leaflets and the municipality’s broadcasting ; Communication techniques among the leader group and the specific target group are using human media and formal letter. ; Communication techniques with the accept invitation target group are using formal and informal meeting ; Communication techniques in organization forum are using future search conference (FSC); Communication techniques among the leader and the partner are using the private relationship communication and using the credibility person.

3.3 Growth phases ; Communication techniques among Tapteing civic group and the municipality are using formal meeting and writing action project ; Communication techniques in four groups activity are using informal communication at group leader's house or the municipality's meeting room ; Communication techniques among Tapteing civic group and public are using newsletter and public forum ; Communication techniques among four groups activity and public are using folders, leaflets, municipality's promotion car and broadcasting and using radio.

3.4 Adaptation phrases; There are nothing communication pattern by Tapteing civic group design, but there are private relationship communication.

The communication strategies in expanding Tapteing civic group network can be categorizes in 4 strategies : (1) Using human media (2) Using activities (3) Using public communication and (4) Using suitable communication channel.

4. The Mental Model of Tapteing civic group's leader can be categorize in two ways: (1) Leader's goal in mind is confidence in people's political and change agent. (2) The way to that goal is changed from violence to compromise because they passed the learning seminar with Civicnet.

Communication pattern to diffuse the leader's Mental Model can be categorize in 2 ways: (1) Non-specific diffusion in daily life among the leader and the private relationship people. (2) Specific diffusion pass public space and mass media.

5. Public viewpoint in Tapteing civic group's activity can be categorize as following ; (1) The most satisfaction and perception activity is collecting money and the least perception activity is children activities such as organizing garbage bank project in Nongyoun community and surveying Tajeen community'history project. (2) The most satisfaction and perception communication channel is radio and the municipality's promotion car and sound online . The least satisfaction and perception communication channel is formal letter invitation.

ตอนที่ 1

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

บทที่ 1

ที่มาของโครงการ

1. ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ผลสะเทือนจากความรุนแรงทางการเมืองในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 นำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองครั้งใหญ่ในประเทศไทย เนื่องจากกลุ่มองค์กรประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็งจนกระทั่งได้ผลเป็นรูปธรรมคือ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2540 หรือที่นิยมเรียกกันว่า รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ด้วยเหตุที่ประชาชนร่วมเรียกวัง ร่วมร่าง และได้บัญญัติข่ายสิทธิของประชาชนเพิ่มขึ้นมาก (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2542:1) ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นคุณปการที่เกิดจากการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มองค์กรที่หลากหลายทั้งในเมืองและชนบท ซึ่งเป็นจุดเริ่มของรับกันอย่างกว้างขวางที่จะเรียกการเคลื่อนไหวในภาพรวมว่า “**ขบวนการประชาสังคม**” (civil society movement)

เมื่อกล่าวถึงแนวคิดประชาสังคม มีนักวิชาการหลายท่านให้คำนิยามไว้แตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปก็จะหมายถึง การที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่ слับซับซ้อนยากแก่การแก้ไข จึงมีวัตถุประสงค์ร่วมกันอันจะนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic Consciousness) ร่วมกัน และก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic Group) ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรกัน ภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Civic Network) (ชูชัย ศุภวงศ์, 2539)

การเคลื่อนไหวทางสังคมในแนวทางประชาสังคมเป็นขบวนการที่ทำให้การเมืองภาคประชาชนเข้มแข็งขึ้น และเป็นแนวทางที่ปรับเปลี่ยนเพاهเชื้อที่เติบโตมาจากการแนวทางเก่าทั้งซ้าย กลาง และขวา ซึ่งเริ่มผุกร่อนスタイル นับเป็นทางเลือกใหม่ที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางจากนักคิด นักทฤษฎีที่สนใจการเปลี่ยนแปลงสังคมและระบบการเมือง ทั้งยังถูกนำเสนอให้เป็นคุณการณ์ใหม่ของการพัฒนาบ้าน เมืองทั้งในบ้านเราและต่างประเทศ เป็นการทำการเมืองแบบใหม่ที่เน้นความเป็นปัจเจกชนในฐานะพลเมืองที่กระตือรือร้น ตระหนักรู้ว่าตนมีสิทธิมีสิ่งในการสร้างบ้านแปงเมือง (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2542:2)

ขณะที่แนวคิดเรื่องประชาสังคมพร่ำหลายและได้รับการยอมรับไปทั่วในบรรดากลุ่มองค์กรภาคประชาชีน จนอาจกล่าวได้ว่าขณะนี้เกิดหน่ออ่อนของประชาสังคมทั้งทางความคิดและทางปฏิบัติอยู่ทั่วไปในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศนั้น ในขณะเดียวกัน ภาครัฐเองก็ให้การยอมรับแนวคิดประชาสังคมเช่นกัน ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่มุ่งเน้นผลักดันให้เกิดประชาคมจังหวัด ประชาคมอาเภอ ประชาคมตำบล ทั่วประเทศ แต่แนวทางปฏิบัติของรัฐสูญกวิพากษ์อย่างหนักจากภาคประชาชนและนักวิชาการประชาสังคมว่า เป็นประชาสังคมแค่เพียงชื่อ จัดตั้งโดยอำนาจ ไม่ใช่ของจริง ดังที่อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ เยียนวิจารณ์ไว้ว่า “สภาพัฒน์พูดถึงการตั้งประชาคมจังหวัด แต่ประชาคมจังหวัดกล้ายเป็นสถาบันที่มีเวทีเล็กยิ่งกว่าเวทีใหญ่ด้วยซ้ำ คนเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างผิวนอกและจำนวนน้อยมาก” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, มติชนสุดสปดาห์, ปีที่ 18, ฉบับที่ 904, น.47)

อย่างไรก็ตามสำหรับจังหวัดต่าง ๆ หลังจากที่แนวคิดประชาสังคมได้แพร่สะพัดผ่านสื่อต่าง ๆ เข้ามา เพาะตัวเป็นหน่ออ่อนอยู่เหมือนพื้นที่อื่น ๆ ขณะนั้นก็เป็นช่วงเวลาเดียวกับการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างวัสดุรวมนุญ ปี พ.ศ. 2540 ทั้งยังสัมพันธ์กับเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทย สองปัจจัยหลักนี้เองที่ดึงดูดให้คนกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดตั้งโดยเฉพาะในตัวเมือง หรือที่มักเรียกว่าเมืองทับเที่ยงได้เข้ามาพูดคุยกันในท่วงทำนองชนบทมิตร ปรับทุกข์และปรึกษาหารือ โดยมีกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมของตรังเป็นแกนกลาง ซึ่งกลุ่มนี้ต่อมาได้เป็นแกนนำที่ก่อให้เกิดประชาคมของจังหวัดตั้งที่เรียกว่า “ประชาคมทับเที่ยง” ขึ้น

ประชาคมทับเที่ยงได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2542 ในเวทีที่ชื่อว่า “วิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552” หลังจากที่กลุ่มแกนนำในการทำกิจกรรมทางสังคมในตรังได้ร่วมเรียนรู้แนวคิดประชาสังคมและความรู้ในเชิงเทคนิคต่าง ๆ ของการทำงานในแนวทางนี้จากสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม(Civicnet) โดยการนำของอาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ (ประธานสถาบัน) อย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ในช่วงเวลาของการเรียนรู้นี้ จังหวัดตั้งนับว่าเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่นักกิจกรรมทั่วภาคใต้ได้เข้าร่วมและก่อให้เกิดประชาคมจังหวัดต่าง ๆ ขึ้นในเวลาไล่เลี่ยงกัน สำหรับจังหวัดตั้งเลือกใช้ชื่อประชาคมทับเที่ยงตามความนิยมของคนตั้งที่มักเรียกเมืองของตนว่าเมืองทับเที่ยง ซึ่งก่อตั้งล้องกับการทำเนินงานจริงของประชาคมทับเที่ยงในช่วงแรก ที่เริ่มดำเนินกิจกรรมอยู่ในเขตตัวเมืองทับเที่ยง(เขตเทศบาลนครตรังในปัจจุบัน-ผู้ว่าจย.) เพราะเทศบาลนครตั้งมีบทบาทเป็นผู้เข้าร่วมในประชาคมอย่างสำคัญ

เมื่อมองในมิติของการสื่อสารจะเห็นว่าการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงนั้นเป็นการต่อยอดกระดับมาจากฐานของสังคมทับเที่ยงเอง ซึ่งเป็นสังคมที่ซ้อมการpubประพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ในรูปแบบที่เรียกว่า

“สภากาแฟ” ดังบทความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ห้องถินหลังจากที่แนวคิดประชาสัมคมเริ่มถูกกล่าวขวัญกันอย่างหนาแน่นเมืองตัว ความว่า

“สังคมเมืองตัว เป็นสังคมที่เรียกว่าประชาสัมคมได้อย่างสนิทใจ โดยเฉพาะร้านโกปี(หมายถึง ร้านกาแฟ-ผู้วิจัย) ในทุกช่วงเวลา มีการเสวนาระบบที่เปลี่ยนกันอยู่ในทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในเมืองตัว ทั้งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน รวมทั้งข่าวสารต่าง ๆ มากจะมีเวทีคือร้าน “โกปี” เป็นจุดเริ่มต้น และแพร่ขยายต่อไปกลายเป็นครอบครุณหัวทั้งเมืองตัว”

จากบทความเรื่อง **ประชาสัมคมกับวิถีประชาเมืองตัว**
จากโรงแรลงสู “ร้านโกปี”

ตีพิมพ์ในหนังสือแม่น้ำรายปักษ์วิจารณ์
ประจำวันที่ 16-31 สิงหาคม 2539 หน้า 5

อาจกล่าวได้ว่าด้วยวัตถุปฏิบัติอันเป็นธรรมชาติของชาวตัวที่สอดคล้องกับหลักการเบื้องต้นของแนวคิดประชาสัมคมนี้เอง เป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้กระแสแนวคิดดังกล่าวแพร่เข้ามาสู่สังคมตัวและได้รับความสนใจจนมีความพยายามที่จะก่อตั้งประชาคมขึ้นอย่างจริงจัง ยิ่งไปกว่านั้น การก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง มีลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาอยู่หลายประการ กล่าวคือ

1. ประชาคมทับเที่ยงเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย ซึ่งบุคคลเหล่านั้นมีความตื่นตัวค่อนข้างสูง มีเจตคติที่ดี มีความห่วงใยชุมชน และสามารถนำกำลังกันอย่างเข้มแข็ง ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มแกนนำได้ร่วมกันจัดเวที “วิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552” ในวันที่ 30 – 31 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2542 การประชุมในครั้งนั้น ผู้ที่เข้าร่วมประชุมเรียกได้ว่ามาจากทุกกลุ่มในสังคมเลยก็ว่าได้ ทั้งกลุ่มนักคิด, กลุ่มข้าราชการ, กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่น, กลุ่มเยาวชน, กลุ่มการเมือง, กลุ่มสื่อและกลุ่มนักธุรกิจ จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มาเข้าร่วมมีความแตกต่างหลากหลายอย่างยิ่ง การสื่อสารระหว่างกันก็จะยิ่งยากมากขึ้น เป็นทวีคูณ สอดคล้องกับที่โรเจอร์ส (Rogers , 1983 : 287) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพมากกว่าเมื่อผู้ส่งสารและผู้รับสารมีคุณลักษณะที่เหมือนกัน (Homophily) เพราะเมื่อปัจจัยบุคคลมีความหมายความเชื่อ และภาษาที่เหมือนกันก็จะทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งสองเกิดประสิทธิภาพ ปัจจัยนั้นจะมีความรู้สึกสบายใจที่ได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีลักษณะคล้าย คลึงกับตนมากกว่าการพูดคุยกับบุคคลที่แตกต่าง (Heterophily) กับเรามาก เพราะจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากที่จะทำการสื่อสารนั้นให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น ประเด็นที่น่าสนใจคือประชาเมืองตัว คือ กลุ่มคนที่แตกต่างหลากหลายเหล่านี้มีวิธีการสื่อสารกันอย่างไร จึงสามารถรวมตัวกันได้ และมีปัจจัยใดบ้างที่影响ต่อการมารวมตัวของผู้คน

2. การรวมตัวของกลุ่มคนที่หลักหดใหญ่ในประชุมทับเที่ยงมีลักษณะของการเขื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทางสังคม(Social Network) ซึ่งมีเป้าหมายร่วมคือการทำกิจกรรมพัฒนาเมืองทับเที่ยงให้น่าอยู่ โดยการจัดกลุ่มกิจกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมพัฒนาเมือง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง, ด้านการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพใจ, ด้านการสร้างครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง และด้านกิจกรรมสำหรับครอบครัว เยาวชนและการรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อพิจารณากระบวนการเดิมโดยทั่วไปของประชุมทับเที่ยงจะพบว่ากิจกรรมต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากภายในช่วงแรกคือประมาณปี พ.ศ.2542-2543 หลังจากนั้นประมาณช่วงปี พ.ศ.2544 การดำเนินกิจกรรมของประชุมทับเที่ยงเริ่มลดน้อยลง ทั้งจำนวนกิจกรรม และจำนวนคนทำงาน ยิ่งไปกว่านั้นกิจกรรมทั้ง 4 กลุ่มยังมีลักษณะแยกส่วน ต่างคนต่างทำ ต่างกลุ่มต่างโตในทิศทางของตน บางกลุ่มก็หยุดดำเนินการไป บางกลุ่มก็เปลี่ยนไปเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่นๆภายนอก ประเด็นที่น่าสนใจคือหากพิจารณาถึงวงจรชีวิตของการรวม ตัวเป็นเครือข่ายจะพบว่า โดยทั่วไปมี 5 ขั้นตอน คือ ระยะก่อตัว ระยะขยายตัว ระยะรุ่งเรือง ระยะลดด้อย และระยะพื้นตัว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543 : 49) ดังนั้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับประชุมทับเที่ยงนี้จะมีลักษณะ เช่นนั้นด้วยหรือไม่ พัฒนาการของเครือข่ายประชุมทับเที่ยงเป็นมาเช่นไร ที่สำคัญเมื่อแต่ละคนมาร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายแล้วเกิดผลอะไรขึ้นบ้างทั้งในระดับตนเองและในระดับกลุ่ม

3. ในการก่อตัวของประชุมทับเที่ยง กลุ่มแก่นนำริเริ่มนับว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลผู้สร้างกระแสกิจกรรมสาธารณะจนก่อให้เกิดความตื่นตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมขึ้นในเมืองทับเที่ยง ดังนั้น สิ่งที่น่าสนใจคือเป็นพิเศษอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มแก่นนำประชุมทับเที่ยงมีรูปแบบทางความคิด (Mental Model) อย่างไรในการทำกิจกรรมทางสังคม รูปแบบทางความคิดของแก่นนำนี้ส่งผลอย่างไรต่อประชุม และที่สำคัญกลุ่มแก่นนำใช้การสื่อสารรูปแบบใดในการขยายรูปแบบความคิดดังกล่าวไปสู่บุคคลอื่นๆในสังคม และผลลัพธ์ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในนามของประชุมทับเที่ยงในสายตาของสาธารณะชาวทับเที่ยงเป็นเช่นไร

ด้วยความน่าสนใจดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้เอง ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยประชุมทับเที่ยงโดยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อค้นหาพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง โดยเฉพาะในประเด็นของความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะ (อันจะเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มประชาคมทับเที่ยงในการทบทวนการทำางานของตนและเป็นประโยชน์สำหรับพื้นที่อื่นๆ ในการศึกษาถึงกระบวนการก่อตัวและวิธีการดำเนินกิจกรรมในลักษณะประชาสัมคม)
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง (อันจะเป็นกรณีตัวอย่างสำหรับพื้นที่อื่นๆ ที่จะกำหนดปัจจัยที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดการรวมกลุ่มในลักษณะประชาสัมคมอย่างเป็นรูปธรรม)
3. เพื่อตอบบทเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการชี้แจงรักษาเครือข่ายและกลยุทธ์การสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง (อันจะเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มประชาคมทับเที่ยงในการทบทวนการทำางานของตนและเป็นประโยชน์สำหรับพื้นที่อื่นๆ ที่ต้องการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้าง รักษา และการขยายเครือข่ายกิจกรรม)
4. เพื่อวิเคราะห์แบบแผนทางความคิด (Mental Model) ของกลุ่มคนนำประชาคมทับเที่ยง (อันจะเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มคนนำประชาคมทับเที่ยงในการทบทวนตนเองและการศึกษาระบบคิดของคนที่มีต่อปัญหาและการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการสื่อสารเพื่อย้ายความคิดไปสู่บุคคลอื่นๆ ต่อไป)
5. เพื่อวิเคราะห์มุมมองสาธารณะที่มีต่อประชาคมทับเที่ยง (อันจะเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มประชาคมทับเที่ยงในการประเมินผลการจัดกิจกรรมในระยะเวลาที่ผ่านมาและเป็นประโยชน์สำหรับเทศบาลนครตรังในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะในลักษณะที่ประชาชนมุ่งหวังต้องการให้เทศบาลสนับสนุน)

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การริเริ่มลงมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นด้วยการแนะนำตัวโดยเปิดเผย (Overt Role) เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ภาษาถิ่นพื้นที่ร่วมกับขอความร่วมมือให้กลุ่มเป้าหมายเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริงและเห็นประโยชน์ของการวิจัยทำให้ได้รับข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ซึ่งเป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยจะเข้าไปเป็นการสมาชิกคนหนึ่งของทีมทำงานในประเทศทับเที่ยงและเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประเทศจัดขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา การเข้าร่วมในทีมงานทำงานและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จะทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสในการวิเคราะห์ระบบการทำงานและเครือข่ายการทำงานของกลุ่มแก่นนำประเทศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและใช้หลายวิธีผสมผสานกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ และการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะการสัมภาษณ์จะเป็นไปในลักษณะเครือข่าย คือให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แนะนำบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่อ ๆ กันไป

4. การสำรวจ (Survey) โดยผู้วิจัยจะสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในตำบลทับเที่ยงเกี่ยวกับภาระตัวของประเทศทับเที่ยง และการดำเนินกิจกรรมของประเทศโดยใช้แบบสอบถาม

5. การจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ระหว่างกลุ่มแก่นนำและทีมวิจัยเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ในประเด็นรูปแบบการสื่อสารและกลยุทธ์การสื่อสารในประเทศทับเที่ยง

6. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อนำเสนอผลการวิจัยให้กลุ่มประเทศทับเที่ยงร่วมกันตรวจสอบความตรงของข้อมูล และร่วมกันค้นหาแบบจำลองทางความคิดของกลุ่มแก่นนำประเทศทับเที่ยง

เพื่อให้เห็นภาพวิธีการเก็บข้อมูลที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับเวลาที่ได้ตั้งไว้ในขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ก่อนการดำเนินการวิจัย

เนื่องจากกลุ่มประชาคมทับเที่ยงทำกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 ในช่วงปี พ.ศ.2544 ก่อนที่โครงการวิจัยจะลงไปดำเนินการในพื้นที่ พบว่ากิจกรรมของประชาคมยังมีให้เห็นอยู่อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะไม่คึกคักเท่ากับในช่วงปี พ.ศ.2542-2543 ก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเข้าไปสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมพร้อมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของประชาคม ดังนี้

- วันที่ 28 กรกฎาคม 2544

สังเกตการณ์การจัด กิจกรรมตลาดนัดสีเขียวเพื่อผู้บุริโภค ในประเด็นเกี่ยวกับบรรยายกาศการจัดกิจกรรม ผลของกิจกรรม (วัดจากจำนวนผู้มาซื้อสินค้า) การสรุปบทเรียนเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากิจกรรมในอนาคต และ วิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม

- วันที่ 4 สิงหาคม 2544

สังเกตและเข้าร่วม กิจกรรมการขี่จักรยานเพื่อศึกษาธรรมชาติการดูนกและศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ในประเด็นเกี่ยวกับบรรยายกาศการจัดกิจกรรม ผลของกิจกรรม(วัดจากจำนวนผู้เข้าร่วม)

การสรุปบทเรียนเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากิจกรรมในอนาคต และ วิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม

- วันที่ 25 สิงหาคม 2544

สังเกตการณ์ประชุมสรุปผลการทำงานระหว่างประชาคมกับเทศบาลนครตั้งในรอบปี 2544 ในประเด็นเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมของประชาคมและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหา

- วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2545

สังเกตการณ์เวทีตั้งคeneduna เรื่อง ทุนนิยมกับธุรกิจค้าปลีกคนตั้งได้อย่างไร ที่หอดหามาหยเหตุแห่งชาติฯ จ.ตั้ง โดยจะสังเกตในประเด็นเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบการจัดคeneduna กฎแบบการสื่อสารในเวทีเสวนากลุ่มและจำนวนของผู้เข้าร่วมเสวนा รวมทั้งผลของการจัดเวทีเสวนานั้นในทัศนะของผู้จัดและผู้เข้าร่วมเสวนា

- วันที่ 3 สิงหาคม 2545

สังเกตและเข้าร่วม กิจกรรมเยาวชนศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนท่าจีน ในประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนการจัดกิจกรรม บรรยายกาศของการจัดกิจกรรม ผลของกิจกรรม(วัดจากจำนวนผู้เข้าร่วม) การสรุปบทเรียนเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากิจกรรมในอนาคต และ วิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม

- วันที่ 6 สิงหาคม 2545

สังเกตและเข้าร่วม กิจกรรมเสวนาร่องเมืองน้ำอยู่ : วิถีสาหร่ายที่เข้มแข็ง ณ ห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์เทศบาลนครตั้ง นำการเสวนាឌโดยอ.ชัยวัฒน์ ถิรพันธ์ และ อ.ชวัญสรวง อติโพธิ ในประเด็นเกี่ยวกับ

ลักษณะกิจกรรมสาขาวัฒนธรรมจากภายนอกที่สามารถต่อยอดเรื่องเมืองน่าอยู่ และมุ่งมองของคนในพื้นที่ต่อไปเด็นดังกล่าว

- วันที่ 17 สิงหาคม 2545

สังเกตและเข้าร่วม กิจกรรมเสวนาเรื่องภูมิเมือง: ความภาคภูมิใจของคนเมือง ณ ลานหน้าอาคารอเนกประสงค์เทศบาลนครตั้ง นำการเสวนาโดย อ.เนาวรัตน์ พงษ์เพบูลย์ สังเกตในประเด็นเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบการจัดเสวนา รูปแบบการสื่อสารในเวทีเสวนา ลักษณะและจำนวนของผู้เข้าร่วมเสวนา รวมทั้งผลของการจัดเวทีเสวนาทั้งในทศะของผู้จัดและผู้เข้าร่วมเสวนา

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2545 – เดือนมีนาคม 2546) ประกอบด้วยกิจกรรม

1. กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของเมืองทับเที่ยง

เป้าหมาย

เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัจจัยภูมิหลังของเมืองทับเที่ยง ทั้งด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เพื่อหาลักษณะเฉพาะของเมืองทับเที่ยงที่สามารถเชื่อมโยงกับการก่อตัวขึ้นของประชาชน ทับเที่ยง

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร(โดยศึกษาเอกสารจากห้องเรียนและหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดตรัง, ห้องสมุดประชาชน, พิพิธภัณฑ์และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ทั้งในจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองทับเที่ยง เมืองทับเที่ยงในปัจจุบัน และโครงสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในทับเที่ยง โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสำรวจพื้นที่ร่องรอยประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวพันกับเมืองทับเที่ยง การสัมภาษณ์เจ้าลีกผู้ร่วมบูรณะประวัติศาสตร์เมืองตรัง และผู้สูงอายุที่ชื่นชอบเรื่องราวประวัติศาสตร์เมืองทับเที่ยงที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป โดยจะสืบค้นจากสายตระกูลเก่าแก่ผู้บุกเบิกเมืองทับเที่ยง ซึ่งจะพิจารณาจากการถือครองที่ดิน และ การบุกเบิกทางด้านการค้าขาย จากนั้นนักวิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าลีกมาสืบค้นต่อเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถสะท้อนให้เห็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในทับเที่ยงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยที่การศึกษาประวัติศาสตร์ทับเที่ยงเริ่มต้นศึกษาด้วยตัวเอง ซึ่งปรากฏคำว่า “ทับเที่ยง” เป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นเป็นครั้งแรก

2. กิจกรรมการค้นหาพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง และรูปแบบการสื่อสารในประชาคมทับเที่ยง

เป้าหมาย

เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคอมทับเที่ยง และรูปแบบการสื่อสารในประชาคอมทับเที่ยง

วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 การศึกษาเอกสาร โดยจะศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สภาพสังคมทับเที่ยงและสภาพของประชาคอมทับเที่ยง จากเอกสารในท้องถิ่นและจากบันทึกการประชุมของประชาคอมทับเที่ยง

2.2 การสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยจะสัมภาษณ์

กลุ่มแกนนำจำนวน 8-10 คน

กลุ่มสมาชิก จำนวน 15-20 คน

กลุ่มพันธมิตรจำนวน 3-5 องค์กร (องค์กรละ 1 คน) รวมทั้งสิ้น 30 คน

การสัมภาษณ์จะอยู่ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของประชาชนในรูปแบบประชาสังคม
- การดำเนินงานของเวทีตัวแทนฯ
- การรับทราบข่าวสารการรวมตัวของประชาคอม ทับเที่ยง
- สาเหตุที่มาเข้าร่วมประชาคอมทับเที่ยง
- จุดมุ่งหมายของประชาคอมทับเที่ยง
- การดำเนินกิจกรรมของประชาคอมทับเที่ยง
- การสื่อสารในประชาคอมทับเที่ยง
- การสนับสนุนจากเทศบาลนครตัวรัง
- ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานพร้อมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหา

2.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยจะเข้าสังเกตและว่ามกิจกรรมต่างๆ ของประชาคอมทับเที่ยงดังต่อไปนี้

- วันที่ 1๗๘๘๘๘ ๒๕๔๕

สังเกตการณ์เวทีตัวแทนฯ เรื่อง เมื่อครกิจข้ามชาติพลังไฟฟ้าขึ้นฝั่งที่ลำภูราษฎร์จะเกิดขึ้น โดย พศ.๒๕๔๘ มีแต้ม ที่โรงเรียนธรรมวินทร์ธนนา ๑.๖๙ โดยจะสังเกตในประเด็นเกี่ยวกับ ผู้รับผิดชอบการจัด

รายงาน รูปแบบการสื่อสารในเวทีเสวนา ลักษณะและจำนวนของผู้เข้าร่วมเสวนา รวมทั้งผลของการจัดเวทีเสวนาทั้งในทัศนะของผู้จัดและผู้เข้าร่วมเสวนา

- วันที่ 30 ธันวาคม 2545

สังเกตการณ์การประชุมเชื่อมโยงเครือข่าย ณ ห้องประชุมเทศบาลนครตรัง เวทีนี้เกิดขึ้นเนื่องจากกลุ่มแกนนำเห็นว่ากิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงเริ่มลดน้อยถอยลง บางกลุ่มก็ไปขยายเชื่อมต่อ กับกลุ่มภายนอก เวทีนี้จึงใช้ทั้งกลุ่มประชาคมทับเที่ยงเดิมและกลุ่มเครือข่าย เพื่อร่วมค้นหาแนวทางการทำงานภาคสังคมร่วมกัน ในเวทีนี้ผู้วิจัยถือโอกาสประชุมตัวโครงสร้างวิจัยซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสกอ.อย่างเป็นทางการต่อกลุ่มคนทำงานสาธารณชนในทับเที่ยง

- วันที่ 10 มิถุนายน 2546

เข้าร่วมประชุมกับโครงสร้างวิชิตสาธารณะท้องถิ่นภาคใต้ ร่วมหารือในประเด็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะในเมืองตรัง

- วันที่ 13 กรกฎาคม 2546

เข้าและสังเกตการณ์ในเวที 15 ค่ำ (เวทีสาธารณะในเมืองตรัง มีสกอ.ท้องถิ่นตรังเป็นเจ้าภาพในการจัดเวที) ในประเด็นเกี่ยวกับการคนทำงานเด็กและเยาวชน

- วันที่ 12 สิงหาคม 2546

เข้าและสังเกตการณ์ในเวที 15 ค่ำ ในประเด็นเกี่ยวกับการแนะนำโครงสร้างวิชิตสาธารณะเมืองน่าอยู่

- วันที่ 20 สิงหาคม 2546

เข้าร่วมสังเกตการณ์ในเวทีเสวนาสภาพเมือง เรื่องโครงการเมืองน่าอยู่ ที่ร้านทางเลือก (ร้านอาหารเพื่อสุขภาพ ระยะหลังเป็นที่รวมของคนทำงานภาคสังคมในเมืองตรัง)

- เดือนตุลาคม 2546

เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเคลื่อนไหวในเมืองตรัง ให้ประชาชนชาวทับเที่ยงตื่นตัวในการทำงานภาคสังคม

2.4 การจัดประชุมกลุ่มย่อย

เป้าหมาย

เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มปฏิบัติการในช่วงปี 2545-2546 ทั้งในประเด็นเกี่ยวกับการเตรียมกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และ การสรุปกิจกรรม และร่วมกันค้นหากลยุทธ์การสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. จัดประชุมกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2546 ณ บ้านนายอนันต์ ชาชื่อ ประธานชุมชนโคกสูง ผู้เข้าร่วมเสนา 5 คน
2. จัดประชุมกลุ่มเครือข่าย วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2546 ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ จ.ตรัง ผู้เข้าร่วมเสนา 9 คน
3. จัดประชุมกลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข วันที่ 20 มีนาคม 2546 ณ บ้านสุขภาพ ถ.วังตลาด อ.เมือง จ.ตรัง ผู้เข้าร่วมเสนา 3 คน

ส่วนกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 หลังจากที่กิจกรรมแยกขยายไม่ได้รับการตอบรับจากเทศบาล กลุ่มนี้ก็ไม่ได้จัดกิจกรรมใดๆอีก ภายหลังสมาชิกในกลุ่มนี้บางส่วนก็หยุดทำกิจกรรมไป บางส่วนก็ไปเข้าร่วมกับกลุ่มอื่นๆ จนในที่สุดกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 ก็ยุติบทบาทไป

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 (ตั้งแต่เดือนเมษายน 2546 – เดือนกันยายน 2546) ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการคืนข้อมูลสู่กลุ่มแกนนำและร่วมสรุปบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของประชาชนทั่วเที่ยง

หลังจากได้ข้อสรุปเบื้องต้นจากการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมมีลักษณะเป็นพลวัตร (Dynamic) กล่าวคือ ปรากฏการณ์ต่างๆจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ แวดล้อมและปัจจัยต่างๆที่เข้ามามีอิทธิพล ในการดำเนินกิจกรรมของ ประชาชนทั่วเที่ยงก็เช่นเดียวกัน เมื่อติดตามการดำเนินกิจกรรมในระยะต่อมา(ปลายปี2544) พบว่าหลังจากที่กลุ่มปฏิบัติการทำสีกลุ่มแยกย้ายกันไปทำกิจกรรมตามที่แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวางแผนไว้ ปรากฏว่าการดำเนินกิจกรรมของประชาชนทั่วเที่ยงเริ่มลดน้อยถอยลง ทั้งจำนวนกิจกรรมและจำนวนคนทำงาน ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือกิจกรรมของแต่ละกลุ่มปฏิบัติการมีลักษณะแยกส่วน ต่างคนต่างทำ ต่างกลุ่มต่างโตในทิศทางของตน บางกลุ่มปฏิบัติการก็หยุดดำเนินการไป บางกลุ่มก็เปลี่ยนไปเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่นๆภายนอก จากข้อสังเกตที่พบรนี้เองจึงเป็นที่มาของความคิดที่จะศึกษาวิจัยกลุ่มประชาชนทั่วเที่ยงในระยะที่ 2 เนื่องจากผู้วิจัยยังคงเห็นว่าพื้นที่นี้มีศักยภาพพิเศษหลายประการที่สามารถพัฒนาให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างของการเมืองภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีปัจจัยภายในพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานของภาคประชาชน อันได้แก่

1. คนทำงานภาคสังคมในพื้นที่นี้มีจำนวนมากและความหลากหลาย ทำกิจกรรมกันเกือบทุกด้าน และคนทำงานภาคสังคมยังมีความน่าเชื่อถือได้รับการยอมรับทั้งจากหน่วยงานราชการและภาคประชาชนใน

ชุมชน ดังนั้น ถ้าสามารถดึงศักยภาพของคนทำงานภาคลั่นคุณทั้งหมดให้มาร่วมมือกันได้ก็จะเกิดพลังมหาศาลในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

2. การดำเนินกิจกรรมต่างๆที่ผ่านมา กลุ่มประชาคมทับเที่ยงได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากเทศบาลนครตั้งมาโดยตลอด ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม ด้านแรงงาน และด้านงบประมาณ โดยในแต่ละปีเทศบาลตั้งบประมาณให้กลุ่มประชาคมทับเที่ยงดำเนินกิจกรรมปีละไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสามารถถกถ่วงได้ว่าเทศบาลนครตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งเดียวในประเทศไทยที่สนับสนุนการดำเนินงานของภาคประชาสังคมอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

ด้วยศักยภาพที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยคิดว่าจะมีการศึกษาวิจัยเจาะลึกเพื่อตอบบทเรียนการดำเนินงานของประชามทับเที่ยงเพื่อต่อยอดงานวิจัยในระยะแรก โดยจะศึกษาลึกซึ้งไปถึงรูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำประชามทับเที่ยงเพื่อค้นหาว่ากลุ่มบุคคลซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มผู้ริเริ่มเหล่านี้มีความคิด ความเชื่อ หรือ มีแรงจูงใจอะไรซึ่งเป็นภารกิจและความคิดที่ทำให้ลูกขี้นมาทำอะไรดี ๆ เพื่อสังคม และสิ่งที่น่าสนใจต่อไปคือคนกลุ่มนี้สามารถถ่ายทอดรูปแบบทางความคิดดังกล่าวไปสู่คนอื่น ๆ ได้อย่างไร เพื่อตอบคำถามดังกล่าวผู้วิจัยจึงจัด เวทีวิเคราะห์รูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำประชามทับเที่ยง ขึ้นในวันที่ 30 มิถุนายน ถึง 2 กรกฎาคม 2546 ณ เกาะสุกรบีชบังกะโล อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสงบ เหมาะแก่การพูดคุยระดมความคิดเห็นและใช้ความคิดใคร่ครวญ เรื่องราวต่างๆ ได้ดี ในเวทีวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเชิญกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตรด้วย เพื่อช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยมีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม 19 คน ประกอบด้วย

- กลุ่มแกนนำประชามทับเที่ยง	9	คน
- กลุ่มพันธมิตร คือ ตัวแทนจากเทศบาลนครตั้งวัง	2	คน
- ทีมวิจัย	3	คน
- ผู้สังเกตการณ์	4	คน
- วิทยากร	1	คน

วิทยากรหลักในการดำเนินกระบวนการในเวทีวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ ประธานสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet)

เป้าหมายของการจัดเวที

1. เพื่อให้ทราบถึง Mental Model ของกลุ่มแก่นนำปราชากมทับเที่ยง ผู้เป็นกลุ่มจุดประกายความคิดในการรวมกลุ่มในลักษณะประชาสังคม

2. เพื่อให้ทราบถึงวิธีการสื่อสารในการถ่ายทอดแบบจำลองทางความคิดของกลุ่มแกนนำหัวก้าวหน้า ไปสู่บุคคลอื่น
3. เพื่อให้กลุ่มแกนนำร่วมกันถอดบทเรียนความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

กระบวนการในการจัดเวทีวิจัย

1. การเชิญวิทยากร ตลอดกระบวนการการจัดเวทีเพื่อถอด Mental Model ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเชิญอาจารย์ชัยวัฒน์ ติราพันธุ์ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรดำเนินกระบวนการ เนื่องจากอาจารย์ชัยวัฒน์เป็นบุคคลภายนอกที่มืออาชีพ พลสำคัญในกระบวนการก่อตัวของประชามทับเที่ยง เป็นผู้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของประชามทับเที่ยงเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่กลุ่มแกนนำประชามทับเที่ยงให้ความเคารพนับถือและให้ความไว้วางใจในฐานะของครูผู้ให้ความรู้ความคิด และให้เทคนิคกระบวนการอันเป็นประโยชน์สำหรับการทำงานของภาคประชาชน องค์กรนักวิชาการ สถาปิตานนท์ เช่นร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ และช่วยตั้งข้อสังเกตโดยเฉพาะมุมของการสื่อสาร
2. การออกแบบสื่อเชิญประชุม/ ผู้วิจัยออกแบบสื่อเชิญประชุมสำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกคน และสำหรับผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นข้าราชการผู้วิจัยก็ออกแบบสื่อขออนุญาตหน่วยงานต้นสังกัดด้วย
3. กระบวนการดำเนินการในเวทีวิจัย/ เน้นการตั้งคำถามให้ผู้เข้าร่วมประชุมวิเคราะห์และตอบคำถาม ทั้งการตอบเป็นรายบุคคล และการแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-5 คน เพื่อระดมความคิด แล้วเขียนผลจากการระดมความคิดลงบนกระดาษ Flipchart เพื่อนำเสนอในกลุ่มใหญ่ต่อไป
4. รายละเอียดกระบวนการและคำถาม

ช่วงที่ 1 : ก่อนเริ่มการประชุมวิทยากรอธิบายถึงหัวใจของการถอดบทเรียนว่า ผู้ถอดบทเรียนต้องมีสภาวะจิตที่นิ่งสงบ ปรับจิตใจให้เหมาะสมแก่การใคร่ครวญหารือคิด ดังนั้นกระบวนการการถอดบทเรียนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดความสงบทางจิตใจ ทำให้รู้สึกมีความสุขและผ่อนคลาย ที่สำคัญคือจะต้องทำให้ทุกคนรู้สึกว่าเมื่อสะท้อนความคิดความเห็นได ๆ ออกไปแล้ว ไม่ต้องกลัวว่าคนอื่น ๆ จะตำหนิเป็นการสร้างความปลอดภัยทางความรู้สึก(Safety) ให้ทุกคนรู้สึกอย่าง Feedback กันด้วยความรัก ความเมตตา อย่างให้ได้ยินถึงได้ฟูดได้บอกกล่าวแก่กัน

ช่วงที่ 2 : ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการของประชามทับเที่ยงตามข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งหมดในรูปแบบของ Timeline ซึ่งหมายถึงการแสดงข้อมูลด้วยภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยเขียน Timeline ใส่กระดาษ Flipchart ขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมทุกคนเห็นภาพรวมกันพร้อมกัน ช่วยให้ง่ายต่อการย้อนรำลึกเหตุการณ์ในอดีตและง่ายต่อการซ่อมแซมตรวจสอบ

สอบความถูกต้องของข้อมูลจากการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลต่าง ๆ ปัจจัยต่าง ๆ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละช่วงปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2546 และให้ผู้เข้าร่วมเกวทีช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการวิจัย ดังที่ได้แสดงให้เห็นในภาพต่อไปนี้

ช่วงที่ 3 : วิทยากรตั้งคำถามให้ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มระดมความคิด

- คำถามที่ 1 แต่ละคนเข้ามาทำงานสาธารณชนได้อย่างไร
- คำถามที่ 2 ในระยะเวลาที่ผ่านมาท่านใช้วิธีการประสานงานที่เหมาะสมอย่างไร
- คำถามที่ 3 หลังจากที่ได้ช่วยกันทำ Timeline ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงแล้ว ต่อไปให้ช่วยกันค้นหาแบบแผน (Pattern) การเดิบโตของประชาคมทับเที่ยง
- คำถามที่ 4 ทำไม่ท่านเจ้มมาเข้าร่วมงานประชาสัมพันธ์ และเข้ามาแล้วเกิดผลอย่างไร ทั้งต่อตนเอง ต่อคนรอบข้าง และต่อสังคม
- คำถามที่ 5 เราจะทำอย่างไรต่อไปให้การเคลื่อนไหวมีพลังและยั่งยืน

ผลจากการจัดเวทีวิเคราะห์รูปแบบทางความคิดของกลุ่มแกนนำประชาคมทับเที่ยงปรากฏว่ากลุ่มแกนนำช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของประชาคมในเรื่องความเชื่อมโยงช่วงเวลาและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามลำดับเวลา นอกจากนั้นแล้วผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนต่างก็มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ในทุกคำถามที่วิทยากรตั้งไว้และร่วมกันวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนตนเองจนกว่าให้เกิดความสัมพันธ์อันดีขึ้นอีกครั้งหลังจากที่ต่างคนต่างก็แยกย้ายกันไปทำกิจกรรมตามที่ตนถนัดและห่างเหินจากกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงนานๆ หลังจากเวทีนี้ทุกคนก็ให้สัญญาไว้ว่าจะกลับมาให้ความสำคัญกับกิจกรรมของประชาคมอีกครั้ง โดยมีพันธสัญญาร่วมกันไว้ว่าจะกลับไปเตรียมจัดประชุมติดตามการทำงานของประชาคมทับเที่ยงขึ้นอีกครั้ง

2. การพัฒนาแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของสาธารณชนที่มีต่อกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

ในระยะที่สองของการวิจัย นักวิจัยยังจัดทำแบบสำรวจและทดลองเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมุมมองของสาธารณชนที่มีต่อ กิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงในระยะเวลาที่ผ่านมา จำนวน 40 ชุด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เกี่ยวกับ การรับทราบข่าวสาร ความพึงพอใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

3. การจัดเวทีนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัว รูปแบบการสื่อสารในการสร้างรักษาเครือข่าย และกลยุทธ์การสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง

เป้าหมายของการจัดเวที

1. เพื่อเปิดเผยข้อมูลจากงานวิจัยให้กับลุ่มประชาคมทับเที่ยงซึ่งกันต์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
2. เพื่อเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงให้สาธารณะภายนอกได้รับรู้
3. เพื่อค้นหาทิศทางงานประชาสัมคมในอนาคตจากทัศนะของแก่นนำ

กระบวนการในการจัดเวทีวิจัย

จัดการประชุมอย่างเป็นทางการขึ้นในวันที่ 11 สิงหาคม 2546 ณ อาคารอนเนกประสงค์เทศบาลนครตัวง การประชุมในครั้งนี้ผู้วิจัยเชิญอาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ เป็นวิทยากรดำเนินการประชุม และเชิญอาจารย์ปริชาต สถาปิตานนท์ ร่วมสังเกตการณ์พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองด้านการสื่อสาร

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 – เดือนมีนาคม 2547) ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาวิถีชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็งเพื่อสร้างสรรค์ห้องถินน้ำอยู่และยั่งยืน จังหวัดตรัง

เป้าหมาย

1. เพื่อสังเกตการเข้ามาของโครงการสาธารณะในพื้นที่เมืองทับเที่ยง
2. เพื่อสังเกตปฏิกริยาของนักกิจกรรมในพื้นที่ต่อการเข้ามาของโครงการสาธารณะจากภายนอก
3. เพื่อร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นการต่อยอดเรื่องเมืองน้ำอยู่และสนับสนุนให้ประชาชนตื่นตัวและเข้าไปปิ่มส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อพัฒนาเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์การเข้ามาของโครงการวิถีชีวิตสาธารณะฯตั้งแต่ขั้นการแนะนำโครงการในเดือนเมษายน 2546 – เดือนกันยายน 2546

2. ผู้วิจัยเข้าร่วมเป็นเจ้าหน้าที่โครงการชีวิตสาธารณะฯ ในเดือนตุลาคม 2546 โดยทำหน้าที่ในด้านการประชาสัมพันธ์และการผลิตสื่อ ระหว่างการเป็นเจ้าหน้าที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกระบวนการอบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่โครงการอยู่เป็นระยะๆ
3. เดือนพฤษจิกายนเป็นต้นมา ผู้วิจัยเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สังเกตการณ์ภายนอกอีกครั้ง เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังคงติดตามการดำเนินงานและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโครงการอยู่เสมอ

2. การสนับสนุนงบประมาณและเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพลังสีขาวปั้นจักรยานชุมเมือง

เป้าหมาย

1. เพื่อศึกษาถือแบบการวางแผนงานในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมกับปีต่อปี
2. เพื่อร่วมสนับสนุนกลุ่มกิจกรรมเยาวชนในจังหวัดตรังให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง
3. เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเด็กในเมืองมีหัวใจรักบ้านเกิด โดยใช้กิจกรรมปั้นจักรยานเป็นเครื่องมือนำเด็กซึมสถานที่สำคัญในเมืองตัวและศึกษาวิถีชีวิตของผู้คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมพลังสีขาวปั้นจักรยานชุมเมือง เป้าหมายที่ต้องการให้เป็นกิจกรรมที่ปราศจากความไม่สงบในผลการทดลองสำรวจความคิดเห็นของสาธารณชนที่มีต่อปีต่อปี ทั้งนี้เป็นกิจกรรมที่ประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุด ประกอบกับกิจกรรมดังกล่าวได้รับการเรียกว่าห้องเรียนเด็กและผู้ปกครองให้มีการจัดขึ้นอีกครั้ง แต่เนื่องจากกลุ่มผู้จัดกิจกรรม คือ กลุ่มมากพร้าวที่เคยจัดกิจกรรมดังกล่าวในนามของปีต่อปี โดยการของบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลนั้น เกิดปัญหาด้านการประสานงานกับข้าราชการเทศบาลมาโดยตลอด จนภายหลังจำต้องหยุดการจัดกิจกรรมนี้ลง ดังนั้น เพื่อสนับสนุนความต้องการของกลุ่มผู้จัดกิจกรรมและสร้างความคึกคักให้กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน ประกอบกับการที่ผู้วิจัยจะได้ศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมของกลุ่มมากพร้าวอย่างละเอียด ผู้วิจัยจึงสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมนี้จำนวน 18,000 บาท โดยกลุ่มจะจัดแบ่งการจัดกิจกรรมออกเป็น 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 วันอาทิตย์ที่ 23 พฤศจิกายน 2546

ครั้งที่ 2 วันอาทิตย์ที่ 28 ธันวาคม 2546

ครั้งที่ 3 วันอาทิตย์ที่ 25 มกราคม 2547

3. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง

เป้าหมาย

เพื่อสำรวจความคิดเห็นของสาธารณะที่มีต่อประชาคมทับเที่ยงในระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งมุ่งมองที่มีต่อ
แกนนำ มุ่งมองที่มีต่อกิจกรรม และข้อเสนอแนะและความต้องการของประชาชนในการทำกิจกรรมสาธารณะ
เพื่อพัฒนาเมืองให้น่าอยู่

วิธีดำเนินการวิจัย

- การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองทับเที่ยง จำนวน 500 ชุด
- การจัดการประชุมกลุ่มย่อยสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มีความสนใจเด่นในเรื่องของการทำกิจกรรม (พิจารณาจากผลที่ได้จากการสำรวจ)

4. การจัดเวทีสำหรับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง ปัจจัยที่ เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคม รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการהרักษาเครือข่ายและกลยุทธ์ การสื่อสารในการขยายเครือข่ายประชาคมทับเที่ยง

เป้าหมาย

- เพื่อให้กลุ่มประชาคมทับเที่ยงร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากงานวิจัย
- เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันค้นหาทิศทางกิจกรรมสาธารณะที่ต้องการในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเชิญกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มแกนนำ สมาชิก พันธมิตรที่ร่วมก่อตั้งและร่วมดำเนินกิจกรรมของ
ประชาคมทับเที่ยง รวมทั้งผู้สนใจที่เข้าร่วมวิพากษ์ข้อมูลและข้อสรุปทั้งหมดของงานวิจัย เวทีนำเสนอข้อ
มูลนี้จัดขึ้นในวันที่ 20 เมษายน 2547 ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ตัวรัง

ปัญหาอุปสรรคระหว่างการดำเนินการวิจัยและการแก้ไข

- ปัญหานักวิจัยยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน แก้ไขด้วยการประชุมประเมินผลการทำงาน
ระหว่างนักวิจัยกับที่ปรึกษาโครงการเพื่อรับฟังข้อชี้แนะและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขข้อมูลให้มีความน่าเชื่อ
ถือมากที่สุด

2. ปัญหาการเก็บข้อมูลกับกลุ่มสมาชิก เมื่อกลุ่มสมาชิกขยายเครือข่ายออกไปภายนอก ทำให้แต่ละคนมีภารกิจผูกพันจำนวนนมาก การนัดสัมภาษณ์หรือการนัดเด่นากกลุ่มย่อยจึงลำบาก เพราะไม่สามารถนัดให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมพร้อมกันครบทุกคนได้ แก้ไขโดยการนัดประชุมในวันที่สมาชิกส่วนใหญ่ร่วง ส่วนสมาชิกที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย นักวิจัยใช้วิธีการตามสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลไป นอกจากนั้นแล้วกลุ่มยังเสนอว่าการนัดประชุมควรนัดล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน เพื่อให้ทุกคนได้จัดสรรเวลาของตนมาเข้าร่วมเสวนาร่วมกัน

4. นิยามศัพท์การวิจัย

- พัฒนาการ หมายถึง** ช่วงเวลาหรือระยะเวลาที่กระบวนการก่อรูปของประชาคมทับเที่ยงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ในที่นี่ผู้วิจัยจะแบ่งพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนการเกิดประชาคมทับเที่ยง, ช่วงการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง และช่วงการปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริง
- หนังสือพิมพ์แม่น้ำ หมายถึง** หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของจังหวัดตรัง ซึ่งมีคุณวิธีทัต ศรีไตรัตน์ (แก่นนำสำคัญของประชาคมทับเที่ยง) เป็นบรรณาธิการ และมีกลุ่มเพื่อนพ้องที่เป็นนักคิด นักเขียน และนักกิจกรรมทางสังคมในเมืองทับเที่ยงร่วมกันเขียนผลงาน หนังสือพิมพ์แม่น้ำเป็นหนังสือพิมพ์รายปักษ์ที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ คือ มีได้มุ่งรายงานข่าวสารหรือสถานการณ์ประจำวันแต่จะหยิบยกประเด็นสาธารณะที่น่าสนใจหรือที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวตรังมากว่าคราบที่จะลึกและชี้นำทางออกให้สังคม
- เวทีรังสรรคесวนฯ หมายถึง** เวทีแห่งการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นทางการแห่งแรกในจังหวัดตรัง เป็นเวทีสาธารณะแบบเปิดกว้างให้กลุ่มคนที่หลากหลายเข้ามาร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
- การก่อตัว หมายถึง** ช่วงการเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปเป็นร่างของประชาคมทับเที่ยง ช่วงของการก่อตัวนี้จะปรากฏอยู่ในพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงในระยะที่สอง (ต่อจากช่วงความเป็นมาก่อนการเกิด ขึ้นของประชาคมทับเที่ยง) ช่วงการก่อตัวนี้มีเนื้ยสำคัญที่จะต้องศึกษาคือปัจจัยใดบ้างที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง
- ปัจจัย หมายถึง** เหตุผลหรือเงื่อนไขที่มีส่วนสนับสนุนให้บุคคลเข้ามาร่วมทำกิจกรรมทางสังคม
- ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม ในที่นี่ผู้วิจัยแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มเป็นประชาคมทับเที่ยงออกเป็น 6 ปัจจัย คือ

  - ปัจจัยด้านทุนสังคม ประกอบด้วย**
    - ประวัติศาสตร์ชุมชน
    - อัตลักษณ์ของผู้คน**

- วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมชุมชน

6.2 ปัจจัยด้านสถานการณ์ ประกอบด้วย

- สถานการณ์ภายนอก
- สถานการณ์ภายใน

6.3 ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย

- ความน่าเชื่อถือของบุคคลผู้ริเริ่ม
- ความกว้างขวาง รู้จักคนมากของกลุ่มผู้ริเริ่ม
- แนวคิดเดิมของบุคคลในการเข้าร่วม

6.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย องค์ประกอบของ การสื่อสารทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และ ผู้รับสาร

6.5 ปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคม ประกอบด้วย

- โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ
- โครงสร้างทางวัฒนธรรม
- โครงสร้างทางกายภาพเมือง
- โครงสร้างการเมืองท้องถิ่น

6.6 ปัจจัยด้านการจัดการ ประกอบด้วย

- การจัดการตัวตน
- การจัดการข้อมูล
- การจัดการความสัมพันธ์

7. กลุ่มแกนนำ หมายถึง กลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมในจังหวัดตั้งที่ต่อมาสนใจแนวคิดประชาสังคมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนกระทั่งเป็นกลุ่มแกนนำในการจัดเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 (ในวันที่ 30 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2542)

8. กลุ่มสมาชิก หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมกับประชาคมทับเที่ยง ตั้งแต่เวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 (ในวันที่ 30 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2542) เป็นต้นมา

9. กลุ่มพันธมิตร หมายถึง องค์กรหรือน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของประชาคมทับเที่ยง เช่น กรมอนามัย, สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม เป็นต้น

- 10. การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันระหว่างกลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตร และ การร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ 3 ประเภท คือกิจกรรมใหม่ กิจกรรมเก่า และ กิจกรรมประสาน**
- 11. กิจกรรมใหม่ หมายถึง กิจกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในพื้นที่และเริ่มทดลองจัดเป็นครั้งแรก เช่น กิจกรรม ตลาดนัดสีเขียวเพื่อผู้บริโภค จัดโดยกลุ่มสุขภาพดี ซึ่งเป็นสุข เป็นต้น**
- 12. กิจกรรมเก่า หมายถึง กิจกรรมที่เดิมที่เคยจัดขึ้นอยู่แล้วในพื้นที่ ผู้จัดกิจกรรมมีประสบการณ์ในการจัด มาก่อน เช่น กิจกรรมการปั่นจักรยานเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม**
- 13. กิจกรรมประสาน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการประชาสัมพันธ์ประชาชนทับเที่ยงและให้ราย ละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานของประชาชน เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อกระจายข่าวสารการ ดำเนินงานและกิจกรรมของประชาชน**
- 14. การสื่อสารในประชาชนทับเที่ยง หมายถึง การถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนข่าวสารของกลุ่มแกนนำไปยัง กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตร เพื่อการแสดงความร่วมมือในขั้นการสร้างเครือข่ายการสื่อสารในการ เชื่อมคนด้วยกิจกรรมในขั้นการขับรักษาเครือข่ายและการสื่อสารในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในขั้น การดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย**
- 15. กลยุทธ์การสื่อสารในประชาชนทับเที่ยง หมายถึง การแสวงหารูปแบบพิเศษที่เหมาะสมในการถ่าย ทอดหรือแลกเปลี่ยนข่าวสารในแต่ละกลุ่มคน ทั้งกลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก กลุ่มพันธมิตร และกลุ่มประชาชนทั่วไป รวมทั้ง การแสวงหารูปแบบพิเศษในการเผยแพร่กระจายข่าวสารการดำเนินกิจกรรมของประชาชน ทับเที่ยงในแต่ละกิจกรรม ทั้งกิจกรรมเชิงรุก กิจกรรมสนับสนุน และกิจกรรมแก้ไขปัญหารูปแบบพิเศษดัง กล่าว ได้แก่ การมุ่งเน้นที่องค์ประกอบของการสื่อสาร (S M C R) บางตัวให้เหมาะสมกับกลุ่มคนและกิจ กรรม เช่น กลยุทธ์การสื่อสารในกิจกรรมเชิงรุก จะมุ่งเน้นการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้ง สื่อ มวลชน สื่อเฉพาะกิจ(แผ่นพับ,ใบปลิว) สื่อบุคคล(ผู้นำชุมชน)ในการกระจายข่าวสาร เนื่องจากกิจกรรม เชิงรุกเป็นกิจกรรมใหม่ เช่น กิจกรรมตลาดนัด สีเขียวเพื่อผู้บริโภค เป้าหมายของกิจกรรมเชิงรุกคือการ ซักซานให้คนทั่วไปเข้ามาร่วมชี้ช่องทางสินค้าปลอดสารพิษและเปิดเป็นพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถแสดง ความคิดเห็นได้อย่างเสรี ดังนั้น การสื่อสารจึงต้องเน้นแบบหลายทิศทางเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ มากที่สุด เป็นต้น**

- 16. ประชาสัมคม หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับการที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่ สลับซับซ้อนยากแก่การแก้ไข จึงมีวัตถุประสงค์ร่วมกันอันจะนำไปสู่การก่อ จิตสำนึกร่วมกัน (Civic Consciousness) และก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic Group) ไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ เกษตร ภาคชุมชน ภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เพื่อร่วมกันแก้ ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทร กัน ภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Civic Network)**
- 17. ประชาคม หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชนภายใต้แนวคิดประชาสัมคม**
- 18. ประชาคมทับเที่ยง หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มคนหลากหลายที่มีความเชื่อในพลังของความร่วม มือ และมีเจตนาดีที่จะทำเมืองทับเที่ยงให้น่าอยู่ ด้วยการสร้างสรรค์กิจกรรมสาธารณะที่เป็นประโยชน์ใน การพัฒนาเมืองและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนภายใต้แนวคิดประชาสัมคม**
- 19. เมืองน่าอยู่ หมายถึง การที่ผู้คนในเมืองร่วมตระหนักรถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุข ภาพสังคม และพร้อมที่จะร่วมมือกันสร้างสรรค์ภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ด้วยการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน**

5.กรอบการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารในประชาคมทับเที่ยง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มแกนนำ
2. กลุ่มสมาชิก
3. กลุ่มพันธมิตร
4. กลุ่มภาคี คือ กลุ่มกิจกรรมที่ทำกิจกรรมอยู่แล้ว ซึ่งกิจกรรมของกลุ่มนี้สอดคล้องกับบางกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงจริงเข้ามาร่วมกับกิจกรรมของประชาคมเป็นครั้งคราว โดย กลุ่มกิจกรรมดังกล่าวอยู่นอกเขตเทศบาลนครตั้ง กลุ่มภาคีดังกล่าวได้แก่ ภาคีสีเกลือที่นำสินค้าจากป่า เข้า และ ทะเล มาขายในตลาดนัดสีเขียวเพื่อผู้บริโภค เป็นต้น
5. กลุ่มประชาชน คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเมืองทับเที่ยงและได้รับรู้ข่าวสารจากก่อตัวของประชาคมทับเที่ยง เป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยจะใช้สำรวจมุ่งเพื่อตอบปัญหาการวิจัยข้อที่ 4 คือ สามารถชนเมืองมองอย่างไรต่อประชาคมทับเที่ยง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาพื้นที่ปฏิบัติการกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยง คือ พื้นที่ในเขตตัวเมืองทับเที่ยง (ซึ่งก็หมายถึงพื้นที่ในเขตเทศบาลนครตั้งในปัจจุบัน - ผู้วิจัย)

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การค้นหาคำตอบภาษาไทยตัวอักษรปัจจุบันของภาษาไทยที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสือสารในการพัฒนาประชาคมทับเที่ยง” นี้ จะมีเนื้อหาหลักสี่ประการที่ดำเนินควบคู่กันไป คือ 1) ด้านการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลาย 2) ด้านการสื่อสารของกลุ่มคนเหล่านั้น 3) ด้านรูปแบบและการจัดการระบบในการรวมตัวกัน และ 4) ด้านแบบแผนทางความคิดของผู้ก่อการหรือกลุ่มแกนนำที่เป็นสาเหตุเบื้องต้นให้เกิดประชาคมทับเที่ยง

กระบวนการในการดำเนินการวิจัยนี้เมื่อกำหนดเอกสารตัวอักษรปัจจุบันของภาษาวิจัยเป็นเป้าหมายที่ต้องการ “ไปให้ถึง” ผู้วิจัยก็ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เป็นลายแทงหรือคู่มือเดินทาง เพื่อเป็นหลักประกันว่าการเดินทางครั้งนี้จะไม่หลงทางหรือเดินอ้อมให้เสียเวลา และทุกระยะที่ก้าวไป ทุกคำตอบที่ค้นพบจะถูกนำมาเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีว่าสิ่งที่พบนั้น “ใช่หรือไม่” “เหมือนหรือต่าง” ไปจากทฤษฎีอย่างไร

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาสี่ประการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นแนวคิดทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นสี่แนวคิด คือ

1. แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับแบบแผนทางความคิดของบุคคล
2. แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการรวมตัวของบุคคลและกลุ่มบุคคล
3. แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการสื่อสาร
4. แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการระบบของการรวมตัว

ซึ่งแนวคิดทฤษฎีทั้ง 4 กลุ่ม มีเนื้อหาดังนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแบบแผนทางความคิดของบุคคล

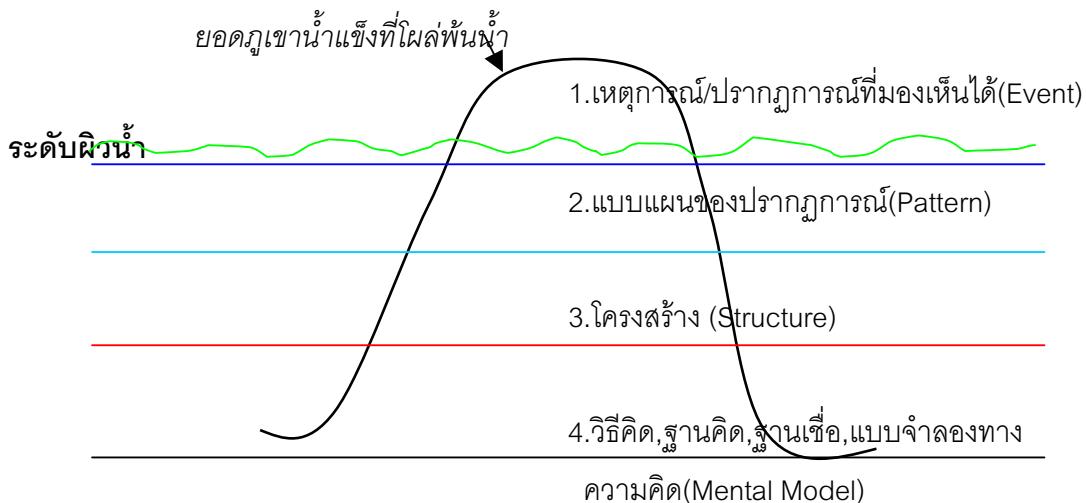
การกระทำการใด ๆ ของกลุ่มคนในลักษณะร่วมมือร่วมใจกันนั้น โดยปกติมักไม่เกิดขึ้น เพราะผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดต่างเข้ามาร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงกันตั้งแต่เริ่มต้น แต่มักเริ่มต้นด้วยคนจำนวนน้อยไปก่อน ที่ลูกขึ้นมาขายความคิด ซักชวนคนอื่น ๆ ให้เข้ามาร่วมกัน จนค่อย ๆ กลายเป็นขบวนการที่ใหญ่โตได้ ซึ่งหากมองย้อนหลังก็ทำให้เราคิดว่าคนเพียงไม่กี่คนสามารถก่อการใหญ่ได้อย่างไร อะไรเป็นสาเหตุเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดขบวนการเคลื่อนไหวที่ใหญ่โต

เพื่อตอบคำถามดังกล่าวข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากลุ่มคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่เป็นแกนนำของ การเริ่มก่อการ โดยต้องศึกษาลึกซึ้งรูปแบบความคิด ทະลุฝ่านจาระดับปรากฏการณ์ลงไปถึงรากฐานว่า มีความคิดอะไร อย่างไร ความคิดนั้นก่อตัวสั่งสมมาอย่างไร แพร่ออกไปอย่างไร ที่สุดได้ส่งผลต่อเป้าหมายของ ความคิดซึ่งในที่นี้ก็คือสังคมเมืองทับเที่ยงอย่างไร

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการวิเคราะห์รูปแบบทางความคิด(Mental Model)ของบุคคล ซึ่งเป็นส่วนย่อยหนึ่งของทฤษฎีวิธีคิดกระบวนการระบบ(System Thinking) เพื่อดูค่าน้ำหนักความคิด(Mental Mind) ซึ่งแนวคิดนี้นำเสนอวิเคราะห์ด้วยการใช้แบบจำลองเปรียบเทียบที่เรียกว่า ภูเขาน้ำแข็ง 4 ระดับ ซึ่งมี สาระดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลองทางความคิด (Mental Model)

แนวคิดนี้อธิบายว่าเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม ที่ปรากฏให้เห็นในระดับปรากฏการณ์นั้น เรา สามารถศึกษาให้ลึกซึ้งไปได้ จากระดับปรากฏการณ์ (Event) ลงสู่ระดับแบบแผน(Pattern) ลงสู่ระดับโครงสร้าง(Structure) และที่สุดลงไปถึงระดับรากฐาน(Mental Model) ทั้งนี้โดยใช้แบบจำลองภูเขาน้ำแข็งสี่ระดับ มาเปรียบเทียบอธิบาย ดังนี้

จากแบบจำลองของแนวความคิดนี้ เราอาจหาตัวอย่างมาเปรียบเทียบเพื่อทดลองวิเคราะห์ได้มาก
มาย เช่น ตัวอย่างเหตุการณ์ไฟไหม้ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ (Event) พอยกไฟไหม้เราก็ดับไฟ ลักษณะเช่นนี้เป็น²
การแก้ปัญหาแบบ Reaction ไม่ได้แก้ที่ระบบ แต่ถ้าบอกว่าไฟไหม้บ่อยจนพยายามจับแบบแผน(Pattern)ได้
ว่า ไฟไหม้บ่อยในเดือนกุมภาพันธ์หรือเวลาตรุษจีน เราก็สามารถประชาสัมพันธ์ให้มีการป้อง กันปัญหาได้ แต่
การแก้ปัญหาในระดับแบบแผนก็ยังไม่ใช่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หรือแก้เชิงลึก ซึ่งถ้าต้องการแก้ไขอย่าง
จริงจังจะต้องไปแก้ที่โครงสร้าง เช่น สภาพภาร trovare โครงสร้างของเมือง สภาพของวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งจะ³
ให้คำตอบว่าโครงสร้างส่วนไหนที่เป็นต้นเหตุของปัญหา และถ้าจะแก้ให้ถึงรากฐานก็ต้องแก้กันที่ระบบความ
คิดของคน(Mental Model) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวหรือประเด็นปัญหาดังกล่าว ปัญหาจึงจะได้รับการแก้ไข⁴
อย่างดีที่สุด

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบทางความคิดของกลุ่มคนนำประชา
คมทับเที่ยงว่ากลุ่มมีวิธีคิดอย่างไร เหตุใดจึงมีวิธีคิดเช่นนั้น และสามารถขยายวิธีคิดดังกล่าวไปสู่บุคคลอื่นๆ
ได้อย่างไร

แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการรวมตัวของบุคคลและกลุ่มบุคคล

ในกลุ่มของแนวคิดว่าด้วยการรวมตัวของบุคคลและกลุ่มบุคคลนี้ ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ในลักษณะให้ครอบคลุม ทั้งเรื่องของมีส่วนร่วม เรื่องของปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม และเรื่องการรวมกลุ่มของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงเชิงพัฒนาการของประชามติทั่วไป แนวคิดทฤษฎีในกลุ่มนี้ ประกอบด้วย

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดประชาสังคมให้ความสำคัญกับประชาชนในการดูแลและพัฒนาท้องถิ่นของตน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหา และวางแผนระบบจัดการภายในชุมชนของตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการแยกที่เลือกต่อการก่อตัวของประชามติ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

ความหมายของ "การมีส่วนร่วม" ของประชาชนนั้น มักวิชาการแต่ละท่านได้ให้คำนิยามไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือครอบครัวเข้าร่วมรับผิดชอบในการจัดการใช้ทรัพยากรและสวัสดิการที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมในฐานะสมาชิกของสังคม เป็นการพัฒนาตนเองและส่วนรวม ด้วยกระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนเป็นผู้พัฒนาตนเองได้แทนการเป็นผู้รับประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว

ชื่นกมล ทิพยกุล (2542 : 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขึ้นด้วยความสามารถของคนในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสม ศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในกรณีที่มีการพัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง

hey (Hay ข้างใน สุจินต์ ดาววีระกุล, 2527 : 15) ได้ให้คำนิยามการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมว่า " เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อกลุ่มคนและระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมของกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้"

เบชิน (Bhasin,1978 : 69) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาจะต้องมีคุณลักษณะที่จะให้ประชาชนตระหนักรึงสภาพที่เป็นอยู่ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เจ้าน้ำที่ของทางราชการหรืออื่น ๆ จะต้องมีคุณลักษณะให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของเขาระะการทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของเขารูสึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

เดวิส (Davis,1972 : 136) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง โดยรัฐสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้คิด เป็นผู้ตัดสินใจ เท่ากับเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการพัฒนาตนเอง และให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วย การรวมตัวของกลุ่มคนในชุมชนและมีหลักการหรือรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างสมัครใจ (อรุณีวรรณ นาครี, 2545 : 20)

การมีส่วนร่วมของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกของการก่อตัวของประชาคม เพราะเมื่อบุคคลที่มีเป้าหมายและมีความต้องการตรงกันมากก็จะก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบด้วยกันอย่างสมัครใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย

- ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- ร่วมวางแผนกิจกรรม
- ร่วมลงทุน ปฏิบัติงาน
- ร่วมติดตาม ประเมินผล

แต่คำถามที่น่าสนใจ คือ "ทำอย่างไรจึงจะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วม" โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในประชาคมซึ่งบุคคลสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในบทบาทที่แตกต่างกัน ทั้งบทบาทของแกนนำ บทบาทของสมาชิก และบทบาทของพันธมิตร การที่จะทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ประกอบด้วยเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ ดังที่ นิรันดร์ จงจุฑิเวศย์ ได้กล่าวไว้ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสระภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participation)
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participation)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participation)

นอกจากนั้นแล้วสาเหตุของการมีส่วนร่วมยังเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลที่บังเอิญพ้องต้องกัน กล้ายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้ผู้คนให้พุงสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำการร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

การมีส่วนร่วมของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของบุคคลนั้นๆ เช่น แก่นนำก็มักจะมีรูปแบบการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำความคิด สมาชิก ก็มักจะมีส่วนร่วมในการประชุมและมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน ส่วนพันธมิตรก็อาจจะมีส่วนร่วมในการออกแบบและมีส่วนร่วมในการออกแบบวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น จากการศึกษา รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดย ภรรณิการ์ ชมดี (2524 : บทคัดย่อ) พบว่า "ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแบบต่าง ๆ คือ การร่วมประชุม การร่วมออกเรց การร่วมออกเงิน การร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ การร่วมเป็นผู้นำ การร่วมเป็นคณะกรรมการ การร่วมเป็นผู้ชักชวน และการร่วมเป็นผู้ริเริ่ม โดยมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุด รองลงมา คือ ร่วมออกเรց และร่วมเป็นผู้ชักชวน"

จากการศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคคล สามารถสรุปประมวลรูปแบบการมีส่วนร่วมได้ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากร
4. การมีส่วนร่วมในการออกแบบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
5. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
6. การมีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา

7. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
8. การมีส่วนร่วมในการประชุม
9. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
10. การมีส่วนร่วมในการออกแบบสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
11. การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน
12. การมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก
13. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ซักสวนหรือประชาสัมพันธ์
14. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามกิจกรรมที่วางไว้
15. การมีส่วนร่วมในการลงทุนหรือบริจาคเงิน / ทรัพย์สิน
16. การมีส่วนร่วมในการออกแบบ หรือสร้างแรงงาน
17. การมีส่วนร่วมในการออกแบบอุปกรณ์
18. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ติดตาม ประเมินผล

การศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอน และรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคลจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการนำมาใช้ในการให้ความรู้แก่บุคคลแต่ละฝ่ายในประชามทับเที่ยงทั้งฝ่ายที่เป็นกลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตร เนื่องจากเห็นว่าการมีส่วนร่วมของบุคคลนั้นเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียกร้องของกลุ่มตัวของประชาชนทับเที่ยงนั้นเอง

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มและองค์กรประชาชน

ในแง่สังคมวิทยา การที่บุคคลอยู่ร่วม ๆ กันหาเรียงกับกลุ่มเสมอไปไม่ เช่น ผู้คนจำนวนมากมายในครอบครัว เมล็ดอยู่ที่ป้ายรถ กลุ่มคนมารวมกันอยู่ที่แพน้ำเพื่อรอเรือข้ามฟาก คนที่รอซื้อตั๋วเข้าดูภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ เป็นต้น มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า "กลุ่ม" แตกต่างกันไปดังนี้

Albert W. Stewart ให้ความหมายว่า กลุ่ม หมายถึง หมู่ของบุคคลสองคนหรือมากกว่ามารวมกัน โดยมีความสนใจและปฏิกริยาร่วมกัน ทั้งนี้หมายความว่า ความสนใจตลอดจนความพึงพอใจร่วมกันเป็นสิ่งที่ผูกพันของกลุ่ม บางกรณีบุคคลมารวมกันเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมอันเป็นเป้าหมายร่วมกัน

เฟลด์มาร์ส และ อาร์โนลด์ (Feldmars and Arnold ข้างใน บุญเกิด มาอ่อง , 2537 : 8) ให้คำนิยามไว้ว่า "กลุ่ม" หมายถึง คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มารวมตัวกัน โดยมีลักษณะสำคัญคือ มีปฏิสัมพันธ์กัน, รับรู้ว่าตนเองมีความสนใจและเป้าหมายร่วมกันมารวมกันเพื่อความสำเร็จของกิจกรรมในการทำงาน

พิทยา สุวรรณชฎา (2517 : 17) กล่าวถึงกลุ่มในลักษณะที่เรียกว่า "กลุ่มสังคม" ว่าหมายถึง กลุ่มบุคคล ตั้งแต่สองคนขึ้นไปได้มีปฏิกริยาโต้ตอบในทางสังคมซึ่งกันและกัน (Social Interaction) พฤติกรรมทางสังคม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกระตุ้นหรือเร้าใจให้อิทธิพลหนึ่งปฏิบัติการอย่างโดยย่างหนึ่งเป็นการตอบสนองอีกฝ่ายหนึ่งได้ การแสดงปฏิกริยาโต้ตอบกันในกลุ่มนี้อาจมีได้ทั้งลักษณะติดต่อทางตรงหรือทางอ้อม สามารถของกลุ่มแต่ละคนจะต้องมีสิทธิ์ (Right) และความรับผิดชอบในหน้าที่ จะสามารถแยกผู้ที่เป็นสมาชิกออกจากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก และสามารถใช้เป็นแนวทางให้สมาชิกของกลุ่มคาดหวังท่าที บทบาทของสมาชิกแต่ละคนได้ตลอดจนอาจจะทำให้เกิดมีการปั้งคับโดยตรง หรือทางอ้อม ที่จะให้สมาชิกแต่ละคนยอมรับและประพฤติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนอีกด้วย

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า "กลุ่ม" คือ การรวมตัวของบุคคลซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กัน มีความสนใจร่วมกัน หรือการแสดงออกร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างสมัครใจ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (อรุณีวรรณ นาศรี, 2545 : 21)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์(อ้างถึงในพระมหาสุทธิ์ อาภากร, 2547:110) ยังกล่าวถึงวงจรชีวิต ของเครือข่ายในลักษณะการเปรียบเทียบกับธรรมชาติของชีวิตและสรรพสิ่งที่มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และการ เปรียบเทียบกับกระบวนการพัฒนาที่มีจุดเด่นสุดของโครงการและกิจกรรม ว่า วงจรชีวิตของเครือข่ายมี 5 ขั้นตอน คือ ระยะก่อตัว ระยะขยายตัว ระยะรุ่งเรือง ระยะ��ถอย และระยะฟื้นตัว โดยทุกระยะของวงจรชีวิต เครือข่ายนั้นจะมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีเพียงบางเครือข่ายเท่านั้นที่สามารถปรับตัวถึงระยะที่ 5 คือ การฟื้นตัวของเครือข่าย

ส่วน พิชัย เพชรวัตน์(อ้างถึงในพระมหาสุทธิ์ อาภากร, 2547:111) กล่าวถึงพัฒนาการของกลุ่ม และเครือข่ายว่า อาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและบริบททางสังคม เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาการของวงจรชีวิตของเครือข่ายมี 4 ขั้นตอนใหญ่ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเกิดเร่งจูงใจ คือ คนที่เข้ามาร่วมกลุ่มอาจจะเกิดเร่งกระตุ้นจากฝ่ายต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ การซักขวานจากผู้นำชุมชน ความต้องการของตนเองที่เห็นปัญหาและต้องการแก้ไข รวมทั้งความพร้อมในการที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเร่งกระตุ้นตั้งกล่าวทำให้คนเสวนาหารือรวมกลุ่มเพื่อพัฒนากิจกรรมที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นวางใจกลุ่ม เป็นขั้นที่ปัจเจกบุคคลเกิดความไว้วางใจกลุ่ม องค์กรว่าสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการนั้นได้ จึงดำเนินการส่งเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะกล่าวเป็นพลังของกลุ่มหรือเครือข่ายในที่สุด

ขั้นที่ 3 ขั้นขยายผล หลังจากที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่ง กลุ่มเครือข่าย เกิดความเข้มแข็ง จึงมีการสนับสนุนและเชื่อมโยงกับทุกฝ่ายในการจัดการกับประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในระดับพื้นที่และประเด็นกิจกรรม เป็นขั้นการขยายผลที่นำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

ขั้นที่ 4 กลุ่มสัมพันธ์ เป็นการบริหารเครือข่ายหลังจากที่เครือข่ายได้ดำเนินการจนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากิจกรรมความสัมพันธ์เพื่อร่วมรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน

การจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายและการพัฒนาองค์กรประชาชนเริ่มต้นขึ้นจากการตระหนักรู้ในสิ่งที่ชุมชนประสบอยู่ คนในชุมชนจึงร่วมมือกันวางแผนและจัดการกับปัญหาหรือความต้องการของชุมชน โดยการสร้างกิจกรรมงานเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ก่อตัวขึ้นเป็นประชาคมในท้องถิ่น เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนโดยมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนของตน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องของพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงในแต่ละขั้นตอนว่ามีลักษณะอย่างไร จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบขั้นตอนในการศึกษาพัฒนาการของประชาคมทับเที่ยงเป็นเบื้องต้นได้ 4 ช่วง คือ ช่วงการก่อตัว ช่วงการรวมพล ช่วงการเติบโต และช่วงการเปลี่ยนแปลง

4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม

การที่บุคคลจะเข้ามาร่วมตัวกันเป็นกลุ่ม และพัฒนาเป็นองค์กรประชาชนเพื่อร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนนั้น สิ่งสำคัญที่เราควรพิจารณา คือ ปัจจัยใดที่มีผลทำให้บุคคลตัดสินใจเข้ามาร่วมกลุ่มกัน ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มของประชาคมทับเที่ยงนั้น จากการสังเกตเบื้องต้นพบว่ามีปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์ส่วนตัว

มาเรียน อี ชอร์ (Marvin E. Shaw อ้างใน หลย จำปาเทศ , 2532 : 48) ได้เน้นว่าสาเหตุที่คนเข้าร่วมกลุ่มนี้นั้นมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการสำคัญ โดยประการแรก คือ ความน่าสนใจอันเกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัว (Interpersonal Attraction) Shaw ได้เน้นถึงกลุ่มคนที่รวมกันว่ามีส่วนสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกัน การติดต่อทั้งบุคคล ฯ จนกระทั่งเกิดผลแห่งการมีปฏิกริยาร่วมกันในการปฏิบัติแก่กัน เกิดความรักชอบกันเป็นส่วนตัว อันเกิดจากความเหมือนกันในทัศนคติ รูปร่าง ความสามารถ ฯลฯ การมีลักษณะท่าทาง และบุคลิกที่น่าครับญา ก็เป็นได้

2. ความพοใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

Marvin E. Shaw กล่าวว่า การมีเป้าหมายของกลุ่มที่น่าสนใจ หรือเป้าหมายเดียวกันในคนอาชีพเดียวกัน มีความสนใจเหมือนกัน แม้คนต่างอาชีพกันแต่หากมีงานอดิเรกที่มีเป้าหมายตรงกันก็คงกันและรวม กลุ่มกันได้ เป้าหมายของกลุ่มที่ทำให้คนรวมกันหรือเข้ากลุ่มกันก็ เพราะเขามีความชอบในเป้าหมายของกลุ่มที่ วางไว้เหมือนกันนั่นเอง

3. ความพοใจในกิจกรรมกลุ่ม

ฉลอง ภิรมย์รัตน์ : 2521 กล่าวว่า สาเหตุที่บุคคลเข้ามาร่วมในกลุ่ม เพราะพοใจในกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งให้หัวใจความสนุกสนาน หรือให้ความพึงพอใจอย่างที่ต้องการ ในบางครั้งแม้ว่าตนเองจะไม่สนใจต่อจุดมุ่ง หมายของกลุ่ม แต่ก็พοใจที่จะได้ทำกิจกรรมของกลุ่ม

Marvin E. Shaw ให้ความเห็นสนับสนุนว่าความพοใจในกิจกรรมกลุ่มก็เป็นสาเหตุสำคัญของการ เข้ามาร่วมกลุ่มเช่นกัน กล่าวคือ "การที่คนเราเข้าร่วมกลุ่ม กิจกรรมของกลุ่มมีความสำคัญไม่น้อยกิจกรรมของ สมาชิกกลุ่ม หรือผู้เข้าไปร่วมกลุ่มกับกิจกรรมที่กลุ่มจัดนั้น สอดคล้องพ้องกับความสนใจของผู้เข้าร่วม ความสนใจในกิจกรรมในที่นี่มิจำเป็นว่าผู้เข้ากลุ่มจะต้องมีความสามารถ แต่เขามีความสนใจในกิจกรรมนั้น"

4. ความต้องการมีเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ

จากรายงานการวิจัยของกรมการพัฒนาชุมชน ศึกษาปัจจัยที่บุคคลในตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มกัน พぶว่า สมาชิกเกือบทั้งหมดเห็นว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นสิ่งที่มี เกียรติ ซึ่งให้เห็นว่า เกียรตินั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลยอมรับสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เหตุที่เป็นเช่นนี้

เพราะค่านิยมของสังคมชนบทไทยที่ยังนิยมยกย่องข้าราชการ จึงเป็นเหตุจูงใจให้บุคคลสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่บุคคล เช่น ผู้นำชุมชน , นักการเมืองท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเข้าร่วมกลุ่ม ประกอบด้วย

1. ความศรัทธา

ริดเดอร์ (Reeder , 1983 : 39-53) กล่าวว่า "บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเข้าร่วมกับกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนที่ดี และมีความเชื่อถือผู้ให้การสนับสนุนจึงตัดสินใจกระทำการตามนั้น"

2. ความเกรงใจ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวว่า "ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีภาระด้วยภาระทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก์ช่วยแรง"

3. อำนาจบังคับ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวว่า อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้บุคคลถูกบีบบังคับก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเข้าร่วมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นกัน

ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยคาดว่ามีผลต่อการรวมกลุ่มของบุคคลในประชามทับเที่ยง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของผู้วิจัยเท่านั้น ส่วนปัจจัยอื่นๆ คงต้องวิเคราะห์หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้วในภายหลัง

แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการสื่อสาร

การที่บุคคลเข้ามาร่วมกลุ่มกันนั้น ย่อมเต็มไปด้วยการสื่อสาร เพราะการสื่อสารเป็นหัวใจหรือองค์ประกอบสำคัญของการเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะการมารวมกันในลักษณะ "ประชาม" ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ สองกลุ่มกับที่นักวิชาการได้สะท้อนความสำคัญของการสื่อสารในการพัฒนาความเป็นประชาสังคมไว้อย่างชัดเจนว่า "กลุ่มประชาสังคมที่จะมีความยั่งยืนและมีความหมายย่อมต้องมีระบบการจัดการที่ดี มีระบบการสื่อสารแลกเปลี่ยน ตลอดจนการสร้างเครือ

ข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (*communication and network*) (อนุชาติ พวงสำลี และ วีรวุฒิ วิสารทสกุล ,2541) สำหรับการศึกษาวิจัยประชาคมทบเที่ยง ผู้จัดได้ใช้แนวคิดทางการสื่อสารที่สำคัญดังต่อไปนี้

5. แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ซึ่งประชาชนมาพบปะสื่อสารกัน ซึ่งแนวปฏิบัติเรื่องพื้นที่สาธารณะนั้นภาคประชาชนต้องดำเนินการโดยยึดหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (กาญจนा แก้วเทพ, 2543: 215)

- พื้นที่สาธารณะไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม (ร้านกาแฟ รายการโทรทัศน์ กลุ่มสมาคม ชุมชน ฯลฯ) ต้องเป็นสถาบันที่เป็นอิสระทั้งจากวัสดุและระบบตลาด
- พื้นที่สาธารณะเป็นของกลุ่มสังคมที่หลากหลายที่ล้วนสนใจผลประโยชน์ร่วมกันของสังคมมากกว่าจะมุ่งหน้าแต่ปักป้องผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และกลุ่มเหล่านี้ควรมีเครือข่ายการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ
- เป็นพื้นที่ที่พิจารณาสมาชิกผู้เข้าร่วมในฐานะ "พลเมือง" ผู้สนใจและเข้าร่วมในความเป็นไปของสังคมส่วนรวมมากกว่าเป็น "ผู้บริโภค" ที่มีหน้าที่เพียงแต่เกาะเทือกความเป็นไปของบ้านเมือง

สำหรับปัจจัยที่จะเข้ามายังพื้นที่สาธารณะในสังคมยุคใหม่จะมีลักษณะดังนี้

1. การริเริ่มในบริมบทของประชาสังคม (*civil society*)

การสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะจะสอดแทรกเป็นยำダメื่อในการสถาปนาประชาสังคมให้เกิดขึ้นในทุกๆ ขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการสร้างสำนักวิ่ง กำหนดวัตถุประสงค์ร่วม การจัดตั้งรวมกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์แบบเสมอภาคอย่างหันส่วน ตลอดจนการอภิปรายพูดคุยกัน เพื่อแสวงหาบทบาททางแก่ปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้ แนวคิดเรื่อง "ประชาสังคม" และ "พื้นที่สาธารณะ" จึงต่างอนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน

2. การทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชน

เราคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าในสังคมยุคใหม่นี้ นอกเหนือจากสื่อประเภทอื่น ๆ ของสังคม เช่น สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อพื้นบ้านแล้ว ประเภทของสื่อที่มีอิทธิพลอย่างแพร่หลายและมหัศลต่อผู้คนในสังคมก็คือสื่อมวลชนนั่นเอง โดยเฉพาะศักยภาพของสื่อมวลชนที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้คนทั่วไปให้เข้ามานะนิจประเด็นสาธารณะ ด้วยเหตุนี้ การสร้างประเด็นสาธารณะในสังคมปัจจุบันจึงไม่อาจมองข้ามบทบาทของสื่อมวลชนได้

3. การสร้างจิตสำนึกใหม่ให้แก่ประชาชน

Habermas วิเคราะห์ว่า ในปัจจุบันได้เกิดอุดมการณ์ที่เรียกว่า "Ideology of Intimacy" ซึ่งหมายความว่า รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่พึงประ oraniza ต้องเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น บุคคลภายในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้น คนสมัยใหม่จึงขาดความสนใจความทุกข์ร้อนของคนอื่น ๆ ที่ใกล้ตัวออกไปและแต่ละคนยังเกิดความรู้สึกหัวอกล้าไม่ได้วางใจคนแปลกหน้าด้วยซ้ำไป Habermas จึงเสนอว่า communication action จำเป็นต้องมีภารกิจในการสร้างจิตสำนึกใหม่ ความรู้สึกใหม่ให้แก่ประชาชน กล่าวคือ ต้องล้มล้างทัศนคติเดิม ๆ ที่ว่า "ธุรกิจไม่ใช่" เมื่อเห็นปัญหาร่วมของสังคมและต้องสร้าง ethic of compassion ซึ่งเป็นความเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกรู้ถึงความต้องการของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล และรู้จักคิดถึงใจเขาใจเรา

4. การสร้าง *public dialogue* ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

ในแง่อุดมคติ Habermas เสนอว่า จำเป็นต้องมีพื้นที่สาธารณะที่มีคุณสมบัติครบครัน ดังเช่นในอดีตที่จะเปิดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ และ Habermas ค่อนข้างจะยืนยันว่า บรรยายกาศของพื้นที่สาธารณะนั้นจะต้องเป็นการสื่อสารแบบเพชญหน้าคือ face - to - face communication

6. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร

เบอร์โล (Berlo, 1960: 40) อธิบายว่าการสื่อสารจะประสบประสิทธิผลหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ และได้แสดงปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบไว้ในแบบจำลองกระบวนการสื่อสารซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของ S M C R model

ประชาชนทับเที่ยงมีองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างครบถ้วนทั้งผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร องค์ประกอบทั้ง 4 ประการข้างต้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสื่อสารในประชาชนทับเที่ยงเนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวเป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการสื่อสารในประชาชน ดังนั้น การทำความเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้ง 4 อย่างถ่องแท้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนจัดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และ กระบวนการสื่อสารที่จะประสบผลสำเร็จต้องเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม White (1987, อ้างในปาฐิชาต สถาปิตานท์, 2546) ได้เน้นย้ำว่าการสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการหารือ (dialogue) ที่เปิดโอกาสให้คนระดับราษฎรสามารถก้าวสู่กระบวนการพัฒนาได้อย่างเต็มรูปแบบ บนพื้นฐานของความคิดพึงพิงกันเองและความ

ร่วมมือกัน และในการทำงานเป็นทีมร่วมกัน (teamwork) ซึ่งเป็นรูปแบบสำคัญของการพัฒนาแบบประชาชน มีส่วนร่วม นอกจากรั้นแล้ว Nair (อ้างในกาญจนฯ แก้วเทพ, 2546 : 9) ยังได้กล่าวว่าการทำงานเป็นทีมจะมี ส่องมิติข้อนอยู่ดีกว่านี้คือ ทั้งกระบวนการการทำงานร่วมกัน (ซึ่งหมายรวมทั้งฝ่ายผู้ส่งสารและฝ่ายผู้รับสาร) และทั้งกระบวนการประสานความรู้ของทุกคนเข้าร่วมกัน ซึ่งการที่จะดำเนินการตามกระบวนการนี้ได้จำเป็น ต้องใช้รูปแบบการหารือ / แบบการเสวนา (dialogue) ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ตลอดเวลา กระบวนการ เสนานี้ถือเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เป็นหัวใจของการมีส่วนร่วมเลย

ลักษณะของประเด็นด้านการสื่อสารด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ประชาต สถาปิตานนท์ (2546) กล่าวไว้ว่า คงไม่ใช่ทุกประเด็นที่จะนำไปสู่กระบวนการสื่อสารแบบมี ส่วนร่วม แต่ควรต้องเป็นประเด็นท้องถิ่น โดย Gray Felder ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของประเด็นท้องถิ่นว่า จะเป็นประเด็นที่สามารถมีความรู้สึกร่วมถึงความเป็นเจ้าของ (owners) ของประเด็นดังกล่าวร่วมกัน และห่วงใยที่จะดูแลประเด็น หรือช่องทางในการนำเสนอประเด็น และในขณะเดียวกันประเด็นที่จะตั้นให้เกิด การสื่อสารด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมมักเป็นประเด็นที่คุณเคยสอดคล้องกับวิธีชีวิต และเปิดโอกาสให้คนแลกเปลี่ยน อิ่งไปกว่าหน้าหากเป็นประเด็นที่ผู้เข้าร่วมรู้สึกผูกพันเห็นคุณประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นจากการผ่านประสบ การณ์ตรงหรืออ้อม หรือเกี่ยวกับผลประโยชน์หรือผลกระทบที่อาจได้รับในภายหลัง ก็ยิ่งทำให้การเข้าร่วม นั้นเต็มไปด้วยความเข้มข้นและความตั้งใจของทุกฝ่าย นอกจากนี้ การมีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่เข้าร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะข้อมูลในด้านกว้างและลึกที่จะช่วยให้บุคคลเห็นความเชื่อมโยงเกี่ยวกับมูลเหตุของ ประเด็นสาระสำคัญและองค์ประกอบต่างๆ ของประเด็น ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคน คนอื่นๆ และพื้นที่ สำคัญ

ช่องทางในการสื่อสารด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ประชาต สถาปิตานนท์ (อ้างแล้ว) ได้แบ่งช่องทางในการสื่อสารด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเป็น 2 ลักษณะ คือ ช่องทางในการสื่อสารผ่านกิจกรรมในพื้นที่ เชิงกายภาพและช่องทางในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี สมัยใหม่

1. ช่องทางในการสื่อสารผ่านกิจกรรมในพื้นที่เชิงกายภาพ ช่องทางดังกล่าวได้แก่ การจัดเวที สัมมนา การแลกเปลี่ยนผ่านเวทีสาธารณะ เวทีการฝึกอบรมและเวทีดูงานต่างๆ รวมถึงกิจกรรมการสื่อสารผ่าน สื่อพื้นบ้านและสื่อการแสดงในแขนงต่างๆ โดยช่องทางดังกล่าวมีจุดเด่นในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์แบบเห็น หน้ากัน การเปิดโอกาสให้ซักถามและโต้ตอบได้ทันท่วงที และการได้สัมผัสถความรู้สึกร่วมของผู้อื่น แต่

อย่างไรก็ตาม ช่องทางดังกล่าวมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่และโอกาสของแต่ละฝ่ายในการแสดงความคิดเห็น อย่างเท่าเทียมกันภายใต้ระยะเวลาที่จำกัด

2. ช่องทางในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ช่องทางดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเปลี่ยน แปลง เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการสื่อสารปัจจุบัน ทั้งในด้านราคา ความรวดเร็ว ความสะดวกในการใช้ช่องทาง อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ กล้องวิดีโอบน หรือระบบดาวเทียม ระบบคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้เกิดช่องทางการสื่อสารใหม่ๆในการแสดงเสรีภาพของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบุคคลที่ ต้องการสื่อสารในช่องทางเดียว สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เสนอแนะความคิดเห็น และ สามารถตัดสินใจในประเด็นต่างๆได้คล่องตัวมากกว่าเดิม

รูปแบบการสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสาร

รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นหากจะจำแนกตามลักษณะของการใช้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์ในโครงสร้างที่มีแบบแผนกำหนดไว้อย่างแน่นอน(Prescribed Communication) สาระถูกส่งออกไป ตามลำดับขั้น หรือตามลักษณะหน้าที่ของภารกิจ โดยจะให้ผลผ่านสายใยความสัมพันธ์อย่างเป็น ทางการ เป็น การสื่อสารที่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ และตำแหน่งระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งเป็นการสื่อสารที่มีการ กำหนดรายเบี่ยงแบบแผนไว้ชัดเจน ทั้งนี้อาจจะเป็นการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น บันทึกต่างๆ หรือ อาจจะเป็นการสื่อสารที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรก็ได้ เช่น การสั่งงานโดยตรงผ่านการพูดกันทง瓦ฯ

2. การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นเอง และเกิดขึ้นจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นโดยไม่เป็นไปตามรายเบี่ยงแบบแผนขององค์ การ มี ลักษณะการสื่อสารที่เป็นส่วนตัวมากกว่าทางตำแหน่งหน้าที่ ส่วนใหญ่จะใช้คำพูด การสื่อสารแบบนี้จะเกิดเมื่อ สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างอิสระในอัตราความถี่และความเข้มข้นของการสื่อสารต่างกัน ลักษณะ สำคัญของการสื่อสารแบบนี้ คือความรวดเร็วของการสื่อสารจะมีมาก แต่มีข้อเสียตรงที่ข่าว สารข้อมูลต่าง ๆ อาจจะผิดไปจากความเป็นจริงได้ง่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ และวิธีการของผู้บริหารที่จะนำประโยชน์ของการ สื่อสารแบบไม่เป็นทางการมาใช้ให้เกิดผลดีกับบรรยากาศในการทำงาน เช่น การสื่อสารกับประชาชนในชุมชน เป็นต้น

นอกจากรูปแบบที่สามารถจำแนกการสื่อสารได้ตามทิศทางของการสื่อสาร แบ่งออกได้เป็น 3 แบบ คือ

1. การสื่อสารจากบนลงล่าง (*Downward Communication*)
2. การสื่อสารจากล่างขึ้นบน (*Upward Communication*)
3. การสื่อสารตามแนวอนันต์ (*Horizontal Communication*)

การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประชาชนทั่วเที่ยง เนื่องจาก การสื่อสารจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่าย กฎหมาย แก้วเทพ(2538)(อ้างใน พระมหาสุทธิธรรม อภากากร, 2547:43) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าเครือข่าย หรือ network ในภาษาอังกฤษว่า “net” หมายถึงตัวข่ายที่อยู่ในลักษณะเครือข่าย หรือ “work” เมื่อต้องการใช้งาน ดังนั้น ความหมายของ “เครือข่าย” จึงหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายองค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคล กลุ่ม หรือองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระบบ เวลานานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสมำเสมอ ก็ตาม แต่ก็จะมีการวางแผนรักษาไว้ (เปรียบเสมือนมีสายไฟต่อต่อไว้) เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหา ก็สามารถที่จะติดต่อไปได้

นอกจากนี้แล้ว ภาควิชาต สถาปัตยนัทและชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ (2546:8) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการทำงานและการจัดการเครือข่ายไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. เครือข่ายประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลาย
2. เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีชีวิตชีวาม
3. เครือข่ายที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีการไหลเวียนของข้อมูล
4. เครือข่ายจำเป็นต้องมีศูนย์กลาง (hub) ที่หลากหลาย
5. เครือข่ายจำเป็นต้องมีผู้จัดการเครือข่าย (network manager)

Thomas E. Harris, 1993 (อ้างใน เวทินี สตะเวทิน , 2542 : 48-49) ได้อธิบายถึงบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในเครือข่ายซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. ผู้ประสานงาน (*Liaisons*) ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ ภายในกลุ่ม โดยจะเป็นผู้รับความคิดเห็น ผลงานจากสมาชิกในกลุ่ม และจะนำไปแจกรายหรือมอบหมายให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นได้ทำต่อ ดังนั้นผู้ประสานงานจึงเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลต่าง ๆ ภายในกลุ่มเป็นอย่างดี และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในกลุ่มได้ ผู้ประสานงานจึงเป็นที่คาดหวังว่าจะต้องเป็นบุคคลที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. **ผู้ควบคุมการให้ผลของข่าวสาร (Gatekeeper)** เป็นผู้ควบคุมการให้ผลของข่าวสารจากภายนอกว่าสมควรให้เข้ามาเผยแพร่ภายในกลุ่มได้หรือไม่ และมีหน้าที่สำคัญมาก เช่นเดียวกัน เพราะถ้าผู้ควบคุมการให้ผลของข่าวสารไม่เปิดโอกาสให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเข้ามาในกลุ่ม ก็จะทำให้ขาดข้อมูลในส่วนนั้นไป
3. **ผู้นำความคิดเห็น (Opinion leader / Star)** จะเป็นผู้ที่เป็นจุดรวมของการสื่อสารภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม และมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวไก เป็นที่ยอมรับนับถือ และมีอิทธิพลเหนือสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม
4. **ผู้ที่ติดต่อกับบุคคลภายนอก (Cosmopolite)** คือ ผู้ที่มีการติดต่อหรือมีสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก หรือ สภาพแวดล้อมภายนอกสูง ซึ่งจะมีบทบาทในการหาข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ให้กับกลุ่ม และนำข้อมูลข่าวสารของกลุ่มที่ต้องการเผยแพร่ไปเผยแพร่ให้กับคนภายนอก
5. **ผู้ที่แยกตัวเอง (Isolate)** คือ ผู้ที่มีแนวโน้มที่จะไม่ติดต่อกับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม และไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ซึ่งสาเหตุของการไม่เข้าร่วมกลุ่มคือ การไม่เข้าร่วมในการตัดสินใจบางอย่าง เพราะคิดว่าตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือคิดว่างานบางอย่างควรเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ควรมีหน้าที่เฉพาะเจาะจง ผลกระทบที่บุคคลในกลุ่มบางคนแยกตัวออกจากมาจะทำให้ การให้ผลของข้อมูลข่าวสารขาดช่วงไปและการขาดข้อมูลนี้เอง ทำให้เป็นการยากที่จะดูแลและปรับปรุงกลุ่มการสื่อสารหรือร่วมกันทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

นอกจากบทบาทของบุคคลในกลุ่มตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว Monge อ้างใน Sven Windahl (1992 : 77) ได้แบ่งบทบาทของบุคคลในกลุ่มไว้ดังนี้

1. **Membership role** คือ กลุ่มบุคคลเป็นสมาชิกในกลุ่มและพวกร่องเครือข่าย
2. **Liaison role** คือ ปัจเจกบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง นักวิชาการท่านหนึ่ง (Hellweg , 1997) ได้กล่าวว่า Liaison role นั้นทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มต่างๆโดยไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดเลย ทำหน้าที่ เช่นเดียวกับคนส่งข่าวสาร และมักจะเป็นแหล่งเริ่มต้นของข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญ เพราะเป็นผู้ควบคุมการให้ผลของข่าวสารภายในเครือข่าย
3. **Star role** คือ ปัจเจกบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนอื่นๆเป็นจำนวนมาก
4. **Isolate role** คือ ปัจเจกบุคคลที่มีการติดต่อกับคนอื่นๆน้อยมากและจะไม่เผยแพร่ต่อ

5. *Boundary - Spanning role* คือ ปัจเจกบุคคลที่ติดต่อระหว่างกลุ่มตัวเองกับกลุ่มภายนอก สังคมเพื่อนำสิ่งต่างๆ ภายนอกกลุ่มของตนเผยแพร่ออกไปสู่ภายนอกสังคม ซึ่งเป็นลักษณะการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มเพื่อให้สังคมภายนอกได้รับรู้

จากนั้น เวอร์เนอร์(อ้างในปาริชาต สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์, 2546 :9) กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่ายโดยใช้ตัวอักษรย่อในภาษาอังกฤษ 4 ตัว คือ LINK ซึ่งประกอบด้วย

1. *L Learning* ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็นและความต้องการของตนเองและผู้อื่น
2. *I Investing* ได้แก่ การลงทุนด้านเวลาและพลังงานในการติดต่อและเชื่อมประสานกับบุคคลต่างๆ
3. *N Nurturing* ได้แก่ การดูแลสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องของการทำงานและสัมพันธภาพส่วนตัว
4. *K Keeping* ได้แก่ การรักษาทิศทางในการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการตรวจสอบความต้องการของสมาชิกและการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อแสวงหาแนวทางที่ทรงพลังในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

7. แนวคิดเกี่ยวกับการแพร่ระบาดทางสังคม

มาคอล์ม แกลดเวลล์ เรียก “ช่วงเวลาแห่งความพลิกผัน” หรือ “จังหวะมหัศจรรย์” ที่ทำให้เรื่องธรรมดากลายเป็นเรื่องที่อยู่ในกระแสความนิยมได้อย่างรวดเร็วว่า “จุดแห่งการแพร่ระบาด” (*The Tipping Point*) โดยแกลดเวลล์ พยายามตอกย้ำให้เห็นว่าจุดแห่งการแพร่ระบาดไม่จำเป็นต้องเป็นจุดใหญ่เท่านั้น แต่อาจเป็นเพียงจุดเล็กๆ ใดจุดหนึ่งที่มีพลัง หัวใจของการแพร่ระบาดของเรื่องราวมี 3 ประการ คือ

1. กฎเกี่ยวกับคนพิเศษ (Law of Few)

แกลดเวลล์ เขียนว่า การแพร่ระบาดทางความคิดเรื่องต่างๆ ความสำเร็จส่วนหนึ่งอยู่ที่ว่า “ใครทำหน้าที่แพร่ข่าว...บุคคลเหล่านั้นมีความสำคัญอย่างไรในสังคม” “...กลุ่มผู้พึงไว้ใจหรือเชื่อถือข้อมูลข่าวสารของกลุ่มที่ทำหน้าที่แพร่ข่าวมากน้อยเพียงใด” โดย แกลดเวลล์ มองว่าบุคคลตัวต้นเหตุของเรื่องราวด้วยเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมเป็นเพียงคนไม่กี่คน ไม่กี่กลุ่มเท่านั้น โดยพากคนพิเศษดังกล่าวมักจะทำหน้าที่เป็นตัวพำนั่นให้คนที่ช่วยแพร่ให้เรื่องต่างๆ ไปสู่คนกลุ่มอื่นๆ ในสังคมได้อย่างรวดเร็ว

2. ระบะเบี่ยบว่าด้วยความเข้มข้น (Rule of Stickiness)

ระบุว่าด้วยความเข้มข้นเป็นความพยายามที่จะอธิบายความสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของเรื่องราวหรือคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของ “เชือบ้า” โดย ความเข้มข้นในที่นี้ หมายถึง การที่เนื้อหาสาระหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเชือบ้าสามารถถกก่อให้เกิดผลกระทบได้เป็นอย่างดีในสังคม เงื่อนไขประการสำคัญที่จะพิสูจน์ว่าเรื่องมีความเข้มข้นก็คือ เรื่องดังกล่าวติดหู ติดตา หรือติดใจบุคคลอื่นได้อย่างหนึ่งแน่นและประทับแน่นอยู่ในความทรงจำจนยกที่จะลืมเลือน

3. พลังแห่งบริบท (Power of Context)

แกลดเวลล์ เชื่อว่า บริบทมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดทางความคิดเมื่อนักการแพร่ระบาดของเชื้อโรคต่างๆ โดยหากเมื่อใดก็ตามบริบทเกิดการเปลี่ยนแปลง ก็ย่อมหมายถึงการเกิดผลสะเทือนต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสการแพร่ระบาดตามไปด้วย

แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการระบบของการรวมตัว

แนวคิดทฤษฎีในส่วนนี้จะครอบคลุมในด้าน การจัดการชุมชน แนวคิดการจัดองค์กรในอนาคต และแนวคิดเกี่ยวกับประชารัฐ ดังต่อไปนี้

8. แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม

ดุษฎี ศุภวงศ์ (2539) กล่าวว่า ประชากม หมายถึง การที่ผู้คนในสังคมเห็นวิถีการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สับซับซ้อนยากแก่การแก้ไข จึงมีรัตถุประสงค์ร่วมกันจะนำไปสู่การก่อ จิตสำนึกร่วมกัน (Civic Consciousness) และก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic Group) ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา หรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรกัน ภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Civic Network)

ขณะที่ อเนก เหล่าธรรมทัศน์(2542)อธิบายว่า ประชาสังคม(civil society)นั้นหมายถึง กลุ่ม ชุมชน สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชน ที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ(state) กับปัจเจกชน(individuals) โดยมีจุดเน้นอยู่ที่

1.ไม่ชอบหรือไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความซวยเหลือจากรัฐ และมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้นำกำกับและคัดค้านรัฐได้พอสมควร

2.ไม่ชอบลัทธิปัจเจกนิยมสุดขั้ว ซึ่งส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัว ต่างคนต่างอยู่ แกร่งแข็งแข่งขันกันจนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากแต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปักป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วนเฉพาะกลุ่ม

โดยเห็นว่าสังคมเมืองคือประภากบอยู่ 3 ส่วนได้แก่ รัฐ-ประชาสังคม-ปัจเจกชน ซึ่งต้องเป็นอิสระต่อกัน แต่ก็ต้องอยู่ในเกี้ยวข้องกัน ต้องขัดแย้งคัดค้านกันได้ ขณะเดียวกันก็ต้องป้องดองประสานสามัคคีกันไปด้วย ทิศทางประชาสังคมจึงต้องเน้นการประสานสามัคคีและการร่วมมือหรือการรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง “กลุ่มผลประโยชน์” “ชนชั้น” และ “ขบวนการทางสังคม” ทั้งต้องมุ่งเคลื่อนไหวเพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่และบทบาทของรัฐ ต่อสังคมลงไปด้วย โดยเข้าไปทำแทนรัฐ หรือทำร่วมกับรัฐ

จากรณีการก่อตัวของประชาคมน่าน (นพ.ชาตรี เจริญศิริและคณะ ,2547) พ布ว่าองค์ประกอบของประชาคม มีดังนี้

- การรวมตัวกันของคนในชุมชน
- กระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ และเรียนรู้ร่วม
- มีวัตถุประสงค์ร่วม
- มีกิจกรรมร่วม
- มีความสนใจร่วม
- มีความรัก ความเอื้ออาทร ความผูกพัน
- มีสำนึกร่วม (ความเป็นเจ้าของชุมชน)

นอกจากนั้นแล้วผู้เข้าร่วมประชาคมต้องมีลักษณะดังนี้ คือ

- ประกอบด้วยคนแปลงหน้า หรือหน้าใหม่ต่อกัน มิใช่มีแต่นมูญๆติดพกพ่อง
- มาร่วมตัวกันโดยสมัครใจ เข้าออกได้โดยเสรี
- มีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างเท่าเทียม

9. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการองค์กรในอนาคต

การรวมตัวกันในลักษณะประชาคมนั้นเป็นสิ่งใหม่ เป็นแนวคิดใหม่ ดังนั้นแนวคิดในการจัดการจึงเป็นแนวคิดใหม่ด้วย แม้อาจกล่าวได้ว่าประชาคมเป็นองค์กรแบบหนึ่ง แต่การจัดองค์กรแบบนี้ก็ใช้แนวคิดที่ต่างจากไปจากการจัดการองค์กรในอดีต เพราะเป็นองค์กรแบบจัดการตัวเอง (Self Organizing) ซึ่งมาจากการ เจ วีทลีย์ และ ไมรอน เคลนเนอร์-ราอเจอร์ส ได้เสนอไว้ถึงหลักการขององค์กรแบบจัดการตัวเอง (Self Organizing) เอาไว้ว่า หลักการขององค์กรจัดการตัวเอง ประกอบด้วย

1. ตัวตน (Identity) : ความเข้าใจร่วมกันขององค์กร

การจัดการองค์กรทุกองค์กรนั้นจะต้องมีตัวตนที่ถูกจัดการ ตัวตนที่ว่านี้เกิดขึ้นจากความรู้สึกร่วมกันของกลุ่มผู้พากษาคือใคร ต้องการอะไร และความมีตัวตนร่วมกันทำให้พากษาไม่likeทัคน์ที่คล้ายกัน เนื่องจากว่า ตัวตนของแต่ละกลุ่มจะมี “แวร์น” ที่ใช้ในการมองโลกอันเดียวกัน ข้อนี้ได้พิสูจน์มาแล้วจากระบบสมองนักศึกษาชื่อฟรานซิสโก วาเลอรา พบว่า 80% ของข้อมูลที่มนุษย์ใช้ในการมองเห็นภาพภายนอกมาจากข้อมูลที่มีอยู่แล้วในสมอง น้อยกว่า 20% เสียอีกที่มาจากข้อมูลที่มีอยู่ภายนอก ข้อมูลจากภายนอกนั้นเป็นเพียงสิ่งเสริมให้สมองเกิดการแปลเท่านั้น มิได้ทำให้เกิดการเห็นที่สมบูรณ์ตามความเป็นจริง ถ้าเรามององค์กรเป็นเหมือนสิ่งมีชีวิตเช่นนี้ เรายังเข้าใจว่าทำไม่องค์กรต่างๆ จึงเลือกที่จะเข้าใจข้อมูลหรือรายงานตามที่ตัวตนขององค์กรต้องการจะเห็น ดังนั้นการปฏิรูปองค์กรต่างๆ ตามแผน ที่จัดมาจากการนอกจึงเป็นสิ่งที่ยากลำบากยิ่ง ตัวตน ขององค์กรนั้นรวมถึงวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายและค่านิยม นอกจากนี้ ยังรวมถึงการมองประวัติศาสตร์ขององค์กร สถานการณ์ในปัจจุบัน และความคาดหวังแห่งอนาคต โดยสรุปแล้ว ตัวตน คือความเชื่อร่วมกันของกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจ อะไรเป็นไปได้ อะไรเป็นไปไม่ได้นั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทีม การจัดการโครงสร้างเพื่อชุมชน หรือการบริหารประเทศ เมื่อได้ก็ตามที่เกิดความพยายามจัดการเกิดขึ้น ก็จะเกิดการแยกแจงเป้าหมายและความต้องการของสมาชิกให้ชัดเจน ด้วยการตั้งคำถามว่า ทำไม่เราจึงต้องจัดการ อะไรคือผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายส่วนตนอย่างไรและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของส่วนรวมอย่างไร

ที่สำคัญคือว่า การตั้งองค์กรส่วนใหญ่นั้นมิได้เริ่มจากภารทุ่มเทสร้างตัวตนที่ชัดเจนร่วมกัน ความ

ชัดเจนนี้ทำให้ปัจเจกเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และเปิดโอกาสให้เข้าเป็นอิสระในการใช้ความสามารถเฉพาะทางของเข้าในการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลาย เพื่อทุ่มให้กับองค์กรได้อย่างเต็มที่

ในท่ามกลางความยุ่งเหยิงของโลกปัจจุบัน ตัวตนขององค์กรควรเป็นสิ่งที่มีเสถียรภาพที่สุด ส่วนโครงสร้าง และโครงสร้าง อาจเกิดขึ้นแล้วหายไป แต่แก่นสำคัญขององค์กร คือตัวตน นั้นจะเป็นตัวนำพาองค์กรให้ผ่านมรสุมไปได้ นอกจากนี้ความชัดเจนของตัวตนจะนำไปสู่การขยายตัวขององค์กร เพราะจะสามารถดึงดูดผู้อื่นที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันให้เข้ามามีส่วนร่วม องค์กรที่ไม่มีตัวตนที่ชัดเจนนั้นมักจะเลี้ยงเบรี่ยบในเงิน

2) ข้อมูล (Information) : สื่อขององค์กร

ข้อมูล คือ หัวใจของการดำเนินธุรกิจ ระบบที่ซับซ้อนของสิ่งที่ชีวิตจะต้องรับข้อมูลใหม่ และมีกระบวนการประมวลผลอยู่เสมอ ข้อมูลใหม่ที่ระบบรับเข้ามาอาจดูไร้ระเบียบ แต่ความไม่ระเบียบนั้นเองที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ระบบอยู่รอด เพราะระบบที่มีระเบียบมากเกินไปนั้นมากเกิดอาการเคระแกร็นและไม่สุดก็ต้องสลายไป ตัวอย่างที่ชัดเจนคือการจัดการองค์กรภายในบริษัท IBM และ General Motors ซึ่งแม้นว่าจะเป็นระเบียบ แต่กลับไม่สามารถรับและประมวลข้อมูลใหม่ที่สำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของบริษัทได้ ข้อมูล ควรเป็นสิ่งที่ทุกคนเข้าถึงได้ และมีพร้อมอยู่เสมอถึงแม้ว่าจะไม่รู้ว่าใครจะเป็นคนต้องการข้อมูลนั้นๆ ก็ตาม ทั้งนี้ก็เพราะว่าปัจเจกแต่ละคนอาจมองเห็นยุทธวิธีในการใช้ข้อมูลนั้นๆ ไม่เหมือนกัน ในขณะที่คนหนึ่งรู้วิธีใช้ข้อมูลนั้นๆ อย่างได้ผล คนอื่นอาจมองไม่เห็น เนื่องจากเราต้องใช้หลายครั้ง และหนาหลายใบ กว่าที่จะพบกับวิธีใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่พร้อมอยู่เสมอและเข้าถึงได้เสมออยู่มานำไปสู่ความสามารถในการตอบรับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ข้อมูลจึงควรมีคุณสมบัติดังนี้ มีพร้อมอยู่เสมอ เข้าถึงได้ง่าย ไม่ซุกซ่อน และไม่ซุกซ่อน

3) ความสัมพันธ์ (Relationships) : ทางเชื่อมภายในองค์กร

ความสัมพันธ์ คือเส้นทางสู่ปัญญาของระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกทำให้เกิดการสร้างและวิเคราะห์ข้อมูล เกิดการขยายความเป็นตัวตนขององค์กรเพื่อเพิ่มจำนวนปัจเจกที่มามีส่วนร่วมมากขึ้นและทำให้กิจกรรมทั้งหมดเกิดขึ้นอย่างชาญฉลาด หากเริ่งความสัมพันธ์แล้ว งานคงไม่เกิดขึ้น องค์กรใดๆ ที่ออกแบบให้อย่างแข็งที่มักจะถึงจุดจบในที่สุด ในทางตรงข้าม ระบบที่จัดการตัวเองนั้นจะเปิดให้ปัจเจกสามารถเข้าถึงตัวกันเพื่อปฏิสัมพันธ์กับกันและกัน สามารถตอบสนองความต้องการของกันและกันได้อย่างฉบับพลัน

โดยมิต้องผ่านคณะกรรมการหรือการวางแผนใดๆ ยิ่งปัจเจกได้เขื่อมสัมพันธ์กันมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งเกิดทางเลือกมากขึ้นในการจัดการอันจะนำไปสู่ปัญญาของระบบโดยรวม

พลวัต (Dynamics) ของการจัดการตนเอง

หลักการสามข้อที่กล่าวถึง(ตัวตน ข้อมูล และความสัมพันธ์) แท้จริงแล้วมีความเชื่อมโยงกันอย่างสูง จนแยกกันไม่ออก ปฏิสัมพันธ์ใหม่ๆเกิดขึ้นตลอดเวลาเพื่อเชื่อมโยงระบบต่างๆ เข้าด้วยกันและคัดสรรวัสดุคงเหลือ ทำให้เกิดตัวตนขึ้น เมื่อข่าวสารข้อมูลมีการไหลเวียนอย่างอิสระก็จะผลักดันให้ปัจเจกสร้างปฏิสัมพันธ์ใหม่ ด้วยเหตุนี้ ความเป็นตัวตนขององค์กรจึงเกิดความซัด戴着ขึ้นในทันทีที่องค์กรเกิดการเปลี่ยน แปลงบทบาทของผู้นำในองค์กรที่จัดการตนเองเมื่อองค์กรก้าวไปสู่การจัดการตนเองมากขึ้น ผู้นำจะมีบทบาทเหลืออยู่หรือไม่ คำตอบก็คือ แน่นอน บทบาทของผู้นำยังมีอยู่และสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาองค์กรไปสู่การจัดการตนเอง ผู้นำเป็นผู้เดียวที่จะปลดปล่อยองค์กรจากโครงสร้างแบบชั้นขององค์กรที่เป็นอยู่ได้ แต่ผู้นำจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่

ตอนที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่วิจัย

บทที่ 3

ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ของจังหวัดตรังและเมืองทับเที่ยง

ความนำ

ข้อมูลส่วนนี้เป็นการให้ภาพประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่จังหวัดตรังในปัจจุบัน รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่นี้ ซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะของตน และมีกระบวนการสืบสานในวิถีของตนที่ยังคงอยู่ บนรากฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้วิจัยพยายามดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นต่อพื้นฐานของสังคมเมืองทับเที่ยง ก่อนที่จะเข้าสู่รายละเอียดอื่น ๆ ต่อไป

1. ข้อมูลพื้นฐานเมืองตรัง

1.1. ประวัติศาสตร์เมืองตรัง

พื้นที่ซึ่งเป็นเมืองตรังในปัจจุบันเป็นดินแดนที่มีความสำคัญมาแต่โบราณ โดยเฉพาะในแง่ของการเป็นเมืองท่าข้ามคาบสมุทร ดังจะเห็นได้จากการปรากฏชื่อของเมืองแغانนีในเอกสารปูมเรือโบราณอันได้ แก่ เอกสารของปโตเลมีที่ได้กล่าวถึงเมือง “ปาลันด้า” หรือ ปะเหลียน (อำเภอหนึ่งในจังหวัดตรัง) ในปัจจุบัน

ด้านการติดต่อกับอาชญากรรมฝ่ายตะวันตก ตั้งแต่ยุคที่อินเดียเป็นศูนย์กลาง ไม่ว่าในยุคนครศรีธรรมราช สุโขทัย อุบลฯ กระทั้งแม่นยุคหลังที่ติดต่อกันด้วยกันแล้ว ตัวก็เป็นเมืองท่าสำคัญเสมอมาในฐานะที่เป็นประตูติดต่อกับโลกภายนอก ไม่ว่าทางการค้าหรือทางวัฒนธรรม

เมืองสำคัญ ของตรังในอดีตมีการสับเปลี่ยนย้ายที่เป็นลายคริ้งตามเหตุปัจจัยของช่วงยุคประวัติศาสตร์ กระทั้งมาตั้งมั่นเป็นเมืองทับเที่ยงอันเป็นตัวเมืองตรัง ที่มีเอกลักษณ์ของความผสมผสานอย่างลงตัว ทางสังคมวัฒนธรรม 3 เชื้อชาติ ได้แก่ ไทย จีน มาเลย์(ไทยมุสลิม) มาจนถึงปัจจุบัน(สนใจประวัติเมืองตรังโดยละเอียดโปรดอ่านในภาคผนวก) เมื่อนั้นที่ก็แปรเปลี่ยนตัวเมืองตามพันดา ธรรมชาติ ได้ยกເගาເພັງກລ່ອມເດັກພື້ນບ້ານ ນາຕັ້ງຕັ້ນຍ້ອນວໍາລີກຄິດຂອງມີຄວາມເປັນເມືອງตรัง ກ່ອນຈະແຕ່ງປະກລອນຂໍາຍຮາຍລະເອີຍດ້ອງເມືອງตรังໄວ້ອ່າງລະເອີຍດົກໂອ ດັ່ງຕ້ອໄປນີ້

“อา...เออ...ไปตั้งเหอ...

น้องสังสักคำพ่อหัวผ้า
ชื่อจากให้น้องสักหน้า
ชื่อร่มผ้าให้น้องสักคัน
ยังสิงหนึ่งเล่าพ่อใจดี
ชื่อหวีให้น้องสักอัน
ชื่อร่มผ้าให้น้องสักคัน
ไวกันเวลาฝนตก...เหอ”

แต่กากก่อนใคร ๆ ก็ไปตั้ง
เมืองขายค้าแม่ค้าน้ำจิมลิ้ม

ไทด่างด้าวท้าวต่างแดนจากด้านตก
แล้วเดินทางขายค้าต่างนานี

พุทธกาลล่วงปะรمانห้าร้อยศก
สำรวจทางวางปูมเรือเป็นคราลง

ในปูมเรือขึ้นชื่อโกลลือเลื่อง
คำค่ายเพียนเปลี่ยนเสียงในต้อมนา

คือข้อมูลชัดประวัติศาสตร์
เป็นชุมทางเมืองท่าพาณิชย์น้ำวี

คำบานเหลียนก็พ้องว่าทองแท้
หนึ่งปูมเรือภูมิประวัติชัดทำหนอง

เมืองประเหลียนเปลี่ยนที่ตั้งหลายครั้งหนน
ใกล้เคียงคือเมืองตรังฝั่งเดียวกัน

แยกฝั่งทั้งพวนมณ์ตามกันมา
แล้วเดินทางผ่านท่าเข้าป่าดอน

ที่ชนชาวชุมพูทวีปว่า
เป็นชุมชนก่อนกาลนับพันปี

เมื่อท่าใหญ่ริมฝั่งข้างปัจฉิม
ต่างแย้มยิ่งชื่อจงขายยาคล่องดี

มาเทียบท่าขึ้นบกกันที่นี่
ต่อบุรีทัวแครวันแคนแผลมทอก

นักเดินเรือตะวันตกมาเที่ยวท่อง
โดยยกย่อง “ปโตเลมี” ชาญปรีชา

ว่าnam เมืองยุคนั้น “ปาลันด้า”
เป็นประเหลียนเรียกหา ณ ยุคนี้

เกียรติแผ่นดินถูกประการไว้ที่นี่
นักประชัญชัดว่า “เมืองท่าท่อง”

หลักฐานแน่นปะเด็นย้ำ เป็นสอง
สองนิรุกติสองคล้องเข้ายืนยัน

กระทั้งชนชุมใหม่เกิดแข็งขัน
เป็นเส้นทางสำคัญคนสัญจร

ขึ้นเทียบท่าค้าขายรายสลอน
ไปเมืองนคร, ไซยา, เมืองตานี

“สุวรรณภูมิ” เมื่อท่าคือที่นี่ !?
ประวัติศาสตร์ชัดชี้ไว้แน่นอน

คนเมืองไกลเมืองไกลไปเมืองตรัง
ชื่อกระจากชื่อร่วมผ้าต่างร่าวนอน
มาถึงยุคดั้นรัตนโกสินทร์
เป็นฐานทัพนาวีที่เลื่องลือ

ถ้อยคำคมคม้ายไว้ลายประษญ
“โคลงเฉลิมพระเกียรติ” เกียรติประเท่อง
เพราะคำคมคม้ายได้เนียบขาด
“เจ้าโวหารจอมวาทะปากตะไกร”

เริ่มยุคใหม่สมัยพระพุทธเจ้าหลง
เกิดคนดีคนเด่นเป็นคนดัง

เป็นบิดายางพาราของประเทศไทย
ชื่อ “พระยาวัชรญา” นำขบวน
อันว่าความรุ่งเรืองแห่งเมืองนี้
“มาแต่ตั้งถ้าไม่นั่งก์โนราห์”

เพลงไปตรังยังเตือนเพื่อพื่นทอง
สร้างเมืองตรังให้ตระการดั่งนานนานวะ

ญาติพี่น้องร้องสั่งกันให้ว่อน
หาศักข์เสยเลยยกกองอย่าลืมชื่อ
เมืองตรังทั้งแผ่นดินก็ไว้ชื่อ
แลกเกิดแก้วกีวีอพระยาเมือง

“โคลงนิรากเมืองถลาง” ต่างลือเลื่อง
และรวมเรื่อง “โคลงกวีศรีปราษญ” ไว้
เพราะเปรีองปราดปฎิภานที่ขานไว
โครงต่อโครงเกรงวาทะ “พระยาตั้งค์”

การทั้งปวงตามอย่างข้างฝรั่ง
สร้างบ้านเมืองมั่งคงค่าคุ้คัว

การเกษตรก่อนแคร่นาสูค่าสวน
นักพัฒนาทั้งมวลทุกยุคมา

ด้านพากย์พจน์บทกวีมีถ้วนหน้า
คนไกลเคียงสรุปว่าให้มูเรา

ว่าเราต้องเข้าถึงชีชั่งค่าเก่า
แห่กล่อมเกลาให้ถูกหลานรักบ้านเมือง

แต่งเมื่อ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526

ผู้แต่ง พันดา ธรรมชาติ
ชื่อบท ไปตรัง

จากหนังสือ กลอนห่อกล่อม
ปีที่พิมพ์ 2 มกราคม พ.ศ. 2528

1.2. สภาพสังคมวัฒนธรรมจังหวัดตรัง

มนุษย์ได้มาตั้งถิ่นฐานบริเวณที่เป็นจังหวัดตรัง มีร่องรอยตั้งแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ สังคมของผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ได้มีการติดต่อกับผู้คนในดินแดนอื่นๆ ชุมชนอื่นๆ ทั่งบริเวณไกลเคียง ชุมชนทางฝั่งตะวันออก ต่อมามาได้มีการติดต่อกับดินแดนภายนอก เช่น จีน และอินเดีย จังหวัดตรังเป็นบริเวณที่อยู่ในเส้นทางลัด

ข้ามความสมุทรคล้าย ทำให้ผู้คนโยกย้ายไปมา และได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงทำให้กลุ่มนั้นผสมปะปนหลายเชื้อชาติ มีศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีแตกต่างกันไปตามกลุ่มนั้นที่เข้ามาอาศัยอยู่ ดังต่อไปนี้

1.2.1. กลุ่มคนในสังคม

กลุ่มคนในสังคมจังหวัดตรัง อาจแบ่งกลุ่มคนตามเชื้อชาติผ่านพันธุ์ได้ดังนี้ คือ

(1) กลุ่มเชื้อชาติในกรีตี้ ออสเตรเลียติก (งาบป่าชาไก)

เงาะป่าชาไกเป็นชนกลุ่มน้อยในเขตจังหวัดตัวง มีวิถีชีวิตคล้ายสมัยบุพกาล อาศัยอยู่ในป่าลึกบริเวณเทือกเขาบรรทัด เขตต้าบลลิพัง อำเภอปะเหลียน เป็นเขตที่ติดต่อระหว่างจังหวัดตัวง และจังหวัดสตูล ชาไกมีรูปร่างเตี้ย ผิวดำ ตาขาวใบปน ริมฝีปากหนา ผอม hairy ขาดติดศีรษะ เงาะชาไกยังพื้ดอยู่ด้วยการเก็บของป่าล่าสัตว์ ที่อยู่อาศัยปลูกเป็นเพียงอาศัยได้ชั่วคราวเรียกว่า “ทับ” มีภาษาประเพณีของคน เชื่อในเรื่องผีสาภิญญาณชาไกเหล่านี้มีเชื้อสายเนกริโต ตระกูลอโศกตราโอเชียติก ปัจจุบันมีจำนวนน้อยลงมาก บ้างก็ออกจากป่ามาอยู่เมือง เงาะป่ามีวิถีชีวิตสังคมเฉพาะกลุ่มพากของตน ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนชนอื่นๆ ในจังหวัดตัวง เชื่อว่าเงาะชาไกเป็นนุชยักษ์กลุ่มดังเดิม พวกร่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตัวง ต่อมามีการครอบครองของกลุ่มนชนอื่นๆ เงาะป่าจึงได้เลือกถิ่นที่อยู่ในป่าลึกແກบเทือกเขาบรรทัด

(2) กลุ่มเชื้อชาติไทย

ชาวไทย เป็นชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่บริเวณจังหวัดตั้งมานานแล้ว ร่องรอยหลักฐานที่ปรากฏตามถ้ำ น่าจะเป็นชาวไทยพื้นเมือง(เป็นโบราณวัตถุ มีใช่ว่องรอยมนุษย์ถ้ำ-ผู้วิจัย)แต่เริ่มแรกมีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ มีการอยู่รวมกันเป็นชุมชนกระจายโดยทั่วไป เมื่อวัฒนธรรมของอินเดีย ได้แพร่กระจายสู่สุวรรณภูมิชาวไทยพื้นเมืองได้รับเอกสาร Mundanธรรมทางศาสนาพุทธและ Hinดู เข้าผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม โดยมีพระพุทธศาสนา เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เรียกว่ากลุ่มชาวไทยแท้ตามชาติพันธุ์ที่มีสิ่งสำคัญคือศาสนาพุทธนี้ว่า “หมู่ไทย” (“หมู่” ในคำได้ออกเสียง “ใหม”) ประกอบอาชีพทำไร่-ทำนาเป็นหลัก จึงมีถิ่นที่อยู่กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ ตามแหล่งที่ประกอบอาชีพ หมู่ไทยในสมัยต่อๆ มาเป็นกลุ่มชนที่ใหญ่ที่สุดในบรรดากลุ่มคนทั้งหมดในเมืองตรัง

(3) กลุ่มเชื้อชาติมลายู(มาเลเซีย)

ชาวมลายู เป็นกลุ่มคนดั้งเดิมของตรัง恒เมืองฯ กับจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วไป ได้เข้ามาตั้งรกรากที่เมืองตรังในอดีต ชาวมลายูเป็นกลุ่มชนที่มีความชำนาญในการเดินเรือ ได้เดินเรือไปมาระหว่างชาวมลายู

ในประเทศไทยในปัจจุบันกับบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยมีศาสนาอิสลามเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวระหว่างกลุ่มน��ลัยอย่างเห็นได้ชัด ชาวไทยเรียกชาวมลายูที่ตั้งรกรากร่วมพื้นที่อยู่ว่า “หมู่แขก” ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานและบิรมะเหลและหมู่เกาะ มีผู้นำชุมชนที่ดูแลกันทางภาษาได้กฎหมายทางศาสนา ผู้นำของชุมชนอิสลามที่เคยมีบทบาทในการปกครองเมืองตรังในอดีต เช่น โต๊ะปังกะหวา หรือพระยาลิบง และ หลวงฤทธิ์ สงคราม เป็นต้น “หมู่แขก” ที่ตั้งรกรากอาศัยอยู่ในเมืองตรังจึงเรียกได้ว่าเป็นชาวไทยเชื้อสายมลายู ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงจากอดีตถึงปัจจุบัน

(4) กลุ่มเชื้อชาติจีน

คือชาวจีนที่อพยพจากประเทศจีนมาตั้งรกรากอยู่ที่เมืองตรัง การอพยพมีรัวตันโกสินทร์ ในระยะแรกเป็นกรรมการเหมืองแร่ หรือทำการเกษตรกรรม เช่น ปลูกผัก ทำไร่พิริกไทย ชาวไทยเรียกชาวจีนว่า “หมู่จีน” การอพยพของชาวจีนมากขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 5 การอพยพของชาวจีนมีผลกระทบต่อระบบสังคม ของเมืองตรัง คือ ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ชาวจีนเหล่านี้ได้ก้าวสู่การเป็นนายทุน มีบทบาทต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของจังหวัดตรังในระยะต่อมา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงคนจีนในเมืองตรังในพระราชินพนธ์เรื่องเสด็จประพาสแหลมมลายูไว้ว่า “ดอนหนึ่งว่า

“...พากจีนที่นี่เป็นคนเรียบร้อย หาดินฟักฟักฟัก ทำสวนพริกไทย มีที่ดินไม่เหมือนพากทำดีบุก ว่ามีประมาณ 4,000 คนเศษ ตั้งอยู่ที่บางรัก ทับเที่ยงมาก...”

หมู่จีนมีฐานะมั่งคั่งเนื่องจากอยู่ในระบบไฟร์ ไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานจึงประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง หลังสนธิสัญญาเบาวริง ในสมัยรัชกาลที่ 4 การค้าในลักษณะผูกขาดได้เปลี่ยนเป็นระบบการค้าเสรี เปิดโอกาสให้ชาวจีนซึ่งมีความชำนาญทางด้านการค้าอยู่ปักหลักทำการค้าในเมืองตรังทุกด้าน เช่น เป็นเจ้าของบริษัทคุณย์กลางของชุมชนที่เป็นย่านการค้า เรียกวันว่า “หมู่หลาด” นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่ กิจการรับซื้อยางพารา โรงบ่มยาง ทำการประมงเพื่อการค้า และกิจการเมาคล่าน ชาวจีนจึงเป็นกลุ่มชนหนึ่งที่อยู่กระจาย กระจายทั่วไปตามแหล่งที่ทำกินตามความถนัด แต่ยังที่มีคนจีนหนาแน่นคือย่านการค้าที่เรียกว่า ตลาด ทั้งในตัวเมือง และอำเภอต่างๆ

1.2.2 ศิลปะการละเล่นพื้นเมืองของท้องถิ่น

มีคากล่าวถึงความมีชื่อเสียงในเรื่องการละเล่นพื้นเมืองที่แพร่หลายในอดีตของจังหวัดตรัง “มาแต่ตรัง ไม่หนัง ก็โนรา” การละเล่นพื้นเมืองมีพื้นฐานมาจากสังคมเมืองตรัง มีวัฒนธรรมที่ผสมผสานกัน การละเล่นพื้นเมืองที่ยังมีอยู่ในปัจจุบันได้แก่

มโนห์รา

มโนห์รา เป็นศิลปะการแสดงพื้นเมืองที่สืบทอดต่อกันมาในภาคใต้ ซึ่งมีกันแพร่หลายรวมทั้งในจังหวัดตรัง เป็นการละเล่นที่มีการร้อง การรำ บางส่วนเล่นเป็นเรื่องราวainลักษณะบthalic มีลักษณะการร่ายรำคล้ายกับละครชาติ แบบฉบับการรำมโนห์ราประกอบด้วยท่ารำ 12 ท่า ซึ่งผู้รำจะต้องมีความ สามารถ เฉพาะตัวสูงและถูกฝึกหัดมาตั้งแต่เล็ก จึงจะรำได้สวย เพราะมีท่ารำที่อ่อนช้อย มีดัดตัวคล้ายนักกายกรรม พร้อมกับการร่ายรำไปด้วย นอกจากนี้ผู้รำจะต้องขับร้องดันกลอนสดเอง จึงต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบในการต่อ ตอบ โดยมีลูกคู่ และเครื่องดนตรีประกอบได้แก่ ทับ(โถน) ทำหน้าที่คุ้มจังหวะ กลองจิง ปีน โนม่ง แตระ(กรับ) การแสดงมโนห์รา มีแสดงในงานวัด หรืองานนักขัตฤกษ์ ค่านิยมชาวตั้งในอดีต ผู้ที่รำมโนห์ราเป็นผู้ที่สังคมยอมรับและชื่นชม เพราะเป็นผู้ประกอบด้วยศิลปะอันหาตัวจับยาก มีรายได้ มีพากพ้อง เพื่อนผู้งกว้างขวางในวงสังคม ชาวตั้งในอดีตนิยมเล่นมโนห์ราเป็นมาก มีการฝึกหัดรำโดยทัวร์ปุนมีคำกล่าวของเมืองไก่เดียงที่กล่าวถึงคนเมืองตรังว่า “มาแต่ตรัง ไม่หนังก์ในรา” เป็นคำพูดที่ยกย่องชุมชน แสดงถึงคนเมืองตรังเป็นผู้มีศิลปะ มโนห์รา หรือในราในภาษาท้องถิ่นที่มีเชื้อเสียงไปทั่วภาคใต้ในอดีต ทุกคนรู้จัก “ในราเดิม บ้านเดิมอยู่ตรัง” เป็นอย่างดี

หนังตะลุง

หนังตะลุง เป็นการละเล่นพื้นเมืองเป็นที่นิยมกันแพร่หลายในจังหวัดตรัง เช่นเดียวกับมโนห์รา ชาวบ้านเรียกว่า “หนัง Crowley” เนื่องจากตัวหนังซึ่งเป็นตัวละครในหนังตะลุงทำด้วยหนัง Crowley แกะสลักเป็นรูปตัวถูก เชี้ยว เมือง ตัวพระ ตัวนาง ยักษ์ เสนา ที่ขาดไม่ได้ถือตัวประกอบที่สำคัญของเรื่องทำหน้าที่ชูโรงให้หนังตะลุงดูสนุกสนาน ได้แก่ตัวตอกต่างๆ เช่น เท่ง ทอง นุ้ย แก้ว เหว่า สะหม้อ เป็นต้น ตัวตอกเหล่านี้ มีบุคลิกลักษณะเป็นแบบฉบับเฉพาะคนที่ถูกกำหนดขึ้น ผู้ดูจะมีพื้นฐานสืบทอดต่อ กันมาในการดู และรู้จักลักษณะนิสัยของตัวตอกเหล่านี้เป็นอย่างดี ทำให้การดูเกิดความร่าเริง การแกะตัวหนังเป็นศิลปะที่ผู้แกะจะต้องใช้มือและความชำนาญเมื่อได้ตัวหนังมาแล้ว บุคลิกที่สำคัญที่สุด คือ นายหนัง เป็นผู้ที่บันดาลให้ตัวหนังที่แกะเป็นตัวละครนั้นโดดเด่นได้ราวกับมีชีวิตจริง มีบุคลิกลักษณะหล่อรูปหลายอาชรม์ราวกับผู้คนหลายคนมาawan แสดงด้วยกัน โดยแท้จริงแล้ว มีนายหนังคนเดียวเท่านั้นที่เขิดหนังทั้งโรงเพียงคนเดียว นอกจากนี้ยังขับกลอนและพากย์เสียงตัวละครแต่ละตัวเป็นคนละเสียงในบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน แสดงอารมณ์ทั้งตัวพระ ตัวนาง ตัวตอกต่างๆ โดยใช้ไหวพริบปฏิภาณต่อตอบในคนๆ เดียว นับเป็นความ สามารถเฉพาะตัวที่หายากยิ่ง นายหนังที่ขับเงง มีความสามารถคนดูจะติดมากไม่ว่าจะไปแสดงที่ใดคนจะแพ้ตามไปดูอย่างเนื่องแน่น การเขิดหนังตะลุงจะมีในตอนกลางคืนไปจนถึงสว่าง โรงหนังตะลุงจะมีการสร้างแบบยกพื้นสูง ด้านหน้ากันผ้าขาว เป็นจุดด้านหลังจอมไฟสองทับไปยังตัวหนังป่วยภูภูมิเป็นเงาที่ด้านหน้า มีเครื่องดนตรีประกอบ เช่นเดียวกับมโนห์รา ปัจจุบันมีการประยุกต์เครื่องดนตรีหลากหลายเช่นมาประกอบเสียงและจังหวะ การเขิดหนังยังคงจ

ยิ่งสนุกโดยเฉพาะตัวตลกซูโรงจะใช้ให้พริบปฏิภาณต่อตอกกัน ผู้คนที่ไปดูจะชอบเสื่อหอบหมอนไปนอนดู หรือซื้อเสื้อกระโจดที่มีผู้นำมาขายอยู่ใกล้ๆ เมื่อหนังตะลุงเลิกก็จะหอบเสื่อกลับบ้านนำไปใช้สอยต่อที่บ้าน

หนังตะลุงเป็นการละเล่นที่เป็นที่นิยมของชาวบ้านอยู่ไม่เสื่อมคลาย แม้ว่าในปัจจุบันจะมีอุปกรณ์ของโทรทัศน์เข้าไปถึงทุกบ้าน หลังตะลุงหลายคณะที่มีชื่อเสียง เช่น หนังณรงค์ หรือหนังอาจารย์ ณรงค์ จันพุ่ม หนังตะลุงบันพิด เนื่องจากนายหนังเป็นครูที่จบการศึกษาถึงขั้นปริญญาตรี แต่หันมาสืบทอดศิลปะพื้นบ้าน เมื่อเดิมให้เป็นที่ปรากว่า เป็นที่ภาคภูมิใจกับคำกล่าวขวัญถึงคนตัวรังได้ว่า “มาแต่ตัว ไม่หนังก็ในรา”

ลิเกปา

ลิเกปาเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่นิยมเล่นในจังหวัดตัวรัง และบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันตก การละเล่นประเภทนี้ใช้นักแสดง 3 คน ในเนื้อเรื่องเป็นเรื่องชาวอินเดียที่มาค้าขายในเมืองไทยแล้วได้สถาไทรเป็นภารຍา เมื่อค้าขายชำรุดแล้วจึงพาภารຍาลงเรือเพื่อกลับไปเยี่ยมบ้านเดิมที่อินเดีย โดยมีคนรับใช้ตามไปด้วย 1 คน กារขับร้องเพื่อดำเนินเรื่องราวด้วยภาษาลอนแปด มีบทมนก ชมไม้ ชมปลา ชมดาว ชมเกาะ ตามเส้นทางที่ออกทะเลไปมีลักษณะคล้ายกับนิราศ แต่แตกต่างตรงที่มีนางไปด้วย ดนตรีที่ใช้ประกอบได้แก่ รำมะนา 2 ใบ หรือมากกว่านั้น มีจิง ฉ่อง ปี เป็นเครื่องประกอบเสียง การแต่งกายหญิงจะนุ่งผ้าปาเตี๊ะสีสด คลุมด้วยผ้าโพรงคล้องคอ ชายนุ่งกางเกง มีโซร่วงนุ่งทับสวมเสื้อแขนยาว สวยงามมาก

รองเงิง

รองเงิง เป็นการละเล่นที่นิยมในหมู่ชาวไทยมุสลิม หรือหมู่แขก การละเล่นประเภทนี้ใช้ผู้แสดงชายหญิงจับคู่กัน ออกแบบลีลาการเดินรำประกอบเป็นการเกี้ยวพาราสี ตัดพ้อต่อว่าระหว่างหญิงชาย หรือซึมธรรมชาติ เครื่องดนตรี ประกอบการร่ายรำได้แก่ โนโอลิน รำมะนา และฉ่อง การแต่งกาย ชายใส่เสื้อแขนยาว ส่วนกางเกงชายหาดโดยมีผ้านุ่งสันฯ นุ่งทับกางเกงอีกทีหนึ่ง มีผ้าคลุมผมหาหรือผ้าโปรดังคล้องคอ การร่ายรำมีการรำเป็นคู่ หรือรำเป็นหมู่ก็ได้เช่นเดียวกัน

กานหลอ

กานหลอเป็นดนตรีพื้นเมืองที่ใช้เล่นประโคมในงานต่างๆ เช่นงานบวชนาค งานบุญวันเกิด และงานศพ โดยทั่วไปใช้ประโคมในงานศพ เครื่องดนตรีประกอบด้วยปี่ข้อ (ปี่ไชน) โคน 1 คู่ ฉ่อง 1 คู่ การละเล่นกานหลอจะปลูกเพียงพื้นเตี้ย มุ่งหลังคาด้วยจาก กันฝาด้วยทางมะพร้าวปิดทับ ผู้เล่นจะอยู่ในเพิงไม้ให้เห็นตัว คงฟังแต่เสียงบรรเลงที่ใหญ่หวานจากปี่ข้อเสียงก้องกังวนของฉ่อง มีทั้งเสียงทุ่มและเสียงแหลม โดยมีเสียงโหนเป็นลูกขัด และฉ่องให้จังหวะ ในเวลาตีกจะให้รู้สึกที่วงศ์

กล่าวโดยสรุป สภาพสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดตั้งเป็นที่รวมของกลุ่มชนใหญ่ 3 กลุ่ม คือ ชาวไทยแท้ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ซึ่งมีความเชื่อและศาสนาที่แตกต่างกันได้แก่ ชาวไทยแท้ หรือ หมู่ไทยนับถือศาสนาพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนหรือหมู่จีนนับถือศาสนาพุทธลัทธิมหายานผสมกับลัทธิเต๋า และ ขึ้นเชื่อ ชาวไทยมุสลิมหรือหมูแขก นับถือศาสนาอิสลาม ส่งผลให้การประกอบอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจน การตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน สามารถจำแนกให้เป็นได้ชัดเจน วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ แต่ละกลุ่มก็มีวิถีในการปฏิบัติตามความเชื่อและศาสนาอย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 กลุ่มได้ปรับวิถีชีวิตให้เข้ากันได้อย่างไม่มีปัญหาได้ฯ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน และมีสันติ

1.3 วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคม

1.3.1. วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนในสังคมในอดีต

กลุ่มนชาตัวรังชี้ประจำบด้วย หมู่ไทย หมู่แขก หมู่จีน มีถิ่นฐานการทำกิจกรรมที่ตั้งไปในพื้นที่ หมู่ไทย ทำไร่ทำนาเป็นหลัก จึงมีวิถีชีวิตขึ้นอยู่ ภูเขาและที่ราบ ภาษาท้องถิ่นเรียกหมู่ไทยที่ทำมาหากินและตั้งถิ่นฐานตามสภาพภูมิประเทศว่า “หมู่เชา” และ “หมู่ทุ่ง”

ส่วนหมู่แขก หรือชาวไทยเชื้อสายมลายุ ที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ตามเกาะและริมทะเลประกอบอาชีพ ประมงเป็นหลักจึงเรียกว่า “หมู่เล” ส่วนหมู่จีนที่อพยพมาอยู่ใหม่ได้ตั้งกราก ทำการค้าในบริเวณที่เป็นชุมชนหนาแน่น หรือย่านการค้า ตลาดที่เป็นศูนย์กลาง จึงนิยมเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “หมู่ตลาด” ชุมชนแต่ละกลุ่มมีวิถีการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับสภาพท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(1) หมู่เชา คือ ชาวไทยที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพทำไร่ทำนาตามบริเวณภูเขา และเชิงเขาของเทือกเขาบรรทัด ในอดีตหมู่เชายังซึ่งพอยู่ด้วยการเก็บของป่า ล่าสัตว์และร่อนแร่ดินบุก บริเวณที่ราบเชิงเขาใช้ทำนาซึ่งผลิตเพียงเพื่อพอให้มีข้าวกิน บริเวณเชิงเขาจะปลูกข้าวไว้ โดยทำแบบร่อนลงดอย นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชบางชนิด เช่น กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ฯลฯ ที่มีผลลัพธ์สูง ปัจจุบันบริเวณเชิงเขารส่วนใหญ่ปลูกยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดตั้ง บริเวณที่ราบยังปลูกข้าวเพื่อไว้ใช้ในการบริโภค

(2) หมู่ทุ่ง “ทุ่ง” เป็นภาษาท้องถิ่น หมายถึงพื้นที่ที่เป็นที่ราบกว้าง闼ายถึงทุ่งนา หมู่ทุ่งตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณแม่น้ำตั้ง และลุ่มแม่น้ำปะเหลียน หมู่ทุ่งทำนาเป็นส่วนใหญ่ จึงมีชื่อหมู่บ้านที่นำหน้าด้วยคำว่า “นา” เป็นจำนวนมาก เช่น นาข้าวเสีย นาหมื่นศรี นาปด ฯลฯ การเพาะปลูกของหมู่ทุ่งอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ฝนจะเริ่มตกประมาณเดือน 6 จะมีการเตรียมพื้นที่และหว่านข้าวกล้าไว้เดือน 8 เก็บเกี่ยวประมาณเดือนตุลาคมหรือเดือนยี่ หมู่ทุ่งจึงมีอาหารอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ที่ปลูก และสัตว์น้ำตามหัวยหนอง

(3) หมู่่เล หมู่่เล คือ หมู่่ทะเล หมายถึงหมู่่แขวงที่อาศัยบริเวณริมทะเล และเกาะ ทำประมงเป็นอาชีพหลัก มีการทำนาอยู่บ้างตามที่ราบชายฝั่งแต่มีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับหมู่่อื่นๆ พื้นที่ริมทะเลและเกาะมีการปลูกมะพร้าว การดำเนินชีวิตของหมู่่เล คล้ายคลึงหมู่่เข้าและหมู่่ทุ่งคือเป็นไปเพื่อยังชีพ

(4) หมู่่หลาด หลาดหรือตลาด คือ หมู่่ที่อยู่ในย่านกลางที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่น หรือที่เรียกว่า หมู่่จีน มีความถดถ้วนด้านทางด้านการค้าได้ดับจากบริเวณที่คาดว่าจะเป็นทำเลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลาง ตั้งถิ่นฐานทำการค้าจนเป็นชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น วิถีชีวิตของหมู่่หลาด นอกจากราชการค้าแล้วยังเป็นเจ้าของที่ดิน สวนยางพารา และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทำเพื่อการค้าจะตกอยู่ในมือชาวจีนทั้งสิ้น หมู่่จีนหรือหมู่่หลาด จึงมีวิถีชีวิตที่ทำการผลิตเพื่อการค้า แตกต่างไปจากหมู่่ทุ่ง หมู่่เข้า และหมู่่เล ที่ผลิตเพื่อยังชีพ

ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหมู่่เข้า หมู่่ทุ่ง และหมู่่เล เป็นไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การติดต่อระหว่างกลุ่มชุมชนทั้ง 3 หมู่่ เป็นการติดต่อเพื่อแลกเปลี่ยนในลักษณะสิงของกับสิงของ หมู่่เลจะมีปลาแห้งปลาเค็ม กะปิ กุ้งแห้ง นำมาแลกเปลี่ยนกับข้าวเหนียวจากหมู่่เข้า หรือหมู่่ทุ่ง การพึ่งพาไม่ใช้เป็นตัวเชื่อมเป็นไปในรูปของการแลกเปลี่ยน การให้ยืม หรือให้เปล่าเพื่อสร้างสมพันธ์หรือเป็นบุญ คุณต่อไป เมื่อหมู่่จีนเจ้ามาตั้งหลักแหล่งทำการค้า และเกษตรกรรม หมู่่จีนมีวิถีชีวิตแตกต่างไปจากหมู่่ไทย และหมู่่แขวง หมู่่จีนที่ทำการเกษตรมีความขยันอดทน การทำการเกษตรของหมู่่จีนจึงเป็นการผลิตเพื่อการค้า หมู่่จีนจะจับจองเลือกทำเลที่ตั้งเป็นศูนย์กลางและเป็นย่านการค้าจนกลายเป็นตลาด สิงของที่หมู่่เข้า หมู่่ทุ่ง หมู่่เล ที่เคยนำมาแลกเปลี่ยนกันเองได้นำมาส่งที่ตลาดซึ่งเป็นศูนย์กลางการซื้อขาย โดยมีเงินตราเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนมีหมู่่จีนเป็นพ่อค้าทำหน้าที่เป็นคนกลางตลาดจึงเป็นย่านการค้าที่เป็นศูนย์กลาง มีชุมชนอยู่หนาแน่น และได้กล้ายเป็นชุมชนเมือง

2. ข้อมูลพื้นฐานเมืองทับเที่ยงศูนย์กลางสังคม วัฒนธรรม และการสื่อสาร ของเมืองตรัง

บรรดาข้อมูลพื้นฐานของเมืองตรังที่ผู้วิจัยได้เสนอมาเป็นลำดับนั้น เพื่อมุ่งแสดงให้เห็นว่าคนทับเที่ยงในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของเมืองตรัง ก็มีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่โดยครบถ้วน อย่างไรก็ตามเพื่อให้ภาพจำเพาะของเมืองทับเที่ยงมีความชัดเจนมากขึ้นในฐานะที่เป็นพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยจึงขอนำเอาข้อ ข้อมูลพื้นฐานของเมืองทับเที่ยง ที่พัฒนามาจากที่พักชั่วคราวที่เรียกวันว่า “ทับ” จนมาเป็นชุมชน และกลายเป็นมาเป็นเมืองศูนย์กลางของตรังไปในที่สุด มาเสนออีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

2.1 ชุมชนทับเที่ยง

ที่มาของชุมชนทับเที่ยงมีการเสนอต่าง ๆ กันไปหลายกระแส อย่างไรก็ตามจากการสอบถามของผู้วิจัย ที่ได้รับการยืนยันจาก อ.สมเจตนา มุนีโมโนย(นักเขียน,นักวิชาการท้องถิ่น,แกนนำประชาคมทับเที่ยง)ว่าข้อมูล ที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบันคือ ข้อมูลที่กล่าวว่าแต่เดิมແນบนี้เป็นไว้เพริกรายของคนจีนที่บุกเบิกทำไว้เพริกรายไทยเพื่อส่งออกไปยังเมืองปีนังและเมืองอื่นๆ ในไว้เพริกรายมีคนใช้แรงงาน เป็นกุลี ทำงานในไว้อยู่มาก มักเป็นคนจีน คนงานเหล่านี้มีจุดพักรวมกันในยามเที่ยงสำหรับกินอาหาร และพักผ่อน ซึ่งมีการสร้างเพิงพักชั่วคราวไว้สำหรับกิจกรรมดังกล่าว เพิงพักชั่วคราวนั้นเรียกวันว่าทับ เมื่อใช้พักงานในตอนเที่ยง จึงได้ชื่อว่าทับเที่ยง (ทั้งนี้จากการศึกษาของผู้วิจัยก็สอดคล้องกับข้อมูลข้างต้นกล่าวคือ คำว่า “ทับ” ในภาษาจีนได้หมายถึงเพิงพัก ที่พักชั่วคราว) จากที่พักชั่วคราวของคนงานนี้ต่อมาได้ขยายเป็นที่พักถาวร เป็นชุมชน กระทั่งเป็นเมืองทั้งนี้การที่สามารถขยายตัวจากชุมชนเล็ก ๆ จนเป็นเมืองได้ ก็ด้วยด้วยเหตุปัจจัยหลายประการทั้งประชารที่มากขึ้น การค้าขายดี พื้นที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้คนเข้ามาอยู่มาก และเหตุผลทางการเมืองของรัฐสยาม เป็นต้น

ชุมชนทับเที่ยงในอดีตมีพื้นที่ไม่กว้างขวางนัก ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มีเชื้อสายจีนและประกอบอาชีพค้าขายเป็นหลัก การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นลูกหลานของต้นตระกูลเก่าแก่ผู้บุกเบิกการค้าในทับเที่ยงพบว่า ต้นตระกูลเก่าแก่ทุกตระกูลล้วนเป็นคนจีนที่อพยพเข้ามาด้วยการโดยสารเรือจากเมืองจีน ผ่านทะเลอันดามัน เข้ามาอย่างท่าเที่ยบเรือกันตั้ง แล้วล่องเรือมาถึงแม่น้ำตรัง จนเข้ามาถึงเขตอำเภอบางรักและขึ้นฝั่งที่นั่น จนบริเวณท่าน้ำอำเภอบางรักได้ชื่อว่า “ท่าจีน” ซึ่งหมายถึงท่าที่คนจีนมาขึ้นฝั่งและตั้งถิ่นฐานอยู่มากนั่นเอง สาเหตุของการอพยพเข้ามาของคนจีนมี 3 ประการ ด้วยกัน คือ การอพยพเข้ามาเพื่อแสวงโภค การหนีการเกณฑ์ทหาร

ชาวจีนที่อพยพเข้ามามีหลากหลายทั้งจีนแท้ดิจิว จีนไหหลำ จีนกว่างตุ้ง และที่มากที่สุดคือ จีนยกเกี้ยน เมื่อพยพเข้ามาขึ้นฝั่งที่ท่าจีนก็มักจะตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นั่นก่อน เนื่องจากบริเวณท่าจีนมีทำเลที่เหมาะสมกับการตั้งบ้านเรือน คือ อยู่ติดกับแม่น้ำลำคลองและมีที่จอดเรือสะดวกสบาย ส่วนอาชีพที่คนจีนแสวงหาจีนนิยมทำคือ การต่อเรือ ซ่อมเรือ และการค้าขาย

หลังจากการร้ายเมืองมาตั้งที่ตำบลทับเที่ยง ชาวจีนที่อพยพเข้ามาก็เริ่มทำมาหากินโดยการประ กอบอาชีพค้าขาย จากเดิมที่เคยใช้เส้นทางน้ำค้าขายกับปีนัง มาเลเซีย เป็นหลักก็เปลี่ยนเป็นการค้าขายทางบกกับนครศรีธรรมราชและพื้นที่ใกล้เคียง ด้วยความมุ่งมั่นที่จะขยายบทบาทฐานะทางเศรษฐกิจนี้เอง ทำให้กลุ่มคนจีนกลายเป็นกลุ่มคนที่สร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ในเมืองตรัง คือ วัฒนธรรมทางด้านการค้าขาย

2.2 เมืองศูนย์กลางของตรัง จากความธานี ถึง ทับเที่ยง

ก่อนที่ทับเที่ยงจะกลายเป็นเมืองศูนย์กลางของตรังนั้น ตรังได้มีเมืองศูนย์กลางที่อื่นมาก่อนที่ความธานี และต่อมาก็ที่กันตัง จากนั้นจึงเป็นช่วงเวลาของทับเที่ยงจนถึงปัจจุบัน

2.2.1. สมัยตั้งเมืองที่ตำบลความธานี(พ.ศ.2354-2436) เมืองตรังเมื่อปี พ.ศ. 2345 เท่าที่ทราบจากหลักฐานทำเนียบเมือง นครศรีธรรมราช ว่าครั้งสมัย รัชกาลที่ 2 (สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย) ตั้งพระยาบริรักษ์ภูเบศร์ (น้อย) เป็นพระยานครศรีธรรมราช สืบแทนเจ้าพระยานคร (พัฒน์) และตั้งหลวงอุไყานีเป็นผู้พยาบาลเมืองตรัง หลวงอุไყานีเป็นบุตร เจ้าพระยานคร (น้อย) ในปี พ.ศ. 2354 ปรากฏจากทำเนียบกรมการเมืองตรังว่า หลวงอุไყานีได้เป็น พระอุไყานี โดยมีตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการเมืองตรัง เป็นคนแรก และได้สร้างหลักเมืองตรังที่ความธานี (ศาลหลักเมืองตรังที่ตำบลความธานี คำเกอกันตัง ปัจจุบัน) ห่างจากตัวจังหวัดปัจจุบันไปทางทิศใต้ 8 กม.

2.2.2. สมัยตั้งเมืองที่กันตัง(พ.ศ.2436-2458) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสมเมืองตรังเป็นครั้งแรก ทรงเห็นว่าเมืองตรัง (ที่ความธานี) อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก ใจผู้ร้ายซุกซุม ต้องกันข้ามกับที่ตำบลกันตัง (ที่ตั้งเมืองกันตัง ในปัจจุบัน) ปรากฏว่า ได้กล่าวเป็นชุมชนใหญ่มีชาวจันท์ปอยกันมาก ประกอบอาชีพโดยการทำสวนพريحไทย สามารถส่งไปขายถึงเกาะมาก (ปีนัง) จึงทรงมีพระราชประวัติว่า "เมืองตรัง ถ้าจัดการทำบูรุจให้ดีจะเป็นเมือง ที่มีประโยชน์มาก เพราะที่ดินอุดมสมบูรณ์ ควรแก่การเพาะปลูก" เจ้าเมืองตรังสมัยนั้นคือ พระยาบริรักษ์ภูเบศร์ ทรงแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช

ແລ້ວໂປຣເກລ້າ ໃຫ້ພະຍາວັນສູງປະທິບູນທີ່ມີຄອບໃຈຢືນຢັນວ່າມາດຈຳລັງ
ຕຳແໜ່ງເປັນເຈົ້າເມື່ອຕົວ ພ.ສ.2433

ເມື່ອພະຍາວັນສູງປະທິບູນ ໄດ້ຈຳລັງຕຳແໜ່ງເຈົ້າເມື່ອຕົວແລ້ວ ໄດ້ພິຈາດນາເຫັນວ່າທີ່ຕັ້ງເມື່ອຕົວທີ່
ຕຳບລ ດວນຮານນີ້ນີ້ອີ່ງຈາກຝຶ່ງທະເລມາກ ໄນເໜີມາກັບກາරຂໍ້າຍຄວາມເຈົ້າຂອງບ້ານເມື່ອງ ຈຶ່ງໄດ້ກາບບັນຄມ
ຖຸລຂອໍຍ້າຍ ທີ່ຕັ້ງເມື່ອຈາກຕຳບລດວນຮານນີ້ໄປຕັ້ງທີ່ຕຳບລກັນຕັ້ງ ປີ ພ.ສ. 2436 ຊຶ່ງໄດ້ທຽງພະກຸານໂປຣເກລ້າ ພະຍາ
ຮານພະຍາວັນສູງປະທິບູນ ເມື່ອຍ້າຍດ້ວຍເມື່ອງໄປຕັ້ງທີ່ຕຳບລກັນຕັ້ງແລ້ວ ພະຍາ
ຮັບອະນຸມາດ ກີ່ໄດ້ເລີ່ມດຳເນີນການພົມນາສ່ວັງ ຄວາມເຈົ້າໃຫ້ແກ່ເມື່ອຕົວ

2.2.3.ສມ່ຍັດຕັ້ງເມື່ອທີ່ທັບເຖິງ(ພ.ສ.2458-ປັບປຸງ) ໃນປີ ພ.ສ. 2458 ພະບາຫສມເດືອນ
ພະມົງກຸງເກລ້າເຈົ້າອີ່ງຫວ້າໄດ້ເສັດຈຸປະພາສເມື່ອຕົວ (ກັນຕັ້ງ) ຂະນະນັ້ນ ອີ່ງໃນຮ່ວ່າງສົງຄວາມໂລກຄັ້ງທີ່ 1 ທຽງມື
ພະວາຊີ່ວ່າ ກາຣັ້ງເມື່ອທີ່ກັນຕັ້ງນັ້ນໄມ່ປິດກັບອົງຮັດຕົກໂລກ ປະກອບກັບອົງຮັດຕົກໂລກກຳລັງຮະບາດ ກັນຕັ້ງ
ເປັນລຸ່ມມັກເກີດໂຮງຮະບາດແລະຍາກແກ່ກາຣຂໍ້າຍເມື່ອງ ຖຽງເຫັນວ່າ ຕຳບລທັບເຖິງ ຄໍາເກອບງາວກ (ຄໍາເກອມເມື່ອງ
ຕົວໃນປັບປຸງ) ມີລັກຂະນະກຸມປະເທດເໜາະສມທີ່ຈະຕັ້ງເມື່ອງ ຈຶ່ງໄດ້ທຽງ ພະກຸານໂປຣເກລ້າ ໃຫ້ຍ້າຍເມື່ອຈາກ
ຕຳບລກັນຕັ້ງໄປຕັ້ງທີ່ຕຳບລທັບເຖິງ ຊຶ່ງກລາຍເປັນທີ່ຕັ້ງຂອງຈັງຫວັດຕົວປັບປຸງຕັ້ງແຕ່ ພ.ສ. 2458 ມາຈຶ່ງຄືປັບປຸງ

2.2.4 ກາຣເປົ່າຍັນແປລັງຂອງທັບເຖິງທັງໝົດປີ ພ.ສ. 2475-ປັບປຸງ ກາຣເປົ່າຍັນແປລັງກາຣປົກຄອງໃນ ພ.ສ.
2475 ແລະກາຣພະວາຊາທານວັສີ-ອຮມນູ້ນູ້ ທຳໄໝມີກາຣເລືອກຕັ້ງຄັ້ງແຮງໃນວັນທີ 15 ພຸດສີກິກາຍນ ພ.ສ. 2476 ກາຣ
ເລືອກຕັ້ງຄວານນັ້ນຈັງຫວັດຕົວໃດຜູ້ແທນຮານສູງຄວາມແຮກ ສືບ ນາຍຈັງ ຈິງຈົດຕວ

ຈາກກາຣເປົ່າຍັນແປລັງກາຣປົກຄອງ ທຳໄໝມີກາຣກະຈາຍຄ້າມາສູ່ທ່ອງຄືນ ມີປະກາສໃຫ້ພະວາຊ
ບໍ່ມີຄືດກາຣສຸຂາກີບາລຕາມຫວ້າເມື່ອ ຮ.ສ. 127 ທີ່ຄໍາເກອທັບເຖິງ ຕາມປະກາສລົງວັນທີ 29 ພຸດສີກາມ ພ.ສ.
2474 ຕ່ອມາກີຍກູ້ນະເປັນເທັບາລຕາມພະວາຊາກຸ່ງກົງຈັດຕັ້ງເທັບາລເມື່ອຕົວ ເມື່ອວັນທີ 10 ອັນວາຄມພ.ສ.
2478(ຕຽບກັບສມ່ຍັດຕັ້ງທີ່ 7) ມີຫລວງວິຊີຕັກດີເປັນນາຍກເທັບາລຕົກຕົວແຮກ

ປັບປຸງທັບເຖິງມີຮູ້ນະເປັນເທັບາລຕາມວັນທີ 11 ພຸດສີກິກາຍນ 2542 ເຮັດວຽກສືບສັນຕະພົບ
ເທັບາລຕາມວັນທີ 11 ພຸດສີກິກາຍນ 2542 ເຮັດວຽກສືບສັນຕະພົບ ມີຈຳນວນປະຊາຊົນ 64,463 ດາວໂຫຼວງ (ພ.ສ. 2546) ມີນາຍ້າລື ການອົມ ເປັນນາຍກ ເທັບາລຕົກຕົວສົງສົມ
ຕິດຕ່ອກກັນ ດັ່ງນັ້ນ ໃນປັບປຸງນີ້ເມື່ອກລ່າວຄົງ ເມື່ອທັບເຖິງ ກົ່ນມາຍຄົງເທັບາລຕາມວັນທີ 11 ພຸດສີກິກາຍນ

2.3 โครงสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในทับเที่ยง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าประชากรในตำบลทับเที่ยงส่วนใหญ่เป็นคนจีนประกอบอาชีพค้าขาย เมื่อคนจีนเดินทางอพยพจากท่าจีนเข้ามาแรงงานหาที่ทำมาหากินใหม่ ชาวจีนก็แพร่กระจายออกไปในบริเวณต่างๆ ของเมืองตรัง จากจุดเล็กๆ กล้ายเป็นวงกว้าง การแพร่ขยายออกไปอย่างรวดเร็วของชาวจีนนั้น เกิดจากสาเหตุจากการสำคัญคือการแต่งงานกับผู้หญิงไทยเจ้าของฟืนที่ เด็กที่เกิดจากการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ เรียกว่า “บานา” ซึ่งหมายถึงลูกผสมไทย – จีน นอกจากความกลมกลืนทางด้านชาติพันธุ์แล้ว การอยู่ร่วมกันของคนไทย – จีนในชุมชนนี้เป็นผลให้เกิดการประสานวัฒนธรรม อันจะเห็นได้จากประเพณีไทย – จีน ที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนในสังคมทับเที่ยง “ไม่ว่าจะเป็นประเพณีงานศพ งานแต่งงาน และงานบุญต่างๆ เป็นต้น

ในด้านความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในทับเที่ยงยังมีลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่ง คือ มักจะเป็นความสัมพันธ์ในเชิงการรวมกลุ่มทางการค้า เพราะประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพค้าขาย แต่เป็นกลุ่มทางการค้าที่ทำมาหากินอย่างสงบ ไม่มีพวกอั้งยี่หรือกลุ่มอิทธิพล ดังนั้น การค้าขายจึงเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ แข่งขันกันในกติกาโดยไม่ต้องเกรงกลัวอำนาจหรือกลุ่มอิทธิพลใดๆ

ตอนที่ 3

ปัจจัยที่影响ต่อการก่อตัวของประชามทับเที่ยง

บทที่ 4

ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชากมทับเที่ยง

ความนำ

ข้อมูลในบทนี้เป็นผลมาจากการศึกษาพัฒนาการของประชากมทับเที่ยง และข้อมูลพื้นฐานทางสังคม บางส่วน ซึ่งผู้วิจัยนำมาเสนอรวมไว้เพื่อปูพื้นฐานความเข้าใจ ให้เห็นถึงปัจจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เป็นเบื้องต้น ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาในส่วนพัฒนาการในตอนต่อไป ข้อมูลในบทนี้จะนำไปสู่ข้อสรุปสำคัญที่ว่า แนวคิดประชาสังคมแม้จะมีลักษณะที่เป็นสาгал แต่หากเปรียบเทียบว่าแนวคิดประชาสังคมเหมือนเป็น “เมล็ดพันธุ์” ชนิดหนึ่งเมื่อจะ “ปลูก” ให้ลง根 ณ ที่ใด ก็ต้องมีปัจจัยเอื้อที่เหมาะสมสมจังของกาม โดยใช้ แนวเปรียบเทียบว่า

วัฒนธรรม วิชีชีวิต และผู้คน และลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เป็นเหมือน พื้นดินและสภาพแวดล้อม ของการเพาะปลูก

สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกในช่วงเวลาของการก่อเกิดประชากมทับเที่ยงก็เทียบได้กับฤดูกาล อันเหมาะสม

ทักษะประสบการณ์การต่อสู้ของประชาชนคนตัวจริงซึ่งให้เห็นว่า คนทับเที่ยงมิใช่ “มือใหม่” ใน การเพาะปลูก ประชาสังคมเป็นเพียงเมล็ดพันธุ์รุ่นใหม่ในทางสังคม แต่คนทับเที่ยงผ่านการเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ทาง สังคมมาหลายรุ่นหลายชนิด

บุคคลภายนอกเปรียบเหมือนเมล็ดพันธุ์และความรู้ประกอบที่จำเป็นสำหรับแนวคิดประชาสังคม ขณะที่แก่นนำคือนักเพาะปลูกผู้มากประสบการณ์

ภายใต้การเอื้ออำนวยของปัจจัยเหล่านี้ ประชากมทับเที่ยงจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งมีผลการศึกษาข้อมูลของแต่ละปัจจัยดังต่อไปนี้

ปัจจัยวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของคนทับเที่ยง

1. ความผิดสมัยฐานทางวัฒนธรรม

จากข้อมูลพื้นฐานของพื้นวิจัยในบทก่อนหน้านี้ จะเห็นว่าลักษณะอันเด่นชัดของสังคมวัฒนธรรมเมืองตรัง อันหมายรวมถึงเมืองทับเที่ยงซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมืองตรัง ก็คือการผสมผสานหรือการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างลงตัวทั้งด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา กระทั้งเรื่องอาหารการกิน วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ สิ่งนี้เป็นประจักษ์พยานว่าความแตกต่างหลากหลายเหล่านี้ สามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติภาพ มีพัฒนาการที่คงทางสังคม ตราบเท่าที่ยังไม่ถูกจัดการจากอำนาจนอกที่เหนือกว่าอันจะนำไปสู่ความแตกแยกในท้องถิ่น

ลักษณะการผสมผสานและดำเนินอยู่ร่วมอย่างลงตัวทางสังคมวัฒนธรรมของเมืองตรังนี้ อาจารย์สมเจตนา มุนีโมไนย(นักเขียน, นักวิชาการท่องถิน, แคนนำประชาชนทับเที่ยง) ได้ยกตัวอย่างไว้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนว่าเป็นวัฒนธรรมแบบ “หมัด ไข่ เส้ง” โดยมีคำอธิบายว่า

“หมัด” แทน ผู้คนและวัฒนธรรมมุสลิม เพราะคนมุสลิมหลาย ๆ คน ชื่อแม้มีคำว่า หมัด อยู่ด้วย เช่น ปังหมัด มุหัมหมัด หมัดสะและ เป็นต้น

“ໄຊ່” ແກນ ຜູ້ຄນແລະວັດນອຽວມໄທຍ ເພຣະຄນໄທຍໜລາຍ ທ່ານ ມັກນີ້ຂໍ້ວ່າ “ໄຊ່ ເຊິ່ນ ນາຍໄຊ່ ໄຊ່ແດງ ໄຊ່ນຸ່ຍ
ໄຊ່ຄວບ ເປັນຕົ້ນ

“เสิ่ง” แทน ผู้คนและวัฒนธรรมจีน เพราะคนจีนหลาย ๆ คน มักมีเชื่อว่า เสิ่ง

ด้วยลักษณะดังกล่าวที่มี การที่กลุ่มเครือญาติหนึ่งจะมีทั้งไทยพุทธ มุสลิม และจีน นั้นเป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไป หากจะมุ่งมองในมิติการสืบทอดภารกิจพบว่า การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร ติดต่อสื่อสารใช้ชีวิตร่วมกันนำไปสู่การรวมตัวแต่งงานกลายเป็นญาติ เป็นมิตร เป็นเพื่อน พบประปามหาสู่ สร้างสรรค์สังคมจากจุดเริ่มต้นมาถึงปัจจุบัน

2. วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของผู้คน

2.1. วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนตั้งในภาพรวม

นอกจากมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ที่สามารถผสมผสานกันได้อย่างลงตัวระหว่างหมู่ไทย หมู่แขก หมู่จีน ดังที่เรียกว่า หมัด-ไช่-เล้ง นั้นแล้ว คนตั้งยังมีรูปแบบวิถีชีวิตที่ต่างกัน แต่สามารถสัมพันธ์กันได้ในระหว่างวิถีของหมู่แขก-หมู่ทุ่ง-หมู่เล-หมู่ลาด กลุ่มวิถีชีวิตเหล่านี้ต่างพึงพาอาศัยกันในการทำมาหากินและเปลี่ยนสันค้า โดยมีตลาดหรือตลาดเป็นพื้นที่พบปะสื่อสาร มีหมู่หลาดเป็นคุนกลาง กระทั่งขยายตัวเกิดเป็นเมืองทับเที่ยงขึ้นมา

2.2 วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนทับเที่ยง

คนทับเที่ยงก็คือคนหมู่หลาดในกลุ่มวิถีชีวิตของคนตั้งนั้นเอง โดยในแง่วัฒนธรรมนั้นจะมีหมู่จีนเป็นพื้น แต่ภายหลังเมื่อประชากรทวีชนคนส่วนใหญ่ก็เป็นลูกครึ่งไทยจีน ที่เรียกว่า จีนบาบ้า หรือลูกครึ่งจีนมุสลิม ที่เรียกว่าจีนยาหยาแต่ส่วนนี้จะมีน้อย

ในปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนทับเที่ยงเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเกิดจากผลกระทบของกระแสเศรษฐกิจ และระบบการค้าเสรีที่ขยายตัวมากขึ้น ส่งผลให้เมืองที่มีทุนเดิมในเรื่องของการค้าขายอยู่แล้วสามารถรับกระแสได้ดี บวกกับการเป็นเมืองศูนย์กลางของความเจริญและความทันสมัยยิ่งทำให้เมืองทับเที่ยงกลายเป็นเมืองที่น่าลงทุนแข่งขันทางการค้า พ่อค้าในทับเที่ยงที่เคยค้าขายเพื่อพอดำ งซีพิกก์ลับเปลี่ยนแปลงวิธีคิดผันตัวเองเป็นนักลงทุนอย่างสมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะการลงทุนสร้างบ้านจัดสรรและโรงเรม ยิ่งมีโอกาสสูงการลงทุนยิ่งสูง การแข่งขันทางการค้าก็สูงมากขึ้นด้วย ดังนั้น ภาพของเมืองทับเที่ยงในปัจจุบัน ถึงแม้จะยังคงดำรงภาพของการเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าและเมืองศูนย์กลางความเจริญ ความทันสมัย แต่ความเจริญนั้นไม่ใช่ความเจริญอันมาจาก การเป็นเมืองขนาดใหญ่ แต่เป็นความเจริญอันเกิดขึ้นจากการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน (อรุณีวรรณ นาศรี, 2545:86)

ส่วนด้านความสัมพันธ์ของผู้คนนั้น สืบเนื่องจากที่ระยะหลังๆ ในเมืองทับเที่ยงมีการลงทุนทางด้านที่อยู่อาศัยมากจึงทำให้มีคนเข้ามายังนอกเข้ามาอยู่ในทับเที่ยงมากยิ่งขึ้น ขนาดของเมืองทับเที่ยงก็ขยายใหญ่ขึ้นมาก เมื่อเมืองขยายใหญ่ขึ้นสภาพความสัมพันธ์ของผู้คนในทับเที่ยงก็เปลี่ยน แปลงไปด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนที่เข้ามายังใหม่เป็นคนแปลงหน้า ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างคนดั้งเดิมกับคนใหม่จึงค่อน

ข้างห่างเหิน   ไม่รู้จักกันดังเช่นในอดีต   เนตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนในทับเที่ยvmีความห่างเหินก็คือ ทุกคนต่างตั้งหน้าทำมาหากินเพื่อสร้างฐานะและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ(อรุณีวรรณ นาครี,2545:87)

3. อัตลักษณ์ของคนตรัง

จากผลทดลองรวมของกลุ่มวัฒนธรรม หมัด-ไช่-เส้ง ก็ตี หรือจากผลทดลองรวมของวิถีชีวิต หมู่เกลօเขา-นา-เล-เมือง ก็ตี สิงเหล่านี้ได้หล่อหลอมให้คนตรังมีอัตลักษณ์เฉพาะ อันโดดเด่นของตน ซึ่งที่พอกจะยกตัวอย่างโดยเอกสารถ้อยคำเปรียบเปรยในท้องถิ่น มาขยายความอธิบายเพื่อแสดงถึงความเป็นคนตรัง ได้อย่างสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. คนตรังเป็นคนใจ kok กว้างขวาง ดังสำนวนเปรียบเปรยว่า “**สองขลາຍລອນ គອນປັບລິນ ພັກລຸງກີນ ຕຮັງເສີຍ**” และ “**ຄນຕຮັງໃຈກວ້າງສ້າງແຕ່ຄວາມດີ**”

คำเปรียบเปรยนี้ใช้ให้เห็นถึงบุคลิกอันแตกต่างระหว่างคนเมืองต่าง ๆ กับคนตรัง แม้จะมีนัย ทับถมคนเมืองอื่นอยู่บ้างในลักษณะ “หยิกแగມหยอก” แต่ใจความสำคัญก็ต้องการแสดงถึงความเป็นคนใจ kok กว้างขวางของคนตรัง ในคำเปรียบเปรยแรกนั้น หมายถึง คนสองขลາຍนั้นชอบล่อหลอกด้วยบุคลิกสุภาพให้ตาຍໃຈ ในขณะคนครึ่งปีลິນปล้อหลอกกิน วางแผนใจเชื้อได้ยาก คนພັກລຸງກີນทุกงานทุกครั้งແຕ່ໄມ່ช່າຍຈ່າຍ โดยคนที่ต้องຈ່າຍ(ເສີຍສຕາງຄົງ)ໄມ່ຈະเต้มใจหรือໄມ່ກີ່ອຄນຕຮັງ ทີ່ນອກຈາກຈະ ໄຈກວ້າງແລ້ວ ຍັງມີເງິນພະເປົນເມື່ອງຄ້າຂາຍ คำเปรียบเปรยถัดมาຍังช່າຍຍໍ່ວ່າຄນຕຮັງນັ້ນໄຈກວ້າງສ້າງແຕ່ຄວາມດີ ซຶ່ງທັງສອງคำเปรียบเปรยนี้เป็นการที่คนตรังมองตัวเองส่วนคนเมืองอื่นจะคิดเห็นอย่างไรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

2. คนตรังเป็นผู้มีปัญญา วาจາดີ หรือเป็นคนเจ้าสำนวนໂວหาร ดังสำนวนเปรียบเปรยที่ว่า “**ລູ່ງຊັງກັງ ສົງລາຫມັງ ຕຮັງຍອນ ຂອນຮຸມ**”

คำเปรียบเปรยนี้เน้นหนักให้เห็นบุคลิกของคนในเมืองหลักของภาคใต้ทั้งสี่เมืองมีความหมายว่าคนພັກລຸງນັ້ນเกะกะเงะ เว່ຽວມໄຮ້หลักเกณฑ์ ในขณะที่คนสองขลາຍนັ້ນກີ່ອຍັງຍັງຫ່າງໃຈ ໄຈເບີນຈຸດໝອນຈະໄມ່ເຄາຈິງໄມ່ສູ້ຈິງ ส่วนคนตรังนັ້ນเป็นพวกเจ้าໂວหารวาຈາດີ ມີຈิตวิทยາ ກົດາສັຍກາຮຸສົງໃຫ້ຄຳປຶກໜ້າ เป็นเสนอธิกการแทนการออกโรงเอง ส่วนคนนครศรีธรรมราชนັ້ນเป็นคนຄືອພວກຄືອພວກເຂັ້ມ ຊັນ ມີປູ້ຫາຕຽນໄທນັ້ນເຂົ້າດ້ວຍຫ່າງຮຸມ ເວັ້ງອື່ນຄ່ອຍວ່າກັນທີ່หลັງ

3. ตรังเป็นเมืองปราษฐ์ กวี ศิลปิน ดังคำเบรียบประยในเชิงสรุปว่า “มาแต่ตรัง ไม่นหังก็ในรา”

ห้างหนังตะลุง และโนราไม่ได้กำเนิดในเมืองตรังแต่แพร่ข้ามมาจากฝั่งพหูลุง แต่ศิลปการแสดงทั้งสองแขนงนี้ซ่างเข้ากันได้หมายความว่าเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน มีสถาบันสำนวนไว้หารดีอย่างคนตรัง ที่เต็มไปด้วยปฏิภานให้พรับ เป็นเมืองปราษฐ์ หนังตะลุงและโนราจึงแตกหน่องออกตามอยู่ในเมืองนี้ กระทั้งว่ากล้ายเป็นภาพพจน์ของคนตรังที่คนเมืองอื่นมองว่า มาจากเมืองตรัง ถ้าไม่ใช่นายหนังตะลุง ก็ต้องเป็นโนราคนนะได้คนะหนึ่งอย่างแน่นอน

4.ลักษณะของเมืองทับเที่ยง

ลักษณะของเมืองทับเที่ยงห้างสังคมและทางภาษาภาพ ที่มีผลต่อการสื่อสาร และมีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยงมีดังต่อไปนี้

4.1. โครงสร้างทางภาษาภาพของเมือง

โครงสร้างทางภาษาภาพในที่นี้จะหมายถึง เส้นทางการจราจรและถนนในตัวเมืองตรังเนื่อง จากตัวเมืองตรังมีขนาดพื้นที่ไม่กว้างใหญ่มากนัก การจราจรจากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่งมีความสะดวก ถ้าจะมีการจัดเรทีหรือจัดกิจกรรมใด ๆ ผู้คนสามารถมารวมตัวกันได้ภายใน 1 ชั่วโมง ความคล่องตัวในการมาพบเจอกัน ทำให้ง่ายต่อการรวมกลุ่มแบบ Human to Human Communication ซึ่งเอื้อต่อการจับเข้าคุยกัน เพราะไม่ต้องจ่ายค่าเสียเวลาจำนวนมากนัก

4.2.ลักษณะสังคมและเศรษฐกิจของเมืองตรัง

คนตรัง โดยเฉพาะคนในเมืองทับเที่ยงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ฐานะทางเศรษฐกิจจึงค่อนข้างดี ผู้คนมีรายได้ดีพอสมควร และคนในเมืองทับเที่ยงมีลักษณะเป็นชนชั้นกลางเป็นปัญญาชนที่สนใจเรื่องของปัญญาและความรู้ เป็นสังคมของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นกระบวนการเกิดขึ้นของประชาคมทับเที่ยง ที่มุ่งเน้นการสื่อสารในลักษณะของการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเสนอหลักคิดใหม่ ๆ คือเรื่องประชาสังคมที่มุ่งเน้นการประสานพลังความร่วมมือจากกลุ่มคนที่หลากหลาย เท่ากับสามารถตอบสนองความต้องการของคนในทับเที่ยงได้

4.3. ลักษณะทางวัฒนธรรมการรวมกลุ่มและสื่อสาร

สังคมในทับเที่ยงเป็นสังคมคนดิบ มีวัฒนธรรมที่เป็นภูมิเขตพะ คือ การแสดงความกลุ่มเพื่อพูดคุยกัน มี วงศานาจันไม่ว่าจะเป็นการแสดงความสนใจในสภากาแฟ ซึ่งเป็นลักษณะพื้นที่สาหรับน้ำให้คนในสังคมได้มารู้ดคุย แลกเปลี่ยนกัน และมีวัฒนธรรมงานศพ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเชพะของคนตัวง คือมักเก็บศพไว้ระยะหนึ่งจึงค่อย จัดงาน และไม่มีการออกบัตรเชิญ แต่ใช้การติดประกาศขนาดใหญ่ไว้ในที่ชุมชน เช่นร้านกาแฟ บริเวณตลาด คนก็จะมาช่วยงานกันมากมาย งานศพจะเป็นที่รวมของผู้คนที่รู้จักคุ้นเคยกัน และเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่ผู้คนจะ ได้พบเจอกันและเปลี่ยนกัน ประชากคอมเกิดขึ้นในวงสนทนาระหว่างคนที่ไม่เป็นทางการ ทั้งการพูดคุยในวงวรรณกรรม การพับปั้นผู้คนในร้านสามัญชน เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางวัฒนธรรมของคนตัวงมีคุณลักษณะที่ เอื้อต่อการสื่อสารสนทนา อันจะนำไปสู่การเกิดประชากคอมทับเที่ยงในที่สุด

5. ผลของลักษณะทางวัฒนธรรม, วิถีชีวิต, อัตลักษณ์คนทับเที่ยงและการภาพ เมืองที่มีต่อการสื่อสาร และการเกิดประชากคอมทับเที่ยง

5.1. ผลจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม(หมวด-ไข่-เส้ง)

ความผสมผสานทางวัฒนธรรม ทำให้คนทับเที่ยงไม่มีลักษณะแยกกลุ่มทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ตรง กันข้ามกับผูกพันกันเป็นเครือญาติ เพื่อนฝูง ครอบครัวไปมาหาสู่กันของกลุ่มวัฒนธรรมพุทธ มุสลิมและจีน เป็นวิถีปกติ ไม่แบกรแยกต่อกัน ลักษณะเช่นนี้ทำให้ความต่างของวัฒนธรรมไม่ใช่กำแพงของการสื่อสาร ไม่ใช่ จุดอ่อนให้ที่อาจเกิดปัญหาได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อผู้สื่อสารเป็นคนในท้องถิ่นเอง ก็จะรู้ถึงเทศะ ที่เหมาะสม ใน การสื่อสารกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมที่ตนเองอยู่ร่วมสังคมด้วยกัน จึงสามารถใช้ชีวิตร่วมกัน ทำงานร่วมกันได้ กระทั้งแต่งงานรวมญาติกันได้ทั้งที่ต่างวัฒนธรรม

ด้านผลต่อการเกิดประชากคอมทับเที่ยงนั้น เนื่องจากประชากคอมเน้นเรื่องการร่วมมือร่วมใจจากความแตกต่างหลากหลาย จึงเห็นได้ว่าความร่วมมือร่วมใจของกลุ่มคนที่แตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่เป็นปัญหาสำหรับคนทับเที่ยง เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้ว พร้อมที่จะสอดรับกับแนวคิดประชากคอมได้เลย หรือแม้จะต้องมีการปรับเปลี่ยนก็เพียงเล็กน้อย ทำให้สิ่งนี้เป็นปัจจัยเอื้อสำหรับการเกิดขึ้นของประชากคอมทับเที่ยงได้ประการหนึ่ง

5.2. ผลจากความสัมพันธ์ในวิถีชีวิต(เข้า-นา-เล-เมือง)

วิถีชีวิตชาวทับเที่ยงปัจจุบัน มีความแตกต่างในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่บ้าง แต่ต่างฝ่ายต่างปรับตัวเข้าหากัน จนมีรูปแบบวิถีชีวิตที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ มีเมืองทับเที่ยงเป็นพื้นที่ทางการแพทย์ให้คนต่างวิถีมาพบปะสื่อสารกันหรือเป็นสนามการสื่อสารนั่นเอง เพราะต้องมาทำมาค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้าติดต่อราชการ และซื้อขายบริการต่าง ๆ โดยช่วงเวลาที่พบปะสื่อสารกันในวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ช่วงการรับประทานอาหารเช้า โดยคนจีนชื่อยู ในตัวเมืองเป็นผู้เริ่มต้นวัฒนธรรมการกินและพบปะกันในร้านน้ำชา-กาแฟ หรือร้านโกปีชื่น ซึ่งร้านน้ำชา-กาแฟ นี้ เป็นผลจากการพักันทางวัฒนธรรมดีมีชาของคนจีน และวัฒนธรรมดีมีกาแฟของคนมุสลิม จนเป็นที่มาของการสื่อสารในรูปแบบวงสภากาแฟ ที่ปัจจุบันนอกจากช่วงเช้าเป็นหลักแล้ว ก็ยังมีในช่วงค่ำอีกด้วย

裾ปอรวมของวงสภากาแฟ ก็คือ ร้านน้ำชา-กาแฟ ที่มีขันมเครื่องเคียงต่างๆ จำนวนมาก เรียกว่า ว่า ติ่มซำ เช่น ปาท่องโก๋ ขنمจีบ ชาลาเปา ขنمต่างๆ ที่ทำขึ้นโดยใช้หมูสับเป็นไส้ และมีน้ำจิ้ม เรียกว่า สามเจิง ทำจากถั่วเหลืองและซักซ้อมีสีแดงรสเค็มหวาน ของสำคัญที่ขาดไม่ได้ในเมื้อเข้าที่เป็นเอกลักษณ์เมืองตรัง คือ หมูย่าง โดยนิยมรับประทานกับปาท่องโก๋ ร้านแบบนี้บางร้านก็เลือกใช้อาหารเครื่องเคียงที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ของคนมุสลิม ส่วนคนไทยพุทธนั้นเข้าได้ทุกร้านไม่เป็นปัญหา

ลักษณะของร้านกาแฟจะมีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ จำนวนร้านที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ จำนวนร้านที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี จำนวนร้านที่เปิดใหม่ในแต่ละปี จำนวนร้านที่ปิดตัวลงในแต่ละปี และจำนวนลูกค้าที่เข้าร้านทุกวัน รวมถึงจำนวนเงินรายได้ที่ร้านทำรายได้ต่อวัน ต่อเดือน และต่อปี ซึ่งจะสามารถใช้ในการตัดสินใจว่า ควรขยายสาขาใหม่หรือไม่ หรือควรปรับปรุงร้านให้ดียิ่งขึ้น หรือควรลดต้นทุนลง ฯลฯ

นอกจากวงสภากาแฟแล้ว จุดพบปะสื่อสารที่สำคัญในวิถีชีวิตของคนทับเที่ยง อย่างอื่น ก็ เช่นงานศพ ของคนในทับเที่ยงมีลักษณะพิเศษคือจะไม่มีการแยกบตรเชิญให้ไปร่วมงาน แต่จะพิมพ์เป็นแผ่นประกาศ

ขนาดใหญ่ไปติดไว้ในที่สาธารณะ เช่น ในตลาด ในร้านน้ำชา ในศาลเจ้า หรืออาจส่งไปประกาศแจ้งข่าวผ่านสถานีวิทยุ โดยในแผ่นประกาศจะมีข้อผู้ชายและข้อกฎหมายติดกันและกฎหมายต่อหนึ่งของผู้ชายอย่างครบถ้วน คราวที่รู้จักผู้ชายหรือแม้กระทั่งรู้จักกับกฎหมายใดคนหนึ่งของผู้ชายก็จะไปร่วมงานเพื่อแสดงน้ำใจไม่ตรึง ปัจจุบัน ธรรมเนียมปฏิบัติเช่นนี้ก็ยังคงสืบทอดต่อๆ กันมาและกลายเป็นแบบแผนปฏิบัติเหมือนๆ กัน ทับเที่ยงจึงได้ชื่อว่าเป็นเมืองของการพูดคุยสื่อสารในวิถีของหมู่ไทย-จีน-แขก ดังกล่าว

ผลจากการพูดปะสื่อสาร

ดังกล่าวข้างต้นสังผลกระทบความกลุ่มในเมืองทับเที่ยงเกิดขึ้นได้โดยง่าย ประเด็นสาธารณณะต่าง ๆ เมื่อเริ่มต้นจากคนใดคนหนึ่ง ก็มักนำไปสื่อสารขยายผลต่อทั่วสภากาแฟเป็นลำดับ ต่อไป ดังในกรณีของประชาคมทับเที่ยง เมื่อเริ่มรับรู้แนวคิดประชาสังคม กลุ่มแก่นนำก็อาศัยการพูดปะสื่อสารกันในวงสภากาแฟนี้เองในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน อนึ่ง การสื่อสารในวงสภากาแฟของนั้นก็มีคุณลักษณะบางประการที่เหมือนหรือสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคมอยู่แล้ว เช่น การเน้นความสมัครใจ เน้นความเท่าเทียมในการสื่อสาร ซึ่งก็เท่ากับว่าคนทับเที่ยงมีพื้นฐานการสื่อสารที่สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสาร ตามหลักการประชาสังคมอยู่ก่อน นับเป็นอีกต้นทุนหนึ่งที่ส่งผลเอื้ออำนวยอย่างยั่งยืนต่อการเกิดประชาคมทับเที่ยง

5.3. ผลจากอัตลักษณ์ผู้คน

จากการทดลองทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ตกลงกันเป็นอัตลักษณ์ของตัวตนแต่ละคน ที่มีลักษณะร่วมกัน เพราะมาจากเบ้าหลอม(ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต)เดียวกัน สามารถให้ภาพคร่าว ๆ ได้ว่า คนตัวตนเป็นคนใจกว้าง ชอบการพูดปะสื่อสาร ชอบบุพ��พ้อง นิยมการอ่านการฟัง รับข้อมูลข่าวสาร แล้วนำมาพูดคุยกันต่อขยายประเด็น เติมความเห็นกันตามจุดสื่อสารต่างๆ อันได้แก่ตลาด ร้านน้ำชา กาแฟ ใน การพูดคุยหากมีลักษณะได้ແย়งหรือเห็นต่างกันก็จะโต้ตอบกันด้วยความเห็น ตระราก และ wrath มากกว่าจะนำไปสู่การวิวัฒน์ ซึ่งคนที่มีคุณลักษณะแบบนี้ มีความโดยเด่นเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากตัวอย่างนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี ที่มีฉายาในการเป็นนักพูดว่า “มีดในอาบน้ำผึ้ง”

การเป็นสังคมของคนอ่านมาก คุยมาก จึงเป็นสังคมที่มีศิลปินพื้นบ้านจำพวกหนังตะลุง มโนราห์ และศิลปินนักคิดนักเขียน เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อรวมกับสภาพของเมืองตัวรังที่เป็นเมืองท่าค้าขาย ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากที่อื่นหลังให้เข้ามาได้มากและเร็ว คนตัวรังจึงยิ่งได้รับข้อมูลข่าวสารมาก จึงทำให้ค่อนข้างมีความคิดก้าวหน้าทันสมัยกว่าคนเมืองข้างเคียง นอกจากนั้นการที่เป็นเมืองค้าขายมาแต่เดิมทำให้คนตัวรังคุ้นเคยกับความคิดของคนทำการค้าขายที่จะคิดจะเขียนด้วยซับซ้อนกว่าคนทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นการรวมข้อมูลประเมินวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป เป็นต้น

ส่วนลักษณะคนเมืองทับเที่ยงนั้น ส่วนใหญ่เรียกได้ว่าเป็นคนชั้นกลางที่มีการศึกษา ชอบที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ ความคิด หรือที่เรียกว่า "เป็นมนุษย์ข้อมูลข่าวสารและชอบที่จะบริโภคข้อมูลข่าวสาร" (กลุ่มแกนนำ - สมภาษณ์ 27 พ.ย. 44) การเปิดรับข่าวสารอยู่เสมอทำให้คนทับเที่ยงมีหัวคิดก้าวหน้า กล้าแสดงความคิดเห็นทั้งในเรื่องการเมืองการปกครองและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กล้าที่จะปักป้องและรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองอย่างเต็มที่

ด้วยลักษณะเฉพาะตัวดังกล่าวทำให้มีอกระแสแห่งความคิดประชาสัมคมเริ่มแพร่หลายมากช่วงประมาณปี พ.ศ. 2539 คนทับเที่ยงจึงเปิดรับและเรียนรู้เรื่องนี้อย่างรวดเร็วและอาจเริ่งอาจจังกว่าคนเมืองอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบ จนเมื่อทับเที่ยงกล้ายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องประชาสัมคมของภาคใต้อよไประยับนั้น

5.4 ผลกระทบเมืองทับเที่ยง

สภาพของเมืองที่ยังไม่ใหญ่และแออัดจนเกินไป ทำให้ผู้คนเดินทางไปมาหาสู่กันได้ง่าย โดยสถานที่พับประคือสภากาแฟที่กระจายตัวอยู่ทั่วเมือง และการพับปะกันตามงานศพที่ก่อสุมเครือญาติ และมิตรสหาย จำนวนมากจะมาพบปะกัน การมีนักกิจกรรมที่เป็นผู้นำทางความคิด ทำให้มีประเดิมการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง สร้างให้การสื่อสารในเมืองทับเที่ยงดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวา เป็นสีสันและองค์ประกอบที่สำคัญของเมือง สภาพของเมืองที่เอื้อต่อการสื่อสารดังกล่าววนี้ เมื่อมีแนวคิดประชาสัมคมเข้ามา ในช่วงที่การเมืองห้องถินก็เปิดรับแนวคิดนี้ ทำให้ประชาชนทับเที่ยงเกิดขึ้นได้ง่ายและเร็วขึ้น

ทั้งหมดนั้นคือปัจจัยที่มีฐานะเหมือนพื้นดินและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการลงอางของเมล็ดพันธุ์ประชาสัมคม

ปัจจัยสถานการณ์ที่เหมาะสม

สถานการณ์ทั่วภายในและภายนอกในช่วงเวลาของการก่อเกิดประชามทับเที่ยงก็เทียบได้กับคุณภาพอันเหมาะสม ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้เกิดต่อเนื่องส่งผลถึงกันและกัน ในระหว่างช่วงปี 2539-2542 มีหลายสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยให้พลังภาคประชาชนได้เติบโตอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ

1. สถานการณ์ภายนอก

1.1 สถานการณ์ทางการเมือง

การเกิดขึ้นของประชามทับเที่ยงนั้นย่อมแยกไม่ออกกับการเติบโตของพลังภาคประชาชน หลังเหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่เรียกว่าเหตุการณ์พฤษภาคม เพราะหลังจากเหตุการณ์นั้นพลังภาคประชาชนผู้ตระหนักในสิทธิของตนต่อการบ้านเมืองก็เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ภาพการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเคยผูกขาดอยู่กับราชการ และการเมืองมานาน กล้ายเป็นเรื่องปกติ และพัฒนาการต่อเนื่องไปสู่การร่วงรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

1.2 การร่างรัฐธรรมนูญ

ในช่วงปี พ.ศ. 2539 นั้น มีกระแสที่เรียกว่า ขบวนการองเรียวกัดขึ้นในระดับชาติเพื่อไปประท้วงทั่วประเทศ กระตุ้นคือการระดมพลังภาคประชาชนเข้าร่วมร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพื่อสร้างประวัติศาสตร์ของการมีรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยประชาชนเป็นครั้งแรก(รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540) ในการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าร่วมร่างรัฐธรรมนูญนี้ นักคิดนักปฏิกรหางสังคมคนสำคัญ ๆ ของประเทศไทย เช่นนายแพทท์ ประเวศ วาสี ได้ออกมาเคลื่อนไหวนำกระแสดงประชาม ทำให้การตื่นตัวในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบ้านเมืองเพิ่มสะพัดไปทั่ว สำหรับในจังหวัดตั้งของคนที่มีบทบาทนำในเรื่องนี้ ก็คือ อ.เปลื้อง คงแก้ว โดยคนตัวร้องก็เข้าร่วมกระการแสดงนี้อย่างคึกคัก

1.3 วิกฤติเศรษฐกิจ

ในช่วงปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นทั่วประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบเมืองทับเที่ยงอย่างรุนแรงด้วยเช่นกัน มีคนว่างงาน มีนักธุรกิจที่ประสบปัญหา มีแต่เข้ามาริดทางเศรษฐกิจ สิ่งนี้ทั้งดึงดูดและกดดันให้คนทับเที่ยง “หันหน้าเข้าหากัน” พุดคุยกันมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม กลุ่มนักธุรกิจที่ปกติมุ่งประกอบการค้ากำไรส่วนตัวโดยไม่ค่อยได้มีโอกาส หรือสนใจจะสร้างกับเพื่อนร่วมสังคม โดยเฉพาะประเด็นปัญหาสาธารณะ ก็หันมาสนับสนุนมากขึ้น ทั้งเพราะมีเวลาว่างมากขึ้น และต้องการเพื่อนในนามที่ตนประสมปัญหา สถานการณ์ในช่วงนี้ทำ

ให้คนทับเที่ยงพบว่าการสื่อสารในวงสภาคากแฟนั้น “ไม่เพียงพอ” เพราะทำได้แค่การสื่อสารเพื่อการรับรู้ทั่ว ๆ ไปจึงพยายามมองหาช่องทางแบบการสื่อสารที่จะนำไปสู่ทางออกของปัญหาได้มากยิ่งขึ้น

1.4 กระแสรประชาสังคม

กระแสรแนวคิดประชาสังคมเป็นผลกรบทบโดยตรง ของการรณรงค์ร่วมร่างรัฐธรรมนูญ โดยเมื่อเริ่มมีแนวคิดทางประชาสังคมมากขึ้นหลังเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองเมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2535 แนวคิดนี้ก็ได้เติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วงการร่างรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่เป็นแนวคิด ที่เป็นเครื่องซ่อนให้ประชาชนเห็นความจำเป็น และความชอบธรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งเมื่อการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นลงแล้ว กระแสรนี้ก็ได้หมัดลง กลับยิ่งห่วงอกห่วง เพราะสามารถนำไปขยายผลเชื่อมโยงกับประเด็นสาธารณะอื่น ๆ ได้ทุกระดับ ตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับชาติ ใน การเปิดทางให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการกับประเด็นปัญหาสาธารณะต่าง ๆ สำหรับในเมืองทับเที่ยงซึ่งมีความตื่นตัวอย่างสูงตั้งแต่การร่างรัฐธรรมนูญ ทำให้นักกิจกรรมทางสังคมรับเอกสารแนวคิดประชาสังคมไปขยายผลต่อในเมืองทับเที่ยงได้อย่างรวดเร็ว

2 สถานการณ์ภายใน

2.1 ความตื่นตัวทางการเมือง

คนทับเที่ยงได้เข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อ พ.ศ. 2535 อย่างคึกคัก เช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ ทั่วประเทศ ยิ่งทับเที่ยงเป็นบ้านของนายชวนหลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ที่ตอนนั้นกำลังต่อสู้กับรัฐบาลทหาร ยิ่งเป็นตัวเร่งให้การตื่นตัวของคนทับเที่ยงเข้าสู่ภาวะgrave มากขึ้น จากที่ต่างคนต่างอยู่ทำมาหากิน ก็สามารถมีจุดร่วมกันได้ทั้งเมือง ผลพวงจากการตื่นตัวครั้งนี้ส่งผลลัพธ์ให้คนทับเที่ยงเริ่มหันมาของปัญหา ใกล้ตัวมากขึ้น นั่นคือปัญหาของทับเที่ยงเอง

2.2 ความตื่นตัวต่อปัญหาของเมือง

ความตื่นตัวนี้เริ่มจากกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมของเมืองทับเที่ยง มีความรู้สึกเป็นห่วงกับสภาพของเมืองทับเที่ยงทั้งในด้านสภาพสังคม ที่เริ่มมีปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น ความห่วงเหินกันของผู้คนเมื่อสังคมเมืองเดิมๆ หายตัวไป บัญชาสภาพแวดล้อม การตรวจสอบที่เอกสารมากขึ้น และบัญชาหมายพิษน้ำในคลองต่าง ๆ เริ่มเน่าเสีย และบัญชาขยะ เป็นต้น จึงใช้โอกาสจากการที่มีสื่อหนังสือพิมพ์ ดีดหัวข้อสื่อพิมพ์แม่น้ำอยู่ในเมือง เพย

พร่ำความตื่นตัวนี้สู่เพื่อนร่วมเมือง ในช่วงเดียวกันกับที่สถานการณ์ภายนอกເຂົ້າພັນໃຫຍ່ໃຫຍ່ให้คนทับເຖິງຫັນໜ້າເຂົ້າພຸດຄຸຍກັນມາກືນ້ຳ ຈຶ່ງສິ່ງນີ້ໄປສູງກາຮ່າຍບໍ່ຍາຍໄປສູງກິຈ ກວມອື່ນໆ ເປັນລຳດັບ

2.3 ความเปลี่ยนแปลงของการเมืองท้องถิ่น

ສິ່ງທີ່ທຳໃຫ້ແນວຄົດປະຊາສັງຄມຕັ້ງຕົ້ນແລະເຕີບໂຕໄດ້ເວົາອີກປະກາຮ່ານີ້ຂອງເມືອງທັບເຖິງ ກົດ້ອ ມິນກາຮ່ານີ້ທີ່ໄລ້ຂຶ້ນກັນນັກກິຈກະນົດທຳມະນຸດສັງຄມ ດີອນຍາລີ ກາງອົມສາມາດເຫັນໄຈແລະຈັບເຂາກະແສກາມມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນໄປເປັນແນວໃຍນາຍຂອງຕົນ ໂດຍຮ່ວມກາຮ່ານີ້ທີ່ເຫັນວ່າກາຮ່ານີ້ແລ້ວແລ້ວ ວາງແຜນ ແລະໃຊ້ສ້າຍສັນນົມຂອງຕົນສັນບສຸນ ຈະໄດ້ຮັບຫຼັຍໝະໃນກາລືອກຕັ້ງ ເມື່ອເຂົ້າບໍລິຫານທັບເຖິງໄມ້ໄດ້ລັບທີ່ແນວຄົດນີ້ ຢັ້ງຄົງໃຫ້ກາຮ່ານີ້ສັນບສຸນສົງເສົ່ວມ ຄື້ອເກາເປັນໃຍນາຍທີ່ລຳຄັ້ງຂອງເທັກບາລ ມາຈຸນຄື່ນປັບປຸງບັນ ທຳໄຫ້ກາຮ່ານີ້ສັນບສຸນສົງເສົ່ວມ ໃຫ້ກາຮ່ານີ້ໄປເປັນແນວຄົດທັງແຕ່ປີ 2541 ເປັນຕົ້ນນາໄດ້ຮັບກາຮ່ານີ້ສັນບສຸນຈາກເທັກບາລນຽມຮັງໂດຍຕລອດ

2.4 การตື່ນຕົວຕ່ອແນວຄົດໃໝ່

ຄື່ອກຮັບເຂາກະແສແນວຄົດປະຊາສັງຄມຕັ້ງຕົ້ນແລະເຕີບໂຕໄດ້ມີໂຍງກັບປະເທັນຂອງທັກຄາລາຍເປັນກະແສໃນເມືອງທັບເຖິງເອງ ຕັ້ງແຕ່ເວົ້ອງຈ່າຍຮັບຮັບມູນຄູນຈົນຄົງແນວຄົດປະຊາສັງຄມທີ່ນັກກິຈກະນົດໃນເມືອງທັບເຖິງໄມ້ຢ່ອມໃຫ້ເລື່ອນຫາຍໄປເຈົຍ ຖ້າກັບຖຸກຕ່ອງສາມາດຮັນໄປສູງກາຮ່ານີ້ໄດ້ໃນທີ່ສຸດ

ທັກໝາດນັ້ນຄູ່ອີກປັບປຸງສັນຖານກາຮ່ານີ້ໃນແລະກາຍນອກ ທີ່ເຂົ້າໃຫ້ປະາມທັບເຖິງເກີດຂຶ້ນ

3. ผลของປັບປຸງສັນຖານກາຮ່ານີ້ຕ່ອງການເກີດຂຶ້ນຂອງປະາມທັບເຖິງ

3.1 ผลຈາກສັນຖານກາຮ່ານີ້

ສັນຖານກາຮ່ານີ້ໄມ່ວ່າຈະເປັນວິກຸດຕິເຕີຣ່າຈູ້ກິຈ ກາງຮ່າງຮັບຮັບມູນຄູນ ແລະກະແສປະຊາສັງຄມ ລ້ວນສັງຜລໃນທາງສ້າງຄວາມຕື່ນຕ້ວຍໆຢ່າງສູງໃຫ້ແກ່ນັກກິຈກະນົດປະຊາຊົນໃນທັບເຖິງ ໂດຍໄມ້ເພີ່ມຕິດຕາມສັນຖານກາຮ່ານີ້ໄດ້ເຂົ້າວ່າມແລະນຳເຄົາມາເຂົ້ມໂຍງກັບປະເທັນໃນທັກຄາລາຍ ສັງຜລໃຫ້ເກີດກາຮ່ານີ້ໃນສິທິທີແລະຄວາມຂອບຂ່າຍຂອງປະຊາຊົນໃນການທີ່ຈະເຂົ້າວ່າມຮູ້ອັນກາຮ່ານີ້ໄປສູງກິຈ ໄນປ່ລ່ອຍໃຫ້ເປັນເພີ່ມຄວາມຂອບຂ່າຍຂອງຮັບຮັບມູນຄູນແຕ່ເພີ່ມຝ່າຍເດີຍອີກຕ່ອງໄປ

3.2 ผลกระทบสถานการณ์ภัยใน

ขณะที่สถานการณ์ภัยนอกกรุงเข้ามาสถานการณ์ภัยในไม่ว่าจะเป็นความตื่นตัวของคนทั่วไปเที่ยงต่อปัญหาสาธารณสุข การขึ้นสูตร้ำน้ำใจของนักการเมืองห้องถินที่เข้าใจและยอมรับแนวทางประชาสังคม และการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ของนักกิจกรรมทางสังคมที่เป็นการสอดรับกันได้พอดีกับสถานการณ์ภัยนอก ทำให้มีความพร้อมเป็นอย่างมากที่จะเกิดประชากลุ่มทั่วเที่ยงขึ้น

ปัจจัยสถานการณ์ จึงเป็นเหมือนดูดกลืนหมายเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดในการวางแผนเมืองพัฒนาประชาสังคม

ปัจจัยกลุ่มกิจกรรมทางสังคมก่อนเกิดประชากลุ่มทั่วเที่ยง

คนทับเที่ยงมิใช่ “มือใหม่” ใน การเพาะปลูก ประชาสังคมเป็นเพียงเมล็ดพันธุ์รุ่นใหม่ในทางสังคม แต่ คนทับเที่ยงผ่านการเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ทางสังคมมาหลายรุ่นหลายชนิด บางชนิดก็มีลักษณะเช่นเดียวกับ แนวคิดประชาสังคม จะ สำเร็จหรือล้มเหลว ก็ไม่เคยยอมแพ้ และได้สะท้อนทักษะประสบการณ์ไว้มากมาย ซึ่ง กิจกรรมทางสังคมก่อนปี พ.ศ. 2516 ทับเที่ยงนั้นมีอยู่ห้าสาย คือ กลุ่มกิจกรรมทางสังคมการเมืองและชุมชน, กลุ่ม กิจกรรมทางวิถีชีวิต วัฒนธรรม และธุรกิจ, กลุ่มกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ของครูและนักเรียน, กลุ่มกิจกรรมในโครงสร้างการเมืองท้องถิ่น, และกลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต

1. กลุ่มกิจกรรมทางสังคม ประชาชน และชุมชน

กลุ่มกิจกรรมในสายนี้ เป็นสายที่สนใจประเด็นสาธารณะที่เป็นปัญหาสังคม การเมืองการปกครอง ผลกระทบจากการใช้อำนาจรัฐ สิทธิประชาชน สิทธิมนุษยชน เป็นต้น แบ่งออกเป็น

- การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของพระคocom มิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.)ในพื้นที่ตัว ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 มีอิทธิพลมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516-2523 และเริ่มอ่อนแรงจนหมดไปหลังปี พ.ศ. 2525
- องค์กรพัฒนาเอกชน(NGO)เริ่มต้นปี พ.ศ. 2535 และโดดเด่นมาตลอดจนถึงหลังปี 2540 ที่แนวกิจกรรมทางสังคมแบบอื่น เช่นแนวคิดประชาสังคม เข้ามามีบทบาทร่วมด้วย
- กลุ่มนักคิด นักเขียน ปัญญาชนในพื้นที่ ที่มีบทบาททางความคิด ต่อ กิจกรรมทางสังคมมาตั้งแต่ช่วงพระคocom มิวนิสต์ จนถึงช่วงเอ็นจีโอ โดยแต่ละคนจะมีความสัมพันธ์ เข้าร่วม เวียนรู้แลกเปลี่ยน แนวคิดกับทั้งสองกลุ่ม ในระดับใดระดับหนึ่งมากน้อยต่าง ๆ กันไปในแต่ละคน ซึ่งจะออกล่าไวนราย ละเอียดของแต่ละกลุ่มดังนี้
- กลุ่มกิจกรรมด้านการรวมพลัง ความรู้ และการเมืองภาคประชาชน เช่น กลุ่มสมัชชาตัวรัง กลุ่มสายธารตัวรัง เป็นต้น

1.1 การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของพระคocom มิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.)ในพื้นที่ตัว

คนตั้งที่มีจิตใจห่วงบ้านเมือง “ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการปกรองแบบเด็ดขาดในอดีต จำนวนมากได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยเป็นพื้นที่รุ่นแรกของประเทศไทยที่เริ่มมีการเคลื่อนไหวในแนวนี้ อันเป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากการเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนจีนที่หนุนช่วยพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยในช่วงที่ยังไม่สามารถสถาปนาการปกครองสังคมนิยมขึ้นได้ในประเทศไทย โดยเคลื่อนไหวในนามพรรคคอมมิวนิสต์จีนสาขาประเทศไทย

พรรคคอมมิวนิสต์ประสบความสำเร็จอย่างสูงในจังหวัดตั้ง ร่วมกับจังหวัดสตูล พัทลุง ซึ่งมีพื้นที่ติดกัน ทั้งในการจัดตั้งกองทัพสู้รบและการขยายม话ชนสนับสนุน ถึงขนาดสามารถเข้าโจมตีอำนาจราชรัฐถึงในเขตเมือง ในช่วงหนึ่งถือได้ว่าพื้นที่ตั้งเป็นเมืองหลวงของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในภาคใต้เลยทีเดียว บรรดาคนตั้งนักเขียน ปัญญาชน นักการเมืองในจังหวัดตั้งหลายคนได้เคยเข้าร่วมแนวทางนี้อย่างคึกคัก แม้จะถูกอำนาจราชรัฐปราบปราามอย่างรุนแรง หลังปี พ.ศ. 2533 ซึ่งรัฐบาลออกนโยบาย 66/2523 ซึ่งมีลักษณะประนีประนอม เปิดทางการยุติสิ่งความเหลื่อมล้ำ ภคท. ก็ออกจากป้าคืนเมือง สรายกองกำลัง ไม่กี่ปีต่อมากระแหนกสิ้นสุดลง โดยมีรถกอล์ฟถูกใช้สังคม คือ คนจำนวนมากที่มีจิตใจเสียสละอุทิศตนต่อส่วนรวม หรือที่เรียกว่า “มีจิตใจสาธารณะ”

1.2 องค์กรพัฒนาเอกชน(NGO)

เมื่อแนวคิดสังคมนิยมหมดไปและแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมตัวยังคงหลังอาชญากรรมเลิก ในระยะต่อเนื่องกันสังคมตั้งก้มีความเคลื่อนไหวในกิจกรรมทางสังคมอย่างใหม่เกิดขึ้นและเติบโตลงอย่างรวดเร็วทั้งยังสามารถแพร่พันธ์ไปทั่วภาคใต้ นั่นคือแนวทางขององค์กรพัฒนาเอกชน

ผู้บุกเบิกงานด้านนี้ในจังหวัดตั้งคือ คุณพิสิษฐ์ ชาญเสนาะ ซึ่งต่อมาได้ก่อตั้งกลุ่มหมายฝันหรือพัฒนาเป็นสมาคมหมายฝันในปัจจุบัน กลุ่มนี้ทำโครงการเพื่อชุมชนในเขตพื้นที่ประมงชายฝั่ง กลุ่มเป้าหมายคือชุมชนชาวประมงขนาดเล็ก ที่กำลังล้มลาย เพราะผลกระทบจากการพัฒนากระแทก กลุ่มหมายฝันได้กล่าวเป็นแหล่งบ่มเพาะนักกิจกรรมทางสังคมในยุคต้นของภาคใต้จำนวนมาก ที่ต่อมาได้แยกย้ายกันไป มีบทบาทในที่ต่าง ๆ เพื่อนำเสนอ “ทางเลือกการพัฒนา” ให้กับประชาชน ทั่วภาคใต้กระทั่งถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ คุณพิสิษฐ์ ชาญเสนาะ ยังได้ร่วมเคลื่อนไหวกับนักพัฒนาองค์กรเอกชนรุ่นน้องในภาคใต้ เช่นคุณบรรจุนนະแส คุณกำราบ พานทอง จนเกิดขบวนการเชื่อมโยงการทำงานที่เรียกว่า กป.อพช. ใต้ ในช่วงต่อมาการทำงานเคลื่อนไหวในป้าเริ่มปรับตัว ชาวบ้านเองก็มีการรวมตัวทำงานกันมากขึ้น จึงก่อตั้งการรวมตัวกันระหว่างนักพัฒนาองค์กรเอกชน อดีตสหาย และแกนนำชาวบ้าน ในนาม ชมรมเพื่อนนักพัฒนาภาคใต้ ทั้งหมดนี้เป็นพัฒนาการในช่วงปี ๒๕๓๕ -๒๕๓๐ (ข้อมูลจาก บันทึกโครงการทดสอบที่เรียนการพัฒนาชุมชนการ

ประชาชนหรือประชาสัมคม จัดโดยเครือข่ายประชาสัมคมและชุมชนเพื่อนักพัฒนาภาคใต้ วันที่ ๑๙ - ๒๑ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ใน โรงเรียนหาดแก้ววีสอร์ท อ.สิงหนคร จ.สงขลา)

จะเห็นได้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนได้เป็นแหล่งรวมของคนที่มีจิตใจเพื่อสาธารณะ หลังจากนั้นต่อสู้ด้วยอาชญากรรม และแนวทางขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดตรังยังได้ขยายไปทั่วภาคใต้อีกด้วย

1.3 นักคิด นักเขียน ปัญญาชน และนักกิจกรรมทางสังคมที่ไม่สังกัดองค์กร กลุ่มนี้จะไม่สังกัดองค์กรใดๆ บางคนเคยสังกัดแต่ถอนตัวออกมานะ บางครั้งเมื่อร่วมเคลื่อนไหวทางสังคมก็จะระหบด้วยความกัน เป็นกลุ่มเฉพาะภารกิจ หรือเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรอื่น ๆ เป็นบางช่วง แต่โดยทั่วไปจะอยู่เป็นอิสระ จะมีสองพวกคือ

1.3.1 นักกิจกรรมทางสังคมที่เป็นอดีตสาย หรืออดีตบุคลากรของ พคท. เมื่อบรรดาท่านเหล่านี้เลิกแนวทางการปฏิรูปสังคมด้วยอาชญากรรม ก็หันมาทำกิจกรรมทางสังคม ในวาระโอกาสต่าง ๆ ตามที่ตนถนัดและโอกาสเปิดให้ บางครั้งก็ดำเนินไปโดยส่วนตัว บางครั้งก็ร่วมกับนักการเมือง กระหึ่ง กลุ่มธุรกิจ หรือแม่กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนก็ตาม โดยที่ยังอยู่ในวัยหนุ่มสาวก็เข้าร่วมขับเคลื่อนในกิจกรรม ที่อาชญากรรมเป็นที่ปรึกษา และเรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ ตลอดเวลา

1.3.2 นักคิดนักเขียน กวี นักวิชาการในท้องถิ่นตั้ง บรรดาท่านเหล่านี้มีจิตใจที่อุทิศตนเพื่อสาธารณะนานนาน แม้โดยส่วนตัวจะไม่ถนัดที่จะเข้าร่วมในโครงสร้างองค์กรใด ๆ อย่างถาวร แต่ความคิดความอ่านที่ได้เข้าร่วมหรือถ่ายทอดแก่นักปฏิรูปติกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ก็มีอิทธิพลไม่น้อย ต่อกิจกรรมสาธารณะในเมืองตั้ง ซึ่งตรงตามพื้นฐานของเมืองตั้งที่เป็นเมืองนักคิดนักเขียนมาแต่โบราณอยู่แล้ว อนึ่งท่านเหล่านี้มักเป็นผู้อาชญาลิที่เหล่าบรรดานักกิจกรรมทางสังคมให้ความเคารพอย่างสูง

1.4 กลุ่มกิจกรรมด้านการรวมพลัง ความรู้ และการเมืองภาคประชาชน
กลุ่มที่มีบทบาทเด่นมากก่อนการจัดตั้งประเทศไทยทับเที่ยง ก็คือกลุ่มสมัชชาตั้ง แกนนำสำคัญคือ อ.เปลี่ยน คงเก้าว, นายแพทญ์จำรัส สถาพิพัฒน์ กลุ่มนี้เน้นเคลื่อนไหวตามสถานการณ์ โดยจับประเด็นที่เป็นปัญหาร้อนของสังคม เช่นการร่วงรัฐธรรมนูญ ปัญหาโครงการโรงไฟฟ้าห้วยยอด เป็นต้น โดยเมื่อสถานการณ์ผ่านพ้นไปก็จะลดบทบาทลงแต่จะไม่ยกเลิกกลุ่ม แม้บางช่วงจะไม่มีกิจกรรมเป็นเวลานาน ๆ ก็ตาม

นอกจากนี้ก็มีกลุ่มสายธารตั้งค์ ที่นำโดยคุณชัยพร จันทร์หอม ซึ่งเน้นกิจกรรมสร้างพลังภาคประชาชั้นด้วยการฟื้นฟู หรือส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น สมุนไพร แพทย์แผนไทย เป็นต้น

กล่าวโดยรวมนักกิจกรรมสำคัญในกลุ่มกิจกรรมสายสังคมการเมือง และชุมชน ได้แก่ อ.สมเจตนา มุนีโน้ในย, อ.เปลื้อง คงแก้ว, นายแพทย์ Jarvis สวพิพัฒน์, คุณประพาส ใจทนพิทักษ์, คุณเสริญ อินทรักษ์, คุณชนะ เสียงหลาย, คุณชัยพร จันทร์หอม, คุณธีรวัฒน์ ศรีไตรรัตน์, คุณวิราวดี วัฒนกิจ, คุณวิชิต ภาสสุพร, คุณสุพจน์ จริงจิตรา เป็นต้น

2. กลุ่มกิจกรรมทางวิถีชีวิต วัฒนธรรม และธุรกิจ

กลุ่มกิจกรรมในส่วนนี้จะดำเนินการโดยคนจีนเป็นหลัก ซึ่งจะแยกกล่าวดังนี้

2.1 กลุ่มกิจกรรมวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มเช่น ตะวะกุล เครื่อญาติ กลุ่มศาลาเจ้า สมาคมจีน กงสีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะการรวมตัวตามแบบแผนของวัฒนธรรมจีนแต่เดิมที่เคยช่วยเหลือ กือกุลกันมาตั้งแต่ครั้งที่บรรพบุรุษของพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน กลุ่mvัฒนธรรมเหล่านี้ปกติจะมีกิจกรรมภายในของตน หรือร่วมมือกับหน่วยราชการในการจัดกิจกรรม โดยทั่วไปมีพลังภายในของตนเองสูง การเกิดขึ้นของเมืองทับเที่ยงจากอดีตถึงปัจจุบัน ก็ได้กลุ่มเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญยัง อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏว่าเข้าร่วมในกิจกรรมสาธารณะกับกลุ่มอื่น ๆ ในนามกลุ่ม จะมีบ้างก็เป็นการเข้าร่วมเป็นการส่วนตัว เช่นนายเยียนอิน ผันเชียน

2.2 กลุ่มกิจกรรมทางธุรกิจ ได้แก่ หอการค้าตั้ง สมาคมไอล้ออันส์ กลุ่มนี้เป็นเหมือนการต่อยอดมายังกลุ่mvัฒนธรรม เพราะเป็นกลุ่มคนจีนด้วยกัน มาจากฐานนักธุรกิจด้วยกัน เพียงแต่กลุ่mvัฒนธรรมเป็นการรวมตัวกันทำกิจกรรมสาธารณะตามแบบวัฒนธรรมจีน แต่หอการค้า สมโสรโตรต้ารี และไอล้ออันส์ เป็นการรวมตัวกันของนักธุรกิจเพื่อทำกิจกรรมสาธารณะตามแบบวัฒนธรรมตะวันตก โดยเป็นองค์กรเพื่อกิจกรรมทางสังคมในเชิงเศรษฐกิจ ตามแบบแผนของการทำกิจกรรมสังคมของภาคธุรกิจ กลุ่มเหล่านี้มีบทบาทโดดเด่นมานานในจังหวัดตั้งงายใต้การนำของกลุ่มนักธุรกิจจีนตระกูลโตทับเที่ยง นายสุรินทร์ โตทับเที่ยง บทบาทของกลุ่มนี้ส่งผลที่สำคัญส่วนหนึ่งคือทำให้มีองค์กรเป็นที่รู้จักในฐานะเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีแกนนำของสมโสรโตรต้ารี สมโสรไอล้ออันส์ ที่มาเข้าร่วมกับประชาชนทับเที่ยง เช่น คุณธเนศ แซ่จั่ว

3. กลุ่มกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ของครูและนักเรียน

เมื่อเทียบกับสายกิจกรรมทางสังคมที่กล่าวมา กลุ่มนี้ถือว่าอยู่ในน้อย แต่ก็มีขนาดที่เริ่มเติบโตพอสมควรแล้ว ประกอบไปด้วยกลุ่มครูตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเยาวชน ซึ่งก็คือนักเรียนในโรงเรียนของตัวเอง เนื้อหาของกิจกรรมมักเน้นด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ การดูแล เป็นต้น ระยะหลังกิจกรรมของกลุ่มนี้เริ่มเข้มต่อ กันขึ้นในโรงเรียน เป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ที่เรียกว่า กลุ่มอนุรักษ์สัมพันธ์ ครูที่มีบทบาททางด้านนี้ได้แก่ อ.เปลื้อง คงแก้ว อ.สมเจตนา มุนีโน้ย อ.วิโรจน์ ศรีราพันธุ์

อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้ถือว่ามีลักษณะรวมไปกับกลุ่มกิจกรรมสายสังคมการเมืองเพราะบุคคลที่เป็นแก่นนำส่วนหนึ่งเป็นคนกลุ่มเดียวกัน และแนวคิดคิดกิจกรรมมีความคล้ายคลึงกันหลายประการ เพียงแต่ครูซึ่งเป็นผู้นำได้ออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียน ส่วนหนึ่งของกลุ่มนี้ต่อมาได้ร่วมกันเป็นกลุ่มศรีตรังในประชาคมทับเที่ยง

4. กลุ่มกิจกรรมในโครงสร้างการเมืองท้องถิ่น

โดยความนิยมของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลทั่วไปมักมีชุมชนจัดตั้งขึ้นของตัวเองกระจายอยู่ทั่วเขตเทศบาล ซึ่งมีทั้งที่เป็นชุมชนอยู่เดิม ที่รวมเรียกเป็นเขตชุมชนขึ้นมาใหม่ แต่ละชุมชนจะมีแกนนำที่มักเป็นหัวใจแทนสำคัญของผู้นำในเทศบาลโดยประسانดุแล โดยทั่วไปจึงมักเรียกกลุ่มนี้ว่าเป็น “ชุมชนจัดตั้ง” แกนนำจะมีลักษณะพึงพิงอำนาจเทศบาล ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่เทศบาลต้องการ

ชุมชนจัดตั้งในเขตเทศบาลนครตั้งชื่อมีอยู่ 22 แห่ง ต่อมากายเป็น 26 แห่ง ก็มีลักษณะเช่นชุมชนจัดตั้งทั่วไป แต่ก็เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงเมื่อนายชาลี เป็นนายกเทศมนตรี เพราะเปิดโอกาสให้ชุมชนสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ เองมากขึ้น แกนนำบางคน เช่น นายจรวรยา ภาวุ จากชุมชนหนองยวน นายปัญญา จันทร์เพชร จากชุมชนโคกขัน นายอนันต์ ชาชื่อ จากชุมชนควบขันนุน เริ่มตื่นตัว สร้างสรรค์กิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะนายจรวรยา ซึ่งมีพื้นฐานเคยร่วมเคลื่อนไหวด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนและอัดกับเครือข่ายสัมส่วนภาค กับองค์กรพัฒนาเอกชนมาก่อน บุคคลเหล่านี้ต่อมาเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการทำกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงในนามของกลุ่ม “ชุมชนเข้มแข็ง”

5. กลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต

ในเมืองทับเที่ยงมีคนกลุ่มเล็ก ๆ อยู่สองสามกลุ่มที่สนใจด้านคุณภาพชีวิต ในมิติสุขภาพและธรรมะ เช่นคุณปะนกอม เดชธรรมชาติ ที่สนใจด้านสุขภาพของคุณภาพชีวิต คุณลุงประจำบ้าน ป้าสุจิตรา กฤษณะพันธุ์ แห่งกลุ่ม โยคะ รวมทั้งญาติธรรมทักษิณอโศกบางส่วน กลุ่มเหล่านี้เคลื่อนไหวทำกิจกรรมของตนไปเรียบ ๆ ต่อมาคนเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้รวมกันเป็นกลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข ในประชามทับเที่ยง

6. ผลของการกลุ่มกิจกรรมก่อนประชามทับเที่ยงที่เอื้อต่อการเกิดขึ้นของประชามทับเที่ยง

6.1. ผลจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ พคท.

การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์นั้นไม่เป็นลักษณะของประชาสังคม เพราะแม้จะเป็นการเคลื่อนไหวของประชาชนที่มีรัฐ แต่ก็มุ่งยึดอำนาจไว้ในรัฐเสียเอง ยิ่งพิจารณาถึงโครงสร้างและการสื่อสารที่มีการควบคุมบังคับบัญชาอย่างเข้มงวด ก็ยิ่งแตกต่างจากแนวคิดประชาสังคม อย่างไรก็ตามผลการเคลื่อนไหวทางสังคม ในช่วงนี้ก็ยังส่งผลบางประการถึงการเกิดขึ้นของประชามทับเที่ยง กล่าวคือ เป็นแหล่งบ่มเพาะบุคลากรที่มีจิตใจอุทิศ และเสียสละเพื่อสาธารณะ แม้บุคคลนัยและรูปแบบการเคลื่อนไหวทางสังคมได้เปลี่ยนไปแล้ว คนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งก็สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลนัย โดยนำเอาฐานคิดเดิมมาร่วมเรียนรู้กับแนวคิดใหม่ ๆ เช่นแนวคิดประชาสังคม เข้าร่วมเป็นแกนนำที่ร่วมก่อเกิดประชามทับเที่ยงในเวลาต่อมา

ดังนั้นผลพวงจากการเคลื่อนไหวทางสังคมในช่วงนี้ที่ประชามทับเที่ยงได้รับ คือทักษะและประสบการณ์ในการทำงานเพื่อสาธารณะ รวมทั้งตัวบุคคลที่เข้ามายังเป็นแกนนำประชามทับเที่ยงส่วนหนึ่งก็ได้รับอิทธิพล และมีประสบการณ์จากการเคลื่อนไหวในช่วงนี้มากน้อยต่างกันไปในแต่ละคน

6.2 ผลจากการกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนมีคุณสมบัติโดยทั่วไปตามแนวคิดประชาสังคมพอสมควร เพราะเป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ เพียงแต่ในระยะต้นจะมีการทำที่ไม่สามัคคีกับรัฐสูง มีลักษณะของการวิพากษ์รุนแรง และเดินคนละทางมากกว่าจะจับมือกัน อย่างไรก็ตามในระยะหลังลักษณะดังกล่าวก็ลดน้อยลง ถึงขนาดที่นักพัฒนาองค์กรเอกชนหลายคน ได้เปิดรับแนวคิดประชาสังคมอย่างเต็มที่ เป็นนักประชาสังคมเต็มตัวเช่นนายวิวาร์ วัฒนกิจ อธิทนักพัฒนาองค์กรเอกชนกลุ่มหยาดฝน ที่เป็นแกนนำคนหนึ่งของประชามทับเที่ยง

ผลขององค์พัฒนาเอกชนต่อการเกิดขึ้นของประชามทับเที่ยง มี 3 ประการสำคัญคือ

ประการที่ 1. ได้สร้างบุคลากรที่มีจิตใจสาธารณะไว้อย่างหลากหลาย และกระจายตัวไปในกิจกรรม เพื่อตอบสนองประเด็นปัญหาของสังคม บุคคลเหล่านี้ต่อมาเข้าร่วมก่อตั้งประชามทับเที่ยง เช่น นายวิราภรณ์ กิตติภาน กิจ นายวิชิต ภาคสุพร เป็นต้น และอีกหลาย ๆ คนก็เข้าร่วมหรือเป็นพันธมิตรกับประชามทับเที่ยง

ประการที่ 2. ทำให้ความสนใจต่อประเด็นปัญหาสังคม ขยายตัวครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ และลงมือแก้ไข พร้อมทั้งสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ ความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาเช่นนี้เป็นพื้นฐานให้กับประชามทับเที่ยง ในช่วงต่อมา

ประการที่ 3. ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนมีพื้นฐานการการคิด และการทำงานที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม ในลักษณะที่ระหว่างหนักกว่าเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนอย่างชอบธรรมที่จะดำเนินกิจกรรมหรือแก้ปัญหาสาธารณะโดยประชาชนเอง

6.3 ผลกระทบนักคิด นักเขียน ปัญญาชน และนักกิจกรรมทางสังคมที่ไม่สังกัดกลุ่ม

นักคิดนักเขียน นักวิชาการ และนักเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น ๆ เช่น อดีตสหาย ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในลักษณะปัจเจก นักกิจกรรมเหล่านี้แม้ไม่ค่อยสังกัดกลุ่มแต่ก็มีคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นผู้มีจิตใจสาธารณะ มีประสบการณ์สูง มีความรู้ เป็นผู้อาวุโส และมักเป็นผู้นำทางความคิด ความเป็นผู้อาวุโส และเป็นผู้นำทางความคิด ซึ่งทำให้เป็นที่เคารพนับถือของหลาย ๆ กลุ่ม ทำให้มักไม่สังกัดกลุ่มใดแน่นอน เพราะไม่ต้องลงมือปฏิบัติตัวอยู่ตนเองมากนัก

นักกิจกรรมอาวุโสเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นได้เป็นกลุ่มแรก ๆ ที่สนใจและเรียนรู้แนวคิดประชาสังคม และเข้าร่วมก่อตั้งประชามทับเที่ยง เช่น อ.สมเจตนา มุนีโน้ในย นายเสรีญ อินทรักษ์ นายประพาส ใจดี ใจดี เป็นต้น

6.4 ผลกระทบกลุ่มกิจกรรมด้านการรวมพลัง ความรู้ และการเมืองภาคประชาชน

กลุ่มสมัชชาตรังได้สร้างความตื่นตัวเป็นอย่างมาก ในด้านการตระหนักรถึงสิทธิที่ประชาชนพึงมีต่อสังคม และการเมือง การมีสิทธิมีส่วนที่จะร่วมสร้างสรรค์สังคมของทุกคน โดยทางกลุ่มนี้มุ่งใช้สถานการณ์สร้างการเรียนรู้และสร้างคนที่มีความตื่นตัวทางความคิด และความรู้ให้มากขึ้นด้วย ขณะที่กลุ่มสายธารตัวรังค พยายามชี้ให้เห็นว่าความรู้ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีคุณค่าไม่น้อยกว่าความรู้นำเข้าอื่น ๆ

6.5 ผลกระทบกลุ่มกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

กลุ่มนี้มีลักษณะเป็นกลุ่มประชาคมอยู่แล้วในตัว ในแต่เป็นกลุ่ม สมาคม ชุมชน ที่อยู่ระหว่างรัฐและปัจเจกชน เพียงแต่การดำเนินกิจกรรมยังจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่ม และไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องกับประเพณีทางศาสนาและอื่น ๆ หรือกลุ่มอื่น มีแต่สัมพันธ์กับหน่วยราชการบ้างในบางกิจกรรม อย่างไรก็ตามยังมีแغانนำบางคนในกลุ่มนี้ ที่มีความคิดความอ่านกว้างขวาง และต้องการเผยแพร่ความรู้ความคิดของตน ตัวอย่างเช่น นายเขียนนิยม ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ว่ามายืนบทความเกี่ยวกับประเพณีและความเชื่อของชาวจีนลงในหนังสือพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และต่อมาถึงได้เข้าร่วมกิจกรรมของประชาคมทับเที่ยงอยู่บ้างในนามส่วนตัว

6.6 ผลกระทบกลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ

กลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ ได้แก่หอการค้า สมอสโรตารี และสมอสโรลล้ออนลีฟ ซึ่งถือเป็นกลุ่มประชาสังคมอย่างหนึ่ง และมีทักษะในการทำกิจกรรมสาธารณะในแบบของตน มีจุดแข็งที่มีความ สัมพันธ์กับภาคราชการ ซึ่งองค์กรประชาชนส่วนอื่น ๆ มักด้อยในส่วนนี้ และต่อมาถึงเข้าร่วมประชาคมทับเที่ยงตั้งแต่เริ่มต้นตัวเอง

6.7 ผลกระทบกลุ่มกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ของครูและนักเรียน

งานของกลุ่มนี้ต่อมาได้เป็นฐานให้กับกลุ่มศรีตรังที่มุ่งเน้นการทำกิจกรรมด้านการศึกษาและการอนุรักษ์ในประชาคมทับเที่ยง

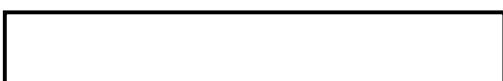
6.8 ผลกระทบกลุ่มกิจกรรมในโครงสร้างการเมืองท้องถิ่น

งานของกลุ่มนี้ต่อมาได้กลายเป็นฐานให้กับกลุ่มชุมชนเข้มแข็งในประชาคอมทับเที่ยง

6.9 ผลกระทบกลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต(สุขภาพและธรรมา)

งานของกลุ่มนี้ต่อมาได้กลายเป็นฐานให้กับกลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุขในประชาคอมทับเที่ยง

ทั้งหมดเหล่านี้คือบรรดาบุคคล กลุ่มและองค์กรกิจกรรมทางสังคมที่มีมาก่อนประชาคอมทับเที่ยง มีคุณลักษณะหลายประการที่ตรงตามแนวคิดประชาสังคม และมีทักษะประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ เป็นทุนทางสังคม ต่อการสร้างสรรค์ประชาคอมทับเที่ยงดังกล่าว

ปัจจัยบุคคล และพันธมิตรสำคัญ

แม้กราฟแแนววิเคราะห์ประชาสัมคมจะเป็นที่หมายปองของแกนนำกลุ่มกิจกรรมในทับเที่ยง แต่การจะนำเมล็ดพันธุ์แห่งความคิดนี้มาสู่ทับเที่ยง พร้อมความรู้ประกอบที่จำเป็นนั้น เริ่มเป็นจริงเมื่อแกนนำได้สมัครเข้ากับสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสัมคม(Civicnet) ขณะเดียวกันคุณลักษณะในแบบมุ่งต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่เป็นแกนนำประชาคมทับเที่ยง และการหนุนเสริมของพันธมิตรก็เอื้อให้เกิดประชาคมทับเที่ยงขึ้นในที่สุด

1.บุคคลภายนอก

ในขณะที่นักกิจกรรมทางสังคมในทับเที่ยงกำลังให้ความสนใจกับแนวคิดใหม่ ๆ ทางสังคม โดยเฉพาะแนวคิดประชาสัมคม ที่แพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เข้ามายังเมืองทับเที่ยงนั้น ก็มีเหตุที่ทำให้ภาคประชาชนในเมืองทับเที่ยง ได้เรียนรู้แนวคิดประชาสัมคมอย่างเป็นระบบ โดยนักกิจกรรมคนหนึ่งในเมืองทับเที่ยงคือนายชนะ เสียงหลาย ได้รู้พบและรู้จักกับ อ.ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ ประธานสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสัมคม(Civicnet) ทำให้นักกิจกรรมทางสังคมบางคน เช่นนายวิราษร์ วัฒนกิจ นายธิรัทธ์ ศรีไตรรัตน์ ได้เข้าร่วมการอบรมทางด้านประชาสัมคม ที่สถาบันฯ จัดขึ้น จนมีความเข้าใจที่ซัดเจนเป็นลำดับ และนำมาสู่สารต่อในหนังสือพิมพ์เม่น้ำ หลังจากนั้นสถาบันฯ โดย อ.ชัยวัฒน์ ก็ได้จัดเวทีเรียนรู้ ถ่ายทอดแนวคิดประชาสัมคอมอย่างเป็นระบบให้แก่นักกิจกรรมและผู้สนใจในจังหวัดตั้งแต่ทั่วภาคใต้ ได้เข้าร่วมเรียนรู้ โดยใช้สถานที่ในเมืองทับเที่ยงเป็นหลัก

การจัดเวทีเรียนรู้ครั้งแรกของ อ.ชัยวัฒน์ ในทับเที่ยงคือ การบรรยาย เรื่อง ทฤษฎีประชาสัมคม โรงเรມตั้งพลาซ่า เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งนับจากครั้งนี้ก็ทำให้ “การเรียนรู้และพัฒนาประชาสัมคม” ในเมืองทับเที่ยง เป็นไปตามแนวทางของสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสัมคม โดยได้มีการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในจังหวัดตั้งแต่ทั่วภาคใต้ ทั่วประเทศ อย่างต่อเนื่อง โดยมีหลักสูตรการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ที่มุ่งสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง(Chang Agent)ทางประชาสัมคมดังต่อไปนี้

หลักสูตรการประชุมอย่างสร้างสรรค์ เช่นหลักสูตร A.I.C (Appreciation-Influence-control) มีสาระสำคัญ คือ เพื่อให้ผู้ประชุมสามารถร่วมกันแลงความเห็นได้อย่างมีคุณภาพ เก็บคุณค่าของทุกความคิดได้ครบถ้วน ไม่ครอบงำกันในการแสดงความคิดเห็น เคราะห์ความเห็นต่าง สื่อสารกันในการประชุมอย่างเสมอภาค รวมทั้งเทคนิคเครื่องมือ และกระบวนการในการประชุมทุกขั้นตอน เช่น การใช้ แผนที่ความคิด (Mind map) เทคนิคการบอกเล่าอย่างมีพลัง(story telling) การบอกเล่าเรื่องราวตามลำดับเวลา(time line) เป็นต้น

แนวคิดเรื่องเมืองนาอยู่ มีสาระสำคัญคือ การให้ผู้เข้าร่วมตระหนักรถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพสังคม และพร้อมที่จะร่วมมือกันสร้างสรรค์ภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ด้วยการปรับปรุง สิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

หลักสูตรการประชุมเพื่อสร้างอนาคต(Future Search conference) หรือการประชุมสร้างวิสัยทัศน์ มีสาระสำคัญ คือให้ผู้เข้าร่วมทำความเข้าใจสภาพปัจจุบัน จากนั้นคาดภาพอนาคตของสังคมที่ตนประยุตนา มักใช้ช่วงระยะเวลากำหนด เช่น 1 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี จากนั้นจึงร่วมกันร่างแผนการไปสู่อนาคต โดยการมีส่วนร่วมและลงมือทำด้วยตนเองร่วมกับผู้อื่น

หลักสูตรกระบวนการค้นหาอย่างชีนชัม(Appreciative Inquiry) มีสาระสำคัญคือให้ผู้เข้าร่วมตระหนักรและเคารพในความแตกต่างของตนและบุคคลอื่นอย่างลึกซึ้ง เชื่อมั่นว่าตัวเองมีคุณค่า ในขณะที่เชื่อมั่นคนอื่นเช่นกัน และสิงที่มีค่าก็อยู่ในทุกตัวคน ต้องค้นให้พบและนำมาเป็นฐานในการทำสิ่งดีงามเพื่อสังคม

หลักสูตรวิธีคิดกระบวนการระบบ(System thinking) มีสาระสำคัญคือ มองให้ผู้เข้าร่วมสามารถมีความคิดอย่างเป็นระบบ เป็นองค์รวม เข้าใจถึงการเชื่อมโยงกันของสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะ “เดี๋ดดอก ไม้สะเทือนถึงดวงดาว” หรือ “ผีเสื้อขยายปีกที่เมฆอนทำให้ฝนตกที่ย่องงง” เป็นต้น ซึ่งให้เห็นถึงกระบวนการศึกษาและแก้ปัญหาสามารถจะระดับปากภูภารณ์ ลงสู่ระดับแบบแผน ลงสู่ระดับโครง สร้างและที่สุดระดับรูปแบบทางความคิดของคน(Mental Model) แล้วเชื่อมโยงให้เห็นว่าคนเล็ก ๆ ก็อาจสามารถทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ เช่นการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ โดยเริ่มที่การเปลี่ยนแปลงตนเอง

หลักสูตรการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง(Communication for Chang) เพื่อให้ผู้ศึกษาซึ่งกำลัง พัฒนาตนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เข้าใจถึงหลักการของการสื่อสาร ให้เห็นว่าจะใช้กรอบ บวนการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคลและสังคมได้อย่างไร

การให้การเรียนรู้นี้เริ่มต้นตั้งแต่ยังไม่ก่อตั้งประชาคมทับเที่ยง จนก่อตั้งประชาคมแล้วก็ยังดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยอ.ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ ซึ่งได้รับการยอมรับนับถืออย่างมากจากกลุ่มแก่นนำ กลุ่มข้าราชการ และนักการเมืองในเทศบาลนครตั้ง รวมทั้งสมาชิกประชาคมทับเที่ยงทั้งหลาย ก็อาจไส่ดูแลประชาคมทับเที่ยงเสมือนเป็นที่ปรึกษาสำคัญคนหนึ่ง

นอกจาก อ.ชัยวัฒน์ แล้ว บุคคลภายนอกอื่น ๆ ที่เข้ามาເຂົ້າມາເຊື່ອຄໍານວຍດ່ອກຮັດຂຶ້ນຂອງประชาคอมทับเที่ยง ที่สำคัญได้แก่ รศ.ดร.ประชาติ สถาปิตานนท์ ซึ่งเข้ามาให้ความรู้ด้านการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง และความรู้อื่น ๆ ร่วมกับ อ.ชัยวัฒน์ นอกจากนั้นนักวิชาการ และนักกิจกรรมทางสังคม คนสำคัญ เช่น อ.ขวัญสรวง อติโพธิ อ.อนุชาติ พวงสำลี ศ.ดร.นายแพทย์ประเวศ วงศ์ และ อ.เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ก็ได้เคยเข้าร่วมกิจกรรมของประชาคอมทับเที่ยง

ทั้งหมดนี้คือ ปัจจัยที่เป็นบุคคลภายนอก ที่มาพร้อมกับความรู้ ซึ่งเป็นเหมือนผู้หยิบยกเมล็ดพันธุ์ประชาสังคมให้กับเมืองทับเที่ยง พิรุณกับให้ความรู้ในการเพาะปลูก ดูแลขยายผลต่อไปด้วย

2. กลุ่มแก่นนำประชาคอมทับเที่ยง

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ว่ากลุ่มแก่นนำประชาคอมทับเที่ยง คือ กลุ่มนักกิจกรรมที่เคลื่อนไหวทางสังคมมาก่อน เกิดประชาคอมทับเที่ยง เข้าร่วมในเวทีตั้งเคเสนา ต่อมาก็สนับสนุนแนวคิดประชาสังคม และได้เข้าร่วมเรียนรู้แนวคิดนี้จากนั้นจึงร่วมกับกลุ่มคนอื่น ๆ ก่อตั้งประชาคอมทับเที่ยงขึ้นในเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552 ซึ่งผู้ที่เป็นแก่นนำในความหมายนี้ ได้แก่

1. อาจารย์สมเจตนา มุนีโน้ມไนย	2. นายประภาส ใจกลาง
3. นายเสริญ อินทรักษ์	4. นายธิรัตต์ ศรีไตรรัตน์
5. นายวิราษร์ วัฒนกิจ	6. นายชัยพร จันทร์หอม
7. นายสุพจน์ จริงจิตรา	8. นายวิชิต ภาคสุพร
9. นายชนะ เสียงหาด	

การก่อตัวของประชาคมทับเที่ยงน้ำ เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลักหลาຍอาชีพหลักหลาຍ ประสบการณ์ การเข้าร่วมของบุคคลเกิดจากการ ซักชวนกันแบบปากต่อปาก และการสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ จากกลุ่มบุคคลที่เป็นแก่น้ำ ดังนั้น ลักษณะของแก่น้ำจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของแก่น้ำที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยงและเกื้อหนุนให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมมี 6 ประการ คือ แก่น้ำมีอุดมการณ์ของนักต่อสู้เพื่อสังคม เป็นนักยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม แก่น้ำมีความน่าเชื่อถือ แก่น้ำกว้างขวางรู้จักคนมาก การสัมผัสกับสังคมภายนอก ความเป็นนักการสื่อสาร

2.1 แก่น้ำมีอุดมการณ์ของนักต่อสู้เพื่อสังคม

ผลจากการศึกษาพบว่าแก่น้ำเป็นนักกิจกรรมทางสังคมที่เคลื่อนไหวด้านสังคมการเมืองมาก่อนทุกคน สิ่งที่เป็นตัวตนร่วมกันของบรรดาแก่น้ำเหล่านี้คือ การเป็นผู้มีอุดมการณ์เพื่อสังคม การเสียสละอุทิศตนทุ่มเททำงานเพื่อสังคมมายาวนาน การมีอุดมการณ์แ內่แన่และมีจำนวนคนมากพอที่จะจับกลุ่มกันเคลื่อนไหวทางสังคม ทำให้กลุ่มแก่น้ำ สามารถสร้างกรอบการทำงานสังคมขึ้นมาได้สมอเมื่อปะเด็นปัญหาสาธารณะต่างๆ ในจังหวัดตั้ง

2.2 มีความเป็นนักยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม

จากการศึกษาพบว่า แก่น้ำซึ่งต่างก็มีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวทางสังคมมาอย่างยาวนานในแต่ละคน ล้วนเป็นผู้ที่ชำนาญในยุทธวิธีของการเคลื่อนไหวทางสังคม การก่อกระแสทางสังคม จะเริ่มต้นและจัดลำดับความสำคัญอย่างไร จะสื่อสารสร้างกระเสื่อย่างไร ล้วนเป็นทักษะที่แก่น้ำแต่ละคนมีอยู่พร้อมในตัว แก่น้ำที่มีความเชี่ยวชาญทางยุทธวิธีอย่างสูงได้แก่ นายประพาส ใจดี พิทักษ์ นายเสริฐ ใจดี พิทักษ์ นายสุพจน์ ใจดี พิทักษ์ เป็นต้น

ตัวอย่างของนักยุทธวิธี เช่นคุณสุพจน์ ใจดี พิทักษ์ ซึ่งแม้ปักติดอยู่ใกล้เมืองหาดใหญ่ และไม่ค่อยปรากฏบทบาทในเวทีต่างๆ มากนัก แต่มีส่วนสำคัญมากในการกำหนดจังหวะก้าวของประชาคมทับเที่ยงในระยะต้น ช่วงที่แนวคิดประชาสังคมเพิ่งเข้าสู่จังหวัดตั้ง มีส่วนผลักดันจูงใจ ให้ อ.ชัยวัฒน์ มุ่งความสนใจเข้าพื้นที่ตั้ง เป็นเป้าหมายงานประชาสังคมของ civicnet ทั้งยังวางแผนยุทธวิธีที่จะดึงบุคคลที่จะเป็นกุญแจหรือทางลัดไปสู่ความสำเร็จ คือให้แนวคิดประชาสังคมได้รับการยอมรับจากนักกิจกรรมในทับเที่ยง

2.3 แกนนำเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือในสังคมทับเที่ยง

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มาเข้าร่วมกับประชาชนทับเที่ยงส่วนหนึ่งเป็นบุคคลที่รู้จักคุ้นเคยเป็นการส่วนตัวกับกลุ่มแกนนำประชาชนมาก่อน แกนนำผ่านกิจกรรมสาธารณะมาก่อน ทำให้เกิดความเชื่อถือ จึงตัดสินใจเข้าร่วม แกนนำที่ได้รับความเชื่อถือสูงสุดของสังคมทับเที่ยง ก็คือ อ.สมเจตนา มุนimoto ด้วยความเป็นผู้อ่อน懦 เป็นครูที่มีลูกศิษย์อยู่ห้องเมือง เป็นนักกิจกรรมที่มีบุคลิกกลุ่มลึกซึ้งเป็น ประนีประนอม มีภาพพจน์ที่ดีด้านคุณธรรม และความเป็นนักคิดนักเขียน รวมทั้งเป็นศิลปินพื้นบ้านอยู่ในตัว ดังที่คุณสุพจน์ จริงจิตรา แกนนำคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“เมื่อผมมีความคิดเห็นว่าจะต้องเคลื่อนไหวแนวคิดประชาสังคมในทับเที่ยง ซึ่งยังเป็นแนวคิดใหม่ บุคคลแรกที่ผมนึกถึงและถือว่าจะเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จ ก็คือ อ.สมเจตฯ เพราะเป็นบุคคลที่ทุกฝ่ายยอมรับ ถ้าได้อ.สมเจตนามา นักกิจกรรมหลายคน ก็จะเปิดใจเรียนรู้ หรืออย่างน้อยก็ไม่ด่วนวิพากษ์ การเชื่อมต่อไปยังกลุ่มอื่น ๆ ก็จะง่าย และเร็วขึ้น หากไม่ได้อ.สมเจตฯ มางานนี้ก็ยากจะสำเร็จ”

จากถ้อยคำดังกล่าวสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือของ อ.สมเจตนา และความเป็นนักกฎหมายของคุณสุพจน์เป็นอย่างดี

2.4 แกนนำกว้างขวางรู้จักคนมาก

ประเด็นนี้จะสอดคล้องกับสังคมทับเที่ยงที่เป็นสังคมของหมู่พากและญาติมิตร ความเป็นบุคคลสาธารณะของแกนนำจึงยิ่งทำให้มีพร็อกพากเพื่อนฝูงได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่กลุ่มแกนนำมีความกว้างขวางรู้จักคนมาก มีเพื่อนมาก จึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลให้ชาวสารกรร่วมตัวของประชาชนทับเที่ยงแพร่ออกไปอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างของแกนนำที่กว้างขวางรู้จักคนมาก คือ

คุณธีรทัต ศรีไตรรัตน์ มีความกว้างขวางรู้จักคนมากเพราะอยู่ในครอบครัวของนักการเมือง มีบิดาเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตรัง(คุณพ่อ ศรีไตรรัตน์) เป็นผลให้ต้องเดินทางไปในพื้นที่ต่างๆมาตั้งแต่เด็ก จึงทำให้รู้จักเมืองทับเที่ยงและมีเพื่อนฝูงคนรู้จักมากมาย

อีกตัวอย่างเช่น **คุณวิชิต ภาศสุพร** ซึ่งรู้จักคนมาก และเป็นตัวเขื่อมสำคัญระหว่างตัวบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในช่วงเวลาที่รังเครา และช่วงประชาคมทับเที่ยง โดยเป็นผู้มีจุดเด่นด้านการประสานงานเชื่อมต่อ นัดหมาย บุคคล และกลุ่มกิจกรรม

2.5 การสัมผัสกับสังคมภายนอก

จากการศึกษาพบว่าลักษณะสำคัญประการหนึ่งของกลุ่มแกนนำที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการก่อตัวของประชาคมทับเที่ยงคือการสัมผัสกับสังคมภายนอกอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้ว่าก่อนที่ประชาคมทับเที่ยงจะมีการก่อตัวขึ้นอย่างเป็นทางการนั้น กลุ่มแกนนำของประชาคมมักจะเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรวมตัวของประชาชนในลักษณะประชาสัมคมผ่านการประชุมสัมมนา กับบุคคลภายนอกอยู่เสมอ เช่น การประชุมเรื่อง "ประชาคมกอบบ้านกู้เมือง" ที่กรุงเทพมหานคร หรือ การประชุมเรื่อง "ยุทธศาสตร์ประชาสัมคม" ที่จังหวัดชลบุรี เป็นต้น การเข้าร่วมประชุมทำให้กลุ่มแกนนำได้รับแนวความคิดใหม่ๆ และได้รับข่าวสารที่ทันสถานการณ์ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นกลับมาถ่ายทอดให้กับคนอื่นๆ ในกลุ่มเพื่อการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมทันเหตุการณ์

2.6 ความเป็นนักการสื่อสาร

แกนนำ เช่น คุณธีรัต คุณสุพจน์ คุณชนะ คุณประพาส ล้วนเป็นนักเขียน นักข่าว นักหนังสือพิมพ์ ที่มีช่องทางการสื่อสารไปยังกลุ่มคนต่าง ๆ ในทับเที่ยงได้ง่าย การมีช่องทางการสื่อสาร และมีทักษะการสื่อสารดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่แกนนำใช้ส่งข้อมูลข่าวสารเรื่องประชาสัมคมไปยังชาวทับเที่ยงอย่างได้ผล

ทั้งหมดนี้คือคุณลักษณะของแกนนำที่เป็นปัจจัยเริ่มต้นที่สำคัญของประชาคมทับเที่ยง ซึ่งด้วยความสำคัญของแกนนำนี้ผู้จัดจะนำเสนอเนื้อหาที่จะลึกซึ้งระบบความคิดของกลุ่มแกนนำในเนื้อหาตอนที่เป็นการถอดรูปแบบทางความคิด(Mental Model)ของแกนนำในบทที่ 11

3. สมาชิกก่อตั้ง

เมื่อกลุ่มแกนนำนักกิจกรรมในเมืองทับเที่ยงเคลื่อนไหวเรื่องร่างรัฐธรรมนูญ ก็มีนักกิจกรรมหลายคนเข้าร่วม ต่อมามีมีกิจกรรมตั้งเครื่องสำอาง หลังการสิ้นสุดลงของหนังสือพิมพ์แม่น้ำ ก็มีนักกิจกรรมอีกหลายคนจากหลายกลุ่มเริ่มเข้ามาปรากฏตัวร่วมกิจกรรมอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีความคุ้นเคยกับแกนนำ และต่อมาก็เป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งในการเตรียมการจัดเรทิวสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552 ถือเป็นสมาชิกที่เป็นผลผลิตจากเวทีรังเครา และมาร่วมกันทำงานเพื่อปูทางไปสู่การก่อตั้งประชาคมทับเที่ยง บุคคลเหล่านี้ได้แก่

คุณธานินท์ เดชธราดล จาก บกส. ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมกับแกนนำตั้งแต่การรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญครั้งถึงช่วงเวลาที่ตั้งเดสนาเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง

คุณประนอม เดชธราดล ภารยาคุณธานินท์ นักกิจกรรมภาคีเมืองเรียนมหาวิทยาลัย หลังจากทำหน้าที่แม่บ้านหลายปีกมาเข้าร่วมกับกลุ่มแกนนำเริ่มซ่วยกิจกรรมตั้งแต่เวลาที่ตั้งเดสนา

คุณจรรยา ถาวร จากชุมชนหนองยวน เข้าร่วมกิจกรรมเข้มแข็งตั้งแต่เวลาที่ตั้งเดสนา

คุณปัญญา จันทร์เพชร จากชุมชนโคกขัน

คุณอนันต์ ชาชีว จากชุมชนโคกขุ่ง

คุณคุณพิพยา ชุณห์อรรถกิจ นักธุรกิจค้าขายวัสดุก่อสร้าง

คุณลุงจบ ป้าจิตรา กฤษณะพันธุ์ จากกลุ่มโยคะ

4. พันธมิตรสำคัญ

4.1 เทศบาล หลังจากนักการเมืองห้องถินที่มีแนวทำงานแบบมีส่วนร่วมกับประชาชน มีความใกล้ชิดกับแกนนำนักกิจกรรมในทันที คือนายชาลี การอิม ชนะการเลือกตั้งเข้าบริหารเทศบาลเมืองตั้งในขณะนั้นแล้ว เทศบาลก็ได้กล้ายเป็นพันธมิตรสำคัญของกลุ่มแกนนำนักกิจกรรมไป โดยการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมเริ่มจากเวลาที่ตั้งเดสนา ที่ได้อื้ออำนวยเครื่องไม่เครื่องมือ สถานที่ กำลังคน และงบประมาณในการดำเนินการ จนถึงช่วงก่อตั้งและการดำเนินงานของประชาคมทับเที่ยงแล้วกิจยั่งหนุนเสริม แม้จะเกิดปัญหาในระยะหลัง เพราะข้าราชการประจำในเทศบาลมิได้คิดเห็นเช่นเดียวกับนากยกเทศมนตรีไปหมด

การเป็นพันธมิตรกับเทศบาลยังทำให้กลุ่มตั้งเดสนาได้บุคคลที่เข้าใจเพิ่มขึ้น ซึ่งตอนแรกมาร่วมตามหน้าที่ แต่ตอนหลังก็เข้าใจและเป็นส่วนหนึ่งที่ค่อยเอื้ออำนวยประชาคมทับเที่ยงอยู่โดยตลอด ได้แก่คุณระวย เชาว์เสงวีรุกุล หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลนครตั้ง และคุณวชรี คำปลดด รองหัวหน้าฝ่ายการเงินการคลังเทศบาลนครตั้ง

กรมอนามัย ขณะที่แกนนำเวทีตัวรังสิตฯ กำลังเคลื่อนไหวเรื่องแนวคิดประชาสัมคม ด้วยการชูประเด็นเมืองน่าอยู่นั้น ปรากฏว่าประเด็นเรื่องเมืองน่าอยู่นี้ยังสอดรับกับนโยบายขององค์กรอนามัยโลก (W.H.O.) ซึ่งได้รณรงค์เผยแพร่แนวคิดเรื่องเมืองน่าอยู่มาตั้งแต่ พ.ศ.2537 กรุงเทพมหานครก็รับแนวคิดดังกล่าวมาดำเนินการเป็นโครงการนำร่อง 3 เขต และก่อสร้างคลุ่มทั้ง 50 เขตทั่วกรุงเทพฯ ต่อมากระทรวงสาธารณสุขได้รับแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาสู่ภาพในเขตเมืองและชุมชนต่างๆ โดยในปี พ.ศ.2540 ได้ทำเป็นโครงการนำร่อง 4 พื้นที่เทศบาล คือ เทศบาลนครราชสีมา เทศบาลนครยะลา เทศบาลเมืองพะเยา และเทศบาลเมืองพัสนิคม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2542 แผนงานดังกล่าวก็ยังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังขยายผลมาสู่เทศบาลและองค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ ในขณะที่กรมอนามัยกำลังจะลงมาทำกระบวนการเมืองน่าอยู่ในเขตภาคใต้ ซึ่งมีพื้นที่ในการดำเนินการคือจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น อ.ชัยวัฒน์ก็เสนอไปว่าให้เปลี่ยนจากนครศรีมาตั้งไว้หรือไม่ เพราะที่ตั้งมีคนที่จะทำอยู่แล้ว ปรากฏว่ากรมอนามัยก็เลยเห็นชอบที่ตั้งแทน และได้กล่าวมาเป็นพันธมิตรสำคัญในการหนุนช่วย โดยในวันที่ 7 พ.ค. 2542 กรมอนามัยได้จัดทำกิจกรรมกระบวนการ A.I.C (Appreciation-Influence-control) ในประเด็นเมืองน่าอยู่แก่กลุ่มข้าราชการในทั่วประเทศ และแกนนำชุมชนจัดตั้งของเทศบาล ซึ่งยังเป็นกลุ่มที่มีความเข้าใจน้อยต่อแนวคิดประชาสัมคม และเมืองน่าอยู่ วันต่อมา ก็พบปะกับกลุ่มตัวรังสิตฯ และตกลงให้บประมาณสนับสนุนการจัดเวทีวิสาหกิจทั่วไป เที่ยงน่าอยู่ 2552 ส่วนหนึ่ง โดยการทำกิจกรรมของกรมอนามัยนี้เป็นการทำในนาม “โครงการวิจัยและพัฒนาเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนเมืองน่าอยู่: กรณีศึกษาในพื้นที่เทศบาลนครตัวรังสิต”

5. ผลของปัจจัยบุคคลและพันธุกรรมที่เข้ามาร่วมกับการเกิดขึ้นของประชามทับเที่ยง

5.1 ผลจากบุคคลภายนอก

ในขณะที่สถานการณ์เอื้ออำนวย แลนด์นักกิจกรรมในทับเที่ยงกำลังตื่นตัวกับแนวคิดประชาสังคม บุคคลภายนอกนำโดย อ.ชัยวัฒน์ แห่ง Civicnet ก็ได้เข้าถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม และความรู้ที่จำเป็นสำหรับนักประชาสังคมอย่างเป็นระบบ ระดับความเข้าใจและจำนวนคนที่เข้าใจในแนวทางประชาสังคมจึงทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว

5.2 ผลจากแกนนำ

แกนนำเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ในการก่อให้เกิดประชามติทับเที่ยง เป็นผู้ริเริ่มลงมือแปรแนวคิดสู่การปฏิบัติ และพร้อมทั้งใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ด้านประสบการณ์ของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ มาเป็นฐานให้กับประชามติทับเที่ยง กล่าวได้ว่าบรรดาพลังและจุดเดียวต่าง ๆ ของบุคคลและของกลุ่มกิจกรรมในเมืองทับเที่ยง ที่เคยอยู่อย่างกระฉับกระเฉย ต่างคนต่างอยู่บ้าง บันทอนกันเองบ้าง ได้ถูกแกนนำสืบสานกันจนให้เข้ามาร่วมกันในประชามติได้มั่นคง โดยอาศัยจุดแข็งของแกนนำที่เป็นผู้มีอุดมการณ์ มีประสบการณ์สูง ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นผู้หวังดีของมวลมนุษย์ มีความไวต่อการเรียนรู้และแสวงค์หาความรู้ ตลอดจนมีความสามารถในการสื่อสาร เป็นฐานในการก่อให้เกิดประชามติทับเที่ยงขึ้น

5.3 ผลกระทบจากการก่อตั้ง

สมาชิกก่อตั้งเป็นกำลังสำคัญที่มาร่วมกับแกนนำในการเตรียมการต่างๆ ทำให้มีกำลังคนมากขึ้น จากเดิมที่มีแต่กลุ่มแกนนำ และหอการหลาຍมากขึ้นจากเดิมที่มีแต่นักกิจกรรมสายสัมภารเมือง คนกลุ่มนี้ยังซักชวนคนอื่น ๆ ให้มาร่วม และต่อมา�ังเป็นกำลังสำคัญเมื่อประชาชนก่อตัวขึ้นแล้ว เช่น

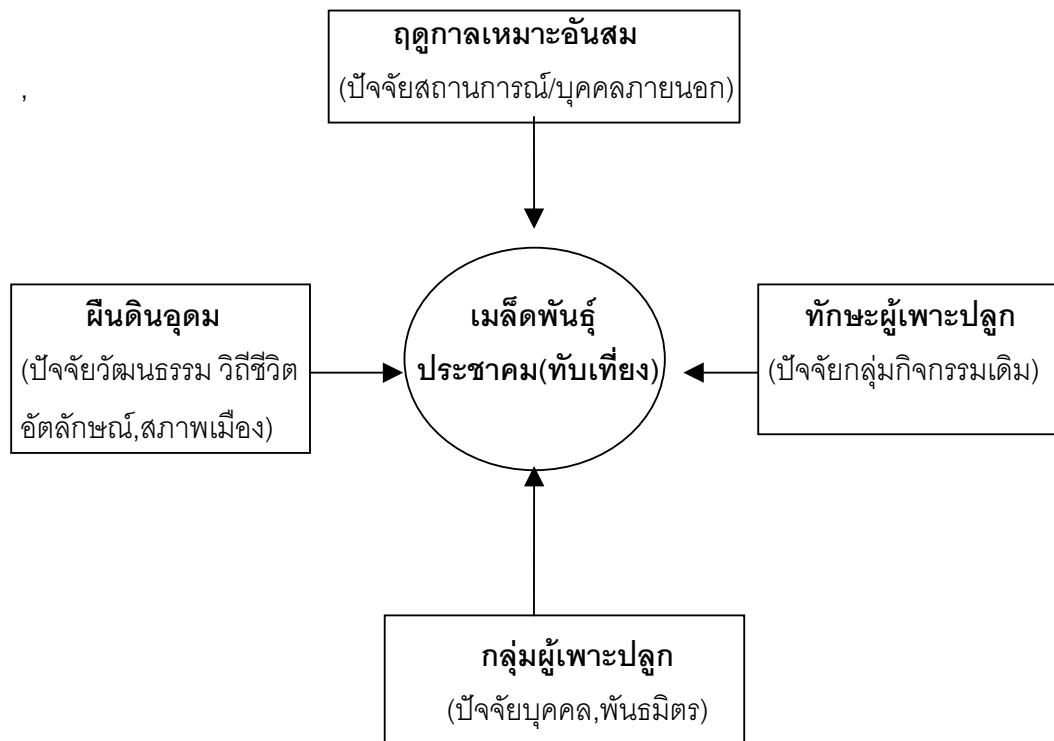
- คุณธานินทร์ เป็นผู้นำในกลุ่มวิสัยทัศน์ 2001
  - คุณประนอม, คุณลงประจวบ, ป้าสุขจิต เป็นผู้นำในกลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข
  - คณจรรยา , คณปัญญา, คณอนันต์ เป็นผู้นำในกลุ่มนูนชนเข้มแข็ง

5.4 ผลจากพันธมิตรสำคัญ

จุดอ่อนสำคัญที่ทำให้เกนนำกังวลอยู่ลึกๆ คือความสัมพันธ์ระหว่างเกนนำกับข้าราชการและกลุ่ม
วัฒนธรรม กลุ่มธุรกิจ โดยรวมค่อนข้างห่างเหิน การเมืองเป็นพันธมิตรของเจ้าอันนายเครื่องมือ
บุคลากรสถานที่ และงบประมาณ ซึ่งยังความสัมภักดิ์ของประเทศเป็นอย่างมากแล้ว เทศบาลยังเป็นช่องทาง
ที่เกนนำหวังจะใช้เป็นตัวเชื่อมไปสื่อสารกับกลุ่มธุรกิจและกลุ่มวัฒนธรรมที่ตนห่างเหิน ส่วนการได้กุมอนามัย
ซึ่งมีสถานภาพเป็นหน่วยราชการ มีความน่าเชื่อถือสูง มาเคลื่อนไหวในประเด็นเดียวกันกับสิ่งที่เกนนำทำอยู่
ทำให้ช่วยให้การสื่อสารกับหน่วยราชการร่ายเรียงขึ้นดังในเอกสารบันทึกการประชุมวิสัยทัศน์ทั่วไปเที่ยงน่ำอยู่ 2552
มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“กระบวนการ A.I.C ที่ทางกรมอนามัยนำมาใช้กับข้าราชการท้องถิ่นสร้างทัศนคติด้านบวกได้มากพอสมควรและก่อผลดีกับการดำเนินงานของคณะทำงานวิสัยทัศน์ทั้งที่ยังน่าอยู่ในระยะต่อมา”

เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชามทับเที่ยงดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำมาสรุปโดยใช้แผนภาพและตารางในการอธิบาย ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่1 แสดงปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดประชามทับเที่ยง

ปัจจัยที่ส่งผล	ผลที่มีต่อการเกิดประชาคมทับเที่ยง
ปัจจัยวัฒนธรรม ,วิถีชีวิต,อัตลักษณ์,สภาพเมือง	ทำให้คนทับเที่ยงเป็นนักการสื่อสาร เปิดรับข้อมูลต่าง ๆ ใจกว้าง พบປະສົງສາກັນອູ່ເສມອ ວິຊາກາສື່ອສາວທີ່ໃຫ້ອູ່ສອດຄລ້ອງກັບແນວທາງປະຊາສັນຄນເມືອງທັບທຶນສະດວກຕ່ອກກາສື່ອສາວ ນັກການເມືອງຫຼຸນເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມ
ปัจจัยสถานการณ์/บุคคลภายนอก	สถานการณ์ທີ່ກ່າຍໃນແລະກາຍນອກຈະຕຸ້ນໃຫ້คนສື່ອສາກັນ ພາຫາອອກໃນປູ້ໝາສາຮາຽນະ ຍອມຮັບແນວຄົດໃໝ່ ຫຼັງເຖິງກົດໃຫ້ແນວທາງປະຊາສັນຄນເປັນແນວໂຍບາຍ ບຸກຄຸລພາຍນອກນຳແນວຄົດປະຊາສັນຄນເຂົ້າມາໃໝ່ ໃຫ້ຄວາມຮູ້ເພື່ອຂ່າຍປະຊາຄນ
ปัจจัยกลຸ່ມກິຈกรรมເດີມ	ทำໃໝ່ມີບຸກຄຸລທີ່ມີຈິດໃຈສາຮາຽນະ ມີທັກະລະປະປະສົບກາຣນີໃນການທຳການສາຮາຽນະ ຮູ້ສາພປູ້ໝາສາຮາຽນະ ກິຈການທີ່ທຳສອດຄລ້ອງກັບແນວທາງປະຊາສັນຄນອູ່ແລ້ວ ກຸ່ມກິຈການເດີມສາມາດມາຕ່ອຍອຸດກິຈການກັບປະຊາຄນທັບທຶນໄດ້ແລຍ
ปัจจัยແກນໍາ	ໜ້າຊອງງານສາຮາຽນະ ເປັນທີ່ຍົມວັບຂອງສັນຄນເກະກຸ່ມກັນເໜີຍາແນ່ນ ເຮັນຮູ້ແນວທາງປະຊາສັນຄນ ແລ້ວນຳມາສື່ອສາວຕ່ອສາຮາຽນະ ຈັດເວີ້າເຮັນຮູ້ໜັກຊວນຜູ້ອື່ນເຂົ້າວ່ວມແນວທາງປະຊາສັນຄນ

ตารางที่1 แสดงปัจจัยต่าง ๆ และผลต่อการเกิดประชาคมทับเที่ยง

ตอนที่ 4

พัฒนาการของประชาคมทับเที่ยง

บทที่ 5

ประชาคมทับเที่ยงในช่วงก่อรุปรวมตัว

ความนำ

ข้อมูลในตอนที่ผ่านมานำเสนอปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาเกื้อหนุนหรือรองรับการก่อเกิดของประชาคมทับเที่ยง ส่วนในบทนี้จะให้ข้อมูลในตอนที่แนวคิดประชาคมเข้ามาในเมืองทับเที่ยง ปฏิกริยาตามของนักกิจกรรมในทับเที่ยงที่มีต่อแนวคิดนี้ การแพร่กระจายของแนวคิดนี้ผ่านนักกิจกรรมที่สนใจ และการพยายามนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในเวทีตั้งเดสوانา จนสุดท้ายเมื่อเห็นร่วมกันว่าเวทีตั้งเดสوانาทำได้เพียงการเป็นเวทีของการพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิด และการทำความเข้าใจปัญหาร่วม กันแล้วแยกย้ายกันกลับไปปฏิบัติ ยังไม่มีพลังพอที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ กลุ่มแกนนำจึงตกลงที่จะยก ระดับการเคลื่อนไหวให้เป็นไปตามแนวทางประชาสังคมที่ครบสูตร กล่าวคือ ทั้งร่วมคิด ร่วมคุย และร่วมลงมือทำ

ในช่วงของการก่อรุปรวมตัวนี้ จึงเปรียบเหมือนการที่นักกิจกรรมในทับเที่ยงได้นำเม็ดพันธุ์ประชาสังคมมาห่วนลงในพื้นที่ทับเที่ยง เพื่อ “เพาะกล้าความคิด” ไว้รอลงแขกปัก根ต่อไป ซึ่งจะใช้ระยะเวลา ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 จนถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2541 (ซึ่งเป็นเวลาที่กิจกรรมต่อเนื่องของเวทีตั้งเดสوانาเริ่มทยุดลง) โดยจะให้ภาพเริ่มต้นที่กิจกรรมของการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญ การตั้งวงเสนาگันที่ร้านสามัญชน การทำหนังสือพิมพ์เผยแพร่ และการตั้งเวทีตั้งเดสوانา ดังข้อมูลต่อไปนี้

1. สถานการณ์ทั่วไปในทับเที่ยง
2. นักกิจกรรมและความเคลื่อนไหว
3. ข้อสรุปและผลจากการเคลื่อนไหวในช่วงก่อรุปรวมตัว

1. สถานการณ์ทั่วไปในทับเที่ยง

เป็นเวลานานหลายปีที่กิจกรรมสาธารณสุขของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในเมืองทับเที่ยงดำเนินไปใน แนว ทางของตนเอง กลุ่มวิถีวัฒนธรรมจัดกิจกรรมประจำปีของตนเองอย่างต่อเนื่อง กลุ่มธุรกิจทำกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ไปเยี่ยบ ๆ องค์กรพัฒนาเอกชนก็มุ่งหน้าทำงานแก้ปัญหาชุมชนจนได้ดัง เช่น กรณีของสมาคม หมายดฝ่ายนักวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย เป็นต้น เหล่านักกิจกรรมที่เป็นกลุ่มครูที่ ทำกิจกรรมเยาวชน ก็ทำกิจกรรมจนเริ่มต่อเชื่อมกันข้ามโรงเรียน ในขณะเดียวกันกลุ่มกิจกรรมคุณ ภาคชีวิตที่เน้น เรื่องสุขภาพและธรรมาภิบาลเริ่มมีกลุ่มก้าอนปราชญาตัวตื้น เช่นกลุ่ม โยคะ กลุ่มทักษิณอโศก เป็นต้น

กระทั่งเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ได้กลายเป็นคลื่นกระแส ครั้งใหญ่ที่ทำให้ผู้คนทั่วประเทศออกมารวมตัวกันในท้องที่เพื่อประชาธิปไตย ในสังคมทับเที่ยงเองก็ไม่ต่างกัน โดย แนวหน้าของขบวนการเคลื่อนไหวครั้งนี้ ก็คือกลุ่มนักกิจกรรมสายสังคมการเมือง เช่น อ.เปลือง คงแก้ว, นายแพทย์จารัส สรพิพัฒน์ โดยได้รับแรงสนับสนุนและการร่วมมือร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม เหตุการณ์นี้ นับเป็นร่องรอยแรก ๆ ของการที่กลุ่มคนที่หลากหลายและแตกต่างกัน สามารถมีจุดร่วม สามารถสื่อสารกันใน ประเด็นสาธารณะ จากเดิมที่คนในเมืองแห่งวัฒนธรรม “หมัด ไช เส่ง” นี้ แม้จะสื่อสารข้ามกลุ่มข้ามวัฒนธรรม กัน แต่ตัวเนื้อหา ก็จะเป็นเพียงเรื่องทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน หากเป็นเรื่องของบ้านเมือง เรื่องของส่วนรวม ก็ จะสื่อสารกันในฐานะผู้形成 ผู้ชุม ผู้วิพากษ์มากกว่ารู้สึกว่าเป็นเจ้าของ เป็นหุ้นส่วน เป็นผู้ร่วมเล่น หรือ อยากเข้าไปร่วมกระทำการเปลี่ยนแปลง

ในปี พ.ศ. 2538 กลุ่มต่างๆ เริ่มมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมต่อปัญหาสาธารณะมากขึ้น โดย ประชาชนเริ่มหันมามองปัญหาใกล้ตัวในเมืองทับเที่ยงและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการปัญหาของเมือง ใน ช่วงนี้เองนักการเมืองห้องถีน คือ นายชาลี กางอิม ที่มีความสนใจสนับสนุนนักกิจกรรมสายสังคมการเมืองบาง ส่วน ได้จับเอาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นแนวทางโดย普遍 จนได้ชัยชนะจากการเลือกตั้ง เป็นครั้งแรก หลังจากที่การเมืองห้องถีนของทับเที่ยงถูกครอบครองโดยนักการเมืองห้องถีน ถีนรุ่นเก่าที่ไม่สนใจ การมีส่วนร่วมใด ๆ มาเป็นเวลาภาระนาน

พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งได้รับความนิยมอย่าง普遍 ใหม่มาแล้วนั้น ก็เกิดวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยขึ้นอย่าง รุนแรงในช่วงเดียวกัน ความผิดหวังต่อการเมืองในระบบยิ่งถูกตอบกลับในความรู้สึกของประชาชน ทำให้การ เมืองภาคประชาชนถูกพูดถึงมากยิ่งขึ้น และขณะที่ทุกคนมีปัญหา ทั้งว่างงาน รายได้ลดลง กิจการกำลัง ระส่ำระสาย คนทับเที่ยงก็เหมือนมีแรงกดดันให้หันหน้าเข้าไปรึภาษาหารือกันมากขึ้น

2. นักกิจกรรมและความเคลื่อนไหว

หลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พลังของฝ่ายประชาชนที่พุ่งขึ้นสูงไม่ได้หมดไป แม้หลายฝ่ายต่างกลับไปสู่ฐานเดิมของตนเมื่อเหตุการณ์สงบ แต่บางส่วนยังเคลื่อนไหวไปกับกระแสปฏิรูปการเมืองที่ต่อเนื่องตามมา เช่น การเข้าร่วมกับองค์กรกลาง เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงนั้นมีคุณภาพ มีความโปร่งใส โดยการนำของ อ.เปลื้อง คงแก้ว และมีนักกิจกรรมทางสังคมอีกหลายคนเข้าร่วม ในช่วงนี้ก็เป็นอีกครั้งหนึ่งที่คนทั้งประเทศต่างกลุ่ม ต่างพันธุ์สานต่อสืบสาระในประเพณีรวมเดียวกัน คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำให้การเมืองมีคุณภาพ

ช่วงปี พ.ศ. 2538 ต่อเนื่องถึงปี 2539 ประเด็นเด่นในช่วงนั้น ก็คือการปฏิรูปการเมือง การรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยประชาชน ซึ่งในระดับชาตินำโดยสภาพร่างรัฐธรรมนูญ(สร.)ส่วนในทับเที่ยง นักคิดนักเขียน และนักกิจกรรมทางสังคมที่เป็นผู้นำในเรื่องนี้คือ อ.เปลื้อง คงแก้ว ร่วมกับนักกิจกรรมทางสังคมการเมืองคนอื่นๆ เช่น นายแพทย์จำรัส สรพิพัฒน์ ในนามของ กลุ่มสมัชชาตรัง และใช้วิธีการสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ โดยการแจกเอกสาร การตั้งกล่องรับความคิดเห็น การเผยแพร่ข้อมูลผ่านหนังสือพิมพ์ การจัดรายการวิทยุ และการจัดเวทีเรียนรู้กับชาวบ้านทั่วจังหวัดตัวจริง

สำหรับรายการวิทยุที่จัดในช่วงนั้น ใช้ชื่อว่า รายการวิทยุเพื่อประชาชน ไทย ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย มี อ.สมเจตนา มุนีโน้ย เป็นผู้จัดหลักโดยนำเนื้อหาที่ได้จากการจัดเวทีสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับประชาชนเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนมาเผยแพร่ต่อในรายการวิทยุ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับ "ที่มา ความสำคัญ และจุดเน้นของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา" หรือในประเด็นวิเคราะห์ว่า "ประชาชนจะได้อะไรจากการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่" และประเด็นที่เกี่ยวกับ "การรายงานผลที่เกิดจากการกำหนดแนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดตัวจริง" ซึ่งแหล่งข้อมูลที่นำมาถ่ายทอดในรายการมาจาก 3 แหล่ง คือ

1. จากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยจะจัดเวทีทั้งในระดับอำเภอและเวทีระดับจังหวัด
2. จากกล่องรับฟังความคิดเห็นจากทั่วทุกหมู่บ้านในจังหวัดตัวจริง
3. จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการยกเว้นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (รัฐธรรมนูญ ปี 2540)

นอกเหนือจากการเมืองดังกล่าวแล้ว ประเดิมทางสังคมของทับเที่ยงก็ได้รับความสนใจทั้งจากนักกิจกรรมและชาวทับเที่ยงโดยทั่วไปขึ้นมาเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อการเมืองที่มีส่วนของประชาชนต่อประเดิมสามารถได้กลยุทธ์เป็นสำนักงานของคนทับเที่ยงจำนวนหนึ่งอย่างชัดเจนแล้ว คนกลุ่มนี้ก็เริ่มหันมามองสภาพปัญหาของเมืองทับเที่ยงที่อยู่ใกล้ตัวและก็เริ่มตื่นตัว เมื่อรู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น กับเมืองทับเที่ยง โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดผลในทางลบ เช่น สภาพแวดล้อมของเมืองเสื่อมโทรมลงน้ำในแม่น้ำลำคลองที่เคยใสกลับขุ่นมาก ข้าวของต่างๆ ในตลาดมีราคาแพง หรือการทำมาหากินฝืดเคือง เป็นต้น ความตื่นตัวนี้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาทางเศรษฐกิจระดับชาติซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเดียวกัน ประเดิมปัญหาทั้งปัญหาส่วนตัวและส่วนรวมจึงกล้ายเป็นประเดิมหลักในการพูดคุยกับผู้คน ภาพการพูดคุยในสภาคากแฟด้วยบรรยายกาศที่ยิ่มเย้มดังในอดีตกลับกลายเป็นบรรยายกาศที่ เคร่งเครียด เสียงที่เคยพูดคุยกันถึงเรื่องความสุข ความสบาย กลับกลายเป็นเสียงพรำบ่นถึงความทุกข์และปัญหาในการดำรงชีวิตของตน ดังคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าของร้านกาแฟ่แก่ของเมืองตรังว่า(อ้างถึงในอุฐนีวรรณ นาครี, 2545:95)

"เดียวนี้คนน้อยกว่าแต่ก่อนมาก ส่วนใหญ่มาบ้านเดียวเดียวก็กลับ มาซื้อกับบ้านที่บ้านก็เยอะ บรรยายกาศมันผิดกันเลยนะ เดียวนี้คนชอบพูดเรื่องปัญหาโดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจ และการทำมาหากินฝืดเคือง"

(คุณพวงรัตน์ จุห้อง - สัมภาษณ์ 7 มี.ค.45)

ผู้นำในการตื่นตัวต่อปัญหาทางสังคมของทับเที่ยงก็คือบรรดาผู้นำกิจกรรมทางสังคมของทับเที่ยง โดยเฉพาะในสายงานนักกิจกรรมทางสังคมการเมือง ที่เป็นกลุ่มนักคิด นักเขียน ปัญญาชน ที่ไม่สังกัดองค์กรเนื่องจากกลุ่มนี้มีลักษณะของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารมากกว่า และรวดเร็วกว่ากลุ่มอื่น ทั้งยังมีความสามารถในการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยการใช้ช่องทางการสื่อสารต่างๆ (แกนนำเริ่มต้นของประชามติทับเที่ยงส่วนใหญ่ก็มาจากกลุ่มนี้) โดยมี อ.เปลื้อง คงแก้ว อ.สมเจตนา มุนีโมไนย เป็นผู้นำทางความคิดที่สำคัญ โดยนอกจากการพูดคุยสื่อสารกันตามสภาคากแฟ แล้ว กลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมและผู้สนับสนุนใจที่ใกล้ชิดกัน ก็มักจับกลุ่มพูดคุย ตั้งวงเสวนากันที่ร้าน“ร้านสามัญชน”ซึ่งเป็นร้านขายอาหารปลดสารพิษ สมุนไพร สินค้าพื้นบ้านและหนังสือ ที่ดำเนินกิจการโดยกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมนั่นเอง

ความต้องการของกลุ่มนักกิจกรรมต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีพัฒนาการไปมากกว่าแค่การเผยแพร่แนวคิด เมื่อมีการเลือกตั้งของเทศบาลเมืองตรัง ปลายปี พ.ศ. 2538 นักกิจกรรมทางสังคมกลุ่มนี้ เช่น อ.สมเจตนา มุนีโมไนย คุณเสริญ อินทรักษ์ คุณธีร์ทัต ศรีไตรรัตน์ ยังเคลื่อนไหวทางความคิดผ่าน

นักการเมืองท้องถิ่น คือนายชาลี กังอิม และช่วยวางแผนร่างนโยบาย จนนายชาลีชนะการเลือกตั้งได้เป็นนายกเทศมนตรี ที่มีนโยบายให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

วันที่ 15 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 นักกิจกรรมได้ทับเที่ยงได้เปิดหนังสือพิมพ์ขึ้นมาฉบับหนึ่งให้ชื่อว่า "หนังสือพิมพ์แม่น้ำ" วางแผงเป็นฉบับปฐมฤกษ์ เป็นหนังสือพิมพ์รายปักษ์(15 วัน) ที่กลุ่มนักกิจกรรมสายสังคมการเมืองหวังจะใช้เพิ่มช่องทางการสื่อสารต่อสาธารณะให้มากขึ้น โดยมี คุณธีรัตต์ ศรีไตรรัตน์ (คุณจ้อย) เป็นบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ที่มีสาระเข้มข้นเล่มนี้เนื้อหาจะเน้นหนักเรื่องปัญหาของจังหวัดตรัง เมื่อทับเที่ยง การปฏิรูปการเมือง และการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น เพราะเป้าหมายของการอุด้งหนังสือพิมพ์แม่น้ำคือความต้องการให้หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เป็นสื่อของชุมชนที่สามารถสะท้อนปัญหาและความทุกข์ยากของผู้คนในสังคมตรัง ส่วนบทความที่จะลงมาตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แม่น้ำส่วนใหญ่คุณจ้อยจะเขียนเหล่านักคิด นักเขียนที่เคยทำหนังสือพิมพ์ร่วมกันมาก่อนหรือคนอื่นๆที่รู้จักกันมาช่วยเขียน ด้วยความเป็นคนคุ้นเคยกันบวกกับความต้องการที่จะสะท้อนความคิดของตนสู่สาธารณะ ทำให้ทุกคนให้ความร่วมมือเขียนบทความมาตีพิมพ์อยู่เสมอแม้จะไม่มีค่าตอบแทนใดๆก็ตาม

เนื้อหาสำคัญ ๆ ของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ได้แก่

คอลัมน์การเมืองวิเคราะห์ เป็นคอลัมน์ที่จะบอกเล่าข่าวคราวเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น เช่น ประเด็น "ชวน" เอาใคร? ร่วมลงเลือกตั้ง สส.ตรัง เขต 1

คอลัมน์จับกระแส เป็นคอลัมน์ที่จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่กำลังอยู่ในความสนใจของชาวตรัง เช่น สถานการณ์การเลือกตั้ง สท.ตรัง ที่ว่า สันนิบาตลงค์ "ชาลี" เกิดได้แต่ห้ามโต

คอลัมน์สังคมแม่น้ำ เป็นคอลัมน์ที่มุ่งเน้นการบอกเล่าข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นในจังหวัดตรัง เช่น "ขอเชียร์หน่อย....นายแพทย์จารุศักดิ์" เกรว่อง นายแพทย์หนุ่มแห่งโรงพยาบาลตรังและโรงพยาบาล ราชดำเนิน ได้รับคำชูจากคนไข้เยอะถึงความเป็นคนมีอัธยาศัย เօอาใจใส่ต่อคนไข้"

คอลัมน์จดหมายจากท่านถึงเรา เป็นการตอบจดหมายที่ผู้อ่านส่งมาถึงคณะกรรมการผู้จัดทำ

คอลัมน์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นคอลัมน์ที่มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้แก่ประเด็นที่ว่า "มาตรฐานแม่น้ำตรัง ; ภูธรร่วมแห่งยุคสมัยบ้ำเงินตราล่าธรรมชาติ"

គគល់នៅប្រព័ន្ធអូរបាល គិតថ្លែងជាការណ៍សាខាប្រព័ន្ធ និងការងារប្រព័ន្ធដែលមានចំណាំខ្លួន និងបានបង្កើតឡើងដោយប្រព័ន្ធផ្លូវការនៃប្រទេសកម្ពុជា

นอกจากนี้ก็นำเสนอข้อมูลเรื่องการร่วงรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับรายการวิทยุเพื่อประชาชนไปด้วย

เกียรติภูมิแห่งเหตุผลของคนใต้

ମୁନ୍ଦର

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 ประจำวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ 2540 ราคา 7 บาท

หจก.สยามกัปตันเวิลด์กรุ๊ปสร้าง

สำนักงานเลขานุการ วัฒนาภรณ์

“ສຶກສາມາດຮູ້ນ ດູວກກາເຊົ່າ ຮາດອກ”

ទី៩ ២៥៤០ អំពាយ!

แม่บ้าน...ลับบ...ฝ่านนรบสังคม
ส่วนกลางนักวิเคราะห์การเมือง

- ครูสัญลักษณ์ "แม่พิมพ์" คำถานร่วมสมัยลักษณะเป็นครูได้หรือไม่ถึงกึ่ง นายนีค้อม ตอบอย่างไทยๆ
  - ทุกข์ของคนไร้ปัญญา เมื่อมองหอนานพิการอย่างเป็นทุกข์ "มองหลา" ซึ่งเหตุผล ทำไมหนอนานพิการจึงไว้ทุกข์
  - งานรับกรรมสอนนุรักษ์ จันเรือawan รุนทำผิดกฎหมาย
  - อิตามาตรรวม...บทกวีที่กลั่นจากจิตวิญญาณ...วิสุทธิ ขาวเนียม

"หนังสือพิมพ์แม่น้ำ"

หนังสือพิมพ์แม่น้ำ

ເຕີມຕົກມະນຸມແຫ່ງເຫດຜລຂອງຄນຕັບ

ມະນຸມ

รายปักษ์วิถีรายปีที่ 1 ฉบับที่ 12 วันที่ 16-31 ธันวาคม 2539 ราคา 7 บาท

หจก.สยามภัณฑ์วัตถุก่อสร้าง

จำนวน 1 ล้านหน้า วัสดุก่อสร้างทุกชนิด
เช่นตัวบริษัท บุนชิเม้นต์ไทย จำกัด
ดำเนินงานโดย...เจมส์ วนิษฐ์ วนิษฐ์ (ต่อ)

2/5 อ.รักษาอัมพร อ.เมือง อ.ครัง

โทร. (075) 219857, 211524, FAX. 211550
มือถือ 01-9680154, 01-9787268

"อันดับหนึ่งในประเทศไทย คุณภาพสูง ราคากู้"

ກາງຕິກາຮນ໌ຕຽ້ງ 2000

ເປົ້າພລອມຕາ

ແກ່ເທິງ

ຕະນາຄູ

ມມນໍາກ່ອບ...ວັດຖຸປະເນົາອອງທຽງ ບັນຫຼົກທຸກເຮືອງຈາກ
ກຽງຄຸນຕໍ່ໃນແຜ່ນດີນ...

- ໄກສະໜັດ ໄກສະຍັດ ນຳມົດ ຂໍ້ມື ພົມເມື່ອ ອົງຕຽງ
“ນອງຫດາ”ກວາງຄາມແກ່ນຄວາມຮູ້ສັກຂອງພົນອົງ
- ນຸ້ມືດິນ
- ບັກພຶສູຈົນວິວິທີມຸສລິມ: ພຣະເຈົ້າກີ່ອຄວາມ
ເປັນຫຍາມ ຍຸດມັດຕີ ນຸ້ມຮູງປູເຕັະ ພົດລົງອັນເນື່ອງ
ນາແຕ່ “ໄຊຕອນ”
- ນັກນາກສ້ອມວລະຂນກັບບໍລິຫານຮະດັບທົ່ວດິນ
“ກາມາເຖິງນ້ານ” ແລ້ວເພື່ອຄົນຍາມເຖິງບ້າວ.....
ຍັກຫຼັງກ່າວັນຄາມນັ້ນ
- ຖືອງກ່າວງານນັ້ນໂດຍຄພ ອ.ອາຮັກນໍ ເທື່ອໄປ
ຈາກການກ່າວຍຄວບປັມຮານ ເລັກໃຫ້ຝັງຕື່ອກຫົວ

ເຮັດວຽກ ເອ.ໄ.ເອ. ຈຳກັດ

ແນກ ດູຈຸນາ ເນື້ອເລືອກເວັນວິການ

ດູລີໄສວ ຂອບທໍາຄົງ

2-104 ດ.ຫ້ວຍຍອດ ອ.ເມືອງ ອ.ຕຽງ

ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2539 เป็นช่วงสำคัญที่นักกิจกรรมทางสังคมในทับเที่ยงเริ่มสนใจและ เคลื่อนไหวเกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคม โดยที่ในขณะนั้นแนวคิดนี้ก็เป็นที่รับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ อยู่พอสมควรโดยการนำเสนอของนักคิดคนสำคัญ ๆ ของประเทศไทย เช่น นายแพทย์ประเวศ วะสี ซึ่งนำแนวคิดนี้เผยแพร่มาพร้อมกับการปลูกกระแสการมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิรูปการเมือง อย่างไรก็ตามสำหรับเมืองทับเที่ยงมีเหตุที่ทำให้ได้รับรู้ เรียนรู้แนวคิดนี้อย่างเป็นระบบมากขึ้น เมื่อจาก คุณชนะ เสียงหาด หนึ่งในคณะกรรมการหนังสือพิมพ์แม่น้ำ ได้พบปะ พูดคุยกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ ประธานสถาบันเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) ในขณะที่อาจารย์เดินทางลงมาเที่ยวชมเทศกาลแข่งเรือใบพื้นบ้านอันดามันที่หาดปากเมง จังหวัดตรัง

เมื่อได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ทำให้คุณชนะเกิดความประทับใจและกลับมาเล่าให้คณะผู้ผลิตหนังสือพิมพ์แม่น้ำฟัง ทั้งยังได้อธิบายถึงความถ่ายทอดความคิดของอาจารย์ชัยวัฒน์ลงในหนังสือพิมพ์แม่น้ำในหัวข้อที่ว่า **"คิดอย่างสร้างสรรค์กับอาจารย์ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ แห่งบางกอกฟอร์ม"** โดยมีเนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับการทำงานของบางกอกฟอร์มซึ่งเป็นเวทีความคิดของกลุ่มคนที่หลากหลายและให้สื่อมวลชนทำหน้าที่กระจายข่าวสาร สื่อสารกับสังคมวงกว้างได้ทั่วประเทศ โดยในการดำเนินงานของบางกอกฟอร์มอาจารย์ชัยวัฒน์ให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อ มวลชนมาก เพราะเป็นการกระตุ้นให้คนวงนอกได้รับรู้และเข้าร่วมสู่กระบวนการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น อาจารย์ยังนำเสนอวิธีการที่บางกอกฟอร์มใช้ในการดึงคนให้มาเข้าร่วม นั่นคือการตั้งคำถามที่ท้าทายและเป็นประเด็นที่แฝงความคิด "ทำอย่างไรให้กรุงเทพฯน่าอยู่" และ "แต่ละคนจะมีส่วนร่วมที่เป็นจริงใน ทางปฏิบัติได้อย่างไร" พอดีกับที่บางกอกฟอร์มทำอยู่ไปตรงกับใจของคนหมู่มาก ก็เกิดความร่วมมือขึ้นมาช่วยกันหาทางเลือก ทางออก

เมื่อแนวคิดประชาสังคมปรากฏขึ้นในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ พร้อมทั้ง อ.สมเจตนา กันนำแนวคิดประชาสังคมไปเผยแพร่ผ่านรายการวิทยุเพื่อประชาชนไปต่อย ทำให้คนภายนอกในวงกว้างก็เริ่มสนใจแนวคิดนี้ รวมทั้ง นักกิจกรรมทางสังคมในกลุ่มนั้นเองทุกคนก็มีความสนใจเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เช่นกัน กลุ่มจึงเห็นพ้องต้องกันว่าจะเชิญอาจารย์ชัยวัฒน์มาบรรยายเรื่อง **"แนวคิดประชาสังคม"** ในวาระที่หนังสือพิมพ์แม่น้ำ ครบรอบครึ่งปี

แนวคิดประชาสังคมที่ได้รับการเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ

ประชาสัมคมกับวิถีประชาเมืองตระหง
จากโธงแรมลพบุรุษ "ร้านโกปี"

ผลการใช้สิ่งของมีค่าหรือ ที่ถูกจัดขึ้นโดยร่างกายเพื่อประชารัฐไปใช้ แผนกวิชาการ ร้านสามัญฯ โรงเรียนและ ณ วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา ตามกลยุทธ์ดังนี้ ต่อไปนี้ และคาดคะเนว่าจะเกิดที่จะเป็นบรรพตดูฐาน ภารกิจงาน “คน” และภารกิจงาน “คุณภาพ” ไปในวันข้างหน้า

ຄອງຖຸນກ່າວຸ້າແກ້ທັນປະຈາລັງຄວນແປ່ນອອນບ່າວດ ເພີ້ມແຕ່ໄນ້ເວັບຖານຸຜູ້ອີກກິກໄວ້ເກີດ ປະຈາລັງຄວນ

สังคมในวันเดียวกันจะเป็นไปในลักษณะของความทึ่งท่ามกลางที่ไม่เคยมีมาก่อน ครั้งหนึ่งที่เรื่องราวของชาติสักครู่คือในปีที่ไม่ใช่ปีเดียวที่มาถึงก็ต้องหายไป.....นี่เรื่องราวจากเรื่องที่ถูกบันทึกไว้มาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์โลกของมนุษย์ “เหตุการณ์” ทุกคนที่เกิดขึ้นแล้วนานกว่า 100 ปีแล้ว ด้านภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้แสดงให้เห็นก็มีอย่างหนึ่งที่คงทิ้งไว้จากความจำของคนทั่วโลกคือการที่ชาตินี้ อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในประวัติศาสตร์โลก....แต่ด้วยความที่เราต้องหันกลับไปอ่าน

ພົກເກີນອີກເຫັນໄປໄກ້ແລ້ວຄວາມຮູ້ອີກຂອງການເນື່ອງຕັຮ ທີ່ດີວ່ານັ້ນຈີນໝາຍຄວາມຮູ້ອີກຮັງຜູ້ບໍ່ຢືນທັກກາດໃໝ່ຫຼັງໄປໄກ້ແລ້ວ

เรื่องราวของงานเดิน "จากเมืองมาชูเกิลังรัตน์" ก็เป็นเรื่องราวที่เล่ากันมายาวนาน...

วันที่ 17 สิงหาคม 2539 กิจกรรมดังกล่าวได้จัดขึ้น ณ โรงแรมตรังพลาซ่า จ.ตรัง ซึ่งได้รับความสนใจเข้าร่วมเป็นจำนวนมากดังที่ปรากฏข้อความตอนหนึ่งในบทความเรื่อง **ประชาสัมคมกับวิถีประชาชนเมืองตรัง** จากโรงแรมลงสู่ “ร้านโกปี” ซึ่งติดพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แม่น้ำ หลังจากการจัดงานที่ว่า

“...สำหรับในวันนี้ของงานประชาสัมคมที่ห้องแกรนด์ บลูรูม ตรังพลาซ่า เมื่อเรื่องราวของประชาสัมคมดำเนินไปในลักษณะของเวทีแลกเปลี่ยน... มีเรื่องราوالอยเรื่องที่หยิบยกขึ้นมาเสวนาร่วมทั้งเรื่องราวของงานประจำปีเมืองตรัง หรือ งาน “เหล้ม” ทุกคนที่มาร่วมเสวนาร่วม 100 คนนั้น ล้วนมีอาการไม่ค่อยสบายใจนักเมื่อทราบว่างานที่เป็นของคนตรังกำลังถูกกระทำอย่าง”

(จากหนังสือพิมพ์แม่น้ำรายปักษ์วิจารณ์ประจำวันที่ 16-31 สิงหาคม พ.ศ.2539 หน้า 5)

ผลสะเทือนจากกิจกรรมนี้ทำให้แนวคิดประชาสัมคมได้รับความสนใจจากคนทั่วทุกเชิงขั้นมาก ดังนั้น เนื้อหาข่าวสารของหนังสือพิมพ์แม่น้ำในระยะนี้จึงมีข่าวที่เป็นประเด็นเด่นของสังคมอยู่ 3 ประเด็นคือ

1. ประเด็นการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนซึ่งมีความหมายลึกซึ้งอนุญาติการสนับสนุนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของในการพัฒนาและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกรอบดับและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง หรือ เรื่องวิถีชีวิตชุมชน
2. ประเด็นปัญหาของเมืองทั่วทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
3. ประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดประชาสัมคมตั้งแต่เรื่องของความหมาย ความสำคัญ และการดำเนินการที่ค่อยๆ ซัดเจนเป็นรูปธรรมขึ้น เช่น การนำเสนอประเด็นที่ว่า “ถึงเวลาแล้ว....ต้องกระทำการเพื่อเมืองตรัง” ซึ่งเป็นการเริ่มปลุกกระแสให้คนตรังเห็นถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในยุคที่อำนาจพึงทุน ทุนพึงอำนาจ แล้วชาวบ้านจะพึ่งใคร ดังนั้น ทางออกก็คือการรวมตัวกันในลักษณะประชาสัมคมเพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน กระทำการอะไรสักอย่าง จนมาถึงการนำเสนอแนวทางการดำเนินการอย่างเป็นรูป ธรรม ดังเช่น ประเด็นที่ว่า “**ประชาสัมคม (Civil Society) สายสร้อยร้อยใจคนและสายโซ่ผูกคล้อง**” ที่กล่าวถึงลักษณะการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายในการร่วมมือกันแก้ปัญหาชุมชนตามแนวคิดประชาสัมคม โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน แล้วให้ผู้คนจากทุกภาคส่วนในชุมชนร่วมกันระดมความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในลักษณะเครือข่าย วิเคราะห์ความเป็นไปได้ว่าเรื่องใดปัจเจกชนแก้ไขได้ ชุมชนแก้ไขได้ อำนาจรัฐท้องถิ่น - อำนาจรัฐส่วนกลางแก้ไขได้ หรือต้องร่วมกันหลายฝ่ายเป็นพหุภาคีจึงสามารถแก้ไขหรือพัฒนาได้

สรุปได้ว่าผลจากความเคลื่อนไหวในช่วงนี้ทำให้มีประเดิมเด่นทางสังคมสามประเดิมที่คนทับเที่ยงให้ความสนใจ คือการรับรู้และเข้าร่วมการร่างรัฐธรรมนูญอย่างคึกคัก ปัญหาเมืองทับเที่ยง และแนวคิดประชาสังคม โดยกลุ่มนักกิจกรรมในทับเที่ยงเริ่มขยายการสื่อสารกับสาธารณะจากหนังสือพิมพ์แม่น้ำไปสู่ เวทีการพูดคุย และรายการวิทยุ ผลจากการเสนอข้อมูลการร่างรัฐธรรมนูญอย่างจริงจังยังทำให้ṅกิจกรรมกลุ่มหนังสือพิมพ์แม่น้ำ ซึ่งได้แก่ คุณธีรทัต ศรีไตรัตน์ คุณชัยพร จันทร์หอม คุณชนานิล เดชะราดาล ได้รับ รางวัลจากสมาคมภาษาฯร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดตัวง (สสร.จ.ตัวง) ในฐานะบุคคลที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ส่วนหนังสือพิมพ์แม่น้ำก็ได้รับรางวัลในฐานที่เป็นสื่อสนับสนุนกระ บวนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย นอกจากนั้นแล้วการเข้าร่วมกระบวนการตั้งกล่าวข้อเป็นการจุดประกายความคิดให้กับคนดังกล่าวหนังสือพิมพ์แม่น้ำว่า การจัดการกับเมืองไม่ใช่เพียงการนั่งพูดนั่งบ่น แต่เราต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตัว

ปี พ.ศ. 2540 ประเดิมใหญ่เรื่องร่างรัฐธรรมนูญผ่านไป การรวมตัวกันของนักกิจกรรมสายสังคมการเมืองในนามสมัชชาตัวง ก็ค่อย ๆ ลดบทบาทลงตามสถานการณ์ ส่วนหนังสือพิมพ์แม่น้ำ ยังคงดำเนินการไปตามปกติ จนกระทั่งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงขึ้นทั่วประเทศ ห้างร้านที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน เป็นแหล่งรายได้ให้แก่หนังสือพิมพ์แม่น้ำมาโดยตลอดก็ประสบภัยวิกฤตเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ผู้สนับสนุนเหล่านั้นค่อนข้างต้องออกไป หนังสือพิมพ์แม่น้ำจึงไม่สามารถดำเนิน การต่อไปได้ เดือนธันวาคม 2540 เป็นการผลิตครั้งสุดท้าย ก่อนที่หนังสือพิมพ์เพื่อประชาชนฉบับนี้จะหยุดดำเนินการไปในที่สุด จากจุดเริ่มต้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 รวมระยะเวลาดำเนินกิจการอยู่ 23 เดือน ผลิตหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 46 ฉบับ อย่างไรก็ตาม แม้หนังสือพิมพ์จะปิดตัวไปแล้ว แต่ในช่วงนี้ความสนใจของ นักกิจกรรมจากหนังสือพิมพ์แม่น้ำต่อแนวคิดประชาคมก็ยังมีมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะคุณธีรทัต ศรีไตรัตน์ และ คุณวิราวดี วัฒนกิจ รวมทั้งกลุ่มนักกิจกรรมทางสังคมอีกหลายคนที่มีโอกาสได้เรียนรู้และทำความเข้าใจแนวคิดประชาสังคมเพิ่มมากขึ้นจากการเดินทางไปอบรมกับ อาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ในวาระต่างๆ ดังนี้

ต้นปี พ.ศ. 2540 คุณวิราวดี วัฒนกิจ เดินทางไปอบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ เรื่อง Social Marketing ที่คำแนะนำรีสอร์ฟ กาญจนบุรี ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิด และเริ่มพูดถึงการขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนว่าจะมีการขับขยายจากการคิด การพูด สรุการลงมือทำ(Action)

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 คุณธีรทัต และคุณเสริญ อินทรักษ์ เดินทางไปประชุมอบรมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ เรื่อง Communication For Social Change (หลักสูตร Change Agent) ที่ จ.สุพรรณบุรี ทำให้

เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิดครั้งใหญ่ โดยเฉพาะการปรับวิธีคิดจากการมองสังคมในเชิงลบ หรือมองปัญหาเป็นตัวดึง เป็นการมองสังคมเชิงบวก และเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้

การที่นักกิจกรรมจากหนังสือพิมพ์แม่น้ำเข้าร่วมศึกษาแนวคิดประชาสัมชโน่ ก็ได้พบกับคนที่คุ้น เคยกันอยู่แล้วเป็นอย่างดี ก็คือ **คุณสุพจน์ จริงจิตรา** นักเคลื่อนไหวทางสังคมชาวทับเที่ยงอีกคน ที่ย้ายไปเมืองรอบครัวที่เมืองหาดใหญ่และได้สนใจศึกษาเคลื่อนไหวในแนวทางประชาสัมคมอยู่บ้างแล้ว ด้วยการรู้จักกับ อ.ชัยวัฒน์เป็นการส่วนตัว จากจุดนี้คุณสุพจน์จึงเริ่มเข้าไปเคลื่อนไหวเรื่องประชาสัมคมในทับเที่ยงในระยะต่อมา

ตลอดช่วงเวลาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่ามีจุดเน้นอยู่ที่กลุ่มกิจกรรมสายสังคมการเมืองเป็นหลัก เนื่องจากเป็นช่วงของบรรยายกาศทางการเมืองภาคประชาชนกำลังคึกคัก อย่างไรก็ตามกลุ่มกิจกรรมสายอื่น ๆ ก็ดำเนินงานของตัวเองไปตามวาระ และยังเข้าร่วมกิจกรรมทางฝ่ายสังคมการเมืองอีกด้วย เช่น คุณเยียนอิน ผันเชียน นักกิจกรรมจากสมาคมจีน เยียนบทความด้านสังคมวัฒนธรรมจีนลงใน นสพ.แม่น้ำ และอีกหลาย ๆ คน จากกลุ่มต่างๆ ก็เข้าร่วมการร่วงรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมฟังการประชุม แนวคิดประชาสัมคม จนกระทั่งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ก็ยังเป็นตัวเร่งให้คนทับเที่ยงหลากหลายกลุ่มเหล่านี้ หันหน้ามาปรับทุกข์ผูกมิตร กันมากขึ้น

“การเกิดขึ้นของเวทีترังเครื่องนา”

ปลายปี พ.ศ. 2540 ถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์แม่น้ำจะหยุดดำเนินการไปแล้ว แต่คณะกรรมการสืบทอดหนังสือพิมพ์ หลายคนก็ยังคงอยากรажานในเชิงสร้างสรรค์สังคม ประกอบกับกระแสเรียกร้องจากกลุ่มผู้ อ่านหรือ芬芳 ของหนังสือพิมพ์แม่น้ำที่ติดใจในบทวิเคราะห์เจาะลึกและจำนวนของเหล่านักเขียนอิสระ จึงทำให้กลุ่มนักกิจกรรมต้องคิดหาหนทางเคลื่อนไหวทางสังคมกันต่อ ในที่สุดก็เลือกใช้วิธีการเปิดเวทีเสวนा เพราะช่วงที่ผ่านมา ประเด็นในหนังสือพิมพ์ได้กลายเป็นประเด็นสาธารณะตามวงสภากาแฟไปแล้ว และการพูดคุยถึงปัญหาของเมืองก็ได้พัฒนาไปถึงการการเปิดเวทีพูดคุยกันแล้ว เริ่มตั้งแต่เวทีเรียนรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ และเวทีเรียนรู้เรื่องประชาสัมคมในปี พ.ศ. 2539 อีกทั้งการจัดเวทีก็สามารถทำได้ทันที เพราะไม่ต้องลงทุนมาก และคาดหวังผลสำเร็จได้ เพราะกระและสังคมกำลังเป็นใจ กลุ่มนักกิจกรรมจากหนังสือพิมพ์แม่น้ำจึงได้เป็น "กลุ่มแก่นนำ" ในการจัดเวทีเสวนា โดย อ.สมเจตนา ช่วยตั้งชื่อให้ว่า เวทีตrangเครื่องนา แทนนักกิจกรรมที่ร่วมกันเป็นหลักในเวทีนี้ได้แก่

อ.สมเจตนา มุนีโน้奈ย

คุณแลวิญ อินทรักษ์

คุณประภาส ใจจนพิทักษ์

คุณธีรัตต์ ศรีไตรรัตน์

คุณวิราวดี วัฒนกิจ

คุณชนะ เสียงหลาย

คุณชัยพร จันทร์หอม

ซึ่งการเกิดขึ้นของเวที่นี้ทำกับว่า กลุ่มแก่นนำได้ใช้แนวคิดประชาสังคม ในการทำกิจกรรมทางสังคม แล้วนั่นเอง เมื่อว่าจะยังอยู่ในระดับการปฏิบัติการทางความคิดก็ตาม

เดือนมกราคม พ.ศ. 2541 เริ่มการจัดเวทีตั้งเครื่องครัวที่สวนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (หรือที่ชาวตั้งเรียกว่า เขาเปี๊ยะอย) หลังจากนั้นก็จัดต่อเนื่องทุกเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง ช่วงเวลาในการจัดเวทีคือ 13.00 - 16.00น. เวทีตั้งเครื่องครัวจัดมาอย่างต่อเนื่อง โดยจะสลับสับเปลี่ยนสถานที่ในการเสวน้าไปเรื่อยๆเพื่อไม่ให้ผู้ที่มาเข้าร่วมเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เช่น จัดที่สวนสาธารณะบ้าง จัดที่โรง เรียนเทคโนโลยีบ้าง จัดที่ห้องประชุมของเทศบาลบ้าง จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมในเวทีตั้งเครื่องครัวซึ่งแรกจะมีประมาณ 10-20 คน ในช่วงครั้งแรกจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่พอครั้งที่สามเป็นต้นมาจำนวนผู้เข้าร่วมจะมากขึ้น แต่ต่อมาจำนวนผู้เข้าร่วมจะลดลงทุกครั้ง ทำให้กลุ่มแก่นนำต้องแก้ไขด้วยการเพิ่มการสื่อสารประชุมสัมพันธ์ จนทำให้ผู้เข้าร่วมมีมากขึ้น และตึงพันธมิตรที่อยู่ทั่วจังหวัดตั้ง ซึ่งเรียกันว่าเครือข่าย 4 เกโล(เกโลเข้า เกโลนา เกโลเด เกโลเมือง)เข้าร่วมด้วย ซึ่งทำให้กลุ่มผู้เข้าร่วมกว่า 40 คนนั่นเอง ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมเพิ่มมากและหลากหลายขึ้น แต่ต่อมาก็เฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณ 20 คนนั่นเอง

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มาเข้าร่วมในเวทีตั้งเครื่องครัว จะเข้าร่วมเป็นการส่วนตัว ในฐานะปัจเจกที่สนใจไม่ได้เข้าร่วมโดยเป็นตัวแทนกลุ่มหรือองค์กรอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม พอก็จะจัดกลุ่มผู้เข้าร่วมได้ดังนี้

1. แก่นนำเวทีตั้งเครื่องครัว
2. นักกิจกรรมกลุ่มต่างๆ
3. แก่นนำชุมชนในเขตเทศบาล
4. ข้าราชการเทศบาลและนักการเมืองท้องถิ่น
5. กลุ่มผู้สนใจ เช่นนักธุรกิจ ประชาชนทั่วไป

ในบรรดาผู้ที่เข้าร่วมทั้งหมดนี้ยกเว้นจากกลุ่มแก่นนำแล้วยังมีสมาชิกใหม่ที่เป็นขาประจำของเวทีจำนวน 9 คน ซึ่งต่อมาได้กล่าวเป็นกำลังสำคัญ ในการร่วมก่อตั้งประชาคมทับเที่ยง หรือแม้แต่บางคนที่เข้าร่วมเป็นการนำจัดเวทีเสียเอง ได้แก่

คุณธานินทร์ เดชธรรมดล	จาก รภส.
คุณประนอม เดชธรรมดล	ภารยาคุณธานินทร์ผู้สนใจเรื่องสุขภาพ
คุณประจวบ กฤชณพันธุ์	จากกลุ่มโยคะ
คุณสุขจิต กฤชณพันธุ์	จากกลุ่มโยคะ
คุณนิศากร เวชกิจกุล	นักธุรกิจ
คุณจรวรยา ถาวร	จากชุมชนหนองยวน
คุณปีญญา จันทร์เพชร	จากชุมชนโคลกขัน
คุณอนันต์ ชากชื่อ	จากชุมชนโคลกยูง
คุณพิทยา ชูณห์อรรถกิจ	นักธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้าง
คุณวิชิต ภาคสุพร	นักกิจกรรมอิสระ

การจัดเรียนรู้ที่ตั้งค่า ได้รับการเกื้อหนุนอย่างดีจากนายชาลี กาญจนายกเทศมนตรีซึ่งได้รับข่าวสารดังกล่าวมาจากการชี้ว่าที่ตั้งค่า แก่นนำคนสำคัญของกลุ่ม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสนใจและสนับสนุนคุณเดย์เป็นการส่วนตัวอยู่แล้ว และด้วยความสามพันธ์ส่วนตัวประกอบกับความน่าสนใจของกิจกรรมทำให้คุณชาลียินดีที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมการจัดเรียนรู้ที่ตั้งค่าเป็นอย่างดี โดยจะสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินงานเพื่อใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าสถานที่ และค่าวัสดุอุปกรณ์ และมอบหมายให้ คุณระรวย เข่วน์เสภูฐกุล หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลนครตั้ง และคุณสุมณฑา วาริสุนทร ข้าราชการเทศบาลเป็นผู้ประสานงานกับกลุ่มแก่นนำและอำนวยความสะดวกในการจัดเรียนรู้ที่ตั้งค่า การมีค่านิรบุรากิจการเข้าเป็นเครือข่าย ทำให้สามารถดำเนินความสะดวกในการจัดเรียนรู้ที่ตั้งค่า ไม่สามารถจัดการเองได้ทั้งหมด

ด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างแกนเรือที่ตั้งเคฯ นำกับนายกเทศมนตรีวีเน่เบง ทำให้เทศบาลนครตั้งกล้ายเป็น "พันธมิตร" หลักผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดทำที่ตั้งเคเสนา และผู้บริหารของเทศบาลก็ให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้โดยนำไปบูรณาไว้ในแผนงานด้านการเสริมสร้างกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในเชือ โครงการว่าโครงการสัมมนาประชาชนเพื่อร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น และจัดสร้างงบประมาณสนับสนุนให้จำนวน 5 หมื่นบาท โดย คุณธีรทัต จะเป็นผู้เขียนแผนขึ้นไปให้เทศบาลว่าต้องการใช้จ่ายอะไรบ้าง ส่วนการเบิกจ่ายเงินนั้นเทศบาลจะดำเนินการเองทั้งหมด

เมื่อเทศบาลให้การสนับสนุน กลุ่มแกนนำทีตั้งเคฯ จึงส่งແนี่ประชาสัมพันธ์ไปให้กลุ่มคนในชุมชน เขตเทศบาลเข้าร่วมในเวทีตั้งเคฯด้วย เพราะเทศบาลทำงานกับคนในชุมชนเขตเทศบาลทั้ง 26 ชุมชนอยู่แล้ว จึงสามารถติดต่อประสานงานกันได้ง่าย เรียกว่าเป็นการใช้ช่องทางเครือข่ายของรัฐในการทำงาน

ในเวทีตั้งเคฯ ที่มีผู้เข้าร่วมหลากหลายนั้น มีนักกิจกรรมทางสังคมคนหนึ่ง คือ คุณวิชิต ภาคสุพรชัย ให้ความสนใจต่อเนื่องและต่อมาได้ร่วมเป็นหนึ่งในกลุ่มจัดการเวที มีบทบาทเด่นในการประสานงานร่วมกับ คุณธีร์ทัต ทำให้การจัดเวทีตั้งเคฯมีความคล่องตัวขึ้นอย่างสูง

การพยายามจัดเวทีให้มีเนื้อหาつなงกันใจทำให้แกนนำทีตั้งเคฯแสวงหาข่าวสารที่ทันสถานการณ์ และองค์ความรู้ใหม่ที่อาจจะต้องนำมาใช้เป็นข้อมูลในการเสวนา จากการศึกษาพบว่า ในระยะนี้ กลุ่มแกนนำทีตั้งเคฯ มีโอกาสสัมผัสกับสังคมภายนอกโดยการเข้าร่วมประชุมที่ CIVICNET เป็นผู้จัดหรือเป็นผู้ร่วมจัดกับองค์กรต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความรู้และความคิดใหม่ๆ ที่จะนำมาเผยแพร่ในเวทีตั้งเคฯ

เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2541 กลุ่มแกนนำทีตั้งเคฯ คือคุณธีร์ทัต ศรีไตรรัตน์ กับคุณชนะ เสียงหอย ก็ได้เข้าร่วมการประชุมเรื่อง "ประชาคมกอบบ้านก្នុងเมือง" จัด ณ โรงเรียนตั้ง กรุงเทพฯ เวทีนี้เป็นผลพวงมาจากกิจกรรมศรษฐกิจที่ทำให้บ้านเมืองอยู่ในภาวะระส่ำระสาย โดยคุณสุพจน์ จริงจิตรา เป็นคนหนึ่งที่ร่วมจัดเวทีครั้งนี้ เวทีนี้สร้างความยิ่งใหญ่ขึ้นในจิตใจของกลุ่มแกนนำทีตั้งเคฯ เป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้กลุ่มแกนนำเกิดความมั่นใจในแนวทางของพัฒนาประเทศที่จะขับเคลื่อนด้วย แนวคิดประชาสังคม จึงต้องการขยายความคิดตั้งกล่าวให้คนที่ไม่เข้าร่วมในเวทีตั้งเคฯได้รับรู้ด้วย

เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2541 แกนนำจึงตัดสินใจเชิญวิทยากรจาก การประชุมประชาคม กอบบ้านก្នុងเมือง คือ อาจารย์ขวัญสรวง อติโพธิ และ รศ.ดร.อนุชาติ พวงสำลี มาเป็นวิทยากรบรรยายในเวทีตั้งเคเสวนา และใช้หัวข้อการประชุมในครั้งนั้นว่า "ประชาสังคมกับการกอบบ้านก្នុងกิจกรรม" ครั้งนี้เองที่ได้ขยายกลุ่มผู้เข้าร่วมเสวนา จากเดิมที่มีเพียงกลุ่มคนในเขตเมืองทับเที่ยงเป็นการประสานกับกลุ่มคนในเขตเข้าเขตนา และเขตเลือดเข้ามาร่วมด้วย เนื่องจากกลุ่มแกนนำทีตั้งเคฯ เห็นว่าประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ประกอบกับขณะนั้นเป็นช่วงที่ประเทศไทยกำลังประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจ ทุกคนกำลังต้องการทางออกของชีวิต

การประชุมในครั้งนี้ทำให้แนวคิดประชาสังคมได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะที่จะเป็นแนวทางใหม่ในการแก้วิกฤตสังคม และทุกคนก็มีความเชื่อมั่นว่าการรวมตัวกันของภาคพลเมืองแม้เพียงกลุ่มเล็กๆ แต่ก็มีพลังสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้ นอกจากนั้นความคิดดังกล่าวยังทำให้ผู้เข้าร่วมประชุม โดยเฉพาะแกนนำที่ตั้งใจเกิดความยืดหยุ่นอย่างจตุลักษณ์ ได้แต่คุยกันมานาน

ในปี พ.ศ. 2541 นี้ก็เป็นช่วงที่คุณสุพจน์ จริงจิตรา ได้เริ่มเข้าไปเคลื่อนไหวประชาสังคมในทับเที่ยง โดยที่เป็นผลสืบเนื่องจากระยะนั้นสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (CIVICNET) กำลังรุกงานประชาคมในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยในภาคใต้นี้ระยะแรกมุ่งเป้าไปที่จังหวัดนครศรีธรรมราชในกลุ่มกิจกรรมของนายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช และจังหวัดสงขลาในกลุ่มของคุณพรรณิภา โสตถิพันธุ์, อ.พิชัย ศรีใส แต่งานก็ไม่คืบหน้ามากนัก คุณสุพจน์จึงพยายามเสนอให้ทางสถาบันมุ่งเอาจริงที่ตั้งเป็นเป้า หมายอีกแห่งหนึ่ง โดยลงไปเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง ด้วยแนวคิดว่าหากจะให้ประชาสังคมในทับเที่ยงเกิดขึ้นได้ต้องให้ นักกิจกรรมอาสาใส่ยอมรับ ซึ่งต่อมาก็สรุปได้ว่า อ.สมเจตนา มีความสนใจ แต่ผู้อาสาใส่ท่านอื่น เช่น อ.เปลือง และนายแพทย์จำรัส ยังไม่ค่อยสนใจมากนัก ด้วยเห็นว่าแนวคิดประชาสังคมจะไม่เอื้อ อำนวยต่อการทำ กิจกรรมของกลุ่มสมัชชา ตั้ง เนื่องจากมุ่งจับปัญหาสังคมที่เป็นประเด็นร้อนมีความขัด แย้งระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องทำข้อมูลให้ชัดเจน แยกผิดแยกถูก แม้จะขัดแย้งกับคนบางกลุ่มก็ยอม ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำแนวคิดประชาสังคมที่เน้น การประนีประนอม ประสานหล่ายฝ่ายมาใช้ ซึ่งบางกรณีเท่ากับยอมให้ สืດมาตามสมกับสีขาวจนกลายเป็น สีเทาไป ดังคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์เปลืองที่ว่า

“การลดลงคงจะก้าวสองก้าวในความคิดของสมัชชาตั้งมีความรู้สึกว่าจะทำให้เรื่องมัน เป浊ๆไป มันเป็นเรื่องที่เรียกว่า ‘ดำเนิน’ ขาวก็ไม่ขาว การไปสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริงมันคง จะลำบากมาก เพราะงานสมัชชาเป็นงานร้อน เขาทำลังต่อสู้กันอยู่สองฝ่าย ถ้าเราปล่อยให้ เป浊ๆไป มันก็ทำให้ชาวบ้านเสียเปรียบ”

(อาจารย์เปลือง คงแก้ว: สัมภาษณ์ 2 พฤศจิกายน 2544)

อย่างไรก็ตามการที่กลุ่มที่สนใจแนวคิดประชาสังคมได้ อ.สมเจตนา มาร่วมก็ถือว่าพอที่จะทำให้ สามารถรุกคืบไปได้อย่างมีพลัง

ในส่วนการจัดเวทีตั้งเดสนาในช่วงหลังเริ่มมีปัญหาจากการขยายตัวของกลุ่มผู้เข้าร่วมที่ หลากหลายมากขึ้น จากเดิมที่เป็นนักกิจกรรม ข้าราชการ นักธุรกิจ ที่จัดกลุ่มได้ก่อเป็นชนชั้นกลาง ซึ่งพอใจกับ การพูดคุยแลกเปลี่ยน และมีรู้สึกกดดันให้ต้องทำอะไรไปมากกว่านั้น เพราะแต่ละคนก็มีฐานชีวิตที่พอดูได้

อย่างมั่นคงตามสมควร แต่ภายหลังมีก่อสู้อื่น ๆ เช่น ชาวบ้านจากชุมชนเทศบาลเข้าร่วมและ เริ่มเรียกร้องต้องการการนำผลการพูดคุยไปปฏิบัติจริง จึงเริ่มมีการวิจารณ์จากผู้เข้าร่วมว่า เวทีไม่มีคาดหวังให้สาธารณะ ถึงแม้ว่าทุกคนจะเข้าใจว่าเวทีตั้งเดียวเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนข่าวสาร แต่เมื่อมีการพูดถึงประเด็นที่เป็นปัญหา หลายอาชุนที่มาเข้าร่วมจึงคาดหวังว่าจะได้คาดหวังที่เป็นรูปธรรม การพูดอย่างเดียวจึงเปรียบเหมือน “หมายเหตุเดินทาง” ซึ่งหมายถึงได้แต่ส่งเสียงแต่ทำอะไรไม่ได้

ผลสะท้อนจากชาวบ้านหลายคนที่เข้าร่วมมีกังวลบ่นว่าเวทีนี้ได้แต่พูดเรื่องใหญ่ๆ ใกล้ตัวและพูดกันอย่างเดียวแต่ไม่ลงมือทำอะไรมาก จากระบบทุกภาคชีวิตรณ์ตั้งกล่าว ประกอบกับความเชื่อมั่นในการดำเนินงานตาม แนวคิดประชาสัมคม ทำให้กลุ่มแทนน้ำที่ตั้งเดียว เริ่มมีความคิดว่าจะต้องเปลี่ยนแปลง เวทีของการพูดคุยให้เป็นเวทีของการแสดงออกความร่วมมือเพื่อการปฏิบัติอย่างจริงจังเสียที

สาระของการพยายามหาทางนำเสนอแนวคิดประชาสัมคมไปสู่การปฏิบัตินั้นมืออยู่สองประเด็นสำคัญคือ การแสดงหัวรูปแบบกิจกรรม หรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสมสมสำหรับการเริ่มนั้น กับการแสดงหัวแหลม ประมาณ สำหรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขณะที่กำลังแสดงหัวรูปแบบกิจกรรมกันอยู่นั้น ในระดับประเทศมีกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF) ซึ่งเป็นองค์กรทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อแก้ปัญหา สังคมในมิติต่าง ๆ โดยมีสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา(LDI)เป็นผู้รับผิดชอบและต้องการกระจายงานของ SIF ไปยังพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งสำหรับในเมืองทับเที่ยงคุณสุพจน์ จริงจิตรา ซึ่งมีส่วนรับรู้การเกิดขึ้นของกองทุนนี้ตั้งแต่ ตนจึงคิดถึงกองทุน SIF เข้าประสานกับการทำงานของนักกิจกรรมที่กำลังเคลื่อน ให้ตามแนวทางประชาสัมคมกันอยู่ โดยหวังจะได้เป็นแหล่งงบประมาณให้กับกิจกรรมต่าง ๆ ขณะ เดียวกันก็ให้กิจกรรมต่าง ๆ ตอบสนองต่อเป้าประสงค์ในการสร้างเสริมชุมชนของ SIF อย่างไรก็ตามในระยะนี้ SIF ยังอยู่ในช่วงเริ่มนั้น ไม่มีรูปแบบโครงสร้าง รูปแบบกิจกรรม และคนทำงานที่ชัดเจน การเชื่อมต่อกับกลุ่มกิจกรรมในตั้งเดียวเราจึงยังไม่มีอะไรเป็นรูปธรรมมากไปกว่าการนำเข้ามาเป็นประเด็นพูดคุยกันในเวทีตั้งเดียว เวทีในเดือนตุลาคม พ.ศ.2541 โดยใช้สถานที่วัดตันตยาภิรมย์ (วัดตันตอ) เพื่อสร้างการรับรู้และรู้จักกองทุนใหม่นี้

การจัดเวทีตั้งเดียว คุยกันเรื่อง SIF นี้ใช้งบประมาณของ SIF นับเป็นครั้งแรกที่ไม่ใช้งบประมาณของเทศบาล โดยการพูดคุยเป็นไปตามกระบวนการหลักในหมู่คนทำงานภาคประชาชนช่วงนั้น ว่าจะยอมรับเงิน กองทุน SIF หรือไม่ เพราะวิเคราะห์กันว่าเงิน SIF ได้มาจากภารกิจธนาคารโลก มีเงื่อนไขมากมาย และเป็นการทำงานชุมชนที่ใช้เงินนำหน้า จนในที่สุดจะนำไปสู่การทำลายฐานชุมชนมากกว่าจะช่วยชุมชนกระแสโดยทั่วไปจึงแบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งยอมรับ SIF ฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับ SIF กลุ่มแทนน้ำที่ตั้งเดียวไม่ยอมรับ SIF แต่คุณสุพจน์

อกว่าจะพังรายละเอียดก่อนจึงเชิญคุณบรรจุต นະแสง และคุณสมพันธ์ จิรันดร บุคลากรของ SIF ในภาคใต้ มาชี้แจงในเวทีตั้งค่า ดังกล่าว จนได้ข้อสรุปว่าบางคนเคยไปทำงาน SIF

ปลายปี พ.ศ.2541 เวทีตั้งค่าเสวนาซึ่งกำหนดจัดเดือนละครั้งเริ่มลดความถี่ลงบ้าง แต่ไม่ได้ยกเลิกไป เพียงแต่มีความต่อเนื่องน้อยลง และค่อยๆ หยุดเว้นช่วงยาวมากขึ้นเมื่อมีประชามติทั่วเที่ยงเกิดขึ้นแล้ว (ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2545 ยังมีการจัดเวทีตั้งค่า อยู่บ้างเป็นระยะ ๆ โดยมีคุณวิชิตเป็นผู้ประสานงานหลัก) ลักษณะนี้ก็เป็นเหมือนดังเช่นกลุ่มสมัชชาตั้ง ที่ไม่เคยมีการประการศูนย์ลาก แต่ที่บทบาทค่อย ๆ หายไปก็ เพราะไม่มีประตีนเดินที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็หมายความว่าหากมีเหตุปัจจัยที่เหมาะสม ก็พร้อมจะกลับมาได้ทันที เพราะถือว่ากลุ่มยังคงอยู่ โดยอยู่ในตัวคนที่เคยร่วมกันนั้นเอง

3. ผลจากการเคลื่อนไหวในช่วงก่อรุปรวมตัว

จากสถานการณ์ และความเคลื่อนไหวทั้งหมดในช่วงนี้ ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญ การเสวนาของนักกิจกรรมที่ร้านสามัญชน การเปิดหนังสือพิมพ์แม่น้ำ กระทั่งการเปิดเวทีตั้งค่าเสวนา ได้ส่งผลที่สำคัญหลายประการ เป็นเหมือนห่วงโซ่ของประชาสังคมที่กำลังจะเติบโตต่อไป และ เป็นปัจจัยเอื้อให้กับการเกิดประชามติทั่วเที่ยงในช่วงรวมพลบ้านแต่งสังคมต่อไป ได้แก่

3.1 ผลจากการเคลื่อนไหวปฏิรูปการเมืองก่อนเปิดรับแนวคิดประชาสังคม

1.) การเคลื่อนไหวของกลุ่มสมัชชาตั้งทำให้คนทั่วเที่ยงมีความตื่นตัวและสนใจเข้ามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะต่าง ๆ เช่นเรื่องร่างรัฐธรรมนูญ เรื่องปัญหาเมืองทั่วเที่ยง

2.) เวทีร่างรัฐธรรมนูญ ทำให้คนทั่วเที่ยงหลากหลายกลุ่มได้มีโอกาสสื่อสารกัน มีความคุ้นเคยกันมากขึ้น สร้างพื้นฐานที่สำคัญของการร่วมมือกันแบบประชาคมให้แก่คนทั่วเที่ยง คือ การเข้าร่วมอย่างเท่าเทียม สื่อสารอย่างอิสระ การยอมรับความเห็นที่แตกต่าง ผู้เข้าร่วมจึงมีจิตใจที่เปิดกว้างและเข้าใจปัญหาของเมืองในภาพรวมมากยิ่งขึ้น

3.) การเคลื่อนไหวของนักกิจกรรม มีส่วนทำให้การเมืองห้องถินเปลี่ยนแปลงไปสู่กลุ่มที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และต่อมาภายเป็นพันธมิตรที่สำคัญของกิจกรรมเพื่อสังคมต่าง ๆ โดยเฉพาะกับประชามติทั่วเที่ยง

3.2 ผลกระทบความเคลื่อนไหวในการเปิดรับแนวคิดประชาสัมคม

- 1.) การนำแนวคิดประชาสัมคมมาเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนท้องถิ่นคือ หนังสือพิมพ์เม่น้ำและรายการวิทยุเพื่อประชาธิปไตย ทำให้คนทั่วไปได้เรียนรู้แนวคิดประชาคมในวงกว้าง
- 2.) ทำให้นักกิจกรรมได้รู้จัก และเข้ามีสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก คือ อ.ชัยวัฒน์ ติระพันธ์ และสถาบัน CIVICNET
- 3.) ทำให้สถาบัน CIVICNET ใช้พื้นที่ตัวเองเป็นเป้าหมายการพัฒนาประชาสัมคม
- 4.) การเปิดเวทีเรียนรู้แนวคิดประชาสัมคมทำให้คนทั่วไปได้รับความรู้จากแนวคิดนี้ดีขึ้น
- 5.) แกนนำเปลี่ยนแนวคิดอย่างสำคัญถึงสองครั้งคือ ครั้งแรกเปลี่ยนจากการวิพากษ์ปัญหาสาธารณูปโภคสู่การวิพากษ์ปัญหาสาธารณูปโภค อย่างเดียวมาเป็นแนวคิดว่า ต้องลงมือทำด้วย ครั้งต่อมาเปลี่ยนจากแนวคิดวิพากษ์เชิงลบ เป็นการมองเชิงบวก มุ่งแสวงหาพันธมิตรที่หลากหลายมาร่วมแก้ปัญหาสาธารณะ
- 6.) การเกิดขึ้นของเวทีตัวเอง หมายถึง การที่แกนนำนักกิจกรรมที่สนใจแนวคิดประชาสัมคมเริ่มนำแนวคิดตั้งกล่ำมาลงมือปฏิบัติแล้ว แม้จะเป็นขั้นปฏิบัติการทางความคิดแต่ก็เป็นขั้นตอนสำคัญ ซึ่งส่งผลอย่างสำคัญต่อการก่อรุปความคิดของผู้เข้าร่วม จนมีนักกิจกรรมเพิ่มขึ้นเป็นกลุ่มก้อนในลักษณะที่หลากหลาย กว่าเดิม อาจกล่าวได้โดยรวมว่าตลอดช่วงนี้ชื่นนักกิจกรรมโดยเฉพาะในกลุ่มหนังสือพิมพ์เม่น้ำได้ ห่วงกล้าความคิด ไปหลายครั้ง แนวคิดประชาสัมคม ก็ได้แตกหน่องออกมามากแล้วในทับเที่ยง และพร้อมจะเติบโตต่อไป
- 7.) ผู้เข้าร่วมนำความคิดจากเวทีตัวเองเสนอไปขยายผลในกิจกรรมของตนเอง เช่นคุณวิชิตนำไปพัฒนากิจกรรมกลุ่มคอมทรัพย์ กลุ่มสุขภาพ ในละแวกบ้านของตนเอง (อ.นาโยง) คุณปัญญา จันทร์เพชร ที่นำไปขยายผลเรื่องกลุ่มคอมทรัพย์ในชุมชนของตน เป็นต้น จะเห็นว่าแม้ว่าเวทีตัวเองจะเป็นเวทีพูดคุย แต่ผลจากการพูดคุย ก็ส่งผลถึงระดับปฏิบัติในส่วนย่อยของผู้เข้าร่วมแต่ละคน เป็นพัฒนาการที่เติบโตขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ
- 8.) ทำให้เกิดนักกิจกรรมที่สนใจแนวคิดประชาคมได้แก่
  - อ.สมเจตนา มุนีโมไนย
  - คุณเสริญ อินทรักษ์
  - คุณประภาส ใจจนพิทักษ์
  - คุณธีราทัต ศรีไตรรัตน์
  - คุณวิราวดี วัฒนกิจ
  - คุณชนะ เสียงหลาย
  - คุณชัยพร จันทร์หอม
  - คุณวิชิต ภาคสุพร

គុណសុພារ ទី១

9.) ทำให้นักกิจกรรมจากกลุ่มนี้ มาสมทบเป็นกำลังสำคัญร่วมกับนักกิจกรรม ที่สนใจแนวคิดประชาสัมคม ทำให้กลุ่มเติบโตขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่

គុណវានិនីទំនើបរាងដល	ចាប់ ក្រកស.
គុណវរននុយោគ ទំនើបរាងដល	រាយរាជគុណវានិនីទំនើបស្ថិតិថែរក្សា
គុណវរននុយោគ ករុម្ភិនុយោគ	ចាប់ ក្រកស.
គុណសុខិត ករុម្ភិនុយោគ	ចាប់ ក្រកស.
គុណនិសារ វេជ្ជកិច្ចកល	ឯកសារកិច្ចការ
គុណទរយា តាមរ	ចាប់ ក្រកស.
គុណបៀបុណ្ណោះ ឈានទំនើបរោង	ចាប់ ក្រកស.
គុណអនុនគ័រ ឱកទីផូ	ចាប់ ក្រកស.
គុណពិធីយា ឬុណុលីទំនើបរាងកិច្ច	ឯកសារកិច្ចការ

ຜູ້ພ່ວມວິດ	ຜູ້ອ່ານຫາງກາແພີ	ຜູ້ປະແນວຄົດ	ຜູ້ຕັບ
ນໍາໃຊ້ດິຈຳທາງສັນຕິພາບ ທີ່ນໍາໃຊ້ເຫັນຫຍງ	ສໍາອັນກາລຸງພຸນ, ອີຈະກວດວິຊາກາງເຊື້ອງ	ນັກອີຈະກາງຮົມ ນັກອີຈະກາງຮົມ	ເຮືອງົງກົງຈຳປາລັບລົງໃຈປະເມີນຕົ້ນ
ໄລຍະເຕີສ ວິໄລສ	1. ໂຮງໝໍກອບປະນະລັດກັບສູງທ່ານ ແລ້ວ CIVICNET	ກຳລັງມຸນກົດຈັກຮຽນ ໂໜ້າເທິງ ໂດຍ ເຂົາພາກຕັ້ງໝູນທັນສ່ວນພົມພໍານັ້ນ	ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ ແລ້ວນຳ
ອ. ສົມບັດທີ່ ປິຈະພັນດີ	2. ໂຮງໝໍຍາຍເຫຼືອມະນຸຍາມ ໂທ	ນັກອີຈະກາງຮົມ, ພົມທະຫາທີ່ສົ່ງໃນ ກົງວົງວາງ	ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ ແລ້ວນຳ
17 ສ.ຄ. 2539	ນັກພະນັກງົດຈັກຮຽນ ບຸນດຸກ	ສາງເທົ່ານັ້ນທີ່ຈົດຫຼັກ ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ ແລ້ວນຳ	ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ ແລ້ວນຳ
ມະຈຸດກົງງານທີ່ສົ່ງໃຫ້ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ	ມະຈຸດກົງງານທີ່ສົ່ງໃຫ້ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ	ມະຈຸດກົງງານທີ່ສົ່ງໃຫ້ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ	ມະຈຸດກົງງານທີ່ສົ່ງໃຫ້ກົດຕາງໝາຍໃຫ້ບໍ່ມີເຄີຍນີ້ເປັນ

บทที่ 6

ประชาคมทับเที่ยงในช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคม

ความนำ

แนวคิดประชาสังคมได้รับความสนใจอย่างรวดเร็วจากนักกิจกรรมทางสังคมในทับเที่ยง แม้จะไม่สนใจกันทุกคน แต่ก็มากพอที่จะเริ่มต้นขักขวนคนอื่น ๆ มาร่วมขบวนการสร้างสรรค์เมืองทับเที่ยงตามแนวคิดประชาสังคม โดยในช่วงของเวทีตัวรังเศวนาถือได้ว่าหน่ออ่อนของประชาคมทับเที่ยงได้ลงอกงามขึ้นทั่วไปแล้ว ด้วยการร่วมเพาะสร้างของคนทับเที่ยงนั้นเอง และก้ามุ่นแก่นนำเวทีตัวรัง เกิดนหน้าต่อด้วยความมุ่นมั่นให้เกิดประชาคมทับเที่ยงขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อได้ขักขวนคนทับเที่ยงหั้งเมือง มา “ลงแขกปักดำเนิน” ประชาสังคมให้เต็มเมือง

ในบทนี้จะแสดงผลการศึกษาให้เห็นถึงการเตรียมการของกลุ่มแก่นนำเวทีตัวรัง และบรรดาผู้เกี่ยวข้องหนุนเสริมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประชาคมทับเที่ยง จนประชาคมเกิดขึ้นได้ และเริ่มต้นปฏิบัติการภายใต้การสนับสนุนของเทศบาลนครตัวรัง ซึ่งจะกินเวลาตั้งแต่ช่วงการลิ้นสุดความต่อเนื่องของเวทีตัวรัง เค คือเดือนตุลาคม พ.ศ. 2541 จนถึงการทำแผนปฏิบัติการของประชาคมทับเที่ยงเสร็จสิ้นพร้อมจะเริ่มทำ งานไปในแผนงบประมาณของเทศบาล เค คือ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 โดยมีผลการศึกษาสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความเคลื่อนไหวของนักกิจกรรมที่สนใจประชาสังคม
2. การเตรียมการเพื่อการเกิดขึ้นของประชาสังคม
3. เวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงปี 2552
4. ผลที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวในช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคม

1. ความเคลื่อนไหวของนักกิจกรรมที่สนใจประชาสังคม

ต้นปี พ.ศ. 2542 แก่นนำเวทิตรัพเคฯ เดินหน้าต่อเพื่อแปรผลความเรียกร้องต้องการจากเวทิตรัพ
เคฯ คือให้สามารถนำประเดิมที่พุดคุยกันไปสู่การปฏิบัติ โดยเป็นที่แน่นอนแล้วว่าการปฏิบัตินั้นต้องเป็นไป
ตามหลักการประชาสัมคม

ความหมายของเมืองน่าอยู่ (นิยามขององค์กรการอนามัยโลก) ก็คือเป็นเมืองที่มีการสร้างสรรค์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง เน้นเรื่องคุณภาพชีวิต สุขภาวะทั้งกาย จิต และสังคม ทั้งนี้กระบวนการที่ให้ได้มาต้องเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นมีอนาคตใช้เพื่อให้เมืองทับเที่ยงน่าอยู่ ก็คือ การแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมของเมืองทับเที่ยง ทำสังคมทับเที่ยงให้น่าอยู่ ให้คนทับเที่ยงมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยให้คนทับเที่ยงนั้นเองมาร่วมกันทำ

รอยต่อเชิงพัฒนาการระหว่างเวทีตัวงค์และงาน “ไปสู่การจัดเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยง ซึ่งจะก่อให้เกิดประชามติทับเที่ยงต่อไปนั้น เกิดจากการสรุปบทเรียนของกลุ่มแก่น้ำใจที่ตัวงค์ฯ ที่ต้องการยกระดับการเคลื่อนไหวจากระดับวงเสวนา ไปสู่ระดับปฏิบัติการ ดังนี้

1. จำเป็นที่จะต้องมีกระบวนการทางสังคมบางอย่าง เพื่อดึงทุนทางสังคมที่เป็นศักยภาพของเมืองออกมากทั้งหมดให้ได้ ทั้งทรัพยากร, ภูมิปัญญา, คน(Social Mobilization) ที่สำคัญคือรากเหง้าทางวัฒนธรรมดังเดิมคือทุนทางสังคมที่สำคัญที่สุด

2. เมื่อวิเคราะห์ถึงทุนทางสังคมของทับเที่ยง พบร่วมกันที่อยู่ในองค์กร, ชุมชน, สมาคม ต่าง ๆ คือทุนทางสังคมที่สำคัญ โดยเฉพาะชุมชน, สมาคมที่เก่าแก่ อันได้แก่ สมาคมจีนโพ้นทะเล(หลายสมาคม), พุทธสมาคม, ชุมชนท่ากลาง, ชุมชนท้ายพรุ, สโมสรไลอ้อนส์, สโมสรโวตารีฯ ฯลฯ กลุ่มชุมชนสมาคมเหล่านี้ล้วนมีจิตสำนึกรักสามัคคีอ่อนข้างสูง สร้างเกตได้จากกิจกรรมที่กระทำต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือมีความไวต่อการรับรู้สถานการณ์บ้านเมือง พึงพาคนเองได้สูง

3. องค์กรชุมชนของเทศบาล ซึ่งถือเป็นองค์กรจัดตั้งทั้ง 22 ชุมชนนั้น แม้ในระยะที่ผ่านมา ทางเวทีตัวงค์และงานเป้าหมายໄว้เพื่อล้อมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นเพราง่ายต่อการสื่อสารเชื่อมต่อ แต่ทว่ากลับล้มเหลว เพราะชุมชนจัดตั้งเหล่านี้ขาดจิตสำนึกรักสามัคคี(public mind) และกลุ่มชุมชนก็มีทัศนะ “ฝากผิว ฝากไข้” กับเทศบาลเกือบทุกเรื่อง ทำให้พึงตนเองไม่ได้ แต่ในความล้มเหลวมีบางคนที่ตื่นตัวขึ้นมา เช่น นายปัญญา จันทร์เพชร ที่รวมกลุ่มก่อตั้งกลุ่มคอมทรัพย์สัจจะแสนสุข, ลุงประจำบ้านและป้าสุขจิตร กฤษณะพันธ์ แห่งกลุ่มโยค และกลุ่มเด็กในตลาดที่รวมตัวกันในนามสโมสรเพื่อนเยาว์

จะเห็นได้ว่าแก่น้ำใจที่ตัวงค์และงาน มีความชัดเจนทั้ง บทเรียนจากของเก่า คือเวทีตัวงค์ฯ และเป้าหมายใหม่ คือ เมืองทับเที่ยงน่าอยู่ รวมทั้งชัดเจนใน กระบวนการที่จะไปสู่เป้าหมาย อันมีจุดเริ่มต้นที่เวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยง ดังกล่าวแล้ว โดยได้กำหนดดยุทธศาสตร์ในการเริ่มต้นเคลื่อนขบวนไปสู่ เป้าหมายว่าเป็น ยุทธศาสตร์ล้อมสร้างประชาคมเมือง ทั้งนี้มีการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานว่า แม้จะตระหนักถึงพลังและศักยภาพของกลุ่มและสมาคมต่าง ๆ แต่การจะดึงศักยภาพของกลุ่มเหล่านั้นมาเป็นเรื่องยาก ทั้งสมาคมจีนโพ้นทะเล ต่าง ๆ สโมสรโวตารี สโมสรไลอ้อนส์ ที่มีกลุ่มนักศึกษาเกี่ยวสัมพันธ์กัน และเป็นกลุ่มนำในธุรกิจท่องเที่ยวนี้ไปด้วย การสื่อสารเชื่อมโยงต้องเป็นไปอย่างรัดกุมรอบคอบ ต้องนำเสนอภารกิจรวมทางสังคมในทัศนะเชิงบวก ด้วยความจริงใจ และซึ่งให้เห็นถึงข้อดีของพลังที่จะเกิดจากการเชื่อมโยงกัน ซึ่ง

ติกว่าอยู่โดยเดียว ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผนึกกำลังร่วมกับเทศบาลโดยอาศัยความร่วมมือดังกล่าว เพื่อให้มีให้กลุ่มเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วม โดยกำหนดดูแลศาสตร์ ดังนี้

1. ชุมชนเมืองน่าอยู่ เป็นเข็มมุ่งร่วมไปกับกรมอนามัย ซึ่งกำลังลงมาดำเนินการในเมืองตั้งตามแนวทางองค์กรอนามัยโลก

2. ใช้กระบวนการ FUTURE SEARCH CONFERENCE (FSC) สร้างพันธกิจร่วม โดยผ่านทางแผนปฏิบัติการและหลักเลี้ยงปัญหาที่อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งในท้องถิ่น

3. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะส่งผลสะเทือนกับสังคมเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะกลุ่ม ชุมชน, สมาคม ที่เก่าแก่ และมีความยั่งยืนขององค์กรต่อข้างสูง รวมทั้ง กลุ่มชุมชนเกิดใหม่ที่มีทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่น

4. ผลักดันให้องค์กรท้องถิ่น(เทศบาล)และจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มชุมชนต่าง ๆ สร้าง พันธกิจร่วมในลักษณะการดำเนินงานพหุภาคี

5. ด้านข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ทั้งในระดับโลกและประเทศไทยทั้งวิชาการประสานกับ CIVICNET เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ท้องถิ่น

วันที่ 17 - 18 มกราคม 2542 กลุ่มแกนนำทีตั้งเครือข่ายอาชาร์ชัยวัฒน์มาบรรยายและขยายความคิดเรื่องการสร้างประชาคม โดยการจัดทำเวทีวิสัยทัศน์และชูประเด็นเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นร่วม การประชุมครั้งนี้นอกจากกลุ่มแกนนำแล้วก็ยังเชิญพันธมิตรหลักคือเทศบาล และสมาชิกที่แกนนำเห็นว่า สนใจเข้าร่วมอย่างจริงจังมาตั้งแต่เวทีตั้งเครือข่ายทั้งสิบหก十分 16 คนเข้าร่วมด้วย ผลจากการประชุม คือเสียงตอบรับที่ดีจากผู้เข้าร่วมทุกคนว่าแนวคิดประชาสังคมจะเป็นแนวทางใหม่ในการพัฒนาเมืองทั้ง เที่ยงไห่น่าอยู่ เมื่อทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกันแล้วจึงมีมติตกลงกันว่าอีก 6 เดือนข้างหน้า (วันที่ 11 - 12 - 13 มิถุนายน พ.ศ. 2542 ต่อมาเลื่อนเป็นวันที่ 30 - 31 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม พ.ศ. 2542) จะมีการจัดประชุม "วิสัยทัศน์ทั่วเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552" โดยตั้งสโลแกนไว้ว่า "หนึ่งความคิดของคุณจะอบอุ่นไปทั่วเมือง" และมุ่งการชูประเด็น "เมืองน่าอยู่" เป็นเข็มมุ่ง

หลังการประชุมร่วมกันแม้จะเข้าใจในหลักการของการทำวิสัยทัศน์เพื่อสร้างเมืองให้น่าอยู่ แต่กลุ่ม พันธมิตรหลักคือเทศบาล ก็ยังพยายามไม่มีท่าทีว่าจะลงมือปฏิบัติอะไรมากนัก เนื่องจากเทศบาลเองก็ยัง นึกภาพไม่ออกว่าการสร้างวิสัยทัศน์คืออะไรแน่ ทำอย่างไร และจะนำไปสร้างเมืองให้น่าอยู่ได้อย่างไร แต่ ช่วงนั้นก็มีเหตุการณ์ที่ทำให้แกนนำทีตั้งเครือข่าย ได้รับความเชื่อถือจากเทศบาลมากยิ่งขึ้น เหตุมาจากที่เทศ

บาลมีแผนจะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่ต้องการแก้ไขในเมืองตัวจริง แต่นักการเมืองฝ่ายค้านก็ออกมาบอกร่วมกันว่า เทศบาลจะต้องสร้างสิ่งแวดล้อมที่ต้องการแก้ไขในเมืองตัวจริง คนในทับเที่ยงหลายคนเมื่อได้ยินดังนั้นจึงเกิดความไม่พอใจ ใจดัดดังกันเป็นกลุ่มคนรักกระพังสุรินทร์ และมีการประท้วงไม่ให้ลงสร้าง ค้านกันไปค้านกันมานานเหตุการณ์เริ่มบานปลาย นายกเทศมนตรีจึงเรียกกลุ่มแกนนำเวทีตัวจริง เข้าไปหารือว่าจะแก้ไขอย่างไรดี แกนนำจึงเสนอให้มีการเปิดเวทีสาธารณะเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับฝ่ายที่ต่อต้าน โดยวางแผนว่าในการจัดเวทีสาธารณะให้เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ต่อต้านได้พูด “ได้แสดงความรู้สึกและถ่ายทอดสิ่งที่เข้าใจรับรู้มาให้หมดเพราะถ้าเทศบาลไปอธิบายหรือไปชี้ขาดอาจจะไม่ให้เข้าพูด ก็เหมือนน้ำที่กำลังไหลเขียวแล้วเราเรือเข้าไปชิง เมื่อเทศบาลปล่อยให้กลุ่มผู้ต่อต้านพูดและรับฟังปัญหาทั้งหมดแล้ว สุดท้ายฝ่ายเทศบาลก็อธิบายให้เข้าใจว่าไม่ได้ลงสร้างอย่างที่กลุ่มผู้ต่อต้านกำลังเข้าใจ เพียงแต่จะปรับปรุงขอบสระให้ดูสวยงาม และจัดระเบียบการค้าขายสินค้าภายในสวนสาธารณะให้เรียบร้อยเท่านั้น จนในที่สุดเหตุการณ์ก็คลายไปในทางที่ดี จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มแกนนำเวทีตัวจริง มีความน่าเชื่อถือขึ้นมากในสายตาของเทศบาล เมื่อเสนอเรื่องการทำเมืองน่าอยู่จึงได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

เหตุการณ์ดังกล่าวเท่ากับเป็นการ “ทดลองวิชาประชาสังคม” ของกลุ่มแกนนำเวทีตัวจริง เนื่องจากได้ผลดี การเปิดพื้นที่ให้ทุกคนได้เข้ามาร่วมมือกันจะให้ผลดี ให้ผลเชิงสร้างสรรค์ และนำไปสู่ทางออกของปัญหาซึ่งทุกฝ่ายต่างก็พอกใจ แกนนำก็ยิ่งมีกำลังใจและมั่นใจว่าเดินถูกทาง

จากนั้นกลุ่มแกนนำเวทีตัวจริง เกิดความคิดของการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในลักษณะประชาสังคม โดยมีเป้าหมายของความร่วมมือคือการสร้างเมืองน่าอยู่เข้าไปขยายต่อในเวทีตัวจริง เสนนา ปรากฏว่าคนส่วนใหญ่ที่มาเข้าร่วมเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง เพราะทุกคนเป็นกับการพูดคุยเพียงอย่างเดียวมานานแล้ว เมื่อมีข้อเสนอว่าจะให้ร่วมมือกันลงมือทำอะไรอย่างจริงจังทุกคนดึงพอใจมาก สรวนประเด็นเมืองน่าอยู่ก็เป็นประเด็นร่วมที่ทุกคนเห็นด้วย แต่ปัญหาที่คือทุกคนมีภาพเมืองน่าอยู่ในใจที่แตกต่างกัน เช่น บางคนก็บอกว่าเมืองจะน่าอยู่ได้ก็ต้องมีการปลูกต้นไม้ให้เต็มเมือง บางคนบอกว่าเมืองน่าอยู่ต้องเป็นภาพเด็กชั้นจักรยาน ไม่มีรถที่ก่อให้เกิดมลภาวะ บางคนก็บอกว่าเมืองจะน่าอยู่ได้เราจะต้องร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้ขยายตัวได้ เป็นต้น เมื่อมีข้อเสนอที่อยากจะเห็นภาพของเมืองน่าอยู่ที่แตกต่างกันมาก หมายผลสรุปคือ ภาพของเมืองน่าอยู่จะออกแบบอย่างไรก็ขอให้เกิดขึ้นจากเวทีการประชุม “วิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552” ที่อาจารย์ชัยวัฒน์จะลงมาดำเนินการให้ ในเวลานี้ทุกคนที่มาเข้าร่วมเกิดความสนใจมากขึ้นเป็นพิเศษ เพราะทุกคนกระหายให้รู้ว่าการประชุมวิสัยทัศน์คืออะไร และการประชุมวิสัยทัศน์จะนำไปสู่การสร้างเมืองน่าอยู่ได้อย่างไร

เดือนเมษายน 2542 กลุ่มแกนนำเข้าร่วมประชุมกับ อ.ชัยวัฒน์ พร้อมกับผู้สนใจประชาสังคม อื่น ๆ ทั่วประเทศ ที่กรุงเทพฯ ในช่วงนี้กรมอนามัยซึ่งเคลื่อนไหวเรื่องเมืองน่าอยู่ร่วมกับองค์การอนามัยโลก(WHO) ก็เริ่มเข้ามาเคลื่อนไหวเรื่องแนวคิดเมืองน่าอยู่กับหน่วยราชการและภาคประชาชนไปอย่างสอดคล้องกับการดำเนินงานของแกนนำ ตัวแทนจากกรมอนามัยเข้าคุยกับเทศบาลและเข้าคุยกับกลุ่มแกนนำที่จะทำวิสัยทัศน์ฯ 2-3 ครั้ง กลุ่มแกนนำก็เลยจัดเวทีให้พูดคุยกันอย่างเป็นทางการ ผลปรากฏว่าทางภาคประชาชนก็มีกลุ่มคนที่ต้องการจะทำ ทางภาคราชการคือเทศบาลก็เต็มใจจะสนับสนุนทุกด้าน และกรมอนามัยเองก็ตกลงว่าจะสนับสนุนงบประมาณเพื่อเข้าจะได้ผลการวิจัยของเข้าไปด้วย เมื่อทุกฝ่ายตกลงกันก็เลยกล้ายเป็นพันธกิจร่วมกันจะต้องจัดวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ขึ้นให้ได้

ในช่วงที่แกนนำมีความชัดเจนถึงแนวทางกิจกรรมตามแนวคิดประชาสังคม พร้อมทั้งมีเทศบาลเป็นพันธมิตรที่แข็งแรงนั้น ทางด้าน SIF ก็มีความเคลื่อนไหวที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น หลังจากที่กลุ่มนักกิจ กรรมในทับเที่ยงให้การยอมรับและถือว่าไหน ๆ กองทุนนี้ก็จะลงมาในพื้นที่อยู่แล้ว เมื่อไม่มีทางเลี้ยงก็จะเข้าร่วมจัดการเพื่อให้เป็นโอกาสที่ดีแก่ชุมชนเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยคุณชัยพร จันทร์หอมได้รับเป็นประธานของ SIF ในจังหวัดตรัง มีคุณวิชิตไปร่วมงานด้วย และเตรียมจะเริ่มขยายงานลงสู่ชุมชน โดยมีทิศทางที่ชัดเจนของตัวเอง จะเห็นว่าไม่ได้เป็นไปตามความคิดของคุณสุพจน์ในเบื้องต้นที่จะให้ SIF และกิจกรรมตามแนวประชาสังคมที่จะจัดขึ้นเป็นหนึ่งเดียวกัน เพราะต่างฝ่ายต่างมีแนวทางที่ชัดเจนของตัวเองในระยะนี้เท่านั้น เกิดขึ้นเมื่อต้นเดือนเมษายน แต่ก็มีการต่อรองและปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถกำหนดได้ชัดเจนในทันที แต่ก็มีการตกลงกันว่าจะดำเนินการต่อไปในระยะยาว ที่สำคัญคือการร่วมมือกันระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐ ที่จะสนับสนุนและให้การสนับสนุนแก่กัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงระหว่างคนทำงาน SIF กับกลุ่มเป้าหมาย และเวทีประชุมเตรียมการก่อตั้งประชาคมทับเที่ยง ที่จัดขึ้นอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ความเคลื่อนไหว	ผู้ดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
ค้นหาแนวทางนำแนวคิดประชาคมไปสู่กิจกรรมที่คนทั่วไปยังปฏิร่วมกันได้	แกนนำเวทีตัวแทนฯ	อ.ชัยวัฒน์ เสนอให้ใช้แนวกิจกรรมของเมืองน่าอยู่ เพราะทุกคนเกี่ยวข้องกับเมือง แกนนำยอมรับแนวคิดนี้
ประเมินผลเวทีตัวแทนฯ	แกนนำเวทีตัวแทนฯ	พบว่ามีความสำเร็จในการสร้างคนที่สนใจเพิ่ม และทำให้เห็นทุกทางสังคม คือกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งน่าจะมาร่วมกัน ก่อกิจกรรมสร้างประชาคมขึ้นได้
เปิดเวทีขยายความคิดเรื่องการสร้างประชาคม โดยการจัดทำวิสัยทัศน์และชูประเด็นเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นร่วม	แกนนำเวทีตัวแทนฯ อ.ชัยวัฒน์	ชาวทั่วไปยัง และเทศบาลให้ความสนใจมาก และตกลงกันจะ จัดประชุม "วิสัยทัศน์ทั่วไปยังเมืองน่าอยู่ 2552" โดยตั้งคำขวัญไว้ว่า "หนึ่งความคิดของคุณจะอบอุ่นไปทั่วเมือง" และมุ่งการชูประเด็น "เมืองน่าอยู่" เป็นเชิงมุ่ง
สำรวจหาพันธมิตรดำเนินการ	แกนนำเวทีตัวแทนฯ	ได้เทศบาล และกรมอนามัยมาเป็นพันธมิตร สนับสนุนงบประมาณในการจัดเวทีวิสัยทัศน์ทั่วไปยัง 2552

ตารางแสดงการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างพลังตามแนวคิดประชาสังคม

2. การเตรียมการเพื่อการเกิดขึ้นของประชาสัมคม

กลุ่มแกนนำและสมาชิกจากเวทีตัวรังเคนะเสนอ รวมทั้งคุณสุพจน์ จริงจิตรา จำนวนทั้งสิ้น 16 คน คือ

แกนนำ

อ.สมเจตนา มุนีโน้ ไนย
คุณservipun อินทรักษ์
คุณประภาส ใจวนพิทักษ์
คุณธีร์ทัต ศรีไตรรัตน์
คุณวิราภรณ์ วัฒนกิจ
คุณชนะ เสียงหลาย
คุณชัยพร จันทร์หอม
คุณวิชิต ภาคสุพร
คุณสุพจน์ จริงจิตรา

สมาชิกคนสำคัญ

คุณธนานิท เดชธราดาล
คุณประนอม เดชธราดาล
คุณประจวบ กฤชณพันธุ์
คุณสุขจิต กฤชณพันธุ์
คุณนิศากร เวชกิจกุล
คุณจรวรยา ถาวร
คุณปัญญา จันทร์เพชร

หัวหนุมดนี้ได้ร่วมกันเป็นผู้เตรียมการเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยง 2552 โดยมีระยะเวลา 6 เดือนของการเตรียมความพร้อม ได้ทำงานอย่างหนัก เพื่อร่วมกันวางแผนอย่างรัดกุมและรอบคอบมากที่สุด เพราะการประชุมในครั้งนี้เป็นการประชุมที่หวังผลในเชิงความร่วมมือ หรือการซักซานให้มาร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อสร้างเมืองทับเที่ยงให้กลายเป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อให้การประชุมสมบูรณ์แบบและผู้ที่มาเข้าร่วมประชุมพร้อมที่จะประกาศเจตนารวมใจในการพัฒนาร่วมกันอย่างเป็นทางการและสมควรใจ จากการศึกษาพบว่าแกนนำนำยุทธศาสตร์ที่ตนกำหนด มาແປเป็นกลยุทธ์การจัดการและการสื่อสาร ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดประชุมวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 ดังนี้

1. การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

จากประสบการณ์และผลการประเมินเวทีตัวรังเคนฯ ทำให้แกนนำมุ่งเลือกกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมกลุ่มคนหลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะในด้านต่าง ๆ มาก่อน เช่น สมาคมจีนต่างๆ ห้องจีนใหญ่ จีนยกเกี้ยน จีนแคะ, ชมรมท่องเที่ยว, สโมสรโวต้ารี่, สโมสรไลอ้อนส์, พุทธสมาคม เป็นต้น เมื่อร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเดิมที่มีอยู่ทำให้ได้จำนวนของกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยในเบื้องต้นกลุ่มแกนนำกำหนดจำนวนคนที่จะเข้าร่วมไว้คร่าว ๆ 50-60 คน ซึ่งพอจะแยกได้เป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 นักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาในเทศบาล ประมาณ 20 คน

เป็นส่วนที่ไม่มีปัญหาเพราการประชุมครั้งนี้ได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารของเทศบาลอยู่แล้ว ส่วนที่ 2 เป็นส่วนใหญ่คือภาคประชาชน ประมาณ 40 คน และส่วนที่ 3 คือกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิอีกประมาณ 10 คน

2. การซูประเด็นเรื่องเมืองน่าอยู่

เพื่อให้ดึงดูดความสนใจจากทุกกลุ่ม เป็นเวทีที่ยินดีต้อนรับทุกแนวความคิด ขอเพียงให้มีจุดร่วม กันคือการสร้างเมืองทับเที่ยงให้น่าอยู่ ดังนั้นการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายจึงต้องมีการอธิบายและการทำ ความเข้าใจถึงที่มาที่ไปและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประชุมให้ชัดเจน

3. การดำเนินงานภาคนาม

มีการแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนกับผู้ปกครองในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน เขตเทศบาล เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อเมือง 2 ด้าน คือ ลิ่งที่ประทับใจ และสิ่งที่อยากแก้ไขในเมืองตั้ง โดยให้นักเรียนและกลุ่มเด็กออกไปแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่ ตลาดนัด เทศบาลนครตั้ง แบบสอบถามทั้งหมด 700 ชุด ประชาชนให้ความร่วมมือตอบกลับมาถึง 500 ชุด การ ดำเนินงานภาคนามเท่ากับเป็นการช่วยประชาสัมพันธิกิจกรรมเมืองน่าอยู่ให้เพร่หลายในวงกว้างและทำ ให้ประเด็นเมืองน่าอยู่กล้ายเป็นประเด็นใหม่ที่ทุกคนในสังคมจับตามอง

4. การประชุมเตรียมความพร้อมของทีมงานอย่างสม่ำเสมอ

มีการประชุมเตรียมพร้อม และสรุปความก้าวหน้าในการเตรียมการอยู่เสมอ เพื่อสร้างความมั่นใจ ว่าจะมีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมดังที่วางแผน และเข้าร่วมด้วยระดับความเข้าใจที่ดีพอ โดยตั้งคณะกรรมการ แบ่งงานกันในช่วงเตรียมการเป็น 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์, ฝ่ายออกแบบสอบถาม, กองเลขานุการ, ฝ่ายวิชาการการประชุมเตรียมการนี้มีสองแบบคือการประชุมประเมินความคืบหน้าของทีมงานเอง และ การประชุมกับกลุ่มองค์กรที่ตอบรับเข้าร่วม เพื่อประเมินปริมาณและคุณภาพผู้ที่จะเข้าร่วม พร้อมทั้งสร้าง ความเข้าใจความตื่นตัวต่อเวทีเปิดด้วย ชี้แจงการประชุมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงวันจัดเวทีในระยะเวลา 6 เดือนที่ เตรียมงานนั้นสรุปจากบันทึกของแทนนำได้ ดังตารางต่อไปนี้

วัน เวลา	ประเด็น	บทสรุป/ผลที่ได้
17-18 มค.42	เชิญ อ.ชัยวัฒน์มาวงศารอบ เวทีวิสัยทัศน์	1.ต้องประสานกับลุมเป้าหมายเพิ่มขึ้น ให้กว้าง กระจาย และ ประสานกับกรมอนามัย 3.ได้คัดนะทำงาน(แกนเวทีตั้งเดิม)
ก.พ.-มี. ค.42	คณะกรรมการค้นหา ประเมิน กลุ่มเป้าหมาย หลายครั้ง	มีกลุ่มแสดงตัวเข้าร่วมเพิ่มขึ้น คือ โรมารี กลุ่มศิลปิน เครือข่ายองค์กรการเงินชุมชน
28 เม.ย.42	ทดลองประชุมแลกเปลี่ยน “ทำ อย่างไรให้ทับเที่ยงน่าอยู่” มี คนร่วม 40 คน	1.กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เริ่มตื่นตัว แต่ข้าราชการยังไม่สนใจ 2.การประชาสัมพันธ์ด้านกว้างยังไม่ดี
7 พ.ค. 42	กรมอนามัยมาทำกระบวนการ A.I.C. ให้ข้าราชการท้องถิ่น	ข้าราชการเริ่มตื่นตัว มองเชิงบวกมากขึ้น
8 พ.ค.	กรมอนามัยพบประกันด้วยเค ^{ส่วน}	1.ได้รับการยืนยันงบประมาณเวทีวิสัยทัศน์จากการ อนามัยและเทศบาล 2.แนวโน้มการร่วมมือพหุภาคีรัฐ+ประชาชน สดใส
23 พ.ค. 42	คณะกรรมการประชุมเตรียมการ วางแผนการเชื่อมโยงองค์กร รัฐ+ประชาชน	1.วิทยาลัยสาธารณสุขศิรินธรเข้าเป็นองค์กรร่วมจัด 2. เลื่อน เวทีเป็น 30-31 ก.ค. และ 1 ส.ค. 42
29 พ.ค. 42	คณะกรรมการประชุมแบ่งงาน	1.ได้ฝ่ายงานต่าง ๆ 2.กำหนดวันที่ 1 และ 5 มิ.ย. ทำงานภาคสนาม
1 มิ.ย. 42	ส่งเอกสารแนวคิดเมื่องน่าอยู่ ให้เอกชน ราชการช่วยเผยแพร่	-
5 มิ.ย. 42	ประชุมกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่า จะเข้าร่วมเวทีวิสัยทัศน์ และ แจกแบบสอบถาม 700 ชุด	-
16 มิ.ย.	ประชุมสรุปผลการทำงานของ วันที่ 1 และ 5 มิ.ย.	1.มีการตอบแบบสอบถาม 500 ชุด 2.การประชุมกลุ่มเป้าหมายล้มเหลว ผู้เข้าร่วมน้อยมาก จากที่กำหนดไว้ 50 คน 3.ราชการ ห้างร้าน เผยแพร่เอกสารยังได้ผลน้อย

		3.มีองค์การเข้าร่วมเพิ่มคือ พุทธสมาคม
20 มิ.ย. 42	ประชุมสรุปงานของคณะกรรมการทุกฝ่าย และเชิญองค์กรเป้าหมายเข้าร่วมด้วย	1.กองเลขานุการนำร่างรายชื่อกลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ให้เสร็จก่อน 7 ก.ค. 2.กองเลขานุการส่งเอกสารเชิญกลุ่มเป้าหมายภายใน 15 ก.ค. และได้ผลตอบรับภายใน 20 ก.ค. 3.มีองค์การเข้าร่วมเพิ่ม คือ สมาคมท่องเที่ยวตรัง, ใจอ่อนส์, ชมรมท่องเที่ยว, ธนาคาร ธ.ก.ส. ตรัง
24 มิ.ย. 42	กองเลขากำนัลเงินบประมาณ	เทศบาลให้งบ 92,600 ที่เหลือใช้งบรวมอนามัย
7 ก.ค. 42	ประชุมกองเลขากังสุดท้าย	เสนอตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ 7 ฝ่าย ในวันเวลาที่วิสัยทัศน์
20 ก.ค. 42	ประชุมคณะกรรมการทุกฝ่ายยืนยันจำนวนผู้เข้าร่วม	มีผู้ตอบรับโดยตรงประมาณ 70 คน
30-31 ก.ค.-1 ส.ค.	เวลาที่วิสัยทัศน์ทั้งหมด เวลา 08.00-16.00 น. ณ สถานที่จัดงาน จังหวัดตรัง ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒	

จากการศึกษาข้อมูลในช่วงการเตรียมเวทีวิสัยทัศน์นี้ ทำให้สรุปได้ว่าเกณฑ์และคณะกรรมการทั้งหมดที่เข้าร่วมมีการเตรียมงานอย่างดีมาก ทำให้นอกเหนือจากกลุ่มแกนนำและสมาชิกสมทบจากเวทีรังสิต ประมาณ 16 คนแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนจากพันธมิตร คือเทศบาล และกรมอนามัย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มต่างๆ ทยอยแสดงตัวว่าจะเข้าร่วมในเวที โดยเฉพาะจากกลุ่มกิจกรรมสายวิถีวัฒนธรรม และองค์กรธุรกิจ เช่น โกรทารี, สมอสไรล์อ้อนสตรัง, สมาคมท่องเที่ยวตรัง, พุทธสมาคม ชมรมท่องเที่ยว, กลุ่มศิลปิน, หรือแม้แต่ ธนาคาร ธกส. ตรัง, เครือข่ายองค์กรการเงินชุมชน ทำให้สามารถจัดตั้งคณะกรรมการที่มี ที่ปรึกษา 4 คน ประกอบด้วยนายเฉลิมชัย ปรีชานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นสำคัญ และมี คณะกรรมการจำนวน 44 คน ประกอบด้วยนายชาลี กางอิม นายกเทศมนตรี เป็นประธาน องค์ประกอบที่เหลือเป็นนักกิจกรรมทางสังคมจากทุกกลุ่มทุกฝ่ายในทั่วประเทศ มีนายธีรัตน์ ศรีไตรรัตน์ เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการทั้งหมดแบ่งเป็น 7 ฝ่าย ดังนี้

1. คณะที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้ความสัมภากและแก้ไขอุปสรรคซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการประชุม
2. คณะกรรมการดำเนินการ มีหน้าที่ดำเนินการประสานงานด้านต่างๆ
3. คณะกรรมการจัดการประชุม มีหน้าที่จัดการประชุมประสานงานกับคณะกรรมการดำเนินการ
4. คณะกรรมการฝ่ายเอกสารและการเงิน มีหน้าที่จัดเตรียมเอกสาร สิงพิมพ์ ตลอดจนการเบิกจ่ายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โปรดังใจ
5. คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ต้อนรับและให้ความสัมภากแก่ผู้เข้าร่วมประชุม - สังเกตการณ์ - วิทยากร
6. คณะกรรมการฝ่ายยานพาหนะ มีหน้าที่จัดยานพาหนะรับส่งวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุม ตลอดจนผู้สังเกตการณ์
7. คณะกรรมการติดตามประเมินผล มีหน้าที่ติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์ประเมินผลการจัดทำวิสัยทัศน์ทั้งหมดเที่ยงเมื่อ นำอยู่ 2552

จากการเต็รี่มงานอย่างดีทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้กลุ่มเป้าหมายและสาขาวิชานะชีวนิเวศทับเที่ยงได้รับทราบแนวคิดเมื่อง่าอยู่อย่างกว้างขวาง มีการสื่อสารทำความเข้าใจประเด็นหลักของการประชุมซึ่งยังเป็นเรื่องแปลกใหม่ นอกจากนี้เอกสารเชิญประชุมทั้งหมดออกในนามเทศบาล โดยมีเนื้อหาที่นักจากบอกถึงสาธารณะประชุมแล้ว ยังบอกถึงความสำคัญและการให้เกียรติผู้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วม ดังนี้ข้อความในหนังสือเชิญประชุมตอนหนึ่งว่า

“หากทั้งเที่ยงเป็นเช่นต้นไม้..ทับเที่ยงวันนี้ก็คงไม่ต่างอะไวกับต้นไม้ที่เริ่มแคระแกร็วน ขาดบูรณาการแต่วันสิ้นสภาพ และถูกกลืนหายไปกลางเวลา เอกเช่นเดียวกับเมืองใหญ่ ๆ หลายเมืองในประเทศไทยนี้

คงมีเพียงบุคคลผู้มีจิตวิญญาณที่ล้ำมนต์ดีงาม กล้า圃ารณาตัวมาลดลงรวมหัวใจนี้กกำลังเป็นเม็ดน้ำ บูรณาการ หล่อเลี้ยงทั้งเที่ยงให้เปล่งงาม สมบูรณ์ท่ามกลางยุคสมัยที่เคลื่อนผ่านเท่านั้น

ท่าน..คือ บุคคลพิเศษผู้ที่ได้รับการเลือกสรรจากคณะกรรมการทำงานวิสัยทัศน์ทั้งหมดเที่ยงนำอยู่ 2552 แล้ว ว่า คือ ผู้ก้าวหน้าบูรณาการแห่งยุคสมัยที่มีศักยภาพและจิตวิญญาณสาธารณะอันเต็มเปี่ยม ที่พร้อมจะถ่ายทอดลัทธิธรรม ใจและสมองสู่สองมือ มาสร่วมกำหนดอนาคตทั้งหมดเที่ยงให้รุ่งเรืองได้

หนังสือเชิญดังกล่าวทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจและมีทัศนคติที่ต่อต่อการประชุม ดังจะเห็นได้จากข้อสังเกตที่กลุ่มแกนนำได้บันทึกไว้หลังจากการประชุมเตรียมความพร้อมครั้งสุดท้ายในวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ดังนี้

- การประชุมครั้งนี้ทุกฝ่ายได้แสดงถึงความร่วมมือเชิงนโยบายด้วยเฉพาะองค์กรท้องถิ่นเริ่มต้นตัวและตระหนักในคุณค่าของวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 ที่จะเกิดขึ้น
- ในขณะทำงานภาคประชาชนได้แสดงถึงความเร่าร้อนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหลังเกิดวิสัยทัศน์ และแผนปฏิบัติการ (ซึ่งยังไม่เกิดขึ้น)
- แต่ละคน แต่ละองค์กรมีที่มาที่หลากหลาย มีภารกิจของแต่ละองค์กรต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกัน คือการก่อเกิดวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 ทำให้เกิดพันธสัญญาทางใจอย่างเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะความรู้สึกได้ถึงความเอื้ออาทรตลอดการประชุม

3. เวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552

3.1. กรอบแนวคิดของการจัดประชุม

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มแกนนำได้กำหนดกรอบแนวคิดของเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ไว้ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมของผู้เข้าประชุม ดังต่อไปนี้

“ปัจจุบันปัญหาเมือง เป็นปัญหาที่ซับซ้อน และซุ่มซ่อนอยู่ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนและสังคมมากยิ่งขึ้น ไปเรื่อย ๆ และด้วยวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยที่กำลังส่งผลกระทบอย่างหนักอยู่ในปัจจุบัน ก็ยิ่งทำให้ “เมือง” ได้รับผลกระทบ ขยายผลออกไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง มิเพียงได้ส่งผลกระทบต่อเมืองในระดับใหญ่ อาทิ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ หาดใหญ่ ฯลฯ เท่านั้น แต่กำลังส่งผลกระทบในระดับท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง อย่างยกที่จะหลีกเลี่ยง ห่างจากปัญหาการวางแผน ความยากจน ยาเสพติด การหลักไหหลาแรงงานจากภาคชนบทเข้าสู่ภาคเมือง และจากแรงงานเมืองในที่อยู่อาศัยคืน ปัญหาความแออัด แหล่งเสื่อมโทรม(สลัม) modulus modulus ทั้พยากรธรรมชาติ และจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบ ฯลฯ

ต่อปัญหาที่ถูกโถม และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ “เมือง” มีสภาพที่อ่อนแอ และตกอยู่ใต้เงื่อนไขของการดั้งรับทำให้ “เมือง” บอบช้ำ ผุก起 วน และเป็นที่แห่ดัดเดี้ยวว่า การแก้ปัญหาแบบเฉพาะหน้า หรือการแก้ไขปัญหาซึ่งครั้งคราวไม่มีแผนงานระยะยาว หรือไม่มีแผนงานในลักษณะบูรณาการแบบองค์รวม จึงเป็นการไม่เพียงพอต่อการแก้วิกฤติทางสังคมที่กำลังใหม่กระหน่ำสังคมเมืองอยู่ขณะนี้

ในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องระดมศักยภาพทั้งหมดของสังคม(Social Mobilization) อันได้แก่ ภูมิปัญญา คน ทรัพยากร และความใจของผู้คนจากทุกส่วน(synergy) อย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อร่วมกันวางแผนบนพื้นฐานและทุนทางสังคมที่มีอยู่ของท้องถิ่นไปสู่วิถีทางใหม่ ๆ ที่ทันสถานการณ์ อันจะนำไปสู่อนาคตที่ดี เกิดความน่าอยู่ในระยะยาวของสังคมเมือง เพื่อเชื่อมต่อความร่วมมือเชิงภาพชีวิตและครอบครัวที่อบอุ่น

“ทับเที่ยง” เป็นเมืองหลักของจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นเมือง ๆ หนึ่งที่ได้รับผลกระทบไม่ต่างจากเมืองอื่น ๆ ทั่วประเทศ และแม้มีองค์กรห้องถินเทศบาลเมืองตรังและส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะพยายามดำเนินการหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาและคลี่คลายวิกฤติที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่กระนั้นลำพังเพียงกำลังและศักยภาพขององค์กรปกครองท้องถินเทศบาลเมืองตรังในขณะปัจจุบันก็ไม่สามารถที่จะจัดการและเข้าถึงรากของปัญหาซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรง และมีความซับซ้อนมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา

ทางออกในวันนี้ของ “เมืองทับเที่ยง” จึงถึงเวลาที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือจากกลุ่มนักวิชาการและกลุ่มองค์กรประชาชนในลักษณะที่หลากหลาย เป็นเวทีประชาคม แบบพหุภาคีด้วยจิตสำนึกพลเมืองที่มีความรักและผูกพันต่อท้อง

กรอบแนวคิด “วิสัยทัศน์ทับเที่ยงนำอยู่ 2552” จึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุผลดังกล่าวข้างต้นและนอกรากนี้ “วิสัยทัศน์ทับเที่ยงนำอยู่ 2552” ยังเป็นเวทีกลางและกลไกไปพร้อม ๆ กันในเวลาเดียวกันด้วย

ในฐานะเวทีกลาง วิสัยทัศน์ทับเที่ยงนำอยู่ 2552 คือ เวทีประชาคมของกลุ่มองค์กรประชาชนหลายประเทศ หลายระดับ มีที่มาอย่างหลากหลาย ร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยการมองอนาคตในอีก 10 ปีข้างหน้า เป็นเชิงมุ่ง สร้างพันธกิจและจิตสำนึกของผู้คนในท้องถิ่นแทนการมองไปที่ปัญหา และการแก้ไขปัญหาซึ่งมักก่อให้เกิดความขัดแย้งอยู่เสมอ ๆ

ในฐานะกลไก คือ การดำเนินงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม เรียนรู้และคิดอย่างเป็นระบบ กล้าแสดงออกต่อทิศทางการพัฒนา สร้างกระบวนการที่กระตุ้นเร้าให้ประชาชนเกิดความรักต่อท้องถิ่น และสร้างความสมานฉันท์ที่ดีระหว่างนักการเมือง-ข้าราชการ-ประชาชน ในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันกระทำ และร่วมกันรับผล อันจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งยั่งยืนอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่ากรอบแนวคิดของแกนนำ ได้นำมายังความหลากหลายของผู้เข้าร่วม ความท่าทียังกันในฐานะภาคีร่วมที่จะทำเพื่อเมืองทับเที่ยง และไม่วิพากษ์กล่าวหา กันดังที่เคยเคลื่อนไหวในอดีต

3.2 การจัดประชุม

วันที่ 30 - 31 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2542 หลังจากการเตรียมการต่างๆพร้อมสรรพแล้วเวลา
แห่งการรอคอยของทุกคนก็มาถึง การจัดประชุม "วิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552" ได้เริ่มขึ้นอย่าง
เป็นทางการ ณ โรงแรมตรังพลาซ่า จังหวัดตรัง โดยมีวิทยากรกระบวนการ(Facilitator)ดำเนินการประชุม
คือ อาจารย์ชัยวัฒน์ ถิรพันธุ์ และ ดร.ประชิชา สถาปิตานนท์ โดยในการประชุมนี้วิทยากรได้ใช้กระบวนการ
การค้นหาอนาคต (Future Search Conference หรือ FSC) ดำเนินการประชุม ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะ
ช่วยให้ผู้เข้าร่วมมองไปท่อนาคต สร้างแรงปรารถนาสู่อนาคตที่ดีร่วมกัน ไม่มองและยึดติดอยู่ที่ตัวปัญหา
อันจะนำไปสู่ความกดหุ่ง เปื่อยหน่าย และกลัวปัญหา ที่สุดนำไปสู่การกล่าวโทษกันเอง จนขัดแย้ง ดังที่เป็น
มาตลอด โดยมีสาระหลัก ๆ ของการประชุมทั้ง 3 วัน ดังนี้

วันที่ 30 กรกฎาคม 2542

ภาคเข้าเป็นพิธีเปิด เพื่อให้เกียรติแก่หน่วยราชการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ตามด้วย การบรรยายเพื่อสร้างพื้นฐานความเข้าใจร่วมอีกครั้งให้แก่ทั้งผู้เข้าร่วม และบรรดาหน่วยราชการที่มาร่วมพิธี จากนั้นจึงเป็นช่วงของการทำความตกลง การวางแผนติดอาช่องการประชุม การใช้เทคนิค Mind map เป็นเครื่องมือ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะเป็นการประชุมอย่างมีส่วนร่วม มีคุณภาพของผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

ภาคป่าย เป็นการแนะนำตัว ตามด้วยการให้แต่ละคนย้อนอดีตทั้งอดีตตัวเอง และอดีตเมืองทับเที่ยง(ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา) เพื่อให้ผู้เข้าร่วม มองเห็นภาพเมืองทับเที่ยงมาเป็นลำดับพัฒนาการ และมองเห็นตัวเองเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในพัฒนาการนั้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ จากนั้นมาร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ร่วมกันทำความเข้าใจสภาพเมืองทับเที่ยงในปัจจุบัน และผลกระทบที่ได้รับจากปัจจัยภายนอก

วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2542

เริ่มต้นด้วยการนำเข้าข้อมูล ความคิดจากวันที่ผ่านมา มาเสนอ ภูมิปัญญาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้ทีประชุมเกิดภาพร่วมของอดีตและปัจจุบันของทับเที่ยงเท่ากัน และมองเห็นว่าตั้งเองอยู่ตรงไหนของเรื่องราวนั้น จากนั้นให้ร่วมกันค้นหาร่วางในอดีตที่ผ่านตนเอง มีสิ่งใดที่ได้ทำแล้วภำพภูมิใจ และมีสิ่งใดที่ตนนู้สึกเสียดาย ว่ายังไม่ได้ทำ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมภูมิใจในตัวเอง ระหว่างนักว่าตั้งเองมีพลังมีคุณค่า พร้อม ๆ กับระหว่างนักว่าทับเที่ยงยังมีหลักอย่างที่น่าจะทำร่วมกันได้

ช่วงป่ายจึงแบ่งกลุ่มร่วมกันออกแบบอนาคตเมืองทับเที่ยง แล้วนำมาเสนอร่วมกันเพื่อสร้างหาดูดร่วมของแต่ละคน แต่ละกลุ่ม

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2542

คิดคันกันต่อถึงการนำความประณดาดีต่อเมือง ที่ออกแบบมาหากลายร้ายจะมีจุดร่วมอย่างไร มีอะไรเป็นจุดเชื่อมโยงต่อกันและกัน จนได้ทั้งภาพใหญ่และภาพย่อยที่ลงตัวของวิสัยทัศน์ร่วมอีก 10 ปีข้างหน้าของทับเที่ยงจากที่ประชุม สมดังชื่อเรียก “วิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552” ของการประชุม

3.3 ផ្ទៀងផ្ទាត់រវាងប្រជុំវិស័យទាំងអស់ និងការពារឆ្នាំ 2552

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ พบร่วมด้านความหลากหลายของกลุ่มนั้น ครอบคลุมตามที่ผู้จัดกำหนดไว้ เรียกได้ว่าเกือบครึ่งปีแล้วที่ไม่มีคนเข้าร่วม จนกว่าจะมีการเชิญไป 70 คน ขาดไปเพียง 2-3 คนเท่านั้น และมีคนอื่น ๆ มาเพิ่มรวมผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 91 คน โดยกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่จะอยู่ใน

ช่วงอายุระหว่าง 30-60 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่สามารถเห็นความเป็นไปของเมืองทับเที่ยงในอดีตและเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเมืองทับเที่ยงได้อย่างชัดเจน

จากเอกสารสรุปการประชุมของคณะกรรมการท้องถิ่นได้แยกกลุ่มผู้เข้าร่วมเอาไว้ ดังต่อไปนี้

ลำดับ	กลุ่มสาขาอาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1.	กลุ่มผู้มีประสบการณ์ / ผู้ทรงคุณวุฒิ	13	14.29
2.	กลุ่มนักการเมือง / ข้าราชการท้องถิ่น	9	9.89
3.	กลุ่มข้าราชการภูมิภาค	7	7.69
4.	กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่น	8	8.79
5.	กลุ่มนักธุรกิจ	8	8.79
6.	กลุ่มอาชีพอิสระ	9	9.89
7.	กลุ่มเด็กและเยาวชน	3	3.30
8.	กลุ่มนักชนบทบาลนครตั้ง	10	10.99
9.	กลุ่มสังเกตการณ์	24	26.37
รวมทั้งหมด		91	100

เป็นที่น่าสังเกตว่า วิธีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมของแกนนำ แบ่งแยกเฉพาะอย่างหลักหลายแท๊ก ไม่ได้สะท้อนแนวคิดเบื้องต้นก่อนจัดเวทีของตน ที่เกี่ยวกับทุนเดิมของกลุ่มบุคคล และกลุ่มกิจกรรม จึงไม่ได้ให้ภาพรวมมีสัดส่วนของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาร่วมเท่าไหร่ เช่น สมาคมจีน สโนสราโรตารี สโนสราล้ออัน เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า เมื่อนำกลุ่มผู้เข้าร่วมมาแจกแจง โดยคำนึงถึงกลุ่มบุคคลและกลุ่มกิจกรรมที่เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยก่อนการจัดเวที และรวมถึงกลุ่มอื่น ๆ จะแยกได้ดังนี้

ลำดับ	กลุ่มสาขาวิชีพ	จำนวน (คน)
1.	แกนนำและสมาชิกประจำจากเวทีตั้งเครือข่ายร่วมกันเป็นคณะกรรมการเวทีวิสัยทัศน์ฯ	16
2.	กลุ่มกิจกรรมสายสัมภาระเมือง(ไม่รวมกลุ่มแกนนำ)	2
3.	กลุ่มกิจกรรมด้านคุณภาพชีวิต	3
4.	กลุ่มกิจกรรมด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม ได้แก่ พุทธศาสนา, ชุมชนท่ากลาง, กลุ่มศิลปิน	3
5.	กลุ่มกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ โรตารี่, สไมสร์ไลอ้อนส์ตัวรัง, สมาคมท่องเที่ยวตัวรัง,	5
6.	กลุ่มเยาวชน	3
7.	กลุ่มชุมชนของเทศบาล	8
8.	กลุ่มพันธมิตร คือ เทศบาล นักการเมืองและข้าราชการห้องถิน	10
9.	กลุ่มราชการ ได้แก่ หน่วยราชการของจังหวัด, ธนาคาร รภส.ตัวรัง	19
10.	กลุ่มนักเคลื่อนไหว ได้แก่ Civicnet และผู้สั่งเกตการณ์จากภายนอก อื่นๆ	10
11.	รวมทั้งหมด	91

จะเห็นได้ว่ามีหลายกลุ่มที่ผู้เข้าร่วมด้วยทั้งปริมาณและคุณภาพ บางกลุ่มหายไปเลย เช่น สมาคมจีนต่างๆอย่างไรก็ตามในภาพรวมกล่าวได้ว่าผู้เข้าร่วมมีมากและหลากหลายพอก็จะร่วมกันก่อตั้งประชาคมทับเที่ยงได้อย่างมีพลัง

3.4 ผลที่เกิดจากการจัดประชุม ผลผลิตสำคัญของเวทีรวมพลครั้งนี้คือ

- 1) การได้รับแบบ "วิสัยทัศน์ทันเที่ยงน่าอยู่ 2552" ร่วมกัน
2) ผู้เข้าร่วมได้วางยุทธศาสตร์และเป้าหมายในระยะเวลา 1 ปี (ตุลาคม 2542-กันยายน 2543)
โดยยุทธศาสตร์ คือ แบ่งกำลังกันตามความสมัครใจ เป็นกลุ่มปฏิบัติการสักลุ่มเพื่อทำกิจกรรมสี

ด้าน โดยกลุ่มปฏิบัติการทั้งสี่กลุ่มมีผู้รับผิดชอบหลักอย่างชัดเจนและมีคณะทำงานคือผู้ที่นัดและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละกลุ่มเพื่อการบรรลุภารกิจตามที่ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ร่วม ซึ่งได้แก่

1. “กลุ่มสุขภาพดี ชีวีเป็นสุข” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการรักษาสุขภาพ
2. “กลุ่มศรีตรัง” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและการรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. “กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน
4. “กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001” เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติในทับเที่ยงรวมตัวกันโดยใช้ชื่อว่า

ตรงจุดนี้มีประเด็นที่นำสังเกตคือ ในจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมนั้น มีเพียงประมาณ 50 คนที่ร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งของประชาคม โดยเข้าร่วมในกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ส่วนที่เหลืออย่างไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมในทันทีนั้นหมายความว่า กลุ่มกิจกรรมของประชาคมต้องไปหาสมาชิกเพิ่มเติมເเอกสารยหลัง ซึ่งบางกลุ่มที่ทำกิจกรรมมาก่อนก็มีสมาชิกอยู่แล้วจำนวนมากพอสมควร เช่น กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข กลุ่มศรีตรังกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง

ส่วนเป้าหมายภายใน 1 ปี คือ

1. สร้างศาสนា ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้รุ่งเรือง มีศูนย์แสดงศิลปะพื้นบ้าน อนุรักษ์โบราณสถาน อุทยานทางการศึกษา วัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์เมือง
2. ชาวทับเที่ยง 90% ต้องมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี เป็นชุมชนปลด有色เยอรมันดีและอาชญากรรม
3. ดำเนินการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทับเที่ยงต้องสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มีระเบียบวินัย
4. การปรับปรุงถนนสีส้าย สร้างสาธารณสีแห่ง แหล่งตลาดสดให้สะอาด มีดันไม้ร่มรื่น

นอกจากกลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 กลุ่มแล้ว กลุ่มตรังเคฯ ซึ่งเป็นกลุ่มแกนกลางของประชาคมทับเที่ยงได้วางน้ำหนักของกลุ่มไว้ในด้านการสนับสนุนด้านวิชาการ ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ได้กำหนดกิจกรรมจัดทำจดหมายข่าว ชื่อ “คลีน” ขึ้นเพื่อเป็นช่องทางส่งผ่านข่าวสารระหว่างกลุ่มปฏิบัติการ สมาชิก ของประชาคม และระหว่างประชาคมกับองค์กรพันธมิตร ภาคีต่าง ๆ แต่ปรากฏว่าขาดหมายข่าวนี้ไม่ค่อยได้จดทำ

อย่างจริงจังต่อเนื่อง เนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบชัดเจน อีกทั้งผลจากการสืบสารอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ยังส่งผลดีต่อการดำเนินงานในช่วงเริ่มต้น สภาพปัญหาจากการขาดแคลนการสืบสารจึงยังไม่ปรากฏ

ในส่วนของเทศบาลซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญ(นายชาลี กางอิม ชนะการเลือกตั้ง ในวันที่ 25 มีนาคม 2542 รับตำแหน่งต่อ) วางแผนเป็นองค์กรหลักในการสนับสนุนงบประมาณแก่ประชาคมและเสนอตัวเป็นเลขานุการของประชาคม

3) ที่ประชุมได้วางยุทธศาสตร์และเป้าหมายร่วมในระยะ 5 ปี (กันยายน 2547) ไว้ดังนี้คือ เป้าหมายร่วมในระยะ 5 ปี คือ ถนนมีต้นไม้มีริมรื่นทุกสาย, การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม, การแก้ปัญหาฯลฯ เสพติด, การทำให้ชุมชนมีการพัฒนา, การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น, การทำให้การจราจรดีขึ้น, การส่งเสริมให้สาธารณูปโภคดีขึ้น, การส่งเสริมให้การศึกษาและวัฒนธรรมดีขึ้น, การจัดเวทีชาวบ้าน

ยุทธศาสตร์ร่วมในระยะ 5 ปี คือ การร่วมกันพัฒนาเมืองให้สะอาด ร่มรื่น, การพื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน และการศาสนา, การสร้างสังคมทับเที่ยงให้เข้มแข็ง, การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกรักและหวังแห่งห้องถิน และการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุข ภาพดีทุกรูปแบบ

4) ที่ประชุมได้ร่วมกันประกาศว่าจะร่วมมือกันเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552 โดยถือเป็นพันธกิจร่วมกันในนามของ "ประชาคมทับเที่ยง" (จึงกล่าวได้ว่าประชาคมทับเที่ยงได้รับการประกาศก่อตั้งในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2542)

หลังจากเวทีวิสัยทัศน์ฯ กลุ่มปฏิบัติการทั้ง 4 ได้กลับไปประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำวิสัยทัศน์ไปแปรเป็นโครงการกิจกรรมและนำกลับมาเสนอในการประชุมร่วมกับเทศบาล เพื่อให้เทศบาลบรรจุในแผนงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2543 (ก.ย. 2542-ต.ค. 2543) เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมต่อไป โดยมีขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณของเทศบาลดังนี้

1. เขียนโครงการเสนอเข้าแผนเทศบาล
2. เดินเรื่องผ่านกองสวัสดิการ
3. เสนอโครงการต่อรองปลัดเทศบาลครตรัง
4. เสนอโครงการให้ นายกเทศมนตรีอนุมัติ

5. เปิกจ่ายเงินที่การคลัง

ในที่สุดประชามทับเที่ยงก็ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ จากจุดเริ่มต้นทางความคิดของแก่นนำไม่กี่คน จนกระทั่งอยู่ในสภาพพร้อมรุกปฏิการเพื่อ “ทับเที่ยงน่าอยู่” ต่อไป

4. ข้อสรุปและผลที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวในช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคม

จากความเคลื่อนไหวในช่วงรวมพลปั้นแต่งสังคมทั้งหมด อาจสรุปให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งจะมีผลสำคัญ ในการเป็นปัจจัยเอื้อให้ประชาชนทับเที่ยงเดิบโตต่อไป ดังต่อไปนี้

1. เกิดกลุ่มก้อนของนักกิจกรรมที่ขยายไปจากแก่นนำเดิมของเวทีตรังเศวนามากขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและความหลากหลายเพียงพอที่จะลงมือ “เปลี่ยนแปลงสังคม(ทับเที่ยง)” ได้แล้ว

2. แก่นนำยอมรับและนำแนวคิดเมืองน่าอยู่มาเป็นเป้าหมายการสร้างประชาคมทับเที่ยง โดยชวนชาวทับเที่ยงทุกกลุ่มมาร่วมกันคิดในเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552 ภายใต้คำขวัญ “หนึ่งความคิดของคุณจะอบอุ่นไปทั่วเมือง”

3. ประชาชน หน่วยราชการ จำนวนมากได้รับทราบและเข้าใจแนวคิดเมืองทับเที่ยงน่าอยู่ และได้เข้าร่วมเกทีประชุมวิสัยทัศน์ เมมเบิร์งกลุ่มจะน้อยไปก็ตาม

4. มีกรมอนามัยมาเป็นพันธมิตรช่วงจัดเวทีวิสัยทัศน์ฯ

5. เกิดประชามทับเที่ยงขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2542

6. ประชามทับเที่ยงมียุทธศาสตร์ 1 ปี โดยแบ่งกลุ่มกิจกรรมปฏิบัติการ 4 กลุ่ม เพื่อบรรลุภารกิจ ตามวิสัยทัศน์ คือ กลุ่มสุขภาพดีชีวีเป็นสุข, กลุ่มศรีตรัง, กลุ่มนิมูชนเข้มแข็ง, กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001

7. ประชามทับเที่ยงมียุทธศาสตร์และเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่ชัดเจน

8. มีเทศบาลเป็นพันธมิตรหลักโดยสนับสนุนงบประมาณ

9. กองทุนเพื่อสังคมหรือ SIF เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในพื้นที่ กล่าวคือ มีกระบวนการทำงาน มีคนทำงานชัดเจน เริ่มงมือทำกิจกรรมต่างๆ กับพื้นที่ ซึ่งทั้งพื้นที่และกิจกรรมมีส่วนคล้ายคลึงทับซ้อนกับงานของประชาคม นักกิจกรรมที่เป็นแก่นนำมาตั้งแต่เวทีตรังเศวฯ บางคนไปรับงาน SIF เช่นคุณชัยพร, คุณวิชิต คุณประนอม ทำให้ประชามถูกแบ่งกำลังไป แต่ก็ยังไม่มีผลกระทบซัดเจน เพราะเป็นเพียงปัจจัยเดียว ในขณะที่ประชามกำลังอยู่ในช่วงคึกคัก

ตารางสรุปพัฒนาการช่วงรวมพลบ้านแต่งสังคม

พัฒนาการ	การดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
แสงหาแนวทางนำ แนวคิดประชาสังคม ไปเป็นกิจกรรมร่วม ของทับเที่ยง	แกนนำปรึกษา อ.ชัยวัฒน์	ได้แนวทางกิจกรรม คือประจำเดือนเมือง น่าอยู่
สร้างการยอมรับ แนวคิดเมืองน่าอยู่ ต่อสาธารณะ	แกนนำและ อ.ชัยวัฒน์ จัดเวทีเสนอ การจัดประชุมวิสัยทัศน์ สร้างเมืองทับ เที่ยงน่าอยู่	ชาวทับเที่ยงสนใจ และเทศบาลยินดี ร่วมมือเต็มที่ทั้งเข้าร่วมและให้งบ ประมาณ
เตรียมการจัดเวที วิสัยทัศน์	1.จัดตั้งคณะกรรมการ 2.ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและ แนวคิด 3.เลือกและเชิญกลุ่มเป้าหมาย 4.ประชุมพูดปากกลุ่มเป้าหมาย	ได้คณะกรรมการสำหรับเตรียมงาน กลุ่มเป้าหมายรับรู้ เข้าใจ ได้กลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกับเป้า หมายของประชาสังคม สร้างความเข้าใจและความตื่นตัวแก่ กลุ่มเป้าหมาย
การจัดเวทีวิสัยทัศน์	1.ให้ผู้เข้าร่วมย้อนอดีตเมือง เที่ยงและอดีตตัวเอง 2.ให้ผู้เข้าร่วมคิดถึงผลงานที่ตนเอง และสิ่งที่เสียหายยังไม่ได้ทำ 3.ออกแบบวิสัยทัศน์ 4.วางแผนกิจกรรม 5.ประกาศเป้าหมายร่วมกันให้ ทับเที่ยงน่าอยู่ภายใต้ พ.ศ.2552	เห็นพัฒนาการของเมืองจากอดีตถึง ปัจจุบัน และเห็นความเกี่ยวข้องของ ตนเองกับเมือง เพื่อให้เห็นคุณค่าของตนว่าสามารถ แก้ปัญหาให้ทับเที่ยงได้ และมีปัญหา อีกมากของการแก้ไข ได้วิสัยทัศน์ร่วมของทุกคนเพื่อเมือง ทับเที่ยงน่าอยู่ ได้กลุ่มปฏิบัติการเพื่อดำเนินการตาม กิจกรรม 4 กลุ่ม เกิดประชาคมทับเที่ยง

บรรยายการประชุมเวทีวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552

บรรยายการประชุมเวทีสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552

ผลจากการประชุม คือ เป้าหมายและยุทธศาสตร์การทำการกิจกรรมร่วมกัน